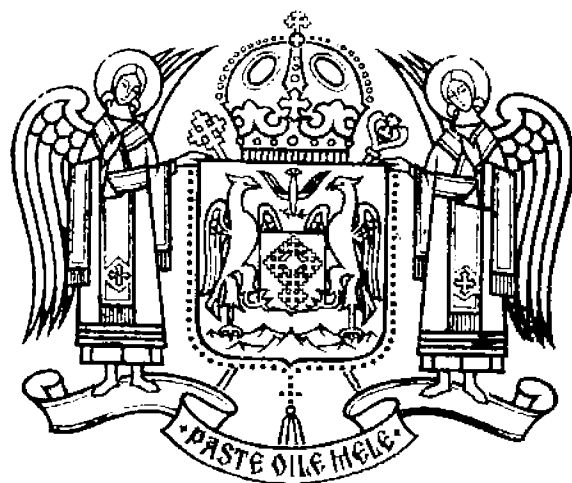

PT 4

BISERICĂ ORTODOXĂ ROMÂNĂ

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE

ANUL CV — Nr. 11—12 NOIEMBRIE—DECEMBRIE 1987

CUPRINSUL

	Pag.
Telegrama adresată Domnului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România	5
Culte din România la patru decenii de la proclamarea Republicii, 25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională, de Asist. Alexandru M. I o n i ț ă	7

PASTORALE—SCRISORI IRENICE

<i>Pastorală de Crăciun a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist</i>	119
<i>Scrisoarea irenică a Prea Fericitului Patriarh Teoctist către înălțătorii Bisericilor creștine cu prilejul Sfințelor sărbători ale Crăciunului — 1987</i>	125

VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Aniversarea unui an de la înscăunarea Prea Fericitului Părinte Teoctist ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, de Pr. Dumitru S o a r e</i>	126
<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în mijlocul preoșimii Capitalei</i>	128
<i>Sesiunea de lucru a Organelor centrale ale Patriarhiei Române din luna decembrie 1987</i>	139
<i>Participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Plenara Consiliului Național al F.D.U.S.</i>	156
<i>Al II-lea colocviu al C.C.P. asupra globalismului (Praga, 24—27 noiembrie 1987), de Pr. prof. Nicolae N e c u l a</i>	159

RECENZII

TEOCTIST , Mitropolitul Moldovei și Sucevei, <i>Pe treptele stujirii creștine</i> , vol. IV, Minăstirea Neamț, 1986, 454 p., de Pr. prof. Dumitru R a d u	162
« Ekklesia », buletinul oficial al Bisericii Greciei, Atena, 1987, <i>Alegerea și înscăunarea noului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist</i> , de Pr. asist. Constantin C o m a n	171

CULTELE DIN ROMÂNIA

LA PATRU DECENII
DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII

25 de ani
de la prima Conferință teologică
interconfesională

TELEGRAMĂ

Excelenței Sale
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România,
Președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste

Mult stimate Domnule președinte NICOLAE CEAUȘESCU,

Noi, reprezentanții tuturor Cultelor din Republica Socialistă România, șefi de culte, ierarhi și profesori ai instituțiilor de învățământ teologic, participanți la Conferința interconfesională festivă, consacrată aniversării a patru decenii de la instaurarea Republicii, Conferință care a avut loc la București în zilele de 3 și 4 noiembrie 1987, Vă aducem și cu acest prilej un prinos de profundă recunoștință pentru exemplara dăruire și devotamentul nețărmurit cu care Excelența Voastră promovați și asigurați dezvoltarea continuă a patriei noastre pe calea progresului și bunăstării întregului popor, pentru rîvna și perseverența cu care acționați pentru statornicirea păcii - și prieteniei între popoare.

În cadrul Conferinței, participanții la dezbateri au subliniat, în mod unanim, climatul de libertate religioasă asigurat de statul român, de Dumnezeuvoastră personal, tuturor cultelor, precum și faptul că ecumenismul actual, bazat pe respectul reciproc și cooperarea dintre culte, reprezintă încă o ilustrare a deplinei egalități a cultelor în raporturile lor cu statul, fără nici o diferențiere după apartenența confesională sau națională a credincioșilor lor.

Apreciem perspectivele largi deschise de instaurarea Republicii, în condițiile create de revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, prin amploarea programelor de dezvoltare al căror țel îl constituie făurirea unei Românie moderne, puternice, în care toți fiii țării, liberi și egali în drepturi asigură prin munca lor avîntată, viitorul luminos al patriei, prin realismul profund al viziunii politice interne și externe atotcuprinzătoare a Excelenței Voastre, Domnule Președinte Nicolae Ceaușescu, recunoscut pe toate meridianele

lunii drept genial gânditor și om de stat de excepție, personalitate politică ce și-a pus definitiv pecetea pe întreaga epocă în care trăim.

Noi, conducătorii tuturor Cultelor, clerul și credincioșii noștri, împreună cu întregul popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, ne exprimăm totala adeviere și susținem cu toată ființa politică internă și externă a României Socialiste la a cărei cîrmă poporul român V-a ales în deplină unanimitate. Participăm statornic, cu toate forțele noastre, la realizarea nobilelor idealuri de propășire a patriei, de fericire și prosperitate a neamului românesc.

Totodată împărtășim pe deplin convingerea Excelenței Voastre că fundamentala condiție pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare a patriei o constituie apărarea și menținerea păcii, dezarmarea și reducerea tuturor armamentelor, a cheltuielilor militare, asigurarea pe această cale a viitorului omenirii.

De aceea, acordăm o înaltă prețuire acțiunilor consecvente și ferme pentru pace și dezarmare întreprinse de România, al căror strălucit inițiator sînteți Dumneavoastră, Domnule Președinte, și care se bucură de un larg ecou internațional.

Privind cu admirație chipul nou și luminos al României și bucurîndu-ne de minunatele realizări ale harnicului nostru popor, dobîndite în anii cei mai rodnici în înfăptuiri ai istoriei patriei, pe care cu îndreptățită mîndrie îi numim «E p o c a N i c o l a e C e a u ș e s c u», ne angajăm să intensificăm întregul nostru aport la promovarea idealurilor de progres și pace ale țării noastre.

Insuflețiți de exemplul minunat al Excelenței Voastre, eroi între eroii neamului, noi, reprezentanții Cultelor din Republica Socialistă România, împreună cu clerul și credincioșii noștri, bucurîndu-ne de reală și deplină libertate religioasă, Vă asigurăm, mult stimate și iubite Domnule Președinte că, uniți în cuget și simțire cu întregul nostru popor, vom sprijini cu aceeași statornică dăruire și patriotism toate strădaniile care se depun spre înflorirea patriei noastre scumpe, pentru creșterea și afirmarea prestigiului ei internațional, pentru triumful păcii în lume.

4 noiembrie 1987

În numele prezidiului conferinței,

† T E O C T I S T

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

CULTELE DIN ROMÂNIA LA PATRU DECENII DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII

25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională

Cu fiecare an aniversările istorice, cu lumina și cu învățămintele lor, se înscriu adânc în viața și lucrarea fiilor poporului nostru. Fiecare dintre ele poartă în sine încărcătura sa de idei și simțăminte și ca de fiecare dată în preajma acestora se desfășoară diverse manifestări, apar însemnări și reportaje, se editează diverse lucrări.

Una dintre aniversările scumpe poporului de pe meleagurile carpato-danubiano-pontice este fără îndoială și aceea de la înscrierea căreia în filele istoriei bimilenare a acestui popor se împlinesc în penultima zi a lunii decembrie a.c. 40 de ani. Actul de la 30 Decembrie 1947 nu a fost numai unul care a schimbat o formă de guvernământ cu alta, ci a însemnat înainte de toate o schimbare profundă în însuși chipul țării. El le-a redat românilor încrederea în forțele proprii și a creat totodată un cîmp larg de posibilități pentru rezolvarea unor probleme stringente de ordin economic, social-politic, organizatoric și cultural.

«Instaurarea Republicii, afirma președintele Nicolae Ceaușescu, a marcat trecerea la revoluția proletară și la edificarea societății socialiste», căci «revoluția socialistă săvârșită de națiunea noastră înseamnă înălțarea economică, politică și culturală a Republicii, înseamnă desăvîrșirea omului liber într-o țară liberă, stăpîn pe munca și înfăptuirile sale...».

Pe plan bisericesc aniversarea a patru decenii de la proclamarea Republicii a fost secondată de împlinirea a douăzeci și cinci de ani de la prima Conferință teologică interconfesională. Această dublă aniversare a prilejuit și rîndurile de față.

Fiii Bisericii noastre strămoșești, precum și membrii celorlalte Culte religioase din Republica Socialistă România, au întîmpinat cu deosebită însufiețire și înalt simț patriotic acest dublu popas sărbătorec.

Cadrul festiv al altei manifestări jubiliare — a 50-a Conferință teologică interconfesională —, era cel mai propice pentru a-și exprima simțămintele care îi animă vis-à-vis de acest dublu popas aniversar, precum și sentimentele de satisfacție pentru împlinirile și realizările din viața poporului și a Republicii noastre din ultimele decenii.

Lucrările celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale au fost deci dedicate aniversării a 40 de ani de la evenimentul proclamării Republicii și împlinirii a 25 de ani de la prima întrunire teologică interconfesională din țara noastră. Ele au fost găzduite de Institutul Teologic de grad Universitar din București și onorate de prezența următorilor :

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Membrii Sfântului Sinod

Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Înalt Prea Sfințitul *Antonie*, Mitropolitul Ardealului; Înalt Prea Sfințitul *Nestor*, Mitropolitul Olteniei; Înalt Prea Sfințitul *Nicolae*, Mitropolitul Banatului; Înalt Prea Sfințitul *Teofil*, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului; Prea Sfințitul *Epifanie*, Episcopul Buzăului; Prea Sfințitul *Eftimie*, Episcopul Romanului și Hușilor; Prea Sfințitul *Gherasim*, Episcopul Rîmnicului și Argeșului; Prea Sfințitul *Vasile*, Episcopul Orădiei; Prea Sfințitul *Emilian*, Episcopul Alba Iuliei; Prea Sfințitul *Timotei*, Episcopul Aradului, Ienopolei și Hălmașiului; Prea Sfințitul *Vasile Țirgovișteanul*, Episcop-vicar patriarhal și rector al Institutului Teologic Universitar din București; Prea Sfințitul *Roman Ialomițeanul*, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor; Prea Sfințitul *Pimen Suceveanul*, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; Prea Sfințitul *Damaschin Severineanul*, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei; Prea Sfințitul *Lucian Tomitanul*, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos; Prea Sfințitul *Justinian Maramureșanul*, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului; Prea Sfințitul *Ioachim Vasluiianul*, Arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor; Prea Sfințitul *Calinic Argeșanul*, Arhiereu-vicar al Episcopiei Rîmnicului și Argeșului; Prea Sfințitul *Gherasim Hunedoreanul* Arhiereu-vicar al Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmașiului.

Administrația Patriarhală

Pr. *Constantin Pârnu*, consilier-vicar patriarhal; Pr. *Dumitru Soare*, directorul Institutului Biblic; Pr. *Miron Mihai*, directorul Casei de Pensii a Bisericii Ortodoxe Române; Pr. *Alexandru Tudor*, consilier patriarhal; Pr. *Gheorghe Bogdan*, consilier patriarhal; Pr. *Sabin Verzan*, consilier patriarhal; Pr. *Constantin Popescu*, consilier patriarhal; Pr. *Alexandru Armand-Munteanu*, inspector general bisericesc; Pr. *Constantin Drăgușin*, șef serviciu Editură; Dl. *Alexandru Ioniță*, redactorul revistei «Biserica Ortodoxă Română»; Dl. *Ștefan Gănceanu*, redactorul revistei «Studii Teologice»; Dl. *Florin Roșca*, redactorul Buletinului «R.O.C.»; Diac. *Mihai Hău*, redactorul revistei «Glasul Bisericii».

Arhiepiscopia Bucureștilor

Pr. *Octavian Popescu*, vicar administrativ; Pr. *Ilie Georgescu*, consilier; Pr. *Vasile Bria*, consilier.

Arhiepiscopia Iașilor

Pr. *Constantin Sârbu*, vicar administrativ; Pr. *Costache Buzdugan*, consilier.

Arhiepiscopia Sibiului

Arhid. *Gheorghe Papuc*, consilier.

Arhiepiscopia Craiovei

Pr. *Ioan Răduț*, consilier ; Arhim. *Vincentiu Grifoni*, redactorul revistei «Mitropolia Olteniei».

Arhiepiscopia Timișoarei

Pr. *Petre Dorobanțu*, consilier.

Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos

Protos. *Ștefan Gușă*, vicar administrativ ; Pr. *Eugen Drăgoi*, consilier.

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului

Pr. *Ștefan Liviu*, vicar administrativ ; Pr. *Octavian Picu*, consilier.

Episcopia Buzăului

Pr. *Teofil Dumitrescu*, vicar administrativ ; Pr. *Grigore Dionisie*, consilier.

Episcopia Rîmnîcului și Argeșului

Pr. *Ioan Bălăceanu*, vicar administrativ.

Institutul Teologic de grad Universitar din București

Pr. prof. *Dumitru Radu* — prorector ; Pr. prof. *Ștefan Alexe* ; Pr. prof. *Constantin Cornișescu* ; Pr. prof. *Constantin Galeriu* ; Prof. *Emilian Popescu* ; Pr. prof. *Nicolae Năcula* ; Pr. prof. *Nicolae Dură* ; Pr. prof. *Viorel Ioniță* ; Diac. prof. *Emilian Cornișescu* ; Diac. conf. *Nicu Moldoveanu* ; Diac. conf. *Petru David* ; Pr. conf. *Alexandru Stan* ; Conf. *Remus Rus* ; Lector *Mihai Rădulescu* ; Diac. asist. *Ioan Caraza* ; Pr. asist. *Sandu Ștefan* ; Pr. asist. *Constantin Coman* ; Asist. *Alexandru M. Ioniță* ; Asist. *Vasile Răducă* ; Asist. *Ioan Chivu* ; Asist. *Macedon Petrescu*.

Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu

Arhid. prof. *Constantin Voicu* — rector ; Pr. prof. *Dumitru Abrudan* — prorector ; Arhid. prof. *Ioan Flocă* ; Pr. prof. *Ioan Ică* ; Pr. prof. *Ilie Moldovan* ; Pr. prof. *Mircea Păcurariu* ; Pr. prof. *Sebastian Șebu* ; Pr. lect. *Ioan Glăjar* ; Pr. asist. *Liviu Streza* ; Pr. asist. *Nicolae Dura* ; Pr. asist. *Ioan Leb*.

Seminariile Teologice

Pr. prof. *Florin Boitan*, directorul Seminarului Teologic București ; Pr. prof. *Cristișor Manea*, directorul Seminarului Teologic Buzău ; Pr. prof. *Mihai Vizitiu*, directorul Seminarului Teologic Neamț ; Arhid. prof.

Constantin Bradca, directorul Seminarului Teologic Cluj-Napoca ; Pr. prof. *Ștefan Reșceanu*, directorul Seminarului Teologic Craiova ; Pr. prof. *Trăilă Gherga*, directorul Seminarului Teologic Caransebeș.

BISERICA ROMANO-CATOLICĂ

Mgr. *Petru Gherghel*, provicar general al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București ; Pr. *Iuliu Hajdu*, rectorul Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba Iulia ; Mgr. *Alois Fechet*, prorectorul Institutului Teologic Romano-Catolic din Iași ; Pr. *Vittorio L. Blasutti*, vicar general ; Pr. *Eugen Bortos*, consilier al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București ; Pr. lect. *Ludovic Molnar*, Alba Iulia ; Pr. lect. *Anton Lucaci*, Iași ; Pr. prof. *Anton Despinescu*.

BISERICA EVANGHELICĂ-C.A.

Dl. *Hans Hermannstädter* — curator general al Bisericii Evanghelice-C.A. Sibiu.

BISERICA EVANGHELICĂ-S.P.

Eminența Sa Episcopul *Paul Szedressy*, conducătorul Bisericii Evanghelice — Cluj-Napoca ; Past. *Laszlo Antal* — București.

BISERICA REFORMATĂ

Eminența Sa Episcopul *Nagy Gyula*, conducătorul Eparhiei Cluj-Napoca ; Eminența Sa Episcopul *Laszlo Papp*, conducătorul Eparhiei Oradea ; Past. *Albu Zoltan* — București.

BISERICA UNITARIANĂ

Eminența Sa Episcopul *Lajos Kovacs*, conducătorul Bisericii Unitariene ; Dl. *Gyorgy Andrassy*, consilier.

Institutul Teologic Protestant Unic — Cluj-Napoca și Secția Germană Sibiu

Prof. dr. *Arpad Pentek* — rector — Cluj-Napoca ; Prof. dr. h.c. *Janos Erdő*, vicar al Bisericii Unitariene ; Prof. dr. *Lorand Lengyel* ; Prof. dr. *Zoltan Galfy* ; Prof. dr. *Juhász Tamas* ; Prof. dr. *Szabo Arpad* ; Prof. dr. *Fszenyeyi Maria* ; Prof. dr. *Kozma Szolt* ; Prof. dr. *Gereb Szolt* ; Lect. *Kovacs Atila* ; Asist. *Rezi Elek* ; Prof. dr. *Hermann Pitters* — prorector Sibiu ; Prof. dr. *Hans Klein* ; Prof. dr. *Paul Philippi* ; Asist. *Michael Gross*.

BISERICA ARMEANO-GREGORIANĂ

Arhim. *Zareh Baronian*, vicar administrativ.

BISERICA CREȘTINĂ DE RIT VECHI

I. P. S. Mitropolit *Timon Gavrilă* — conducătorul Bisericii Creștine de Rit Vechi ; *Grigore Trifile* — consilier.

VICARIATUL ORTODOX SÎRB

Pr. *Vladimir Marcovici* — vicar.

CULTUL MOZAIC

Eminența Sa dr. *Moses Rosen*, Șef-Rabinul Cultului Mozaic ; Dl. *Emil Schechter*, secretar general al Federației Comunităților Evreiești din România.

CULTUL MUSULMAN

Dl. *Azis Osman*, Imamul Comunității Musulmane din București ; Dl. *Halil Ismet*, Imamul Comunității Musulmane din Mangalia.

CULTUL CREȘTIN BAPTIST

Pastor *Mihai Hușanu*, președintele Cultului ; Pastor *Vasile Talpoș*, secretar general ; Pastor *Ioachim Țunea*, consilier pentru relații externe ; Dr. *Ioan Bundciu*, directorul Seminarului Baptist.

CULTUL CREȘTIN ADVENTIST DE ZIUA A ȘAPTEA

Dl. *Dumitru Popa*, președintele Cultului ; Dl. *Nelu Dumitrescu*, secretar general.

CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL

Pastor *Pavel Bochian*, președintele Cultului ; Pastor *Șandru Trandafir*, directorul Seminarului Penticostal.

CULTUL CREȘTIN DUPĂ EVANGHELIE

Dl. *Meliton Lazarovici*, prim-delegat ; Dl. *Gheorghe Scheau*, delegat.

*

Cea de-a 50-a Conferință teologică interconfesională și-a început lucrările marți, 3 noiembrie, orele 9,00. La masa *prezidium*-ului au luat loc :

Prea Fericitul Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române ; Dl. *Ion Cumpănașu*, președintele Departamentului Cultelor ; Dl. *Leon Toader*, director în Departamentul Cultelor ; I. P. S. Mitropolit *Antonie* al Ardealului ; I. P. S. Mitropolit *Nestor* al Olteniei ; I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului ; Mons. *Petru Gherghel*, provicar general al Arhiepiscopiei romano-catolice București ; Eminența Sa Episcopul *Gyula Nagy*, al Eparhiei Reformate Cluj-Napoca ; Eminența Sa Epis-

copul *Laszlo Papp*, al Eparhiei Reformate Oradea ; Dl. *Hans Hermannstädter*, curator general al Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu ; Eminența Sa Episcopul *Paul Szedressy*, al Bisericii Evanghelice Luterane S.P. ; Eminența Sa Episcopul *Kovacs Lajos*, al Bisericii Unitariene ; Arhim. *Zareh Baronian* — vicar administrativ al Arhiepiscopiei Armeano-Gregoriene ; I. P. S. Mitropolit *Timon Gavrilă*, al Bisericii Creștine de Rit Vechi-Brăila ; Pr. *Vladimir Marcovici*, conducătorul Vicariatului Ortodox Sîrb-Timișoara ; Eminența Sa dr. *Moses Rosen*, Șef-Rabinul Cultului Mozaic ; Dl. *Azis Osman*, Imamul Comunității Musulmane din București ; Dl. *Dumitru Popa*, președintele Cultului Adventist de Ziua a Șaptea ; Dl. *Mihai Hușanu*, președintele Cultului Creștin Baptist ; Dl. *Pavel Bochian*, președintele Cultului Creștin Penticostal ; Dl. *Meliton Lazarovici*, Prim-Delegat al Cultului Creștin după Evanghelie.

Secretariatul Conferinței a fost alcătuit din :

Pr. prof. *Nicolae Necula* ; Pr. asist. *Constantin Coman* ; Diac. asist. *Ioan Caraza* ; Dl. asist. *Alexandru M. Ioniță*.

Întiistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, *Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST* a rostit cuvîntul de deschidere.

Evidențiind importanța celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale și arătînd că această întrunire «are menirea de a exprima părțasia noastră la popasul aniversării a patru decenii de la instaurarea Republicii — eveniment cu adinci și multiple semnificații în viața poporului nostru», *Prea Fericirea Sa* a spus :

Onorată asistență,

Ne întîlnim astăzi, nu pentru prima dată, conducători și reprezentanți ai Cultelor din țara noastră, într-o atmosferă sărbătorească plină de bucurie și entuziasm, pentru a cinsti după cuviință un moment aniversar de mare însemnătate și pentru a ne afirma, în același timp, atașamentul nostru statornic și unanim la sprijinirea muncii creatoare a poporului român, în ridicarea patriei noastre pe culmile cele mai înalte de propășire, într-o unitate de nezdruncinat cu toți fiii acestui pămînt binecuvîntat.

Din primul moment, convins că sînt în asentimentul tuturor celor de față, să ne îndreptăm gîndul spre mult stimatul președinte al Republicii noastre, Domnul NICOLAE CEAUȘESCU, încredințîndu-l de hotărîrea noastră a tuturor de a sprijini politica internă și externă a conducerii noastre de stat, inițiativele de colaborare și pace, de dezarmare și apărare a vieții pe planeta noastră, lansate neîncetat în numele poporului român de cel dintîi fiu al său, recunoscut pe plan mondial ca «erou al Păcii».

Ne-am întîlnit și în alte împrejurări, ori de cîte ori am simțit nevoia de a ne exprima atitudinea noastră față de diferite cerințe, sau evenimente din viața poporului român. Asemenea întîlniri sînt firești, deoarece, ca unii care sîntem ca frați între noi și fii ai aceluiași Tată ceresc (Matei 23, 8—9), slujitori și credincioși ai aceluiași Dumnezeu, care este Dumnezeul vieții și al păcii, ne unim eforturile atît în apărarea vieții și a păcii în lume și, în același timp, ne înmănunchem eforturile în sprijinirea muncii avîntate a poporului nostru, a înfloririi scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România. Ne identificăm, așadar, cu strădaniile acestui popor pentru o viață tot mai luminoasă și mai prosperă, simțindu-ne părtași atît la strădaniile, cît și la bucuriile și izbînzile lui.

Adunarea de astăzi la care, alături de noi, toți conducătorii și reprezentanții cultelor din România, se află și reprezentanții statului prin Domnul **Ion Cumpănașu**, Președintele Departamentului Cultelor și Domnul director *Leon Toader*, are menirea de a exprima părtășia noastră la popasul aniversării a patru decenii de la instaurarea Republicii, — eveniment cu adînci și multiple semnificații în viața poporului român. După cum se știe, ideea de republică s-a hrănit, de-a lungul secolelor, din lupta și aspirațiile multor generații dornice să înfăptuiască dreptul sfînt al poporului român, dreptul la libertate, unitate și independență, dreptul de a fi singurul și adevăratul stăpîn al vrierilor sale. Deși măreață, ideea nu s-a putut realiza decît în climatul de profunde prefaceri care s-au produs în societatea românească după sfîrșitul celui de-al doilea război mondial. Biruința forțelor unite ale omenirii asupra fascismului a însemnat și împlinirea năzuințelor în biruința marilor idei, idei-forță de dreptate socială și mari posibilități de a-și spune însuși poporul voința și hotărîrea asupra orînduirii și întocmirii vieții lui sociale. Această biruință a însemnat nu numai zdrobirea nazismului și a fascismului, ci și eliberarea spiritului și a energiilor umane îndreptate spre refacerea chipului întregii omeniri și spre afirmarea unor idei generoase care au crescut și au dat roade în viața popoarelor lumii. Din rîndul acestora s-au afirmat cu putere: ideea de unitate a tuturor forțelor iubitoare de pace împotriva factorilor războinici ; ideea de libertate și de colaborare a popoarelor ; și ideea de dreptate socială, oglindită în noua orînduire de republică, orînduire lipsită de asuprire și inegalitate între oa-

meni și alte forme de obidă și exploatare a omului, existente în timpul monarhiei.

Luîndu-și destinele în propriile sale mâini, prin actul istoric de la 23 august 1944, poporul român a pășit cu încredere pe drumul făuririi unei vieți noi, printr-o serie de mari și adânci transformări sociale, care i-au adus un înalt prestigiu, neîntilnit în trecutul său. Înlăturarea monarhiei și instaurarea Republicii la 30 decembrie 1947 se înscrie ca act epocal, care a marcat o schimbare profundă a societății noastre românești. În cele patru decenii care au trecut de atunci, poporul român a desfășurat o vastă activitate creatoare, datorită căreia s-au împlinit adevărate prefaceri structurale în toate domeniile vieții materiale și spirituale ale poporului român.

Culte religioase din țara noastră, păstrându-și identitatea lor de credință și de organizare, și-au exprimat în mod ferm adevăratele și loialitatea lor față de noile structuri sociale și politice din țara noastră, avînd convingerea că acestea sînt împliniri firești ale luptei și năzuințelor de veacuri ale poporului român.

E vrednic de amintit, în această privință, că numai după cîteva zile de la proclamarea Republicii, venerabilul patriarh *Nicodim*, întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, a adresat o pastorală în care, în numele Sfîntului Sinod, îndemna pe clerici și credincioșii ortodocși să cinstească «forma sau înfățișarea cea nouă pe care o are Statul nostru, Republica Populară Română...», formă pe care «și-a dat-o însuși poporul» (*Pastorala pentru Republica Populară Română*, București, 1948).

La fel, în pragul celui dintîi an după proclamarea Republicii, fericitul de vrednică pomenire patriarhul *Justinian*, pe atunci mitropolit al Moldovei și Sucevei, adresa clerului și credincioșilor moldoveni cuvînt stăruitor de a fi alături de «noua așezare de temelie a Statului român..., așezare cerută de înnoitoarele trebuințe ale întronării unei dreptăți sociale, la care sînt chemați toți oamenii să se bucure de binefacerile ei, în egală măsură». Iar cîteva luni mai tîrziu, cu prilejul alegerilor pentru Marea Adunare Națională-Constituantă, menită să dea țării noastre prima Constituție republicană, același mare ierarh îndrepta către fiii săi duhovnicești o nouă pastorală, cu căldurosul îndemn: «...Pășiți cu încredere la întemeierea de țară nouă. Voi, cinstiților clerici de toate treptele, lămuriți poporul dreptcredincios

asupra cuprinsului ziditor al Constituției, îndemnându-i la sprijin... Poporul își așează azi temelii noi de viață. Fiți alături de popor. Iar voi, binecredincioșilor fii ai Bisericii Ortodoxe Române, fiți încredințați că prin întărirea așezării democratice a țării deschideți drumuri noi către apărarea dreptului vostru de închinare» (*Apostolat social*, vol. II, p. 85, 97).

Încrederea deplină în perspectivele luminoase deschise prin instaurarea Republicii a fost împărtășită de slujitorii și credincioșii tuturor cultelor din țara noastră. Ea s-a confirmat prin libertatea religioasă, înscrisă în Constituția țării și garantată de către Stat, în baza căreia s-a asigurat atât libera organizare și exercitare a fiecărui cult, potrivit doctrinei și tradițiilor sale, cât și deplina egalitate dintre culte. Acest lucru a dus la realizarea unui climat de bună conviețuire, respect reciproc și prietenie între culte, înlăturându-se ostilitatea, vrajba și denigrările conționale atât de păgubitoare, din trecut.

Mergînd pe drumul înfrățirii și al dragostei pe care s-au situat toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate, cimentînd unitatea poporului român, cultele religioase și-au unit strădaniile lor în acțiuni comune pentru slujirea credincioșilor lor, a întregului popor și a intereselor obștești ale patriei. În noile condiții de viață create după instaurarea Republicii, ele și-au redescoperit însăși misiunea lor cea mai proprie, aceea de a sluji lui Dumnezeu prin slujirea oamenilor, deschiderea lor spre viața cea nouă din patria noastră, rămînînd totdeauna într-un echilibru desăvîrșit cu păstrarea specificului lor doctrinar.

În cele patru decenii care au trecut de la evenimentul aniversar amintit, spiritul ecumenic s-a dezvoltat tot mai larg, concretizîndu-se în acel «*ecumenism local*», care a devenit o tradiție binecuvîntată în viața cultelor din România. Apropierea și conlucrarea frățească dintre culte a slujit nu numai cauza unității creștine pe de o parte, ci și pe aceea a apropierii și unității noastre în eforturile comune prin înfrățirea, pe plan intern, în muncă a credincioșilor de diferite naționalități, în vederea sprijinirii operei de zidire a noii societăți românești și a afirmării prestigiului țării noastre în lume. În egală măsură, acest spirit ecumenic românesc s-a făcut cunoscut și peste hotarele țării, prin contribuția de valoare a teologilor români de diferite confesiuni la soluționarea unor probleme legate fie de înfăptuirea unității

creștine văzute, fie de realizarea marilor aspirații ale lumii contemporane spre pace, apropiere, colaborare și progres.

Roadele bogate de care s-au împărtășit toate Bisericile și cultele din țara noastră în anii Republicii s-au concretizat, pe lângă cele arătate mai sus, și prin conferințele teologice interconfesionale, inițiate cu 25 de ani în urmă și desfășurate neîntrerupt pînă astăzi, ca o salbă de mare preț în zestrarea comună a teologiei noastre românești. În atmosfera însuflețită a muncii unite a poporului nostru pentru afirmare, pe multiple planuri, a capacității sale creatoare, ne-am simțit și noi chemați să slujim împreună, cu forțe unite, principiile fundamentale ale credinței noastre, în care se cuprind pacea, apropierea, înfrățirea, dreptatea și dragostea între oameni, indiferent de naționalitate sau credință. Experiența noastră, încununată an de an cu frumoase realizări, a fost utilă fiecăruia, dar, mai mult decît atît, ea a devenit pilduitoare și pentru alte Biserici și confesiuni creștine de peste hotare, care au descoperit în ecumenismul românesc un model superior, dinamic și eficient al desfășurării lucrării creștine în lumea contemporană.

Înălțătorul popas aniversar al celor patru decenii de la întemeierea Republicii se împletește în mod fericit cu împlinirea unui sfert de veac de existență neîntreruptă a Conferințelor noastre teologice interconfesionale, ajunse astăzi la cea de a 50-a sesiune a lor.

Prezența entuziastă a Bisericilor și a cultelor din România la acest impresionant jubileu vrea să afirme hotărîrea noastră a tuturor de a oferi un spor de noi strădanii pe altarul slujirii patriei și poporului nostru. Sîntem conștienți de faptul că în anii Republicii ne-am împărtășit din roadele celor mai alese împliniri ale muncii stăruitoare a întregului popor român și considerăm de datoria noastră să mărturisim că acest lucru îl datorăm înțelegerii largi și înțelepciunii cu care Conducerea noastră de stat, personal președintele țării, Domnul NICOLAE CEAUȘESCU, a acordat posibilități de desfășurare a lucrării cultelor în noua orînduire socială a patriei.

Cunoaștem cu toți, *iubiți frați*, că înțeleapta noastră Ocîrmuire de stat prețuiește aportul pe care Cultele pot și trebuie să-l aducă la înflorirea neconținută a țării. Slujitorii cultelor se bucură de cinstirea de a face parte din cele mai înalte foruri de conducere ale poporului nostru ca M.A.N., F.D.U.S. etc.

**P. F. P. Patriarh Teoctist robind cuvintul de deschidere a lucrărilor
celei de a 50-a Conferințe Teologice interconfesionale**

**I. P. S. Mitropolit
Nicolae al Banatului**

Eminența Sa Gyula Nagy, conducătorul Eparhiei Reformate — Cluj-Napoca

I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului

Se cuvine drept aceea să ne arătăm, prin cuvînt și faptă, recunoștința adîncă și iubirea nețărmurită pentru patria și poporul nostru. La acest ceas de sfință evocare, ne unim glasurile împreună cu toți fiii pămîntului românesc străbun în hotărîrea de a ne dărui tot ceea ce avem mai bun pentru înălțarea și înflorirea continuă a patriei noastre dragi, Republica Socialistă Romînia».

Incheind acest frumos, înălțător și vibrant cuvînt Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la invitat pe I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului să prezinte următoarea cuvîntare omagială :

**Culte din Republica Socialistă Romînia la patru decenii
de la instaurarea Republicii în climatul de
libertate religioasă asigurată de statul român.**

**Aportul patriotic al Cultelor
pentru îndeplinirea programelor de dezvoltare economică-socială
a patriei și afirmarea continuă a prestigiului Romîniei
în relațiile internaționale**

Poporul nostru va sărbători nu peste multă vreme împlinirea a 40 de ani de la instaurarea Republicii. Înfrățiți dintotdeauna cu destinele obștii, e normal să marcăm și noi acest eveniment într-un mod care să corespundă importanței sale în istoria Romîniei.

Cele patru decenii scurse de la proclamarea Republicii înseamnă tot atîtea strălucite biruințe pentru patria și poporul nostru, împlinirea visului de veacuri al eliberării sale sociale, pentru care au luptat și s-au jertfit generații după generații.

De aceea, la bucuria firească a celor patru decenii, poporul nostru adaugă și bucuria eforturilor și împlinirilor sale istorice. Rememorînd trecutele vremi, în fața ochilor noștri apare lungul șir de lupte și biruințe reputate de poporul român călăuzit, ca de o stea luminoasă, de năzuința spre o viață nouă și mai bună.

Ideea de republică are o tradiție veche în conștiința fiilor luminați ai poporului. Izvorită din aspirația spre libertate, dreptate și neatîrnare, idealul republican a fost un adevărat far, o flacără vie care a luminat calea poporului nostru în lupta sa pentru înlăturarea exploatații și asupririi, pentru afirmarea neîngrădită a geniului său creator, pentru progresul multilateral al patriei. «De-a lungul vremii, spunea președintele țării, Domnul Nicolae Ceaușescu, exprimînd aspirațiile de libertate și independență ale poporului, patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neatîrnarea politică și înflorirea economică a țării, să îndeplinească dreptul sacru al poporului de a fi stăpîn în patria sa strămoșească». Aceste năzuințe s-au manifestat constant, așa încît ideea de republică străbate ca un filon de aur gîndirea și faptele patrioților celor mai luminați.

În vîltoarea evenimentelor care au marcat anul 1848 spre pildă, marele revoluționar și patriot Nicolae Bălcescu afirma : «Românii să se

întocmească în Republică democratică... să se întocmească un stat de cetățeni liberi și egali sau deopotrivă unii cu alții, fără domnie și boierie... Republica este un stat în care oamenii adunați îngrijesc singuri de soarta lor, fără a-și pune slăpini pe cap, avînd în lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept țintă frăția».

Strădaniile poporului nostru pentru organizarea într-un stat unitar, liber, independent și progresist, au fost încununate de succes deplin abia după victoria insurecției naționale armate din memorabilul august 1944, urmată de instaurarea primului guvern democratic la 6 martie 1945 și abolirea monarhiei, care au creat premisele dezvoltării pe calea democrației populare a țării noastre. Astfel, la 30 decembrie 1947 s-a putut ajunge la proclamarea Republicii. Covârșitoarea însemnătate a acestui eveniment constă mai ales în semnificația lui social-politică, întreaga putere de stat fiind preluată atunci de clasa muncitoare.

După victoria socialismului «la orașe și la sate», lichidarea înapoierii economice, înlăturarea condițiilor deosebit de grele în care se găsea țara noastră ca urmare a dominației fasciste și a pierderilor materiale și umane pricinuite de război, au cerut uriașe eforturi.

În cei 40 de ani de viață republicană, poporul nostru a obținut strălucite victorii pe drumul făuririi unei vieți noi, libere și demne.

Infruntînd o veche și nejustificată prejudecată a burghezo-moșierimii că România este sortită să rămînă «eminamente agricolă», țara noastră a purces hotărîită la industrializarea și la dinamizarea întregii economii naționale, care s-a vădit în mod elocvent prin realizarea unuia din cele mai înalte ritmuri de creștere economică din lume, socotit de cei ce ne priveau țara cu ochi neîncrezători drept un miracol. Naționalizarea principalelor întreprinderi industriale, miniere, bancare și de transport, la 11 iunie 1948, a însemnat netezirea drumului victorios al industrializării prin înlăturarea claselor exploatoare care frînau munca și însuflețirea poporului pentru refacerea economiei și creșterea venitului național.

O dată cu dezvoltarea industrială a țării s-au pus bazele unei agriculturi moderne. Cooperativizarea agriculturii — proces încheiat în anul 1962 — a adus schimbări radicale în viața satelor noastre, prin obținerea unor recolte lot mai bogate.

Ținînd seama de rolul hotărîtor pe care îl are energia electrică în dezvoltarea economiei naționale, o dată cu primul plan cincinal (1950—1954), a fost elaborat și primul plan de electrificare a țării. Dezvoltarea bazei energetice a țării, a avut o importanță covârșitoare pentru industrie, pentru mecanizarea și automatizarea proceselor de producție, pentru modernizarea mijloacelor de transport și comunicație. Toate acestea au condus la înlăturarea deosebirilor între sat și oraș după cum reconsiderarea muncii fizice a condus la înlăturarea treptată a deosebirilor de profil dintre munca cu brațele și cu mintea, dintre modul fizic și intelectual de activitate.

Grija permanentă față de om — cel mai prețios capital, țelul suprem și preocuparea de căpetenie a statului nostru — s-a materializat în multiple acțiuni menite să ducă la binele și fericirea fiecăruia. Ocrotirea mamei și a copilului, a familiilor cu mulți copii, sporirea retribu-

Alor, majorarea pensiilor și a alocațiilor pentru copii, ocrotirea sănătății, construirea de locuințe moderne și de obiective social-culturale, sistematizarea localităților și în primul rînd a Capitalei care și-a schimbat cu totul înfațișarea, asigurarea ritmicității aprovizionării cu mărfuri de toate sorturile, ilustrează în mod evident preocuparea stăruitoare a conducerii de stat pentru bunăstarea și fericirea omului.

Atenție deosebită s-a acordat apoi dezvoltării culturale. În anii Republicii au avut loc importante schimbări în dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, a literaturii, a științei și tehnicii, a gustului pentru frumos în general și în îmbogățirea patrimoniului nostru cultural și artistic cu opere nepieritoare.

Dintr-o țară cu peste 4 milioane de analfabeți, moștenire tristă a fostelor regimuri, România republicană a devenit o țară înfloritoare, cunoscută azi în toată lumea prin realizările sale culturale, prin obligativitatea și generalizarea învățămîntului de 10 clase și cuprinderea unei jumătăți din populația țării în diferite forme de învățămînt prin înființarea de noi universități, facultăți, academii și institute de cercetare în mai toate orașele mari ale țării, prin asigurarea unor condiții superioare de viață și muncă tuturor oamenilor de cultură și artă. Conclucrarea dintre învățămînt și producție s-a dovedit benefică din toate punctele de vedere.

Toate aceste strădanii desfășurate sub genericul «cu poporul pentru popor» sînt menite să conducă la ridicarea pe o treaptă superioară a vieții cetățenilor patriei, cărora legea de bază — Constituția — le asigură dreptul fundamental la muncă, la învățatură, la îngrijirea sănătății și la odihnă.

Egalitatea în drepturi proclamată și asigurată de legile țării, a dus la înlăturarea tuturor formelor de inegalitate, de discriminare și asuprire națională, la dezvoltarea unor raporturi armonioase între toate naționalitățile conlocuitoare.

Constituit la 19 octombrie 1968, Frontul Democrației și Unității Socialiste este expresia unității noastre naționale în jurul conducerii de stat și asigură participarea maselor largi de cetățeni fără deosebire de naționalitate, convingeri sau credință, a întregului popor la viața nouă a patriei.

Prin înfrățirea în muncă a tuturor cetățenilor și sub călăuzirea înțeleaptă a conducerii de stat, România a urcat neîncetat pe noi trepte în împlinirea destinului său istoric.

Proclamarea în anul 1965 a Republicii Socialiste România a consacrat biruința socialismului prin făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

De fapt, anul 1965 constituie un moment cu consecințe cruciale pentru întreg mersul istoric al poporului nostru, pentru edificarea noii societăți. Caracteristica dominantă a acestei etape este exprimată în noile dimensiuni ale teoriei și practicii construcției socialiste imprimate de gîndirea novatoare, profund creatoare a președintelui Nicolae Ceaușescu. Prin modul său creator de abordare a sarcinilor social-economice ale etapei istorice date, prin larga deschidere spre înnoiri și perfecționări în toate domeniile de activitate, s-a inaugurat o perioadă

neamăintilnită în istoria noastră, denumită pe drept cuvânt «EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU».

Preocupându-se de soluționarea problemelor poporului și înflorirea multilaterală a patriei, Republica Socialistă România participă activ la rezolvarea în spirit constructiv a marilor și complexelor probleme ale vieții internaționale.

Sub conducerea președintelui **Nicolae Ceaușescu**, — personalitate proeminentă a lumii contemporane — republica noastră acționează cu consecvență pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, pe baza principiilor egalității în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc.

Țara noastră se pronunță cu fermitate pentru lichidarea subdezvoltării și înfăptuirea dezarmării, în primul rînd dezarmarea nucleară, pentru stingerea focarelor de război și rezolvarea prin mijloace pașnice a oricăror litigii între state, pentru respectarea cu strictețe a dreptului internațional. Aceste principii afirmate și susținute cu hotărîre și multă consecvență au conferit și conferă R.S.R., președintelui ei un înalt și binemeritat prestigiu internațional.

*

Republica noastră asigură egalitatea tuturor cetățenilor indiferent de naționalitate, convingeri sau credință.

Precizarea aceasta este necesară pentru a stabili poziția aparținătorilor cultelor religioase, deoarece în țara noastră există 14 culte religioase cu slujitori și credincioși care toți sînt, în același timp, cetățenii țării. Statul nostru nu face nici un fel de deosebire între ei pe criteriul credinței religioase, după cum nu face deosebire între un cult și altul, proclamînd și asigurînd egalitatea lor.

E ceea ce se cuvine subliniat deoarece această realitate constituie o caracteristică a perioadei inaugurată odată cu instaurarea Republicii. De fapt noua noastră orînduire a debutat între altele, tocmai cu înlăturarea tuturor măsurilor prin care în trecut libertățile religioase fuseseră îngrădite arbitrar și desfigurare. Deși prin Constituțiile din 1923 și 1938, ca și prin Legea Cultelor din 1928 se proclama în mod abstract libertatea și egalitatea tuturor cultelor religioase, în realitate respectivele legiuri cuprindeau numeroase discriminări și restricții în ceea ce privește libera manifestare a credinței și chiar existența unora dintre culte. Astfel, Biserica Ortodoxă Română era proclamată Biserică dominantă, chiar Biserică de stat, dar privilegiile de natură economică și politică care erau acordate altor culte îi creau o poziție nu o dată dificilă. S-a introdus apoi noțiunea de «culte istorice» pentru a crea altor culte un regim de toleranță, pentru ca pînă în sfîrșit să fie restrînse în activitatea lor și chiar interzise.

Nu mai puțin negativă s-a dovedit aservirea cultelor religioase scopurilor de moment și personale ale unor politicieni și implicit, crearea

de servituți care nu o dată au obligat pe unii slujitori ai altarelor să abdice de la principiile pe care trebuiau să le propovăduiască.

În plus, ca și când cele acum arătate n-ar fi fost de ajuns, regimurile trecute au încurajat și favorizat permanent disputele dintre culte, asmuțindu-le întreolaltă, favorizînd pe unele spre a crea nemulțumiri altora.

După ce s-au înlăturat toate piedicile legale care existau în nedreptele orînduiri sociale din trecut, din calea deplinei libertăți religioase și a tratamentului egal din partea statului față de toate cultele, s-a procedat imediat după instaurarea Republicii, în anul 1948, la definirea printr-o nouă lege a noului regim de libertăți și drepturi religioase egale pe seama tuturor cultelor religioase.

Astfel, *Constituția Republicii Socialiste România* prevede în art. 30 următoarele: «Libertatea conștiinței este garantată tuturor cetățenilor. Oricine este liber să împărtășească sau nu o credință religioasă. Libertatea exercitării cultului religios este garantată. Cultele religioase se organizează și funcționează liber. Modul de organizare și funcționare a cultelor religioase este reglementat prin lege».

Legea pentru regimul general al cultelor apoi conține amănunte și precizări suplimentare în legătură cu libertățile religioase. Astfel, art. 1 prevede că «oricine poate să aparțină oricărei religii sau să îmbrățișeze orice credință religioasă dacă exercitarea ei nu contravine Constituției, securității și ordinii publice sau bunelor moravuri». În art. 2 «ura confesională este considerată delict care se pedepsește conform legii». Art. 3 prevede că «nimeni nu poate fi urmărit pentru credința sa religioasă sau pentru necredința sa».

Unul din elementele cheie ale reglementărilor legale privind cultele religioase din Republica noastră, este asigurarea egalității depline a tuturor confesiunilor în fața legii și între ele însele, neexistînd Biserici dominante, privilegiate și Biserici minoritare, discriminate după criteriul numărului de credincioși sau al apartenenței lor naționale. Fiecare are posibilitatea de organizare după norme proprii, conform doctrinei și tradițiilor sale, ținînd seama și de specificul apartenenței naționale a aderenților. Astfel se asigură dreptul de folosire a limbii materne a credincioșilor în serviciile religioase, în acte oficiale confesionale, în publicații, în școlile teologice. De asemenea, este asigurat dreptul de a avea și de a folosi lăcașuri de cult (biserici, case de rugăciune, sinagogi, moschei), cimitire, așezăminte economice și de asistență socială.

Raporturile dintre stat și cultele religioase sînt întemeiate în Republica Socialistă România pe respect reciproc, pe neamestecul din partea statului în problemele vieții religioase interne și pe respectarea de către culte a legilor țării. Chestiunile curente sînt rezolvate întotdeauna prin discuții purtate într-un spirit de înțelegere, bună-credință și acord reciproc.

Este demn de notat, ca o particularitate a vieții religioase din România, că statul plătește anual din bugetul său sume apreciabile pentru a acoperi aproximativ o treime din retribuția fiecărui slujitor a majorității Cultelor. La aceasta se adaugă sumele substanțiale acordate de

stat pentru reconstrucția, restaurarea și conservarea numeroaselor locașuri de cult, care prin valoarea lor, fac parte din patrimoniul cultural-național.

Noua situație creată cultelor religioase din Republica noastră, s-a repercutat pozitiv asupra activităților lor, aceasta conducând la îmbunătățiri și sporuri apreciabile. Fiecare dintre noi am putea exemplifica cu fapte acest adevăr, toate cultele desfășurându-și astăzi activitatea în climatul deplinei libertăți religioase, consfințită și garantată de stat. Bucurându-se de condițiile oferite și ținând seamă de noile realități și structuri sociale intervenite în viața credincioșilor și întregului popor, în același timp păstrând fiecare specificul propriu, cultele s-au putut organiza în pas cu noile cerințe ale credincioșilor și ale vremii actuale.

S-au întemeiat eparhii noi, ca în cazul Bisericii Ortodoxe Române, parohii și comunități pentru toate cultele, alte instituții bisericești, în conformitate cu nevoile resimțite de credincioși.

O grijă deosebită a fost acordată construirii și reparării de biserici, case de rugăciune, sinagogi și moschei, edificării și întreținerii imobilelor rezervate slujitorilor religioși, sporului și unei conservări a inventarului tuturor cultelor.

Cit privește restaurarea și conservarea monumentelor istorice, aceasta a devenit preocupare de stat. Îmbrăcate în haină nouă, de cele mai multe ori cu sume apreciabile acordate din bugetul statului, bisericile, minăstirile, lăcașurile de cult în general care sînt monumente istorice constituie o mîndrie a patrimoniului nostru național, iar obiectele de cult, cărțile și manuscrisele vechi, alte valori de importanță istorică și artistică, orînduite în colecții corespunzătoare sînt vizitate cu interes și plăcere de turiști din țară și de peste hotare.

Pregătirea și îndrumarea viitorilor slujitori, în general a personalului cultic, în școli și institute de învățămînt teologic bine înzestrate, reprezintă o altă înfăptuire deosebit de importantă. Profesorii de teologie ai cultelor din țara noastră sînt astăzi bine cunoscuți pretutindeni, impunîndu-se prin nivelul pregătirii lor teologice, publicînd manuale și studii apreciate pentru valoarea lor, participînd la întruniri internaționale și făcînd parte din forurile de specialitate cele mai prestigioase.

Un capitol ce nu trebuie omis este acela al activității editoriale. Alături de o presă religioasă bine reprezentată, fiecare cult și-a tipărit cărțile sale fundamentale, cărți de ritual, manuale și alte lucrări teologice sau religioase, almanahuri și calendare, obiecte de colportaj din cele mai diferite.

O latură care se subliniază de asemenea, cu privire cel puțin la unele culte, este aceea a asistenței sociale, inexistentă în trecut. Mă gîndesc la crearea unor case de pensii și ajutor reciproc, la organizarea de case de odihnă și a altora pentru vîrstnici, la întreținerea de cantine.

Fără să doresc a mă extinde mai mult, închei lista aspectelor cu care se poate mîndri oricare dintre cultele noastre religioase, referindu-mă la prezența delegaților proprii în forurile religioase internaționale specifice, fie că e vorba de confesiunile creștine, ori de religiile mozaică și musulmană.

În ce privește Biserica Ortodoxă Română, mi se pare util să menționez, în funcție de situația ei specială, grija și dragostea pe care, în condițiile de astăzi și-o poate extinde asupra comunităților de peste hotare, care au rămas statornice în atașamentul față de legea moșilor și strămoșilor lor, precum și față de țara de baștină și poporul din care au odrăslit.

Prin realizări de genul celor menționate și multe altele, consecința unor condiții deosebit de propice oferite de orînduirea statului român, cultele religioase au atins un nivel mult superior celui din trecut.

Dacă aceasta este situația văzută în funcție de modul de organizare și activitatea fiecărui cult, există câteva elemente cu totul inedite care privesc Cultele religioase în ansamblul lor. Astfel unul din aspectele absolut noi pe care l-a adus cu sine orînduirea noastră actuală este frățietatea interculturală. Precum arătam deja, toate cultele religioase din Republica Socialistă România sînt egale în fața legii. Aceasta a creat în mod firesc premise favorabile pentru relații de autentic respect reciproc și cooperare între ele. În locul vrajbei, al tensiunilor și izolării de altădată, s-a stabilit acum un fructuos ecumenism local. Aș îndrăzni să afirm că ecumenismul noi l-am învățat de la orînduirea noastră nouă, care a creat cadrul unor relații de perfectă egalitate și colaborare frățescă. Fiecare confesiune respectă dogmele și tradițiile celorlalte confesii, fără să se amestece una în treburile interne ale celeilalte.

Reprezentanții religioși comunică unii cu alții, fac schimburi de opinii și experiență, atît în chestiuni dogmatice, cît și asupra unor teme de interes social ori din viața internațională și cu privire la apărarea păcii.

Asemenea discuții au o contribuție importantă la identificarea unor puncte de vedere comune, la găsirea căilor de apropiere, la stabilirea unui dialog teologic multilateral.

O expresie a ecumenismului nostru local îl constituie conferințele teologice interconfesionale care se organizează periodic, cum s-a întimplat și în momentul de față, nu mai puțin adunările pentru pace, comune, trei la număr în ultimii ani. Așa cum în viața de toate zilele, credincioșii trăiesc și muncesc umăr la umăr cu ceilalți membri ai societății, tot așa s-au deprins să se considere frați în cele religioase. În localitățile cu aderenți ai mai multor culte, aceștia dau dovada unei armonii și cooperări de-a dreptul impresionantă, despre care în trecut nu era nici urmă. Cu prilejul unei vizite în țara noastră, fostul secretar general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, pastorul W. A. Visser't Hooft, afirma cu admirație: «Cei ce venim din Apus admirăm aceste strînse legături frățesti pe care le aveți cu toate Bisericile din țara voastră... Aceasta înseamnă înfăptuirea spiritului ecumenic».

Bucurîndu-se de aceleași drepturi și avînd aceleași obligații ca orice cetățeni ai țării, slujitorii și credincioșii cultelor religioase participă activ la viața și preocupările societății, își aduc contribuția la înfăptuirea programelor de dezvoltare economică-socială a patriei.

În cadrul sistemului democratic de la noi funcționează de mai mulți ani, cum arătam deja, un organism larg care cuprinde pe toți cetățenii — Frontul Democrației și Unității Socialiste, ale cărui obiective sînt unirea forțelor întregului popor și participarea activă a fiecăruia la via-

ta economică și socială, la conducerea treburilor societății. Slujitorii cultelor se numără printre membrii activi ai Frontului Democrației și Unității Socialiste. În Consiliul Național al Frontului sînt reprezentanți ai tuturor cultelor religioase, iar numeroși alții activează în organele comunale, orășenești, municipale și județene. Patru înalți reprezentanți ai cultului ortodox român, luteran, reformat și mozaic au fost aleși deputați în Marea Adunare Națională; numeroși alți slujitori bisericestii sînt deputați în consiliile populare comunale, orășenești, municipale și județene. În calitatea lor de membri ai forului legislativ suprem al țării și în organele locale de stat, ei participă alături de ceilalți reprezentanți aleși ai poporului, la adoptarea deciziilor care privesc soarta națiunii, prezentul și viitorul României. Peste cîteva zile, la 15 noiembrie vom avea prilejul să ne exercităm încă o dată dreptul de a alege deputați în consiliile populare, deputați printre care vor fi și destui reprezentanți ai cultelor religioase. Să facem și de astă dată astfel ca alegerile să se desfășoare sub semnul înaltei responsabilități civile, al implicării noastre active la conducerea și dezvoltarea întregii vieți sociale.

Slujitorii cultelor împreună cu credincioșii lor participă pe plan local la numeroase activități obștești, dovedind înalt simț patriotic. Înfrumusețarea localităților țării, diferitele lucrări de interes obștesc, muncile agricole etc., sînt sprijinite cu multă însuflețire de reprezentanții cultelor religioase.

Un rol important împlinesc slujitorii cultelor în vasta acțiune de conservare și îmbogățire a patrimoniului cultural-național. Trebuie menționat că circa 60% din valorile naționale de cultură și artă se află în posesia cultelor: monumente de arhitectură medievală, manuscrise și cărți vechi, fresce, broderii etc. Numeroase piese din tezaurul național au supraviețuit vremurilor pentru a transmite generațiilor de azi și de mâine ecoul unui trecut glorios, fiind păstrate cu grijă și dragoste în lăcașurile de cult: biserici, domuri, mînăstiri, sinagogi, moschei.

Un domeniu al vieții sociale și obștești în care aportul cultelor este vrednic de reținut, îl constituie relațiile internaționale și sprijinirea inițiativelor țării tinzînd la promovarea păcii în lume. Activînd pe plan extern reprezentanții cultelor religioase au avut și au mereu satisfacția de a constata eficiența politicii internaționale a Republicii noastre, prestigiul de care se bucură România pe plan mondial datorită principialității pozițiilor sale, a fermității cu care militează pentru pace și colaborare între toate națiunile lumii, pentru rezolvarea oricăror probleme, cît ar fi ele de dificile, prin tratative și bună înțelegere.

Toate cultele religioase din Republica Socialistă România întrețin intense relații cu diferite culte din alte țări și participă la activitatea organizațiilor internaționale, sînt angajate în felurite acțiuni pe plan mondial, contribuind astfel de pe poziția lor și cu mijloacele care le sînt proprii, la mai buna cunoaștere a patriei noastre peste hotare, la creșterea prestigiului României pe plan internațional.

Avînd în vedere toate cele pînă aici arătate, Președintele statului, Domnul **Nicolae Ceaușescu**, se exprima astfel în februarie 1968 cu prilejul primirii în audiență a șefilor cultelor din țara noastră: «Noi apreciem contribuția cultelor, a dumneavoastră, conducătorii acestora, la

opera de zidire a României noi, simțămintele pe care le-ați exprimat față de politica internă și externă promovată de partidul și statul nostru, față de măsurile întreprinse pentru progresul și prosperitatea patriei, ca și pentru apărarea cauzei păcii și colaborării între popoare. Fără îndoială că prin activitatea dvs. pusă în slujba intereselor supreme ale patriei și poporului, puteți contribui, alături de toți factorii statului nostru la promovarea acestei politici atât în țară cât și în străinătate».

*

30 Decembrie 1947 este o dată memorabilă cu o rezonanță deosebită în suta evenimentelor ce au marcat noul destin al României contemporane. Acum 40 de ani prin actul revoluționar al abolirii monarhiei se consfințește încheierea unei importante etape istorice din viața politică a țării, inaugurată de revoluția victorioasă din August 1944 și urmată, la scurtă vreme, de preluarea puterii de către forțele populare. Energiile descătuse ale celor ce muncesc și-au demonstrat de-a lungul celor patru decenii scurse potențialul creator inestimabil, voința de a făuri un chip nou realității românești de azi. Au trecut 40 de ani de când țara noastră s-a angajat pe această cale care răspunde nobililor năzuințe ale națiunii, clădind sub faldurile aceluiași stindard, aureolat de luminoasa stemă a Republicii, mărețele edificii ale României renăscute.

Instaurarea Republicii a deschis calea spre edificarea unei societăți cu adevărat moderne prin cetezanța opțiunilor constructive și, în general, a programelor de dezvoltare abordate dar, mai cu seamă, prin realismul profund al viziunii politice atotcuprinzătoare pe care avea să o promoveze cu consecvență personalitatea de excepție a Președintelui statului, Domnul **Nicolae Ceaușescu**, gânditor și om politic de geniu care și-a pus pecetea definitiv și convingător pe întreaga epocă în care trăim.

La marea sărbătoare prilejuită de împlinirea celor 40 de ani de la proclamarea Republicii, noi, slujitorii cultelor împreună cu credincioșii pe care îi îndrumăm, bucurându-ne de reală și deplină libertate religioasă, asigurăm înalta conducere de stat că, uniți în cuget și simțire cu întregul nostru popor, vom sprijini și în viitor, cu statornică însuflețire și zel patriotic toate strădaniile depuse pentru înflorirea patriei și creșterea prestigiului ei în lume.

Privind cu admirație chipul nou și luminos al României și bucurându-ne de minunatele realizări ale harnicului nostru popor, dobândite în anii glorioși de viață republicană, făgăduim să ne aducem și de acum înainte întregul aport la promovarea idealurilor de pace și progres ale țării noastre.

Trăiască și înflorească Republica Socialistă România !».

Cuvîntarea omagială a I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a fost urmărită cu deosebit interes și satisfacție de toți cei prezenți, fiind urmată de luări de cuvînt în care vorbitorii au apreciat, au completat și dezvoltat cele expuse în cuvîntare, exprimîndu-și simțămintele și

adeziunea lor față de cele afirmate în cuvîntare, precum și sprijinul pentru susținerea tuturor acțiunilor menite să contribuie la înflorirea și afirmarea țării noastre.

A luat mai întii cuvîntul *Eminența Sa Episcopul Gyula Nagy*, al Eparhiei Reformate Cluj-Napoca, care a spus :

«Cu mare atenție și viu interes am ascultat prezentarea I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu, despre situația Cultelor din România în ultimii 40 de ani, perioadă care a trecut de la instaurarea Republicii.

Dintre cele 14 Culte din România, eu reprezint și vorbesc în numele Bisericii Reformate, mai precis, în numele Eparhiei Reformate Cluj-Napoca.

Cu sufletul plin de grațitudine și mulțumire față de bunul Dumnezeu, evoc trei evenimente de mare importanță istorică, pietre de hotar, înconjurate de glorie : anul 1944, 23 August, data eliberării sociale și naționale a României de sub jugul fascist ; anul 1945 — 6 Martie, formarea primului guvern democratic revoluționar, și anul 1947 — 30 Decembrie, proclamarea Republicii. Aceste trei date glorioase sînt semnele faptului că destinele poporului patriei noastre iubite sînt în propriile sale mîini. Totodată aceasta înseamnă că poporul român și-a luat și sfînta angajare de a nu permite nici un amestec extern în propria sa viață, iar pe plan intern asigură libertatea fiecărui cetățean, dreptul său la muncă și partea ce-i revine pentru munca prestată. La rîndul său, fiecare cetățean are obligația de a contribui la înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială și culturală a patriei, la susținerea acestora și la afirmarea prestigiului României în relațiile internaționale.

Gîndindu-mă la cei 40 de ani care au trecut de la proclamarea Republicii pot să spun, și de această dată și în această comunitate, și pot mărturisii, că și Biserica Reformată a beneficiat de bunele legi ale patriei noastre socialiste, care i-au asigurat «libertatea religiei și a conștiinței», bucurîndu-se de înțelegere din toate punctele de vedere și totală bunăvoință.

Ea a avut posibilitatea de a păstra sfînta credință a strămoșilor noștri, de a cultiva și îngriji împlinirea credinței reformate. Am avut posibilitatea să ne păstrăm bisericile, ba mai mult, am construit 30 de biserici și case de rugăciune noi. Le-am restaurat pe cele vechi, iar la restaurarea bisericilor monumente-istorice (catedrala centrală din Cluj-Napoca, biserica fortăreață din Tirgu-Mureș, Aiud, Turda Veche, Rapolț, Ilieni și altele), am primit un ajutor substanțial din partea statului. În bisericile noastre, preoții pot sluji liberi și nestingheriți, conform tradiției reformate. Nici slujirea în afara bisericii nu a întîmpinat niciodată vreun impediment. Am avut posibilitatea de a educa tineretul conform religiei credinței noastre sfinte. Am ținut orele de catehizare și pregătirea confirmării, așa cum ne-o cere rînduiala bisericii noastre, am avut posibilitatea de a ține liber ore biblice de explicare a Sfintei Scripturi și îngrijirea sufletească a familiilor reformate, iar vizitarea lor de către preoți s-a desfășurat în mod constant și nestingherit.

Serviciul în comunități, din punct de vedere material, ne este asigurat de donațiile benevole ale enoriașilor, o treime, însă, din salariul preoților și întregul salariu al profesorilor de teologie este asigurat de stat. Biserica Reformată posedă o Casă proprie de Pensii pentru asigurarea bazei materiale a foștilor slujitori ai bisericii și a văduvelor acestora.

Din punctul nostru de vedere aportul patriotic al Cultelor la îndeplinirea programelor de dezvoltare economico-socială a patriei este o datorie și răspundere. Ne iubim patria! Aici trăim, aici este casa noastră și considerăm de datoria noastră să muncim pentru bunăstarea vieții pămîntești, pentru pace, dezvoltarea și fericirea acestei țări. Semnul recunoștinței noastre este mulțumirea față de grija, ocrotirea și înțeleapta îndrumare a conducerii țării noastre. Personal sînt conștient de toate acestea și de 35 de ani, de la locul meu de strajă veghez și am grijă. Îngrijesc și veghez respectarea bunelor legi ale patriei noastre iubite, ajut și iau parte la înflorirea sa multilaterală, la realizarea nobililor idealuri ale cetățenilor ei. Preoții și credincioșii noștri, fiecare la locul lor, cu toate darurile lor sufletești și fizice muncesc pentru îndeplinirea programelor de dezvoltare economico-socială a patriei.

În relațiile noastre atât interne cît și externe, noi muncim cu conștiința pentru ridicarea prestigiului României, pentru onoarea iubitei și frumoasei noastre țări.

Biserica Reformată, preoții și slujitorii ei, împreună cu enoriașii noștri, cu cele mai nobile și curate sentimente, au fost, sîntem și vom fi întotdeauna lingă popor și pentru popor, pentru bunăstarea lui, pentru folosul lui.

Dați-mi voie ca, în încheiere, să amintesc cuvintele unui scriitor contemporan — Magyari Lajos — care se constituie într-un fel de testament al cunoscutului lingvist Körösi Cosma Sándor, originar din satul meu natal :

Poporul din care mă trag, pesemne va trăi...
Destul, dacă-l muncește gîndul și-l încearcă iarna,
Faceți dar, să-și păstreze, să-și găsească sufletul
Să-l hrănească pămîntul pe care trăiește...».

I.P.S. Mitropolit **Antonie** al Ardealului :

«Sărbătorim cu bucurie și cu satisfacție împlinirea a 40 de ani de la instaurarea Republicii în viața României. Mulți dintre noi am fost matorii evenimentului. El a fost o consecință firească a noilor stări de lucruri de după marele act de la 23 august 1944 și de după transformările care au urmat în anii imediat următori, cînd poporul și-a luat soarta în propriile sale mîini. Ultimul rege a plecat, dîndu-și seama de anacronicitatea statutului său și de inutilitatea sa în viața nouă pe care și-o punea la cale poporul.

În 40 de ani Republica a însemnat nașterea din nou a Patriei.

Poporul a dovedit că poate face mai mult și mai bine Patriei decît generațiile de politicieni dinainte care și-au urmărit adesea propriile lor interese și și-au garantat privilegiile, toți apărînd marea proprietate și exploatarea.

În 40 de ani Republica a însemnat restaurarea drepturilor umilițiilor și obidiților. Proprietatea asupra pământului a trecut în mâinile întregului popor. Visul de aur al multor generații, care părea o utopie, s-a împlinit în Republică: toți au devenit egali, toți și-au recăpătat demnitatea. Au dispărut pentru totdeauna slugile, argații, arendașii, cei care făceau totul și nu se alegeau cu nimic; cei care munceau pentru alții și trebuiau să mulțumească pentru ceea ce li se dădea din al lor. Republica a adus dreptate pentru cei ce n-au avut-o niciodată.

În 40 de ani de Republică toți cei care se credeau pentru veșnicie destinați să trăiască în cocioabe, fără apă, fără cel mai elementar confort, au putut pătrunde în apartamente, în blocuri, la care nu îndrăzneau să privească pînă atunci.

40 de ani de Republică au însemnat umanizarea muncii și a răsplătii ei, dispariția diferențelor care creau clase de privilegiați și de asupriți.

40 de ani de Republică au însemnat instaurarea unui climat de egalitate în fața legii a tuturor cetățenilor.

Și-apoi, marea operă de industrializare a unei țări predestinate a a fi pentru veșnicie «eminamente agricolă», modernizarea agriculturii, trecerea de la treieratul cu cai, la mașină, de la plugul cu boi la tractoare, toate s-au îndeplinit în anii Republicii. Canalul Dunăre-Marea Neagră, declarat o imposibilitate tehnică, s-a demonstrat a fi posibil; metroul, declarat un dezastru dacă s-ar realiza în subsolul nisipos al Bucureștilor, se arată a fi o binecuvîntare. Fața nouă a orașului spală un obraz zbîrcit și deformat de epoci care s-au suprapus cu stiluri și artere anarhice.

40 de ani de Republică înseamnă înseamnă înseamnă. Ochii, ca niște mîrgăritare de mare preț pe fețele copiilor, precum stelele pe bolta albastră a cerului! O nouă cultură, pentru toți, o istorie povestită cu dreptate care mîngie și entuziasmează sufletele noastre!

În 40 de ani de Republică Bisericile și-au regăsit și ele adevărata vocație de «Biserici slujitoare» ale lui Dumnezeu și ale oamenilor. Și-au reorientat mai ales participarea la viața concretă a credincioșilor și a societății și s-au voit și au reușit să fie prezente vii și mobilizatoare spre progresul social și spre progresul moral. Bisericile din Patria noastră au înțeles că vocația lor e nu numai asigurarea fericirii de dincolo, ci și a celei de aici, descoperindu-și responsabilități noi și chiar grave, cărora înainte nu le prea dăduseră atenția cuvenită. Credincioșii sînt oameni care trăiesc în societate, în lume. Împărăția lui Dumnezeu e mai întii, cum a spus Iisus, în oameni, aici. Cine n-o primește și nu se situează în ea de aici, n-o va găsi nici dincolo.

De aceea Bisericile și Cultele au înțeles să-și îndrepte învățătura spre creșterea unor credincioși buni, buni cetățeni, respectuoși, muncitori, jertfelnici, entuziaști în crearea unei lumi mai bune și mai drepte, alcătuită din oameni desăvîrșiți, potrivit poruncii: «Fiți desăvîrșiți».

De aceea, Bisericile și Cultele toate s-au aliniat în primele rînduri ale apărătorilor păcii, potrivit îndemnului și încredințării: «Fericiti făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema».

Bisericile și Culte s-au aflat în permanență pe drumul datoriei și al învățaturii lor, descoperită de Dumnezeu, și și-au conjugat eforturile cu ale tuturor cetățenilor, căci toate eforturile împreună, au urmărit același țel: creșterea bunei stări, a stării de mulțumire și de fericire a tuturor.

În cei 40 de ani de Republică, Bisericile și Culte au ținut pasul cu toate înnoirile, contribuind cu tot ce au putut la dezvoltarea țării, prevedându-se a fi integrate în viața poporului, așa cum au fost ele și în trecutul îndepărtat, întotdeauna din popor, și alături de popor, și una cu poporul.

40 de ani de Republică au însemnat eforturi mari, extraordinare, jertfă, gândire, acțiuni de curaj, bună orientare în politica externă pentru menținerea păcii și a colaborării dintre popoare, și știm cu toții că toate aceste înfăptuiri se datorează îndeosebi, în anii săi de cirmuire a Republicii, iubitului nostru președinte, Domnul **Nicolae Ceaușescu**, și ilustrei Doamne **Elena Ceaușescu**, sfetnic de mare preț, suflete dăruite poporului și patriei.

Omagiază Republica, omagiem pe cel care o întrupează astăzi și o simbolizează, o cirmuiește cu înțelepciune. Fie ca anii Republicii să fie fără sfârșit, și să trăiască președintele mulți și fericiți ani».

Mons. Petru Gherghel — provicar general al Arhiepiscopiei romano-catolice — București :

«Acum când întreaga noastră țară se află în clipe de fericită sărbătoare, prăznuind patru decenii de la instaurarea Republicii, când se preamăresc și cinstesc faptele de vitejie ale înaintașilor noștri din totdeauna și de azi, acum când privim cu mândrie la toate realizările bravului nostru popor de la orașe și sate, când răsună puternic ecoul plăcut al bilanțului și al analizei la toate nivelele, acum și noi creștinii, fii credincioși ai acestui vrednic popor, care purtăm același nume și avem același singe nu putem rămâne pasivi și în afara suflului ce ne înconjoară de pretutindeni: nu. Pentru noi sînt motive în plus — izvorite din credință — să ne înscriem în corul măreț al Cîntării României, țara noastră, mama noastră.

«Cinstiți pe toți oamenii, iubiți pe frați. Temeti-vă de Dumnezeu, dați cinstire Stăpînitorului». Așa ne îndeamnă Sfîntul apostol Petru în Epistola I, cap. 2, 17.

Ca slujitor al Bisericii Romano-Catolice din România și ca fiu al poporului creștin din Moldova, mă fac glasul celor pe care-i reprezint aici, catolicii moldoveni și mă înscriu cu bucurie între toți care cinstesc memoria înaintașilor noștri, memoria celor patru decenii de la instaurarea Republicii și exprim sentimentul de cinstire și prețuire pentru toți oamenii de bunăvoință, pentru toți frații, pentru autorități și pentru președintele țării — care se află în fruntea acestui brav popor de români.

Așa mă îndeamnă Sf. apostol Petru în numele lui Hristos și al Evangheliei sale.

Cînd fac acest lucru am în memorie bilanțul atîtor realizări, de la munte la mare, de la sat la oraș, de pretutindeni. Recent, unul din prie-

tenii care ne-au vizitat țara — Profesorul Henninga — decanul Facultății teologice din Lateran —, după ce a parcurs linia București-Constanța-Tulcea-Galați-Vaslui-Iași a exclamat: «Eu am călătorit în întreaga lume, dar irebuie să spun că afitea șantiere de construcții n-am văzut nicăieri». Cine nu irebuie să exclame la fel când vede lanurile mănoase de griu, podgoriile, livezile ce imbracă toate arterele țării, sau minunații noștri codri, sau fermecătoarele stațiuni balneo-climaterice — perle pe litoral și în munți ?

Eu mă opresc aici pentru că despre aceste lucruri și realizări s-a vorbit și se vorbește în toate cotidienele și programele de radio și televiziune.

Vreau să subliniez și să trec la un singur obiectiv ce-l consider tezaur în haină nouă — din ultimele decenii, tezaur care este al Bisericii Ortodoxe, dar pentru că este izvorit din credință și din mina harnicilor români, este tezaur al nostru al tuturor, al țării noastre.

Citez :

«Vizitatorul străin care privește pentru întâia oară, minăstirile și bisericile moldovenești din România, nu-și poate crede ochilor. Nu poate crede că cea ce vede este realitate. Ar vrea, obosit de drum, mai întâi să se așeze sub un duș rece și să se examineze cu asprime pe sine dacă ceea ce vede este realitate concretă. Ceea ce vede îl atinge așa de adânc încît spune : Nu se poate să fie adevărat, ceea ce vad nu există pe lume. Numai în visele mele am visat așa ceva». Astfel începe cartea sa *Cîntul icoanei pămîntului — frescele exterioare ale minăstirilor din Moldova* — cunoscutul istoric al artei Wilhelm Nyssen, apărută recent în R.F. Germania.

Despre cite alte minunate opere de credință și de suflet nu s-ar putea spune la fel ? D-voastră adăugați restul.

Eu îmi permit să adaug că atunci cînd ai posibilitatea să vezi și ultimele realizări din cadrul Bisericii Romano-Catolice din Moldova : Institutul Teologic din Iași, bisericile din Scheia, Butea, Mircești, Săveni, județul Iași, Adjudeni, Tămășeni, județul Neamț, Bălcescu-Bacău, din inimă stau să pornească cam aceleași cuvinte : incredibil și totuși adevărat.

Sînt realizări care au fost posibile în ultimele decenii pe care noi le elogiem aici.

Și dacă cobori în rîndul poporului creștin în zi de sărbătoare — fie în Bucovina, fie în ținutul Romanului sau al Bacăului, sau oriunde — poți vedea oamenii harnici ai ogoarelor noastre, sau întorși de la orașe în haine naționale minunate și frumoase, strînși cu bucurie în jurul bisericilor lor dragi și scumpe, la hramuri sau sărbători.

Și dacă observi și climatul de prietenie, respect stabilit între Culte în România de azi — ca și cel de acum, de aici — nu pot să nu exclam cuvinte de respect și admirație.

Acest ecou nu se oprește aici, ci el trece granițele, trece cu toți mesagerii prieteniei și ai păcii. Acest ecou nu uită trecutul îndepărtat ci îl prețuiește, nu se oprește numai la clipa de față, pe care o preamărește, dar țintește viitorul pe care îl vrea frumos și demn de om.

În Cartea I din «Românii sub Mihai Vodă Viteazul», Nicolae Bălcescu, marele nostru istoric și patriot, evocînd un moment glorios din istoria poporului român scrie: «Timpuri de aducere aminte glorioasă, timpuri de credință și vitejie, cînd părinții noștri, credincioși sublîmi, îngenuncheau pe cîmpul bătăliilor, cerînd de la Dumnezeu armatelor laurii biruinței sau cununa martirului și astfel îmbărbătați ei năvăleau unul împotriva a zece, prin mijlocul vrăjmașilor și Dumnezeu le da biruința căci El este sprijinitorul pricinilor drepte, căci El a lăsat libertatea pentru popoare și cei ce se luptă pentru dreptate se luptă pentru Dumnezeu. Moștenitorii ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinții noștri au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducerea aminte a acelor timpuri eroice să deștepte în noi sentimentul datorinței ce aveam de a păstra și de a mări pentru viitorime această prețioasă moștenire».

Cred că acesta trebuie să fie sentimentul nostru pentru această întrunire, pentru cele patru decenii și pentru viitor.

Cinste așadar înaintașilor, cinste tuturor oamenilor și fraților, cinste întregului nostru popor, vrednic, harnic și credincios! Cinste celor care ne conduc cu înțelepciune, cinste și prețuire Domnului nostru Președinte!

Iar Domnul să binecuvînteze întregul nostru popor și scumpa noastră țară».

Eminența sa Dr. **Kovács Lajos** — Episcopul Bisericii Unitariene:

«Cu prilejul celei de a 50-a sesiuni a Conferințelor teologice interconfesionale și la împlinirea a 25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională, aș dori să mă asociez din partea Bisericii Unitariene și din partea mea personal la solemnitățile de azi și de mâine.

Un călător, fiind de multă vreme pe drum, într-o noapte întunecoasă și aspră mergînd pe jos, deodată a avut senzația că nu merge pe drum bun. Ajungînd într-un sat, a întîlnit un om căruia i-a spus: «Am nevoie de ajutor, cred că sînt pierdut». Omul s-a uitat la el și l-a întrebat: «Știți unde vă găsiți?». «Da», a răspuns călătorul. «Am văzut la marginea satului denumirea localității». Omul întreabă din nou: «Știți în ce direcție doriți să mergeți?». «Da» a răspuns călătorul și a pronunțat denumirea comunei în direcția căreia pornise. Omul a stat puțin timp pe gînduri și în sfîrșit a spus: «Nu sînteți pierdut, numai că aveți nevoie de îndrumare».

Idea acestei istorioare este următoarea: Oamenii încredințați nouă pentru ca în viață să se poată orienta și cu munca lor să fie folositori atît colectivității, cît și lor înșiși, au nevoie de o îndrumare continuă și de ajutor.

Această muncă plină de răspundere și de înaltă calitate este îndeplinită de 40 de ani de statul nostru, Republica Socialistă România din punct de vedere politic, economic și cultural.

Din această muncă de îndrumare și de călăuză, Bisericile noastre își iau partea lor, prin îngrijirea permanentă sufletească și morală a credincioșilor, prin propovăduirea dezinteresată, plină de râvnă a Evangheliei și prin pilda personală a conducătorilor. Obiectivul, la toate Bi-

sericile, este comun, dar din punct de vedere al metodei și în alte privințe sînt deosebiri între noi. Spre obiectivul comun ne străduim a ne apropia pe căi diferite. Însă Apostolul Pavel zice foarte nimerit: «Sînt felurite daruri, dar este același Duh, sînt felurite slujbe, dar este același Domn, sînt felurite lucrări, dar este același Dumnezeu, care lucrează totul în toți».

Biserica Unitariană, începînd din secolul al XVI-lea, a avut convingerea fermă că pe baza moștenirii întemeietorului și primului episcop al ei, Francisc David are o menire specifică în rindurile credincioșilor săi din patria noastră. În sufletele credincioșilor, a ars în trecut și arde și azi dorința căutării fără întrerupere a adevărului și a cunoașterii lui celei mai desăvîrșite, precum și a realizării libertății de conștiință. Programul Bisericii noastre are în vedere o concepție de viață bazată pe credință și rațiune, slujirea fără încetare a progresului spiritual și material și respectarea credinței și convingerilor altora.

Constatăm cu satisfacție că în țara noastră libertatea religioasă și de conștiință este o realitate. Ne bucurăm gîndindu-ne că în Republica Socialistă România neînțelegerea între diferitele confesiuni religioase este de domeniul trecutului; Cultele religioase își îndeplinesc nestingherite activitatea lor, conviețuiesc în cele mai bune relații și găsesc împreună calea sprijinirii eforturilor constructive ale poporului român. (...)

Credincioșii Bisericii mele sînt de naționalitate maghiară. Vreau să declar aici, că și ei se simt cetățeni cu drepturi egale și totodată sînt însuflețiți de dorința de a-și aduce contribuția lor la înflorirea patriei noastre.

Biserica Unitariană are relații externe mai ales pe linia Asociației Creștinismului Liberal. Am fost totdeauna fericiți ca să putem înfățișa în cadrul intîlnirilor și contactelor noastre în străinătate realitatea vieții religioase din România, bunele noastre relații cu toate Cultele, respectul de care ne bucurăm din partea statului, hotărîrea cu care înțelegem să ne integrăm în societatea noastră de astăzi. Sînt bucuros să afirm că acele personalități care ne-au vizitat, ne-au rămas prietene și prețuiesc realizările poporului român precum și politica de pace, de respect reciproc, de independență și de progres social.

Conducerea Bisericii și comunitatea credincioșilor noștri privesc cu sinceră admirație și bucurie marea muncă de creație care se desfășoară în Republica Socialistă România sub îndrumarea înțeleaptă a Domnului președinte Nicolae Ceaușescu cu conlucrarea conștientă și entuziastă a întregului popor român și a naționalităților conlocuitoare și care pe zi ce trece face ca viața noastră să fie mai frumoasă, mai bună și mai fericită. În această muncă eroică și măreață și Biserica noastră, prin credincioșii ei, a participat și dorește să participe și în viitor în măsură și mai accentuată.

Este necesar ca alături și în conlucrare cu toate celelalte Biserici, noi, conducătorii și credincioșii Bisericii Unitariene; în spiritul poruncii Evangheliei, să luptăm și să ne rugăm ca idealurile și năzuințele de pace ale omenirii să triumfe asupra războiului, al forței și urii.

Învățăturile Sfintei Evanghelii ne luminează calea și sarcinile; servim fără preget binelui, dreptății, păcii, progresului și perfecționării

neconlente. În spiritul Evangheliei misiunea noastră este aceea de a ne alătura cu sinceritate și fără ezitare aceluia care militează pentru triumful cauzei sfinte a păcii, împotriva răului, a urii, a cruzimii, a egoismului și a distrugerii.

Biserica noastră se va strădui și în viitor, cu puteri neprecupețite, ca preoții și credincioșii săi, prin munca lor obștească, cinstită, prin rugăciunile și prin îndeplinirea obligațiilor lor cetățenești să slujească binele, propășirea și progresul patriei noastre iubite».

Dr. Hans Hermannstädter — curator general al Bisericii Evanghelice C.A. Sibiu :

«Integrată firesc în șirul marilor fapte ale istoriei noastre naționale, ziua de 30 Decembrie 1947 a marcat un moment istoric în noul destin al patriei : România a devenit Republică. Se împlinesc, de atunci, 40 de ani. Toți acești ani unesc peste timp evenimente de o însemnătate hotărâtoare pentru destinele poporului român. Istoricul moment al dobândirii de către România a unei noi forme de stat, prin care s-a instituit suveranitatea deplină a poporului, a constituit o năzuință milenară a locuitorilor acestor meleaguri iar împlinirea acestui dezițerată și-a aflat și își află continuarea legitimă în toate evenimentele din noua istorie pe care o trăim.

Astfel, prin cucurirea deplină a puterii politice, s-au creat premisele nașterii și dezvoltării unei societăți de tip nou, socialiste atât pe plan economico-social, dar și din punct de vedere cultural, al relațiilor interumane, a unei noi și autentice democrații.

Aceste necesități legitime s-au materializat în desființarea vechilor instituții, pentru ca în locul lor să fie organizate altele, corespunzătoare noilor cerințe, noilor condiții istorice, în redistribuirea bogățiilor țării, iar prefacerile înnoitoare care au jalonat acești patruzeci de ani au asigurat ca zorii unei tinere republici să lumineze și să strălucească asupra drumului ascendent pe care a purces noua orînduire socialistă.

La 21 august 1965 legiuitorul a dat o nouă și puternică expresie a vocației sale supreme de făuritor al propriei sale istorii prin promulgarea Constituției Republicii Socialiste România, care garantează libertatea conștiinței și libertatea religioasă a tuturor cetățenilor pe tot cuprinsul țării, principiu ce a stat la baza Decretului nr. 177/1948 privind regimul general al Cultelor religioase precum și a Statutelor de organizare și funcționare a diferitelor Culte din România apărute un an mai tîrziu.

Prin crearea cadrului legal statul a oferit garanția exercitării libere și potrivit învățăturilor, canoanelor și tradițiilor proprii a activității fiecărui cult în parte dar și a coexistenței pașnice și a colaborării armonioase între culte precum și între acestea și stat.

Fie-mi permis să profit de ocazia acestei conferințe teologice interconfesionale jubiliare pentru a exprima deplina noastră grațitudine, a enoriașilor și slujitorilor Bisericii Evanghelice de confesiune augustană, față de condițiile de excepție create de statul român după momentul de referință din 30 Decembrie 1947, pentru ființarea bisericii noastre.

tre conform menirii ei în acest spațiu geografic și a timpului pe care îl trăim.

Doresc să menționez în acest context că prin proclamarea Republicii s-a dat naștere unei ere noi, unui arc glorios peste timp sub care slujitorii și enoriașii cultului evanghelic de confesiune augustană, ca și ai celorlalte culte în general, au asigurate toate condițiile pentru a participa efectiv și creativ totodată la toate manifestările vieții politico-economice și socio-culturale a cotidianului, caracterizat prin dimensiuni și schimbări mereu înnoitoare și înfloritoare.

De fapt — după cum se cunoaște și se apreciază în această direcție, biserica noastră își desfășoară activitatea prin influențele sale educative asupra membrilor comunităților în conformitate cu înaltele principii de etică și echitate socialistă, învățându-i să-și pună întreaga capacitate de muncă și de creație în slujba progresului și prosperității patriei, a propășirii și bunăstării fiilor săi.

Acești 40 de ani ce s-au scurs de la istorica dată de 30 Decembrie 1947 nu constituie doar 40 de ani de existență a Republicii, dar și 40 de ani de existență bogată și profund înnoitoare a oamenilor de pe pământul Republicii, a noastră, a fiecăruia, deoarece doar acești oameni au putut făuri o nouă orînduire socială, dreaptă și egală pentru toți, de belșug și bunăstare, așa cum se înfățișează ea, astăzi, în preajma sărbătorii a patru decenii de existență a statului democratic de tip socialist».

I.P.S. Mitropolit **Nestor** al Olteniei:

«Alături de întregul popor român și împreună cu celelalte Culte din țara noastră — clerici și credincioși —, Sfînta noastră Biserică Ortodoxă Română omagiază aniversarea unuia dintre cele mai importante evenimente din existența Patriei, după actul revoluționar al Eliberării sociale și naționale de la 23 August 1944, Proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, ambele constituindu-se ca date fundamentale în istoria contemporană a țării noastre.

Evenimentul de la 23 August și Proclamarea Republicii reprezintă momentele de răspîntie — acte de voință ale întregului popor — care au determinat și au pecetluit întregul context al istoriei Patriei în cea de-a doua jumătate a secolului XX, legitimînd înfăptuirile epocale ale acestei etape: deplina independență și suveranitate națională, libertatea și dreptatea socială, prefacerile revoluționare în domeniul economiei naționale și democratizarea profundă a vieții poporului, realizarea marilor obiective în procesul de edificare a socialismului, progresul continuu sub raport spiritual și material, creșterea bunăstării poporului și înflorirea Patriei.

Înțelegînd noile cerințe ale vieții și aspirațiile legitime ale poporului, Biserica noastră Ortodoxă s-a manifestat activ în procesul dezvoltării istorice, aducîndu-și contribuția prin mijloacele sale specifice la marile realizări ale poporului în cele patru decenii de viață nouă a Republicii noastre.

Între primele manifestări de adeziune a Bisericii noastre la noile realități, după 30 Decembrie 1947, a fost *Pastorală patriarhală* prin care

se punea în lumină în fața preoțimii și a tuturor credincioșilor atitudinea devotată a Bisericii Ortodoxe Române față de tînăra Republică. Se sublinia importanța schimbărilor survenite în forma de conducere a statului și se adresau îndemnuri calde și convingătoare la ascultare și la muncă perseverentă pentru prosperitatea și înflorirea Republicii, patria noastră altădată slujită și apărată cu dragoste, devotament și jertfelnicie de către străbuni, precum și de contemporani, în războiul antifascist de eliberare a pămîntului sfînt pe care ne-am născut. Se arăta că noua formă de stat «și-a dat-o însuși poporul, iar Biserica își va continua lucrarea ei de slujire statornică, după învățătura Sfîntului apostol Pavel, că orice formă de stăpînire este de Dumnezeu lăsată drept cadru în care să-și desfășoare misiunea ei».

Patriarhul Bisericii noastre în acea vreme, fericitul întru pomenire Nicodim Munteanu, la sfîrșitul Pastorelei, adresa fiecăruia dintre preoți și enoriași urări de sănătate deplină, sufletească și trupească, iar Republica «să înflorească spre binele poporului».

În primii ani de istorice realizări din viața Republicii noastre s-a tradus în fapt și dezideratul formulat de multă vreme de preoții și dreptmăritorii creștini din Oltenia, înființarea Mitropoliei noastre, cu sediul la Craiova.

Acum, la slăvitul popas aniversar de anul acesta, cînd ne aflăm în pragul celui de-al cincilea deceniu de viață glorioasă a Republicii noastre, ne exprimăm bucuria și recunoștința pentru că *Mitropolia Olteniei* este o binecuvîntată ctitorie contemporană, reînființată în anul 1949. În condițiile noi, de asigurare a drepturilor religioase, în climatul de deplină libertate a credinței garantată prin lege de statul român, la 25 martie 1949, Arhiepiscopia Craiovei a fost ridicată la rangul de Mitropolie, avînd ca sufragană Episcopia nou-organizată a Rimnicului și Argeșului.

Astfel, împreună cu celelalte Sfinte Mitropolii din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, în acest răstimp de patru decenii, și Mitropolia Olteniei a depus neîncetate strădăni de a călăuzi, prin Ierarhii săi, întreaga preoțime și pe toți enoriașii spre o atitudine de devotament și dăruire, pentru a depune muncă stăruitoare întru zidirea vieții noi în patria noastră, o zidire trainică pe temelii cu adevărat democratice, chemînd în același timp la continua edificare și înnoire lăuntrică.

Ca și în cadrul larg al întregii noastre Patrii, în spațiul delimitat al Mitropoliei Olteniei, clerul și credincioșii, în strînsă unire și în unitate de cuget și faptă, ne străduim în fiecare zi și în fiecare ceas al existenței noastre spre a ne aduce contribuția specifică, pe care o vom cit mai eficientă, la dezvoltarea social-economică a scumpei noastre țări, Republica Socialistă România, la ridicarea ei pe noi trepte de progres și civilizație, precum și la afirmarea continuă a prestigiului ei în raporturile internaționale.

Glorioasa aniversare din anul acesta, împlinirea celor patru decenii de existență înfloritoare a Republicii, este și prilejul de a răspunde cu prezența și acțiunea noastră la vibranta chemare către noi toți pentru a depune eforturi neîncetate, în **deplină unitate, spre noi înfăptuiri** întru edificarea Patriei socialiste.

Bucuria întregii țări la acest popas aniversar este bucuria inimilor noastre, chemările pe care țara ni le adresează în aceste momente solemne, la cea de-a XL-a aniversare a Republicii, le ascultăm cu mintea și cu sufletul, conștienți că trebuie să ne dovedim nu numai ascultători ai cuvintului, ci și împlinitori ai lui. Ierarhii, preoții și toți enoriașii din Arhiepiscopia Craiovei, din Mitropolia Olteniei, sîntem alături de toți fiii patriei în nobilul efort de a răspunde chemărilor, sporindu-ne mereu strădaniile pentru a contribui la întruparea idealurilor întregului popor, pentru noi și fericite deveniri în viața Republicii, pentru continua ei prosperitate.

Pentru asigurarea în continuare a viitorului fericit al Republicii Socialiste România, pentru viața noastră, a tuturor locuitorilor Planetei, pentru viitorul tuturor țărilor lumii, este vital necesară existența păcii. Vocile popoarelor în apărarea păcii sînt astăzi mai puternice, mai limpeză și mai ferme decît oricînd. S-au păstrat pînă astăzi peste patru decenii de stare pacifică pe continentul european, dar nu au lipsit marile tensiuni, pacea «rece» nu are o consistență încurajatoare și toate aceste decenii fără război au fost adesea sub aripa de întuneric a amenințării unui cataclism nuclear. De aceea ne pronunțăm fără răgaz pentru dezarmare, în primul rînd pentru dezarmare nucleară.

Sîntem pe deplin conștienți că și noi, fiii Bisericii, trebuie să ne îndeplinim cu toată răspunderea lucrarea noastră arhipastorală și pastorală, cu convingerea că porunca păcii are dimensiunile unei sacre misiuni, pe care trebuie să o îndeplinim cu statornicie și în smerenie, dar și în duhul unei nobile cutezante, chemînd pe toți la pace, cu atît mai mult acum, cînd cerințe imense stau în fața omenirii, cînd ni se cere să înțelegem că viața și supraviețuirea se află în indestructibilă legătură cu apărarea păcii. Sîntem prezenți și alături de toți cei ce fac din dezideratul păcii o poruncă — sub raport creștin — și un imperativ de o severă actualitate — sub raport general-uman. Știm că viața creștină autentică, trăirea religioasă plenară nu presupune izolare, ci participare și responsabilitate, prezență activă și constructivă pentru a traduce în fapte eforturile comunității umane, pentru instaurarea adevărului și dreptății în lume, pentru statornicirea păcii.

În arena mondială, în marele areopag al națiunilor se înscrie și se remarcă în permanentă vocea distinctă și fermă a Republicii Socialiste România, prin exponentul ei cel mai autorizat, Domnul președinte **Nicolae Ceaușescu**, pentru promovarea în chip neabătut a principiilor unei politici de pace și cooperare internațională, pentru conlucrare și înțelegere între țări și popoare, pentru apărarea libertății și independenței oricărei națiuni, a dreptului fiecărui popor de a trăi în pace, într-o lume mai bună, mai dreaptă, mai demnă.

Principiile de conduită a Republicii noastre în raporturile internaționale sînt principii care izvorăsc din analiza riguroasă a realității contemporane și, deopotrivă, din experiența milenară a poporului român. Această experiență a confirmat, fără putință de tăgadă, vocația pentru pace a poporului român, care totdeauna a dorit să aibă cele mai bune raporturi cu vecinii săi și a dus o politică defensivă, apărîndu-și pămîntul și drepturile sale istorice legitime. Întemeiat pe o concepție cla-

ră privind semnificația păcii în lumea actuală și pentru această lume ca și pentru viitorul umanității, înarmat cu un simț al realității și al responsabilității întărit și verificat prin propria experiență istorică, poporul român își manifestă viguros și consecvent dorința și aspirația, hotărîrea și voința de pace. Cutezanța omenirii iubitoare de pace este, în concepția noastră, cutezanța fiecărui popor în parte, este expresia voinței tuturor forțelor conștiente de capacitatea lor, dar și de responsabilitatea lor.

Omenirea întreagă, prin factorii ei de decizie și de răspundere, trebuie să se preocupe de elaborarea unor proiecte realiste și eficiente de intervenție neîntârziată în oprirea acțiunilor primejdioase pentru pacea lumii. Forțele întregii Planete trebuie să se unească pentru realizarea singurului scop demn de a constitui un ideal nobil de acțiune, acela de a asigura o nouă epocă de progres al omenirii, creînd certitudinea viitorului, certitudinea existenței pentru toate popoarele, pentru toți oamenii.

Împreună cu întregul nostru popor, ierarhia și toți slujitorii Sfintei noastre Biserici, credincioșii săi pe care îi călăuzește spre a fi vrednici și devotați cetățeni, avînd drept cheazășie toate marile împliniri pe care Republica noastră Socialistă le-a dobîndit în cele patru decenii de viață rouă și liberă, ne vom aduce contribuția în chip neprecupețit la îndeplinirea tuturor cerințelor pentru continuarea cu hotărîre a operei de construire a socialismului, de ridicare a patriei pe noi trepte de prosperitate și progres spiritual și material.

Cu aceste gînduri și hotărîri, cu deplină încredere în forțele poporului și în viitorul său, întîmpinăm luminoasa aniversare a Republicii noastre, reînnoind și acum mărturisirea cinstirii adînci cuvenite marilor evenimente din glorioasa istorie a patriei».

Eminența Sa **Paul Szedressy** — Episcopul Bisericii Evanghelice S.P. — Cluj-Napoca :

«Este un adevăr binecunoscut faptul că Biserica nu poate exista în societate ca un străin elegant, izolîndu-se de aceasta din urmă. De aceea, un lucru deosebit de important pentru Biserică, pentru Cultele religioase în general, a fost și a rămas îndatorirea de a-și găsi, de a-și defini corect locul pe care îl ocupă în societate în cadrul căreia există și își desfășoară activitatea.

În lumea secularizată, devenită, așa cum mulți o numesc — matură, Biserica nu mai are pretenția să fie «Ecclesia triumfans», prin urmare ea nu se mai situează pe sine deasupra societății, ca un conducător al ei. Dar, dacă ne gîndim în direcție opusă, vom constata că Biserica nu se poate nici limita la o izolare pasivă, afirmînd că misiunea ei este doar păstoria sufletelor și nimic altceva. De aceea, ca pe o moștenire valoroasă a Reformei lui Luther susținem, împreună cu marele reformator, ideea că: «Cuvîntul lui Dumnezeu oferă o orientare generală pentru întreaga desfășurare a vieții, dar omul, cu ajutorul gîndirii, trebuie să găsească soluția concretă, care corespunde voinței lui Dumnezeu». Și tot împreună cu Luther mărturisim că în problemele lumesti —

deci ale statului, ale națiunii, în cele economice și sociale, în judecarea momentelor decisive privind pacea sau războiul — un rol important îl are gândirea bine cumpănită a omului.

Recunoaștem fără ezitare că în țara noastră Bisericele și Cultele religioase, 14 la număr, au o poziție bine definită. Dreptul lor este reglementat prin Legea Cultelor ca și prin Statutul de funcționare al fiecărei Biserici și al fiecărui Cult. Deci, fiecare Biserică sau Cult este integrat comunității pe trei planuri: pe planul legăturilor cu celelalte Biserici și Culte religioase din țară, pe planul societății în întregime a ei, și pe planul unor unități sociale restrinse (sat, comună sau oraș).

Cele spuse mai înainte au devenit o realitate în ultimele decenii pe toate aceste planuri. În ceea ce ne privește, noi dorim să colaborăm frățește cu toți reprezentanții sau membrii Bisericilor și Cultelor din țara noastră, să ne aducem contribuția la bunul mers al lucrurilor din satele, comunele și orașele în care bisericile creștine își desfășoară activitatea. După părerea mea, Biserica trebuie să devină ea însăși «Ecclesia reprezentativa», ceea ce înseamnă că prin atitudinea sa, care confirmă dorința noastră de a trăi în pace, de a promova interesele întregii națiuni, cunoscând că progresul înseamnă o viață mai bună și pentru Biserică și pentru enoriașii săi, Biserica dă un exemplu de slujire la care este chemată.

În încheiere citez comunicatul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Adunarea generală din 1961: «Ca creștini, participăm la strădaniile vii ale omenirii pentru a deveni liberi, pentru a promova viața, a o scăpa de sărăcie, de asuprire și de boală. Trebuie să învățăm ca și prin organizații lumești să oferim și să practicăm aportul nostru în vederea slujirii noastre pentru om».

A sluji pe omul de lângă noi este deci țelul nostru. Prin natura lucrurilor, omul de lângă noi este în primul rând cel care face parte din acea familie mare pe care o numim patrie și pe care, împreună, dorim să o vedem cât mai frumoasă și cât mai sus pe calea progresului și bunăstării».

Arhim. Zareh Baronian, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Armeano-Gregoriene:

«Îmi revine cinstea și misiunea ca în numele Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop *Dyrair Mardichian*, al Eparhiei Armene din România și în numele tuturor fiilor și slujitorilor săi să aduc aici un cuvânt omagial. Cuvânt care exprimă, în primul rând, gratitudinea armenilor față de aceea țară binecuvântată. Actul de naștere al armenilor a fost semnat la 1401 — 30 iulie. Prin acest act domnitorul Moldovei, Alexandru cel Bun, întemeia la Suceava prima episcopie armeană din Moldova, pentru toți fiii armeni stabiliți pe aceste meleaguri binecuvântate, rămași fără patrie, fără libertate și care, printr-o minune a istoriei, au reușit să vină și să se stabilească, să-și reclădească noua lor viață pe pământul românesc.

Cuvânt de grațitudine față de toți acei domnitori moldoveni: Bogdan cel Orb, Ioan Vodă cel Cumplit, față de întreg poporul dreptcredincios român, care și-a deschis larg brațele pentru a găzdui în deplină

Mgr. Petru Gherghel, provicar general

Eminentia Sa Episcopul Lajos Kovacs —
conducătorul Bisericii Unitariene

Dr. Hans Hermannstädter —
curator general al Bisericii
Evanghelice — C.A. Sibiu

Mgr. Petru Gherghel, provicar general

Eminentia Sa Episcopul Lajos Kovacs —
conducătorul Bisericii Unitariene

Dr. Hans Hermannstädter —
curator general al Bisericii
Evangelice — C.A. Sibiu

I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei

Eminența Sa Episcopul Paul Szedressy,
conducătorul Bisericii Evanghelice —
Cluj-Napoca

P. Cuv. Arhim. Zareh Baronian —
Biserica Armeano-Gregoriană

libertate, liniște sufletească și bucurii laolaltă, umăr la umăr, pe toți armenii pribegiți de istorie. Faptele sînt grăitoare. Primiți și ocrotiți în România armenii au înțeles să se integreze în viața și mersul noii lor patrii, participînd atît la bucuriile cît și la încercările ei. Sînt multe exemple de ostași și de generali armeni căzuți pe cîmpurile de luptă la 1877—1878, în primul și în cel de-al doilea război mondial, cînd împreună cu fiii poporului român și armenii și-au adus contribuția lor la înfăptuirea marilor și legitîmelor idealuri ale neamului românesc. Generalul Iacob Cerchez, colonelul Aridon Burdea, soldatul Nicolae Pruncu de la Mărășești sînt numai cîteva nume dintre cele multe pe care ar fi vrut să le pomenesc aici.

În anul 1949, așa cum s-a remarcat și de către Prea Fericirea Sa, a avut loc prima reuniune a Cultelor religioase din țara noastră. Din partea Episcopiei Armene a fost prezent actualul Întîistătător, Sanctitatea Sa Vasken I. De atunci Cultele din România se întrunesc periodic discutînd împreună teme de interes major și obștesc.

A fost un act — am putea spune — unic în istorie. Și sînt vrednici de pomenire regretatul patriarh întru fericire adormit Justinian — promotorul și inițiatorul acestor reuniuni, și urmașii săi în scaun Iustin Moisescu și Prea Fericitul Părinte Teoctist. Astăzi, cînd noi toți sîntem prezenți aici pentru a omagia 40 de ani de la proclamarea scumpei noastre patrii comune — ca Republică —, aducem cuvînt de mulțumire, omagiul, împreună cu cele mai calde urări, bravului popor român, iubitor de pace, harnic și gospodar, credincios, în frunte cu bravul său conducător Domnul Nicolae Ceaușescu și ne exprimăm convingerea că visul secolelor de progres și de civilizație se va împlini, spre slava lui Dumnezeu și spre bucuria noastră a tuturor. Cu aceste cuvinte de adîncă trăire sufletească îmi unesc glasul cu toți antevorbitorii mei și urez din toată inima cele mai sincere felicitări întregului popor român pentru marile realizări pe care le-a înfăptuit și pentru cele pe care le va înfăptui în viitor».

Dl. **Osman B. Azis** — Imamul Comunității Musulmane din București :

«E o mare cinste pentru mine de a participa la cea de-a 50-a Conferință teologică interconfesională și de a lua cuvîntul pentru a prezenta unele aspecte din viața și activitatea credincioșilor musulmani din Republica Socialistă România.

În cei 40 de ani, care au trecut de la proclamarea Republicii, credincioșii musulmani de naționalitate turco-tătară și albaneză s-au bucurat, alături de ceilalți cetățeni, de toate binefacerile progresului economic, social și cultural obținute de țara noastră.

Cei peste 40.000 de credincioși musulmani se bucură de o deplină libertate de credință, de practicare și păstrare a tradițiilor islamice. La dispoziția lor se află peste 80 lăcașuri de rugăciune (moschei, geamii, mesciduri) deservite de aproape 40 de imami, absolvenți ai Seminarului Teologic Musulman.

În spiritul ecumenismului practic local în relațiile interculturale din România, Cultul musulman întreține raporturi de respect reciproc și de

rirea economică a țării, să înflorească dreptul sacru de a fi singuri stăpâni în patria strămoșească.

O dată cu proclamarea Republicii, s-a inaugurat în viața poporului român epoca societății socialiste cu scopul ca în unitate cu toți cetățenii să aducem contribuția noastră la prosperitatea țării și la biruința păcii în lume.

Au trecut de atunci patruzeci de ani. O perioadă istorică scurtă, dar bogată în realizări. Republica noastră a devenit mai frumoasă și mai puternică din an în an. Industrializarea țării a contribuit la dezvoltarea agriculturii. Pe hartă au apărut orașe noi, în care s-au construit case de cultură, spitale, școli și multe edificii care strălucesc în multe culori la lumina soarelui.

La progresul material și spiritual realizat în anii Republicii, împună cu toți cetățenii și-au adus contribuția și credincioșii pentecostali, în unitate cu membrii celorlalte Culte din țara noastră.

În anii Republicii s-a statornicit între Cultele de la noi un ecumenism, care este apreciat de toți conducătorii religioși din alte țări, mai ales de cei care au participat la Adunările noastre în care s-au discutat dezarmarea și pacea omenirii.

Noi, slujitorii și credincioșii Cultului Pentecostal, făcând parte din familia Cultelor recunoscute în Republica Socialistă România, contribuim cu toată dragostea la întărirea ecumenismului, la buna înțelegere cu toate Cultele, cu toate naționalitățile și sintem hotărâți ca în unitate să facem tot ce este necesar pentru prosperitatea patriei și pentru biruința păcii în lume.

Avem o recunoștință deosebită față de conducerea statului nostru socialist, pentru libertatea religioasă de care ne bucurăm.

La toate conferințele internaționale unde am participat și cu prilejul primirii de vizite, am dovedit că noi am primit recunoașterea după 23 August 1944, când țara noastră a fost eliberată de sub dominația fascistă.

În Republica Socialistă România, Cultul nostru oficiază serviciile religioase în deplină libertate.

În anii Republicii s-au zidit și amenajat mai multe case de rugăciune, care au fost vizitate de multe personalități din străinătate, convingându-se de libertatea noastră.

Pentru educația pastorilor și a slujitorilor Cultului am ținut mai multe cursuri biblice. La conferințele pastorale care se țin trimestrial, facem educația socială și religioasă a pastorilor, presbiterilor și diacnilor.

Această educație o facem și prin revista «Buletinul Cultului Pentecostal» care apare de șase ori pe an. Tipărim anual calendarul Cultului în limba română și maghiară. Am tipărit pînă acum cărți de cîntări în mai multe ediții, iar în prezent se află sub tipar o nouă ediție. De asemenea, am tipărit mai multe cărți pentru educația spirituală și teologică a credincioșilor, o nouă carte cu lecțiuni biblice aflîndu-se sub tipar.

Membrii Cultului nostru din care fac parte și indivizi aparținînd naționalităților conlocuitoare, îndeplinesc serviciile religioase în limbile lor materne ca : maghiară, germană, slovacă sau ucraineană.

Din anul 1976 avem un Seminar teologic, cu durata cursurilor de patru ani pentru pregătirea pastorilor, în care se pregătesc și cei de naționalitate maghiară și germană, împreună cu seminariștii penticostali români.

Absolvenții Seminarului îndeplinesc slujba de pastori la comunitățile unde sînt repartizați.

Anul acesta am luat parte împreună cu membrii din Comitetul executiv al cultului la Conferința Penticostală Europeană de la Lisabona, Portugalia, și la Convenția pastorilor penticostali români din America și Canada, în Detroit, S.U.A.

Am primit vizita unei delegații din S.U.A. condusă de Dr. Ray Hughes, care este președintele Asociației Evanghelice din S.U.A. și Canada.

În urma vizitei la mai multe biserici, a spus cuvinte de apreciere față de căldura spirituală pe care a simțit-o în bisericile vizitate și față de frumusețile țării noastre.

Avînd o recunoștință deosebită față de statul nostru socialist pentru libertatea cetățenească și religioasă de care ne bucurăm, ne străduim să aducem o contribuție cît mai valoroasă la întărirea și prosperitatea Republicii Socialiste România și la ridicarea prestigiului ei în lume.

În ziua de 15 noiembrie 1987, membrii Cultului nostru, în strînsă unitate cu toți cetățenii, ne vom da votul nostru candidaților F.D.U.S. din care facem parte, și vom sprijini activitatea celor aleși, muncind cu abnegație și îndeplinind toate îndatoririle cetățenești pentru prosperitatea României, pentru bunăstarea poporului român și pentru biruința păcii în lume.

Cunoscînd activitatea neobosită pe care o desfășoară Domnul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii noastre, pentru realizarea dezarmării și a păcii în lume, vom susține cu tărie această activitate.

Nu vom înceta să împlinim îndemnul Apostolului Pavel de a face rugăciuni, cereri și mijlociri pentru toți oamenii și pentru toți cei înălțați în dregătorii, ca să putem duce o viață pașnică și liniștită, fiind convinși că lucrul acesta este bun și bine primit înaintea lui Dumnezeu, Mîntuitorul nostru.

Vom uni rugăciunile noastre și cu îndemnul ca toți membrii și slujitorii Cultului să fie supuși stăpînirilor și dregătorilor din țara noastră, să-i asculte, să fie gata a face orice lucru bun. În modul acesta îndeplinim datoria noastră de credincioși în Dumnezeu și de cetățeni ai Republicii Socialiste România».

Past. Mihai Hușanu — președintele Cultului Baptist :

«Din retrospectiva celor patru decenii care au dăltuit în istoria patriei noi ipostaze spre afirmare vertiginoasă pe coordonatele împlinirilor sociale, în numele credincioșilor creștini bapțiști, la acest Eben-Ezer și al Cultului nostru, alături de întreaga viață religioasă din țara noastră, citez cuvintele Psalmistului :

«Din pricina fraților și prietenilor mei, doresc pacea în sîmul tău... fac urări pentru fericirea ta» (Ps. 122, 8—9).

Viața de desfășurare harnică a propovăduirii credinței creștine baptiste e plină de mărețe realizări ; s-au construit cele mai frumoase locașuri de cult în acești 40 de ani de libertate religioasă.

Cele mai eficiente edificări morale și doctrinare, împliniri organizatorice și de reprezentare a vieții Cultului pe plan intern și internațional ; relații de părtășie și colaborare frățească de pe poziții de egalitate și demnitate cu toate cele 14 Culte religioase recunoscute în țara noastră.

Slujitorii amvoanelor noastre, ca niște arhitecți și modelatori ai simțămintelor celor mai alese ale credincioșilor noștri și-au adus binecuvîntatul aport pentru cultivarea dragostei de glia strămoșească — de întregul tezaur bimilenar al patriei cu luptele și aspirațiile ei pentru o lume a libertății, egalității și frăției, pentru trăirea într-un climat de pace și deplină satisfacție.

Este adevărat că mesajul nostru ne-a fost și ne rămîne graiul inspiratelor Scripturi, dar ca și crainici ai valorilor inexprimabile ale trecutului și năzuințelor de uriașe proporții spirituale ale neamului nostru, ca fii născuți din dor, lacrimă și jertfă românească, am turnat în potirul sufletului fiecărui credincios baptist mirul de nard al dragostei de tot ce este frumos și valoros pe străbunele plaiuri românești.

Pe altarul patriei, alături de toți fiii ei, s-au mistuit și au ars și vor arde torțele inimilor noastre, luminind cum este poruncit și integrându-ne ca sare a pămîntului românesc.

Pe culmi de glorie, din perspectivele apuselor vremi, sau a celor care vor veni, cu nădejdiile care ne înaripează sufletul, venim înaintea lui Dumnezeu și i ne închinăm implorînd binecuvîntarea și ocrotirea sa peste țara noastră și peste minunatul ei popor».

Past. Dumitru Popa — președintele Cultului Adventist de Ziua a Șaptea :

«Împlinirea a patruzeci de ani de la proclamarea Republicii, constituie un moment sărbătoresc și de analiză pentru cei ce au trăit clipele, zilele și anii acestor patru decenii de istorie contemporană.

În lunga și bogata istorie a patriei noastre, evenimentele ce s-au succedat în timp, au cuprins în ele voința de nezdruccinat a pămîntenilor trăitori pe aceste meleaguri scumpe nouă, de a-și modela singuri viața. Istoria bimilenară a poporului român a consemnat dramatismul trăirilor acestui popor harnic, drept și blind, dar neînduplecat și aprig atunci cînd era în joc existența sa națională.

La această sărbătorească aniversare, Cultul Creștin Adventist de Ziua a Șaptea, alături de celelalte Culte recunoscute din țara noastră, subliniază cu satisfacție că, în tot acest timp, s-a bucurat de o libertate necunoscută pînă atunci. Cred că nu fac decît să spun adevărul, atunci cînd subliniez faptul că noua concepție a statului nostru, privind statutul de egalitate al Cultelor din punct de vedere legal, a determinat un climat de bună înțelegere și ecumenism local, în viața și relațiile dintre Culte, înscriindu-se în pravilele țării aspră muștrare pentru cei ce și-ar permite să aducă prejudicii respectului reciproc ce ni-l datorăm în Hristos, Domnul.

bună colaborare, în probleme de interes comun, de sprijinire a luptei pentru pace și dreptate socială. Conducătorul Cultului musulman este invitat să participe, împreună cu reprezentanții altor Culte, la festivitățile prilejuite de diferite evenimente din viața acestora.

Deplina libertate religioasă de care se bucură Cultul și credincioșii musulmani din România exercită o deosebită influență asupra activității și atitudinii lor ca cetățeni ai statului român.

Prin munca și devotamentul lor față de patria în care trăiesc, credincioșii musulmani sprijină activ eforturile constructive ale întregii societăți pentru dezvoltarea multilaterală a României Socialiste, contribuie la întărirea unității întregului popor, sprijină cu mijloacele lor specifice politica externă a țării, de colaborare între toți oamenii, de instaurare a păcii și bune înțelegeri între toate popoarele lumii.

Această atitudine s-a concretizat și prin aderarea, în anul 1974 a Cultului musulman, alături de toate celelalte Culte la F.D.U.S., cel mai larg organism democratic, cu caracter reprezentativ, al unirii tuturor forțelor poporului român, pentru participarea la realizarea obiectivelor politicii interne și externe a statului nostru.

Muftiul Haji Mehmet Jakub, conducătorul Cultului Musulman, este membru în Consiliul Național al F.D.U.S. De asemenea, împreună cu reprezentanții altor Culte, Eminența Sa Dl. Muftiu face parte din Comitetul Național pentru Apărarea Păcii și este membru al Comitetului de conducere al Ligii Române pentru prietenie cu popoarele afro-asiatice.

Unii deservenți și credincioși musulmani sînt membri în organele locale ale O.D.U.S.-ului.

În deplină egalitate în drepturi cu celelalte Culte din R.S.R., Cultul musulman întreține relații cu coreligionarii săi din străinătate, concretizate atît prin călătoriile efectuate de reprezentanții săi, în țări islamice, prin vizitele în România a unor delegații islamice din afară, cît și prin pelerinajele efectuate anual de credincioșii musulmani din România, la Mecca, în Arabia Saudită.

La acest popas aniversar ne exprimăm întreaga recunoștință față de conducerea de stat din țara noastră, personal față de Domnul **Nicolae Ceaușescu**, președintele R. S. România, care ne asigură în drept și fapt toate condițiile pentru desfășurarea unei activități religioase nestingherite în conformitate cu practicile și prescripțiile *Koranului*.

În numele credincioșilor musulmani ne angajăm ca alături de toți cetățenii țării să sprijinim cu toate eforturile întreaga operă de edificare a unei vieți mai bune și mai drepte în scumpa noastră patrie, Republica Socialistă România».

Past. **Pavel Bochian** — președintele Cultului Penticostal :

«În ziua de 30 Decembrie 1987, împreună cu toți cetățenii Republicii Socialiste România, vom sărbători a patruzecia aniversare de la data cînd patria noastră a fost proclamată Republică.

Domnul **Nicolae Ceaușescu**, președintele Republicii Socialiste, într-una din cuvîntările sale sublinia că «Patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neatîrnare politică și înflô-

În aceste decade de timp, casele noastre de cult s-au înnoit, și-au schimbat fața, pentru a corespunde cerințelor timpului pe care-l trăim, cum și pentru a satisface nevoile credincioșilor trăitori ai credinței «ce a fost dată sfinților o dată pentru totdeauna» (Iuda 3).

În acest timp au văzut lumina tiparului cărți și reviste, materiale necesare vieții de cult, tipărite în limbile materne ale celor ce compun bisericile noastre. În acest fel, principiile de nediscriminare scrise în legile țării, au devenit și devin fapte ce se convertesc în realizări menite a da viață trăirii noastre creștine.

Cutul Creștin Adventist de Ziua a Șaptea nu s-a socotit niciodată străin de aspirațiile curate și demne ale poporului român și n-a subscris niciodată unor interese străine intereselor sale. Credincioșii adventiști și-au trăit totdeauna viața în mod cinstit, muncind cu dăruire și identificându-se cu interesele și aspirațiile poporului și națiunii noastre. De aceea, atât în frontul muncii cit și în relațiile internaționale, pe care le întreține cu organizații bisericesti din lumea întreagă, a înțeles și înțelege să se poarte cu demnitate cetățenească, apărând prestigiul de care se bucură țara noastră în lume. Prin legăturile multiple pe care le întretinem cu persoane și organizații religioase, prin participarea la întrunirile diferitelor foruri internaționale, am înțeles și înțelegem că este firesc să înfățișăm și să facem să se cunoască în mod corect realizările vieții religioase și sociale din țara noastră, să fim mesageri ai eforturilor care se depun de conducerea țării noastre, personal de președintele țării, pentru o lume a păcii și bunei înțelegeri între oameni. Când omenirea va înțelege acest lucru, când — ca oameni — ne vom înțelege menirea ce o avem în această lume, de a fi instrumente ale păcii în lumea noastră alături de zbuciumată, atunci «pacea noastră va fi ca un riu și fericirea ca valurile mării» (Is. 48, 18).

De aceea, la această aniversare plăcută, gândul nostru sărbătoresc se convertește în muncă sîrguincioasă pentru propășirea continuă a țării, pentru pace, pentru binele prezent și veșnic al omenirii, pentru prosperitatea scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România.

Arhid. prof. dr. **Constantin Voicu** — rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu :

«Sărbătorirea, anul acesta, a jubileului de 40 de ani de la instaurarea Republicii este un minunat prilej de retrospectivă și bilanț și pentru activitatea Cultelor religioase din patria noastră, care de la început au sprijinit viața cea nouă ca una ce oferea condiții de manifestare plenară tuturor.

Piatră de hotar în istoria națiunii române, între ceea ce am fost și ceea ce urma să devenim, proclamarea Republicii a însemnat nu numai înlăturarea ultimei piedici care mai stătea în calea progresului social, dar și instaurarea primului stat cu adevărat democratic din istoria poporului român, ce a deschis larg calea dezvoltării multilaterale a patriei și afirmării plene a capacităților creatoare a întregului popor.

În cei 40 de ani care au trecut, țara noastră a obținut victorii istorice pe drumul făuririi unei vieți noi, demne și libere, care au ridicat-o pe noi culmi de civilizație și progres și la care și-au adus contribuția

și de care s-au bucurat în același timp toți credincioșii Cultelor religioase din patria noastră.

Noua orînduire socială instaurată în patria noastră, care a favorizat noi raporturi de frățească colaborare între toți cetățenii României, n-a oferit numai posibilitatea afirmării nestingherite a tuturor Cultelor religioase pe toate planurile, dar a și favorizat noi raporturi de frățietate și conlucrare ecumenică între toate cultele, fără precedent în istorie. Căci, chiar dacă bune relații au existat de la început între Cultele de la noi, ele nu s-au putut manifesta în formele practice și durabile ale unui ecumenism local organizat, la toate nivelurile, întrucît vechile orînduiri social-politice n-au creat condițiile și cadrul legal optim dezvoltării sale, ba uneori au întreținut chiar vrajbă și ură națională și confesională.

Abia în condițiile și climatul nou oferit de statul român, care a asigurat deplină libertate și egalitate în drepturi tuturor cetățenilor, indiferent de naționalitate și credință religioasă, s-au creat condițiile propice dezvoltării ecumenismului local al tuturor Cultelor din România, prin garantarea și asigurarea prin Constituție a deplinei libertăți și egalități între toate Cultele religioase (art. 30), ca și prin crearea cadrului legal optim de organizare și funcționare a tuturor Cultelor religioase prin Legea Cultelor din 1948. Noua Lege a Cultelor interzice ura confesională și prozelitismul, stabilind în același timp, relații de egalitate, respect reciproc și conlucrare frățească între toate Cultele și care, în decursul a patru decenii, se vor dezvolta neconținut la toate nivelele, bisericăsc, teologic și patriotic, prin bunăvoința și conlucrarea tuturor. În cadrul ecumenismului local, Cultele din România în cei 40 de ani au adîncit unitatea lor creștină și au conlucrat activ la slujirea nobilelor idealuri și aspirații ale poporului român de pace și progres.

Cultelor din România li s-a creat astăzi un cadru nou de manifestare și deslășurare a tuturor activităților lor specifice. În primul rînd li s-a dat dreptul de a-și asigura, sub conlucrarea lor nemijlocită, învățămîntul teologic superior și seminarial pentru pregătirea clerului. În prezent în țara noastră funcționează unități de învățămînt care asigură personalul clerical pentru toate Cultele. Cadrele didactice ale acestor instituții de învățămînt sînt recrutate dintre absolvenții cu licență și doctorat în teologie, majoritatea avînd și studii de specializare la instituții de învățămînt teologic din străinătate. Cultele dispun, de asemenea, de organe de presă proprii, editate în limba lor națională. Multe din aceste publicații au luat ființă în anii de după instaurarea Republicii.

Toate Cultele tipăresc, pentru nevoile credincioșilor, îndrumătoare pastorale, cărți de rugăciune și de cult, ediții biblice în limba proprie a fiecăruia. Cultele din România dispun, de asemenea, de largi posibilități pentru întreținerea locurilor de cult, multe din ele dobîndind statutul de monumente istorice, bucurîndu-se de o grijă deosebită din partea statului. Potrivit necesităților, Cultele și-au înălțat și locașuri noi de cult.

Slujitorii și credincioșii Cultelor se bucură de aceleași drepturi care sînt garantate tuturor cetățenilor țării. Unii reprezentanți ai Cultelor sînt deputați în Marea Adunare Națională și toți participă, în cadrul F.D.U.S., la înfăptuirea programelor de dezvoltare multilaterală a patriei și sprijinirea politicii de pace, bunăstare și conlucrare între toate sta-

tele și popoarele lumii. Datorită condițiilor noi, create de statul nostru, toate Cultele din România întrețin bune relații cu Cultele similare din alte țări și iau parte activă la marile organizații ecumenice internaționale, militând pentru întărirea unității ecumenice, pentru dezarmare și pace, pentru apărarea vieții pe planeta noastră. Statul nostru garantează, de asemenea, Cultelor, dreptul de a primi vizite și a purta dialog cu reprezentanții unor Culte și organizații religioase din străinătate.

Iată pentru ce, la acest moment jubiliar, Cultele din România sînt profund recunoscătoare pentru noile condiții de libertate și manifestare plenară oferite de statul nostru și sînt mîndre să constate că în obținerea tuturor rezultatelor obținute de țara noastră pe calea dezvoltării și progresului patriei în cei 40 de ani de la instaurarea Republicii, se află și contribuția lor în sprijinirea, de pe pozițiile și cu mijloacele lor specifice, a tuturor strădaniilor și aspirațiilor poporului român de dezvoltare, înțelegere și conlucrare între toate națiunile, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră».

Prof. dr. **Hermann Pitters** — prorectorul Institutului Teologic Protestant Unic — ramura germană, Sibiu :

«Dacă conferința interteologică, la care asistăm este consacrată jubileului de 25 de ani de la prima noastră întîlnire de acest gen, și totodată jubileului de 40 de ani de la instaurarea Republicii, permiteți-mi ca să reflectez despre aceste date ca un teolog, care aparține Bisericii Evanghelice C.A., dar și ca prorector al Institutului Teologic Protestant Unic de Grad Universitar.

Gîndindu-mă la situația Bisericii mele de acum patru decenii, îmi aduc aminte de o stare destul de grea și critică. Umbrele războiului și urmările lui tragice pentru enoriașii Bisericii noastre încă se mai făceau simțite, multe parohii rămăseseră vacante, și încă nu se deschisese un orizont nou, sau o perspectivă posibilă pentru viitorul Bisericii. Instaurarea Republicii și mai ales Legea nouă a Cultelor, Decretul 177/1948 a pus bazele la o organizare nouă. Biserica a elaborat un nou Statut Organic ca bază juridică a existenței ei, iar în anii următori s-a ajuns la o stabilizare crescîndă a vieții bisericești. Un fapt nou a fost mai ales stabilirea unor relații ecumenice noi, întii în cadrul Conferinței Creștine pentru Pace, și apoi, după 1961 în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Pentru Biserica noastră a fost important și reactivarea colaborării ei în cadrul Federației Mondiale Luterane. Prin aceste îndemnuri noi, mai ales prin conlucrarea și conviețuirea noastră interbisericească cu tradiții deja multisekulare, s-a produs la noi acel «ecumenism local» despre care s-a vorbit și s-a scris deja atît de mult, și care este una din caracteristicile de seamă ale vieții religioase din România contemporană. Iată deci, că în cei 40 de ani de la instaurarea Republicii, în climatul de libertate religioasă asigurată de statul român, Biserica de care aparțin a parcurs un drum de stabilizare și de afirmare nouă în contextul ecumenismului global și local contemporan.

Aș dori să privesc tematica noastră însă și din perspectiva specifică a Institutului Teologic din care fac parte. Însăși existența acestui Institut de învățămînt teologic superior se datorează marilor schimbări so-

cială și politică de acum patru decenii. Institutul nostru și-a deschis porțile în februarie 1949 chiar în urma publicării noii Legi a Cultelor din 1948. Prin deschiderea acestei instituții de grad universitar a fost rezolvată cea mai arzătoare problemă a Bisericii noastre : formarea teologilor și preoților necesari pentru menținerea vieții spirituale la parohii. Astăzi toată preoțimea noastră este formată de acest institut. Suntem deosebit de recunoscători, că și în ultimii ani, și mai ales anul acesta, numărul studenților admiși a fost stabilit avându-se în vedere situația specifică în care se află Biserica noastră.

Dacă Biserica noastră, dacă Institutul nostru teologic se bucură de sprijinul și de înțelegerea organelor competente ale statului în care trăim, se înțelege că ne revine datoria creștină, de a aduce cu mijloacele noastre specifice, contribuția noastră la dezvoltarea și propășirea societății în care trăim. Acest aport este în primul rând unul moral. În propovăduirea noastră și în rugăciunile noastre am căutat și vom căuta să sprijinim pacea, bunul mers al operei de construcție economică a țării. Este datoria noastră să ne angajăm în elaborarea unei etici sociale adecvate, să deșteptăm răspunderea tuturor oamenilor pentru îndeplinirea nobilelor idealuri de pace, de reconciliere, de încredere, de bună înțelegere și colaborare între oameni și popoare. Vom putea contribui și mai departe, ca și în anii de pînă acum, să exprimăm aceste gânduri ca soli ai Bisericilor din țara noastră și în diferitele gremii bisericești internaționale, introducînd experiențele noastre în cadrul ecumenismului nostru local și în ecumenismul global. Aceasta poate să fie un aport specific al Bisericilor noastre la afirmarea prestigiului țării noastre în relațiile internaționale.

Permiteți-mi să închei cu un cuvînt din scrisoarea prorocului Ieremia către prinșii din Babilon, în care spune : «Rugați-vă Domnului pentru cetatea în care trăiți și urmăriți binele ei, pentru că fericirea voastră atîrnă de fericirea ei» (Ier. 29, 7). Sărbătorind deci jubileul de 40 de ani de la instaurarea Republicii, să nu urmărim numai binele ei, ci să ne și rugăm Domnului pentru propășirea ei. Ascultînd această îndrumare profetică foarte realistă ne vom putea bucura și în viitor de condiții de dezvoltare prielnice și de o bună apreciere a muncii noastre».

Eminența Sa Dr. **Moses Rosen** — Șef-Rabinul Cultului Mozaic :

«Aduc mai întii mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** pentru invitația la această conferință și pentru cîstea de a prezida o parte din lucrările ei. Însuși faptul că un șef-rabin prezidează ședința vorbește de la sine și n-ar mai fi nevoie să iau cuvîntul. Fiind acum cîteva minute în compania Prea Fericirii Sale, a D-lui *Ion Cumpănașu* și a celorlalți frați, am spus cîteva glume. Vreau să vă spun și Dvs. una. La noi în ziua de Anul Nou este obiceiul să se sune dintr-un corn, numit șofar, în amintirea jertfelor. Pentru acest sunat din corn sînt rînduiți anumiți meșteri iscusiți. Unul din membrii obștii însă voia să sune și el din corn, dar de fiecare dată era refuzat. În cele din urmă a obținut șofarul. I s-a spus însă că nu-l poate ține mai mult de două-trei minute. El a răspuns că «acum șofarul este la mine și suflu cît vreau». Cînd mi-ați dat președinția, v-ați asumat toate riscurile. Vreau să fiu ecu-

menic și să vă amintesc proverbul românesc care spune: «Cine dă, lui-și dă». Și dacă eu sint cel care trebuie să dau cuvîntul, mi-l acord întii mie.

În numele Federației comunităților evreiești din România, aduc participarea noastră la această sărbătoare a tuturor Cultelor și naționalităților care locuiesc în această țară. Sint aproape 40 de ani de cînd, în Palatul patriarhal, s-a semnat un document pe care se găsesc semnăturile patriarhului Justinian și ale altor conducători de Culte de atunci, cel care vă vorbește fiind unicul în viață dintre participanții la acest act istoric. Bătrînii povestesc multe pentru că au multe amintiri. Eu am început să-mi scriu memoriile pentru că nu vreau să fac ca acei care așteaptă să-și scrie memoriile după ce-și pierd memoria.

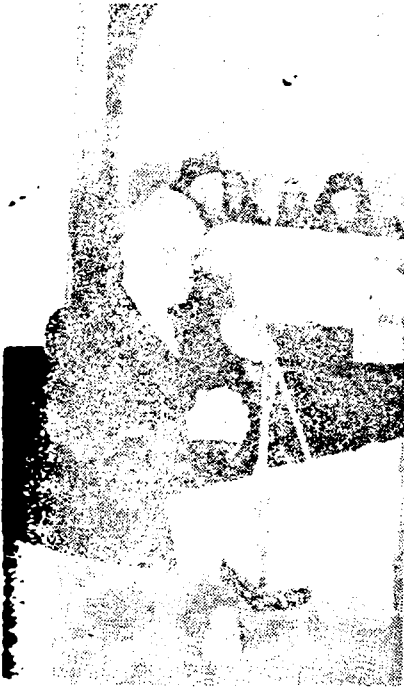
Aș vrea să fac din această aniversare ceea ce se cade a fi o aniversare. O aniversare este o privire retrospectivă. Era după războiul pustiiilor, după seceta cumplită și după urmările acestora. Țara începuse să-și pansoze rănilor. 30 Decembrie a însemnat momentul cînd țara a hotărît să-și clădească destinul său. 40 de ani sint puțini în istoria unei țări. Dar e bine să ne amintim de proverbul bătrînesc care spune: «E bine să ne amintim de cele ce au fost pentru a putea înțelege pe cele ce vor veni».

Noi, evreii sărbătorim Pesahul care înseamnă trecerea de la robie la libertate, de la jale la bucurie. La cină, care este seară de istorie, se consumă azimă dar și ierburi amare. Sărbătoarea nu este deplină dacă cineva nu mănîncă ierburi amare alături de azimă. Ierburile amare simbolizează vremurile rele, iar azima vremurile bune. Ca să ne putem bucura de vremurile bune, trebuie să ne aducem aminte de cele rele.

Poporul român a trecut prin tot felul de suferințe. A trebuit să plătească tributuri, peșchisuri, să suporte robii, iobăgie, mizerii de tot felul, din partea cui a vrut și a cui n-a vrut. Eu sint născut în Fălticeni și am trecut de vîrsta psalmistului, așa că știu cum trăia poporul, cum trăia țărănul român care nu-și putea minca piinea pe care o făcea el, care nu stia ce-i zahărul, iar din punct de vedere medical era complet neîngrijit. România era o țară cu mulți analfabeți. 30 Decembrie este ziua în care poporul și-a luat soarta în mîini. Sigur că ziua de 23 August este aceea care marchează începutul noii orînduiri în patria noastră, dar ea a fost ca o dezmeticire dintr-un somn cînd nu știi ce să faci mai întii. Nu putea poporul român să mai suporte o situație în care își vindea țiteiul ca să cumpere benzină sau lină, ca să cumpere stofă englezească.

Așa cum știți, în viața evreilor Decalogul are o însemnătate foarte mare. El ne îndeamnă să cinstim pe Dumnezeu «care ne-a scos din pămîntul Egiptului și din țara robiei». Dar eliberarea din robie este lucrul cel mai mare și mai însemnat pe care l-a făcut Dumnezeu? Fără îndoială că nu! Creația este lucrul cel mai de seamă făcut de Dumnezeu. Ea este tot așa de importantă ca și creația. De aceea marele gînditor evreu Rabi Iehuda spune că viața nu merită să fie trăită dacă este în robie.

La o asemenea sărbătoare sint potrivite cuvintele din Cartea Cărților: «Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne veselim și să ne bucurăm într-însa». Dumneavoastră toți vă bucurați, dar dați-mi voie să vă spun că noi evreii ne bucurăm cel mai mult. Dumneavoastră

Pastor Pavel Bochian,
președintele Cultului Penticostal

Imam Osman B. Azis — București

2. Dumitru Popa, președintele Cultului
Adventist de Ziua a Șaptea

Past. Mihai Hușanu,
președintele Cultului Baptist

Arhid. prof. C-tin Voicu — rectorul
Institutului Teologic de grad Universitar
din Sibiu

Prof. dr. Herman Pitters — prorectorul
Institutului Teologic Protestant-Unic
ramura Sibiu

Eminența Sa Dr. Moses Rosen

va bucurați, ca și mine, de tot ceea ce s-a făcut în țara noastră, de condițiile noi de viață, de prestigiul țării noastre datorat președintelui ei, Domnul Nicolae Ceaușescu. Astăzi toată țara s-a transformat și schimbat. Nici unul din noi nu ne mai găsim locurile copilăriei, pretutindeni a pătruns duhul înnoitor. Noi ne bucurăm mai mult pentru că am rămas în viață. De aceea o spun deschis, așa cum am spus-o și altădată, chiar în sinagogă, că datorită Partidului Comunist am rămas în viață. La început unii murmurau, dar și-au dat seama că este adevărat.

De aceea sîntem recunoscători conducerii de stat pentru toate posibilitățile pe care ni le oferă, pentru înțelegerea și omenia cu care președintele țării, Domnul Nicolae Ceaușescu rezolvă toate problemele noastre, ale tuturor Cultelor religioase.

S-a vorbit aici de libertatea Cultelor din țara noastră. Mi-am exprimat indignarea că se mai vorbește de lipsa de libertate religioasă într-o țară cu atîtea biserici și cu posibilități de a ne ruga cînd vrem. De aceea nu trebuie să tăcem cînd auzim așa ceva. Nu avem voie să tăcem. Peste tot, pe toate meridianele pămîntului pe care le-am colindat, am fost purtătorul de cuvînt al acestei libertăți religioase și nu m-am rușinat niciodată de ceea ce am putut să afirm altădată: «Ferice de tinerețea care nu rușinează bătrînețea».

Întregul nostru omagiu și recunoștință, Republicii Socialiste România».

P.S. Episcop **Emilian** de Alba-Iulia :

«Aniversarea a 40 de ani de la proclamarea Republicii este un eveniment sărbătorit pe plan național, cu participarea întregului nostru popor. În acest context festiv, Biserica noastră strămoșească și celelalte Culte religioase aduc omagiul lor acestei sărbători naționale, prin organizarea prezentei Conferințe solemne.

Republica este astăzi simbolul unității și independenței noastre naționale. Ea ne amintește de întreaga noastră istorie, dar în mod special de glorioasa domnie a lui Mihai Viteazul, de unirea înfăptuită de el, și de incununaarea acestui ideal în 1918, la Alba Iulia.

După cum s-a subliniat în referatele prezentate și în luările de cuvînt de pînă acum, după evenimentul istoric de la 23 August 1944, poporul pentru a intra într-o nouă etapă a dezvoltării sale, cu realități diferite față de perioada interbelică.

Proclamarea Republicii constituie, din acest punct de vedere, un act de necesitate istorică prin care patria noastră dobîndea o nouă structură politică și socială adecvată noilor realități, vremurilor noi.

Prin proclamarea Republicii s-a creat un climat favorabil pentru binefăcătoare și mărețe împliniri, care au urmat. Ne referim în mod special la așezarea pe noi principii a economiei, prin naționalizarea principalelor mijloace de producție în 1948 și cooperativizarea agriculturii încheiată în 1962, evenimente urmate de promulgarea unei noi Constituții în 1965, de reorganizarea administrativ-teritorială a țării în 1963 și de alegerea Domnului Nicolae Ceaușescu în înalta demnitate de președinte al Republicii, în 1974. De altfel, ultimele două decenii constituie o perioadă distinctă în istoria poporului nostru.

Amintind de noua organizare administrativ-teritorială trebuie să spunem că prin aceasta Alba Iulia a devenit reședință de județ, dându-i-se locul binemeritat, potrivit însemnătății pe care bimilenara cetate a avut-o în istoria poporului român. De fapt, preludiul acestei hotărâri a fost marcat de vizita pe care distinsul nostru președinte a efectuat-o în Alba Iulia la 8 octombrie 1966, urmată de importante împliniri pe tărîm social, între care și restaurarea Catedralei Reîntregirii.

În legătură cu împlinirile din perioada celor patru decenii care au trecut de la proclamarea Republicii, ne vom referi la cele care sînt legate de Alba Iulia.

La mai puțin de un an de la acel însemnat eveniment, la 21 octombrie 1948, catedrala din Alba Iulia devenea Catedrala Reîntregirii, în urma actului de restabilire a unității spirituale prin revenirea la Biserica mamă a fraților ruși, cu două secole și jumătate înainte, de la sinul ei.

În 1955, Alba Iulia era locul unde se săvîrșea ritualul canonizării sfinților transilvăneni, apărători ai dreptei credințe și ai ființei naționale, în vremurile vitrege ale secolelor XVII și XVIII.

Toate acestea aveau să fie încununate de reînființarea în 1975 a străvechului scaun vlădicesc al Alba-Iuliei, prin înalta hotărîre a forurilor superioare bisericești și de stat.

La acest moment aniversar, reînființata noastră Eparhie aduce cuvenita cinstire tuturor celor ce s-au ostenit și se străduiesc pentru binele și fericirea poporului nostru, ocîrmuirii noastre de stat, în frunte cu distinsul președinte al Republicii, Domnul **Nicolae Ceaușescu**.

Vedem în toate aceste împliniri, purlarea de grijă a lui Dumnezeu față de Biserica și neamul nostru. Către El ne îndreptăm gîndurile, ca Dumnezeu al păcii, să statornicească buna înțelegere între oameni și popoare, pentru ca, în acest climat de pace, țara noastră să poată adăuga noi și mărețe împliniri pentru cinstirea lui Dumnezeu și propășirea patriei noastre, a păcii în lume».

Prof. vicar **Erdó János** — Biserica Unitariană :

La 30 decembrie 1987 sarbătorim 40 de ani de la proclamarea Republicii.

La aniversarea acestui eveniment istoric sînt prezente și Cultele care au fost de la început în pas cu viața cea nouă, care pune temelile viitorului fericii al patriei noastre.

Prin instaurarea Republicii, la noi s-a creat un context social-cultural autentic și umanist, care s-a oglindit și în relațiile vieții spirituale și religioase. Democratismul și umanismul civilizației și culturii socialiste sînt expresii concrete ale libertății de conștiință, sursa celorlalte drepturi și libertăți umane.

Libertatea religioasă a fost înscrisă în Constituția Republicii și garantată de stat. S-au creat condiții care asigură în mod concret exprimarea libertății religioase. În anul următor proclamării Republicii, a apărut «Legea pentru regimul general al Cultelor», prin care s-a asigurat deplina egalitate a tuturor Cultelor religioase și autonomia lor, înlăturîndu-se astfel atmosfera de suspiciune și luptă interconfesională din trecut și stabilîndu-se, în relațiile dintre Culte, o atitudine nouă, de respect

reciproc și de colaborare în problemele de interes obștesc. Libertatea conștiinței și libertatea religioasă au căpătat astfel un conținut real, Cultele putînd să se organizeze și să funcționeze liber potrivit dogmelor, canoanelor și tradițiilor lor.

În cadrele vieții celei noi, Cultele își manifestă prezența și lucrarea lor duhovnicească în slujirea vieții sociale a țării.

Cultele au fost de la început favorabile strădaniilor poporului nostru pentru curmarea nedreptăților și pentru înlăturarea orînduirilor învechite. Ceea ce trebuie remarcat în mod deosebit este faptul că și Cultele s-au încadrat cu deplină loialitate încă de la început în noua orînduire republicană, dînd astfel dovadă că ele sînt legate de popor, dornice să contribuie la zidirea și propășirea vieții noi a fiilor patriei.

Păstrînd neafectată învățătura, doctrina și specificul organizatoric tradițional, Cultele și-au exprimat în mod ferm loialitatea față de noile structuri sociale și politice din țara noastră.

Clerul și credincioșii Cultelor de la noi sînt pătrunși de convingerea că cel mai bun mijloc de a sprijini întărirea unității moral-politice și sociale a poporului nostru este acela de a păstra cu fermitate loialitatea față de stat, respectînd cu convingere legile lui și muncînd pentru împlinirea năzuințelor de prosperitate obștească.

În desfășurarea activității pastorale, slujitorii Cultelor se călăuzesc după principiul sprijinirii tuturor acțiunilor inițiate de stat în interesul poporului.

Cultele au fost și sînt mereu alături de popor și de năzuințele lui în toate etapele construirii noii societăți. Au sprijinit inițiativele și acțiunile conducerii de stat pentru desăvîrșirea vieții noi din patria noastră, la înlăturarea urmelor războiului, a analfabetismului pînă la cooperativizarea agriculturii și consolidarea economiei socialiste, precum și la promovarea păcii, a apropierii și colaborării între popoare.

Confirmînd acest lucru, președintele **Nicolae Ceaușescu** spunea în cuvîntarea rostită la 29 februarie 1968, cu prilejul primirii conducătorilor Cultelor la Consiliul de Stat :

«Noi apreciem contribuția Cultelor, a Dvs. Conducătorii acestora, la opera de zidire a României noi, simțămîntele pe care le-ați exprimat față de politica internă și externă promovată de Partidul și statul nostru, față de măsurile întreprinse pentru progresul și prosperitatea patriei, ca și pentru apărarea cauzei păcii și colaborării între popoare. Fără îndoială că prin activitatea Dvs. pusă în slujba intereselor supreme ale patriei și poporului, puteți contribui alături de toți factorii statului nostru la promovarea acestei politici atât în țară cît și în srăinătate».

La aniversarea a 40 de ani de la proclamarea Republicii Cultele din România călăuzite de simțămîntele de nemărginită dragoste față de patrie și adînc devotament față de conducerea de stat în frunte cu Dl. **Nicolae Ceaușescu**, președintele Republicii, își unesc eforturile lor cu cele ale întregului popor, pentru ridicarea României pe noi trepte de lumină, de bunăstare și de progres multilateral, pentru pace trainică și bună înțelegere între toate popoarele lumii».

P.S. Episcop **Eftimie** al Romanului și Hușilor :

«În conștiința poporului român și a Bisericii Ortodoxe Române, proclamarea Republicii prin actul istoric de la 30 Decembrie 1947, se înscrie ca un eveniment de maximă importanță, cu **adînci semnificații**, el constituind un punct culminant și o încununare a tuturor eforturilor purtate în timp de cei mai buni patrioți și elemente democratice, care au năzuit către o formă statală de guvernămînt superioară și progresistă.

Acest act istoric a fost o urmare firească a Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, prin care s-a dat posibilitatea afirmării și participării impetuoase a poporului pe scena istoriei. 23 August 1944 a deschis astfel o eră nouă în istoria României. Alegerea guvernului democratic la 6 martie 1945 în frunte cu Dr. Petru Groza, ca și victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946 au fost alte noi trepte escadate de poporul nostru în evoluția sa spre o societate nouă, în care, prin abolirea monarhiei, să se asigure libertatea și dreptatea socială pentru cei mulți, neatîrnarea politică și înflorirea economică a țării.

Aceste idealuri, pentru care s-au jertfit cei mai devotați fii ai poporului nostru, și-au găsit astfel împlinirea la 30 decembrie 1947. Atunci s-a plinit și viziunea marelui revoluționar patriot Nicolae Bălcescu care, cu aproximativ 100 de ani în urmă, visa la un timp cînd poporul nostru, care a cunoscut atîtea vitregii și greutăți de-a lungul veacurilor să fie stăpîn în țara sa.

Instaurarea Republicii a deschis patriei întregi drumul celor mai profunde schimbări, a inaugurat o vastă operă de așezare pe temelii noi a societății, a economiei, a culturii și civilizației românești.

În cadrul acestor mutații de rezonanță, Constituția din aprilie 1948, naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie, același an, ca și cooperativizarea agriculturii începută în 1949 și terminată în 1962, a asigurat consolidarea orînduirii socialiste în țara noastră. La 21 August 1965 Republica Populară Română a devenit *Republica Socialistă România*, iar la 28 martie 1974 a fost ales primul ei președinte, în persoana celui mai ales fiu al poporului român, **Dr. Nicolae Ceaușescu**, sub a cărui conducere țara noastră a atins culmi epeice în această operă de proporții și însemnătate istorică.

Perfecționarea funcțiilor statului în conducerea vieții politice și sociale a țării a avut ca urmare dezvoltarea democrației socialiste și împlinit, aceasta a contribuit la prosperitatea țării în toate domeniile vieții economice și social-culturale, în ridicarea uniformă a nivelului de trai al populației.

Astăzi, toți fiii patriei se pregătesc să sărbătorească cei 40 de ani de la întemeierea Republicii sub semnul unui amplu program de lucru elaborat cu înțelepciune de conducerea țării noastre, pentru a deschide și alte minunate împliniri ale poporului nostru pe treptele progresului și civilizației. Pe pămîntul străvechii Dacii, poporul român își făurește o civilizație materială și spirituală pentru care fiecare cetățean contribuie, cu toate forțele, cu capacitatea și talentul său la continua înflorire a patriei dragi.

Desigur, actul de la 30 decembrie 1947, înseamnă o dată memorabilă și pentru Cultele din România, pentru viața religioasă în general, în

sensul că statul nostru a garantat prin cartea de aur a Constituției libertatea religioasă, înlăturînd orice discriminare în raporturile sale cu Cultele. Cele 14 Culte recunoscute în țară au la bază principiul deplinei egalități în fața legii, ceea ce denotă organizarea lor și a activității lor, după propriile principii doctrinare și de învățatură, întreținînd astfel între ele o atmosferă de bună înțelegere și colaborare, ilustrată atît de elocvent în cadrul ecumenismului practic local, prin organizarea acestor conferințe interteologice, prin participarea reprezentanților Cultelor la mari adunări ecumenice din țară și peste hotare. Într-un cadru democratic, Cultele fac parte din F.D.U.S., iar alegerea unora din reprezentanții lor în Marea Adunare Națională reflectă participarea Cultelor la viața societății românești.

În rînd cu celelalte Culte din țară, Biserica Ortodoxă Română s-a bucurat și se bucură de o deplină libertate religioasă, credincioșii ei participînd la toate realizările din anii Republicii. Ortodoxia românească a fost alături întotdeauna de poporul român în toate încercările sale, deoarece «s-a simțit una cu el și cu misiunea lui în acest spațiu al lui. Ea știe că a fost încredințată să lucreze în mijlocul poporului pentru a-i ajuta să-și împlinească rolul special de factor de împăciuire între popoare». Astfel, Biserica noastră sprijină prin ierarhii, clerul și credincioșii ei, în frunte cu *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, toate acțiunile îndreptate pentru salvagardarea păcii pe planeta noastră, pe calea dezarmării, colaborării și dezvoltării și își închină toate ostenele ei pentru zidirea unei lumi tot mai bune, mai drepte pe toate meridianele globului pămîntesc.

Un exemplu sugestiv al celor afirmate îl constituie activitatea îndelungată desfășurată în Conferința Creștină pentru Pace de II. PP. SS. Mitropoliți Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei și Nicolae al Banatului, care au fost invitați spre a vorbi despre binefacerile păcii într-un turneu de conferințe în Japonia.

Cu aceeași simțire românească, preoții Eparhiei Romanului și Hușilor, în frunte cu ierarhii lor, au exprimat cuvînt de atașament și totală dăruire față de epocalele împliniri ale neamului, angajîndu-se cu conștiință patriotică de a sluji de pe poziția misiunii lor aspirațiile poporului nostru, pentru prosperitatea patriei dragi și propășirea păcii pe pămînt.

La cea de a 40-a aniversare a proclamării Republicii clericii și credincioșii Eparhiei Romanului și Hușilor privesc cu mîndrie roadele muncii lor, dar și a jertfelor din trecut. Ei se angajează cu încredere sporită să sprijine toate eforturile ce se fac pentru zidirea viitorului luminos al patriei noastre dragi, *Republica Socialistă România*, pentru binele întregii omeniri».

Pr. prof. dr. **Constantin Galeriu** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

«Mulțumim cu profund respect I.P.S. Nicolae al Banatului pentru expunerea amplă, analiză și sinteză în același timp, în evocarea faptelor de o covîrșitoare semnificație pentru patria noastră, la cei 40 de ani ai Republicii, aniversare căreia îi venim în întîmpinare.

Patru decenii care se înscriu pentru noi ca o perioadă unică în istorie. Timpul își dobîndește prin creație, prin om însușirile lui. Poate fi mai dens, ori mai rarefiat, mai sărac sau mai bogat, mai plin de evenimente. Intensitatea cu care poporul român a trăit în acest timp, se impune ca o plenitudine, sub atîtea aspecte.

Marile și multiplele înfăptuiri în această perioadă au la temelie tocmai statutul politic de Republică al țării noastre, care a dat posibilitatea afirmării forțelor creatoare ale neamului.

Toate domeniile și sectoarele vieții noastre umane au fost angajate într-un efort comun pentru schimbări și înnoiri profunde, la care era chemată patria. Cultele religioase, cuprinzînd deopotrivă conducători și credincioși, au participat cu însușire la mari programe de reforme. Posibilitatea de a-și aduce contribuția lor a fost oferită, pe de o parte, de un cadru legal : Constituția R.S.R., care prevede libertatea conștiinței, a credinței religioase, a exercitării cultului, a organizării și funcționării fiecăruia în parte ; precum și Decretul nr. 177 din 1948, respectiv «Legea Cultelor», care prevede principii de bază ca: egalitatea tuturor Cultelor în fața legii și autonomia fiecăruia privind organizarea și funcționarea conform identității proprii.

Pe de altă parte, de temelie învățaturii religioase comune de a fructifica darul nostru fundamental de «chip al lui Dumnezeu», al Creatorului. Acest dar, de chip și asemănare cu Creatorul, ne-a chemat și ne cheamă neîncetat, din propria noastră menire de a fi factori activi creatori, împreună cu întreg poporul, în făurirea unei vieți pașnice și de continuu progres, pe multiple planuri.

De pe această poziție și în acest cadru legal de libertate, slujitorii Cultelor și credincioșii lor au participat cu devotament la înfăptuirea tuturor acestor înnoiri ale neamului nostru — îndeosebi în etapa inițiată de la 1965 încoace, cîtorită de Domnul președinte **Nicolae Ceaușescu**.

Evidențiind realizările din domeniul nostru de activitate, dorim să evocăm cîteva din cele mai semnificative. Datorită principiului autonomiei, Biserica Ortodoxă Română, ca și celelalte Culte, s-a putut organiza în toate sectoarele, potrivit statutului și menirii ei spirituale.

În acest sens, învățămîntul religios a trecut sub directă oblăduire a Bisericii. Totodată, clerul a putut beneficia de o continuă pregătire și îndrumare prin inițierea de cursuri, conferințe anuale și trimestriale, pentru o tot mai bună perfecționare pastoral-misionară și patriotic-cetățenească.

S-a asigurat, de asemenea, un bogat tezaur spiritual, atît pentru învățămînt, cît și pentru hrana spirituală a slujitorilor și a credincioșilor, prin editarea și publicarea unui mare număr de reviste, manuale, opere ale Sfinților Părinți, în cunoscuta colecție «Părinți și Scriitori Bisericești», cărți de învățătură, îndrumătoare bisericești, misionare și patriotice, volume de predici, cărți de cult, cărți de rugăciuni și, îndeosebi, ediții noi ale Sfintei Scripturi.

Nu putem să nu relevăm faptul că în acești 40 de ani de autentică libertate s-au publicat opere teologice de valoare unanim recunoscută, ca : «Filocalia», «Dogmatica», «Morală», «Liturgica», «Îndrumări misionare», «Istoria Bisericii Române», «Istoria Bisericească Universală», «Pa-

trologia», «Istoria religiilor» și altele — unele din aceste lucrări fiind solicitate și peste hotare și traduse în limbi străine.

Conferințele teologice interconfesionale inițiate și promovate de vrednicii de pomenire patriarhii Justinian și Justin, iar în prezent de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ne-au oferit un unic prilej, ne-realizat în trecut, de întâlnire, dialog, cunoaștere, împărtășire de experiență, esențial un ecumenism al iubirii, premergător, sperăm, al unui ecumenism integral și al iubirii și al credinței, pentru a mărturisi toți — potrivit Apostolului — «un Domn, o credință, un Botez» (Efes. 4, 5).

În chip firesc, acest ecumenism local a servit ecumenismului Bisericii de pretutindeni, în care reprezentanții Cultelor din țara noastră sînt prezenți și activi. În acest context al slujirii păcii, se cuvine să reliefăm în special cele trei Adunări ale Cultelor din România, dedicate apărării vieții și păcii.

Iată, doar, cîteva din multitudinea strădaniilor acestei epoci, care cîntesc aniversarea de azi, care ne dau încredere, speranță și obligații pentru viitor, de a sluji cu același devotament patria cu toate instituțiile ei».

P.S. Episcop **Epifanie** al Buzăului :

«Ca orice popor din lume, și noi, românii, avem înscrise în calendarul nostru anumite date din istoria trecutului încărcat de fapte, care au însemnat momente importante în viață cit și strădaniile sale pentru mai bine.

Un astfel de moment este și 30 Decembrie 1947 cînd țara noastră a fost proclamată Republică. Și așa putea spune că cei 40 de ani de la proclamarea Republicii noastre reprezintă tot atîtea trepte, zidite parcă din piatră de granit spre urcușul permanent al țării în istorie, dar și în viața poporului nostru cu noi și importante realizări în toate domeniile de activitate. Așadar, această perioadă înseamnă o nouă epocă în istoria neamului nostru, cu mari înfăptuiri menite să asigure binele și fericirea tuturor.

Canalul Dunăre — Marea Neagră, Metroul, noul centru civic ca și sistematizarea tuturor orașelor și satelor noastre, pe lîngă numeroase lucrări de modernizare în industrie, în tehnică, în economie și în agricultură, precum și valoroase cuceriri ale științei și culturii sînt mărturii grăitoare ale unei «vaste activități creatoare», cum sublinia Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, în cuvîntul de deschidere.

Doresc să subliniez că pe făgașul împlinirilor tot mai mari ale țării noastre din această perioadă, ne regăsim și noi, fii și cetățeni ai acestui neam, fiind solidari, împreună cu întregul popor, la inițiativele și acțiunile care au avut ca scop să sporească posibilitatea și mijloacele economice, avînd conștiința și ferma convingere că făcînd așa ne împlinim datorii față de semenii noștri, cărora le dorim ce vrem noi înșine să avem, dar în același timp să traducem în fapte îndrumarea Apostolului neamurilor : «Năzuți același lucru unii pentru alții» (Rom. 12, 6).

Biserica noastră strămoșească și-a adus, așa cum se știe și se recunoaște, contribuția la întărirea unității poporului nostru, precum și la progresul țării.

Cele patru decenii au fost și pentru oamenii de religie din țara noastră o perioadă de mari împliniri spirituale și materiale.

Dacă înainte de 1947, Cultele din țara noastră își disputau drepturile, la aniversarea pe care o sărbătorim astăzi, cu alese simțăminte sufletești și cu deosebită mândrie patriotică, ne exprimăm bucuria și totodată mărturisim că în cei 40 de ani am dispus de optime condiții și de o minunată atmosferă de înțelegere între noi, de liberă funcționare a fiecărui cult în parte, ca și pentru slujirea binelui obștesc care ne este recomandat de învățătura noastră creștină.

Pe tărîm teologic Conferințele interconfesionale sînt dovezi evidente ale sublinierilor punctelor de convergență, ale buneii înțelegeri și colaborări între Culte.

De asemenea, trebuie de menționat faptul că în această perioadă, Biserica Ortodoxă Română și celelalte Culte au desfășurat o bogată activitate pastorală, culturală și gospodărească în deplină libertate religioasă.

În ceea ce privește Biserica Ortodoxă Română, trebuie să subliniem faptul că în acest răstimp s-au construit din nou multe locașuri de închinăciune, s-au consolidat și restaurat numeroase edificii ecleziastice, dintre care multe monumente istorice.

Pacea care este cea mai sfîntă năzuință a fiecăruia dintre noi și condiția progresului pe care îl dorim cu toții au fost, în această perioadă, coordonatele majore ale poporului nostru și ale înaltei conduceri de stat, în frunte cu Domnul președinte **Nicolae Ceaușescu**.

Relațiile noastre cu statele socialiste, cu cele în curs de dezvoltare și cu toate țările lumii sînt încă o dovadă a dorinței poporului român de colaborare și bună înțelegere dintre toate națiunile.

Contribuția substanțială a poporului nostru în această nobilă angajare a fost și este apreciată și adesea subliniată pe arena internațională de către oameni de bună credință din afara granițelor țării.

De aceea, acum, cînd aniversăm 40 de ani de la proclamarea Republicii noastre, sîntem mîndri de tot ceea ce s-a realizat în scumpa noastră patrie.

La acest moment sărbătoresc ne luăm angajamentul ferm că și de acum înainte vom sprijini toate strădaniile poporului nostru pentru mai binele și continua prosperitate a fiilor ei în această țară binecuvîntată de Dumnezeu, în care națiunea noastră trăiește de două milenii un creștinism tot atît de vechi, viguros și bine organizat, prin care, potrivit mărturiilor istorice și dovezilor arheologice, se demonstrează originea, vechimea și continuitatea noastră aici. (...)

În acest cadru solemn, dar în același timp frățesc și ecumenic, vă încredințez că ierarhii, clericii și credincioșii Eparhiei Buzăului își vor desfășura activitatea și pe mai departe în climatul muncii stăruitoare, cinstită și creatoare de valori materiale și spirituale pentru poporul nostru».

P.S. Episcop **Vasile** al Oradiei :

«Cele patru decenii care au trecut de la proclamarea Republicii sînt tot atîtea trepte ascendente de strălucite biruințe pe multiple planuri de activitate, marcînd împlinirea visurilor de veacuri ale poporului român pentru neatinare și libertate socială, pentru progres și bunăstare materială și spirituală a întregului popor.

De aceea privim spre acest eveniment ca spre o culme a istoriei noastre, la care s-a ajuns prin jertfele și lupta atîtor generații.

Ziua proclamării Republicii reprezintă împlinirea aspirațiilor de libertate și independență ale poporului. Domnul **Nicolae Ceaușescu** a spus: «Patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, care să asigure libertate și dreptate socială pentru cei mulți, neatinarea politică și înflorirea economică a țării, să înfăptuiască dreptul sacru al poporului de a fi stăpîn în patria sa strămoșească».

Dar împlinirea acestor deziderate nu a venit de la sine, ele s-au realizat numai prin nenumărate lupte și jertfe ale maselor muncitoare, care au culminat în revoluția națională antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, urmată de instaurarea primului guvern democratic de la 6 martie 1945, creîndu-se astfel înfăptuirea actului istoric de la 30 Decembrie 1947, cînd a fost înlăturată monarhia străină de la cirna țării și s-a proclamat Republica.

Se încheia astfel o epocă de lupte și jertfe ale poporului, dar în același timp se deschideau premisele unei schimbări radicale în viața patriei : opera de așezare pe temelii noi a întregii societăți a economiei, culturii și civilizației românești.

Covârșitoarea însemnătate a acestui eveniment constă mai ales în semnificația ei social-politică : prin el țara și poporul au intrat într-o epocă nouă, cu grandioase realizări care ne dă increderea că sîntem pe drumul adevărat al devenirii noastre, al înfăptuirii unei vieți noi, libere, prospere și demne.

Nu este locul și nici timpul acum să înșirăm marile înfăptuiri ale Republicii noastre în acești 40 de ani. Am fost și sîntem martori ai acestora. Mai mult, fiecare cetățean al patriei se consideră părtaș cu munca lui la împlinirea lor.

Istoria acestor evenimente, multe și însemnate, nu face doar obiectul unor aduceri aminte, ci sînt însăși întruparea gîndului și muncii creatoare a generațiilor tuturor fiilor patriei noastre care au contribuit și contribuie la realizarea lor.

Este bine să amintim aici că binefacerile acestei munci creatoare s-au făcut simțite și s-au împărțit de ele toți fiii patriei indiferent de naționalitate sau confesiune, de la o margine la alta a pămîntului strămoșesc, de la brazda de vest a țării pînă la marea cea mare.

Biserica Ortodoxă Română continuînd vechile sale tradiții, împărtașește pe deplin năzuințele poporului nostru și sprijină cu statornicie eforturile lui întru zidirea vieții celei noi în patria noastră. Ea nu a avut și nu are alt drum decît drumul țării, drumul poporului.

Ea dă mărturie despre libertatea religioasă în patria noastră, despre colaborarea cu toate Cultele, despre strădaniile ei pentru apărarea păcii în lume și pentru un climat de înfrățire între toți oamenii.

Iată de ce ziua de 30 decembrie din fiecare an este o sărbătoare a întregului popor, o zi de biruință a dreptății, libertății, și înfrățirii între toți fiii patriei.

În încheiere, exprimăm sentimentele de bucurie și atașament ale credincioșilor ortodocși români de pe frumoasele plaiuri ale Bihorului, Sătmarului și Sălajului și dăm expresie sentimentelor lor de fierbinte dragoste și atașament față de patria noastră socialistă, față de mărețele împliniri, înfăptuite prin efortul și munca creatoare a întregului popor, precum și angajamentul lor că vor sprijini și în viitor, cu înaltă conștiință patriotică, toate strădaniile depuse pentru înflorirea țării și creșterea prestigiului ei în lume, pentru pace și prietenie între popoare».

Pr. Vladimir Marcovici — conducătorul Vicariatului ortodox sîrb — Timișoara :

«Se împlinesc anul acesta 40 de ani de la evenimentul pecetluit în decembrie 1947, cînd, prin abolirea monarhiei, conducerea intereselor țării a intrat în mîinile poporului, la cîrma ei instaurîndu-se un guvern democratic, condus de unul din cei mai luminați patrioți de atunci, dr. Petru Groza, țara noastră devenind Republică.

Poporul român va întîmpina această sărbătoare a Republicii cu inima plină de bucurie, cu justificată mîndrie patriotică și cu deplină încredere în viitorul tot mai fericit pe care și-l făurește.

Favorizată de istoricul act de la 23 August 1944 proclamarea Republicii la 30 Decembrie 1947 a fost rezultatul firesc al luptei pe care întregul popor a dus-o de-a lungul zbuciumatei sale istorii, pentru făurirea unui stat al libertății, egalității și fraternității.

Republica a deschis larg calea unor înfăptuiri mărețe. Naționalizarea principalelor mijloace de producție în iunie 1948 a pus bazele dezvoltării economice a țării, înregistrîndu-se de atunci o continuă și vertiginoasă creștere a nivelului de trai. An de an pe harta țării au apărut noi șantiere, noi obiective industriale, orașe noi, școli, instituții culturale, spitale, stațiuni balneo-climaterice, în toate acestea utilul îmbinîndu-se armonios cu frumosul. Agricultură a fost așezată și ea pe baze noi, cooperativizarea, mecanizarea și în general aplicarea unor metode avansate, științifice, oferindu-i perspectivele cele mai promițătoare.

Călătorul care străbate țara noastră de la un capăt la altul întîlnește în peisajul ei minunat frumusețile clădite de mintea și de mîinile oamenilor, mărturii ale priceperii și hărniciei întregului popor. Alături de monumentele istorice și de artă restaurate și păstrate cu grijă, se înalță numeroasele construcții ale epocii socialiste, cu linia lor modernă, impunătoare.

Dincolo de hotare, produsele industriei românești prezentate la marile tîrguri și expoziții internaționale, au fost apreciate și solicitate din ce în ce mai mult. Prestigiul științei românești în slujba vieții s-a afirmat cu mai multă tărie, iar solii artei noastre au făcut cunoscute pînă departe valorile creației populare, stîrnind pretutindeni admirație. Operele scriitorilor români au fost traduse în numeroase limbi străine, iar paginile cele mai reprezentative din literatura universală sînt cunoscute azi la noi. (...)

Mărețele înfăptuiri din anii Republicii și-au revărsat din plin binefacerile și asupra Cultelor religioase prin asigurarea libertății de conștiință, libertății religioase și libertății organizării administrativ-gospodărești. În condițiile acestor libertăți, Vicariatul Ortodox Sîrb din România și-a putut desfășura activitatea potrivit dogmelor, canoanelor și tradițiilor sale, potrivit misiunii pe care o are de îndeplinit.

Vicariatul ortodox sîrb din România, alături de celelalte Culte din țară este părtaș la toate bucuriile și biruințele poporului român. De aceea, clerul și credincioșii sîrbi din România vor lua parte cu însuflețire la sărbătorirea zilei de 30 decembrie, aducînd, prinosul lor de grațitudine conducerii Republicii Socialiste România și reînnoind legămîntul sfînt de a-și aduce — împreună cu întregul popor — contribuția la înflorirea țării, pentru binele obștesc, pentru pace și înțelegere în întreaga lume».

P.S. Episcop **Timotei** al Aradului, Ienopolei și Hălmașului :

«Rog a se îngădui să înmănușez cu acest prilej sărbătoresc doar cîteva dintre gîndurile exprimate în formă aleasă de toți cei care, cu tot sufletul și cugetul, sînt participanții de fiecare clipă la zidirea tot mai măreață a edificiului Republicii noastre. Cum se știe, un calendar de suflet sau de inimă ne amintește mereu nu numai de curgerea timpului care trebuie să înscrie noi făuriri pentru a purta însăși personalitatea umană spre desăvîrșire, contribuind astfel la propășirea universală, ci readuce în minte istoria însăși a neamului din care ne tragem, a gliei de care acesta se leagă. Această istorie înregistrează la data aniversară toate realizările epocale ale unui răstimp ce prin numărul simbolic al anilor indică vigoarea unei generații eroice, în fruntea căreia stă cel mai iubit fiu al poporului nostru, președintele **Nicolae Ceaușescu**. În același timp ea subliniază angajamentul și responsabilitatea fiecărui cetățean, cu tot ce este mai frumos, în fața conștiinței personale, pentru tot ceea ce se desfășoară în viața patriei, cu simțămîntul tinerii spre cele mai nobile năzuințe ale lumii.

Imperativul care dimensionează întreaga activitate a țării, cu referință expresă la domeniile de mare însemnătate ale cincinalului prezent ne stăruie înainte tuturor cu obligația de a le respecta. Ritmul intens al muncii cere un efort care să fie în același timp mărturia devotamentului față de popor.

Eparhia pe care o reprezint aici, prin toți cei ce o alcătuiesc — preoți și credincioși — aduc la acest moment prinosul cinstit prin ceea ce însemnează împletirea armonioasă între trecut și prezent și viitor. În vremea lui Decebal pe care îl evocăm cu deosebire în acest an, aici era inima țării. Apoi, în cursul istoriei, ținuturile noastre s-au afirmat prin bărbați destoinici ca: Horia, Cloșca și Crișan, Iancu de Hunedoara și alții mulți, iar cele arădene prin contribuția la făurirea statului național unitar român în 1918, pentru ca azi împreună să se străduiască la creșterea continuă a prestigiului patriei, dovedind deplină armonie în conclucrarea cu naționalitățile conlocuitoare și membrii altor culte.

Alături de atîtea străvechi locașuri bisericești ce se oferă ochilor vizitatorilor — atît din țară, dornici a-i cunoaște frumusețea și bogăția, cît și a celor din afara ei, atrași de ceea ce I.P.S. Mitropolit Nicolae al

Banatului sublinia ca «miracol românesc» — se înalță noi locașuri sfinte pe măsura sufletului românesc, între care de amintit ca mai cunoscută, biserica din Ghelar, edificată în anii Republicii. Oriunde se înalță, se înnoiește sau se împodobește vreun așezământ bisericesc se simte aceeași trăire de milenii și pentru totdeauna a spiritualității românești, redată și în rugăciunile stăruitoare pentru țară, pentru cei ce o locuiesc și o călăuzesc.

Numele țării dragi se afirmă cu tărie pretutindeni prin tot ceea ce se împlinește înlăuntrul ei. Azi în lume România este cunoscută prin această virtute care oglindește slujirea omului și a omenirii, a tradițiilor pământului românesc și totodată ale vieții întregii noastre planete. Și toate acestea purtând pecetea Republicii Socialiste ilustrează în modul cel mai elocvent participarea tuturor în deplinătatea drepturilor la rezolvarea treburilor întregii obști. Și tot acest mănunchi de virtuți nepieritoare pe care le dovedește poporul nostru sînt însăși chezășia împlinirii visurilor celor mai îndrăznețe sub semnul zărilor nesfîrșite. Slujitorii și binecinstitorii sfințelor altare își înnoiesc, în momente ca și cel pe care-l trăim, făgăduința ca să dovedească precum totdeauna și cu sporită rîvnă mereu cele mai înalte virtuți religio-morale și patriotice. Prin aceasta nu vor uita nicicînd că vrednicia de a sluji la altarul Bisericii Mîntuitorului este deplină doar atunci cînd se arată împletită firesc cu slujirea altarului patriei, iar aceasta cu întreaga jertfelnicie».

P.S. Pimen Suceveanul — Episcop-vicar al Iașilor :

«Dintotdeauna ne știm integrați în viața poporului, noi toți, clerul și credincioșii Bisericii noastre strămoșești.

La temelia vieții noi, statornicită în patria noastră, stă, între cele mai înalte principii : munca, prin care ne agonisim pîinea cea de toate zilele și ne înfrumusețăm țara.

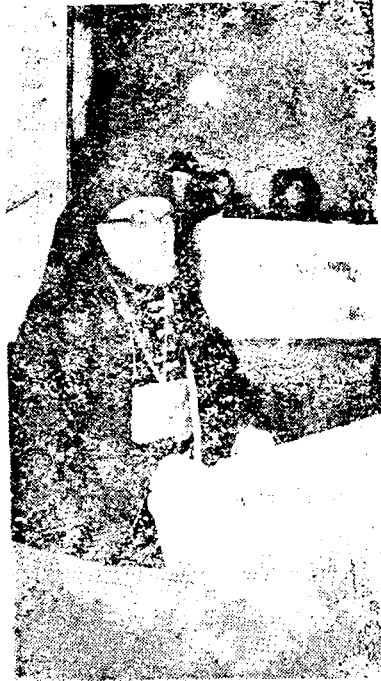
Vrednicul întru fericită adormire, patriarh Justinian a rînduit, o dată cu rectitorirea Seminariilor monahale, ca elevii săi să împletească studiul cu munca manuală în atelierele special organizate, prin care se promovează arta, dar se urmărea și producția care să asigure posibilitățile de existență și bună funcționare a școlii, se cerea, deci, o muncă productivă. După același principiu se călăuzesc și astăzi școlile noastre teologice, care pregătesc pe viitorii slujitori ai altarelor Bisericii noastre strămoșești.

În țara noastră, mai ales în perioada ultimilor patruzeci de ani, s-au alocat sume importante pentru conservarea și restaurarea vestigiilor purtătoare ale frumosului. Biserica noastră a beneficiat, mai mult ca oricînd, de grija statului în vederea restaurării și conservării bisericilor, mînaștirilor și a întregii sale zestre cu valoare de patrimoniu național, pentru care s-au alocat sume mari de bani din fondurile statului.

Deși în ultimii 10 ani efectuăm lucrări de conservare și restaurare numai cu fondurile noastre, ne bucurăm mai departe de concursul și ajutorul statului, prin înlesnirea materialelor necesare, prin asistența tehnică a specialiștilor restauratori, prin instruirea celor care prezintă aceste valori ale patrimoniului nostru, ghizii, în cadrul cursurilor speciale anuale și prin retribuția de la stat, acordată personalului deservent de la Colecțiile și mînaștirile noastre cu valoare de monumente istorice.

P. S. Episcop Eitlmie al Romanului
și Hușilor

P. S. Episcop Emilian de Alba Iulia

Pr. prof. C-tin Galeriu — București

Prof. dr. Erdö Janos, vicar al
Bisericii Unitariene

**P. S. Episcop Epifanie
al Buzăului**

P. S. Vasile al Oradiei

**P. S. Episcop Timotei al Aradului,
Ienopolei și Hălmeagului**

**Pr. Vladimir Marcovici, conducătorul
Vicariatului ortodox sîrb — Timișoara**

Întreaga noastră activitate bisericească, munca noastră, n-ar fi atît de înfloritoare dacă nu ne-am bucura de deplină libertate religioasă și de climatul de pace din țara noastră, pentru care conștiința noastră de fii ai patriei ne îndatorează să aducem nețărmurita noastră recunoștință președintelui țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, omul omeniei și al păcii».

P.S. Lucian Tomitanul — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos :

«În cursul acestui curgător an se împlinesc 40 de ani de cînd țara noastră, prin vlerca poporului, a devenit Republică. Actul acesta rămîne în istoria poporului român o piatră de hotar care a deschis drumul către noi și luminoase orizonturi, împlinindu-se, astfel, dorința seculară de dreptate socială, de libertate și pentru înfăptuirea dreptului sfînt al poporului român de a fi stăpîn în patria sa. (...)

Actul își are geneza în însăși eliberarea patriei, proces care a dat posibilitatea poporului român să-și îndrepte pașii, în mod liber, pe calea dezvoltării sale pe plan extern și intern.

Este foarte îndreptățit să evocăm și să afirmăm, într-un scurt bilanț, realizările pe care eroicul nostru popor le-a obținut în acest răstimp de patru decenii, de cînd țara noastră a fost proclamată Republică.

Pe lîngă promovarea climatului de pace și înțelegere între oameni și popoare, s-au realizat transformări revoluționare pe plan de modernizare în toate laturile sociale, de îmbunătățire a vieții umane și culturale. Ceea ce trebuie reținut îndeosebi, este faptul că în toate ramurile de activitate obștească se constată, real, înfăptuirea aspirațiilor poporului nostru de a-și menține și consolida identitatea națională și independența sa de neclintit.

O caracteristică a vieții celei noi din patria noastră este dezvoltarea continuă a tuturor ramurilor economico-sociale, sporirea nivelului de trai, a calității, pentru fiecare persoană. S-au statornicit relații noi democratice, cu deplină egalitate a tuturor fiilor patriei, a tuturor confesiunilor care-și dezvoltă liber cultul, așa cum prevede Constituția. Culele își organizează școli cu limba lor specifică, își pregătesc cadrele necesare la nivel superior, în raport cu nevoile moderne ale vremii noastre. Ele se bucură de deplină libertate de a-și trimite cadre, pentru specializare, la diferite instituții universitare în străinătate. La rîndul lor, școlile teologice, de la noi, primesc studenți din diferite biserici, veniți aici pentru completarea studiilor, de întărirea relațiilor dintre biserici și credincioși de alte confesiuni.

În timpul anilor Republicii s-a întemeiat și Arhiepiscopia Ortodoxă pentru Europa Centrală și Occidentală, cu sediul la Paris, de care aparțin 30 de unități parohiale, constituite în : Italia, Spania, Marea Britanie, Franța, Suedia, Danemarca, Belgia, Olanda, R. F. Germania, Austria și Finlanda.

Ele dispun și de aproape 15 publicații religioase, ce corespund nevoilor parohiale.

La acestea se adaugă, apoi, așezămintele românești de la Ierusalim și Jordan, restaurate corespunzător, cît și parohiile din Australia și Noua Zeelandă.

O altă realizare din anii Republicii se referă la întărirea unității moral-politice și sociale pe baza căreia s-a constituit Frontul Democrației și Unității Socialiste, forum care cuprinde toate organizațiile social-obștești, culturale, religioase etc., constituind, prin aceasta, expresia deplinei identități de aspirații a întregului nostru popor (...).

Este potrivit să evocăm aici, precum faptele ne stau mărturie, că Biserica noastră, împreună cu fiii ei, a fost și este de față, la aceste acte mărețe.

Aceasta dovedește că Biserica nu s-a mărginit numai la lucrarea specifică ei, ci a îmbrățișat cu toată căldura înfăptuirea marilor idealuri ale poporului nostru.

Astăzi, la sărbătoarea celor 40 de ani, ne îndreptăm privirile către vrednicii noștri fauritori de țară nouă, prinos de aleasă cinstire să le aducem, angajându-ne să păstrăm cu sfințenie aceste incununări și moșteniri.

P.S. Ioachim Vasluianul — Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor :

«Anul acesta se împlinesc 40 de ani de când pe binilenara tulpină a neamului românesc s-a altoit un nou sistem social-politic, s-a instaurat democrația populară.

Victoria revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 a creat premisele unor profunde transformări social-politice și economice în viața țării noastre. Una dintre aceste transformări s-a petrecut la 30 decembrie 1947, când monarhia a fost abolită și țara noastră a devenit Republică. (...)

Cu toată căldura inimilor noastre întimpinăm această mare sărbătoare care a deschis României un drum nou în devenirea sa și i-a creat un prestigiu nou între națiunile lumii.

Toți acești ani au demonstrat că strânsa legătură dintre popor și conducerea democratică a statului nostru, sub președinția Domnului **Nicolae Ceaușescu**, este cheazășia fermă a progreselor materiale și spirituale înregistrate în istoria noastră contemporană, este cheazășia fermă a afirmării depline a României în viața internațională.

La realizarea acestor mari înfăptuiri din patria noastră și-a adus contribuția întregul popor.

Conducătorii Cultelor și credincioșii lor s-au identificat cu aceste sfinte aspirații ale poporului nostru, înfrățindu-se cu el în munca de înflorire a patriei.

«Noi apreciem contribuția Cultelor, a Dumneavoastră conducătorii acestora, la opera de zidire a României noi, sentimentele pe care le-ați exprimat față de politica internă și externă promovată de partidul și statul nostru, față de măsurile întreprinse pentru progresul și prosperitatea patriei, ca și pentru sporirea cauzei păcii și colaborării între popoare», preciza Dl. președinte **Nicolae Ceaușescu** cu ocazia primirii șefilor de Culte la Consiliul de Stat în 29 februarie 1968.

În cadrul drepturilor și libertăților consemnate în cartea de aur a neamului, la loc de cinste stă înscrisă și libertatea Cultelor, viața noastră bisericească desfășurându-se pe fondul și în ritmul marilor realizări ale vrednicului nostru popor.

Pe plan intern slujirea noastră s-a desfășurat după rînduielele tradiționale, accentuîndu-se grija slujitorilor Sfintelor altare pentru sporirea vieții duhovnicești, a spiritului vieții noi care se clădește în patria noastră și a marilor valori morale ale umanității, ale lumii contemporane.

În ultimii 40 de ani în viața Bisericii Ortodoxe Române s-au produs transformări substanțiale. Reîntregirea Bisericii Ortodoxe prin revenirea fraților uniți la altarul strămoșesc, reorganizarea învățămîntului teologic sub direcția conducere a Bisericii, canonizarea unor sfinți români, reînființarea Mitropoliei Craiovei, a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos și a Episcopiei de Alba Iulia, precum și creșterea nivelului științei teologice românești etc., sînt numai cîteva din acestea. (...)

Purtînd în inimi simțămînte de aleasă mulțumire și recunoștință față de poporul român și față de vrednicul nostru conducător pentru tot ce s-a împlinit în cele patru decenii de democrație populară și socialistă, pe plan intern și extern pentru scumpa noastră patrie și pentru libertatea de credință de care ne bucurăm, reînnoim legămîntul nostru sfînt de a ne ruga și de a munci pentru continua înflorire a țării noastre pentru progresul și fericirea vrednicului nostru popor și pentru afirmarea lui tot mai proeminentă pe arena internațională, pentru îndeplinirea mărețelor idealuri umanitare ale lumii contemporane și pentru triumful păcii în lume».

Pr. prof. **Ștefan Alexe** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

«Am ascultat cu interes deosebit conferința atît de cuprinzătoare a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului și sîntem recunoscători pentru această magistrală înfățișare a lucrării cultelor religioase din țara noastră în cele patru decenii scurse de la instaurarea Republicii, în climatul de libertate religioasă asigurat de statul român.

Restabilindu-se în țară pacea și buna înțelegere, între toate nămurile conlocuitoare s-au creat premise sănătoase pentru ca fiii Bisericii Ortodoxe Române și credincioșii tuturor celorlalte culte religioase, nu numai să se manifeste și să se dezvolte, dar chiar să concluzeze armonios cu întregul popor la făurirea unei vieți noi de fericire și propășire obștească. Amintim, în această privință, cuvintele Patriarhului Justinian care preciza, în anul 1952 : «Sfîntul Sinod al Bisericii noastre, urmînd întru totul învățătura Mîntuitorului, nu poate nutri alte gînduri și alte năzuințe decît acelea pe care le nutrește poporul în mijlocul căruia își desfășoară Biserica lucrarea sa. Biserica Ortodoxă Română nu are alt drum decît drumul pe care merge poporul, fiindcă înțelege că aceasta este calea cea bună». Peste 16 ani, același Patriarh afirma următoarele cu privire la activitatea cultelor în cadrul societății românești : «Biserica Ortodoxă Română împreună cu celelalte culte religioase din țară, ne-am unit într-un ecumenism religios și, însuflețiți de optimismul credinței noastre, care ne învață că viața oamenilor poate fi transformată, înfrumusețată și perfecționată, sprijinim fără nici o rezervă toate inițiativele și acțiunile poporului și ale Conducătorilor noștri de stat pentru o viață mai prosperă și mai fericită, pentru cooperarea și prietenia între popoare, pentru pace și fericirea tuturor oamenilor».

Astăzi, în țara noastră, între cultele religioase, există un climat de înțelegere, de prețuire, de stimă, de respect reciproc și de colaborare frățească, climat dezvoltat la toate nivelurile, interbisericesc, interteologic și parohial, care a contribuit și contribuie la coeziunea sufletească între cetățenii de diferite confesiuni din patria noastră, la angajarea cetățenească pentru înfăptuirea dezvoltării țării pe toate planurile de activitate, la sprijinirea strădaniilor poporului de a-și aduce la îndeplinire cu succes programele de dezvoltare economico-sociale, la apărarea păcii și a vieții pe pământ.

Cei care am parcurs aceste patru decenii putem da mărturie că pînă a se ajunge la Adunările Cultelor din România pentru dezarmare și pace din 1981 și 1984 și la evaluarea Conferințelor teologice interconfesionale ținute la București, Cluj și Sibiu, calea a fost străbătută cu însuflețire. Condițiile noi de dezvoltare a poporului român, precum și libertatea de care se bucură cultele religioase din țara noastră, libertate ocrotită de stat, unitatea socială și morală a poporului, au creat atmosfera de împreună lucrare a creștinilor aparținînd diferitelor culte religioase. Dînd expresie voinței de pace a tuturor credincioșilor, fără deosebire de confesiune, Patriarhul Iustin afirma în 1984: «Datoria cultelor și a credincioșilor din țara noastră de a apăra pacea izvorăște astfel din conștiința noastră religioasă cu care slujim lui Dumnezeu, prin slujirea oamenilor, dar în același timp din calitatea noastră de fii ai poporului din care facem parte. Atît prin rugăciunile lor, prin propovăduirea cuvîntului, prin educarea credincioșilor în acest spirit, cît și prin participarea la diversele întruniri intercreștine și interreligioase, cultele și-au exprimat cu tărie atît dorința lor de a trăi în pace între ele, cît și de a sprijini orice efort pentru apărarea ei în lume. Iar ca fii ai patriei sîntem angajați să sprijinim ferm toate propunerile și inițiativele de pace ale statului nostru».

Dezvoltarea materială și spirituală a țării noastre cere tuturor fiilor ei o participare directă și responsabilă. În acest sens, Prea Fericitul Patriarh Teoctist preciza atitudinea fără echivoc a credincioșilor din România, astfel: «Afirmîndu-ne toatala adeziune la întreaga politică internă și externă a statului nostru, și puternic mobilizați de exemplul personal al Domnului președinte **Nicolae Ceaușescu**, de neobosita dăruire și devotamentul nemărginit cu care slujește țara și poporul, noi, reprezentanții cultelor din România ne angajăm, în numele credincioșilor pe care-i păstoriim, să nu precupețim nici un efort pentru a contribui la ridicarea României socialiste pe noi culmi de civilizație și progres. Această afirmație arată hotărîre viguroasă, dragoste față de om, echilibru sufletească și înțelepciune.

Fie ca și noi, dascălii și ucenicii, să fim slujitori destoinici ai acestui măreț angajament luat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist».

Dr. Halil Ismet — Imanul Comunității musulmane din Mangalia :

«An de an, poporul român întîmpină ziua Republicii cu bucuria matură a contemplării unui rodnic bilanț de muncă și viață, cu încrederea deplină în noi și mărețe realizări.

Eveniment marcant în viața țării, proclamarea Republicii a însemnat cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărâniea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii.

Sîntem deplin convinși că cele mai importante realizări ale vieții noastre de astăzi, conturate deosebit de clar mai ales după 1965, s-au înfăptuit în marelui ani ai **Epocii Nicolae Ceaușescu**. Prin munca stăruitoare, energetică și entuziastă a poporului, țara noastră și-a dezvoltat lot mai mult industria și agricultura în strînsă corelație cu toate celelalte domenii ajungînd pe culmile progresului și civilizației.

Și Dobrogea, străveche provincie românească, amintită în documentele marelui voievod Mircea — în urmă cu peste 600 de ani — a suferit transformări radicale pe toate planurile vieții economice și social-culturale.

Am amintit de cele două județe dobrogene deoarece majoritatea credincioșilor musulmani trăiesc neastîngherit pe acest teritoriu, păstrîndu-și datinile și obiceiurile străvechi și bucurîndu-se de toate drepturile conferite de Constituția țării.

Ne face o imensă bucurie să ne mîndrim cu monumentalele construcții: Canalul Poarta-Albă-Midia-Năvodari, Centrala atomo-nucleară, Combinatul chimic Năvodari, Șantierul Mangalia etc.

Rezultate deosebite au fost obținute și în agricultură. Sîntem vechi locuitori ai Dobrogei și ne amintim ce regiune săracă și bătută de vînturi era. Străbătînd acum ținutul Dobrogei, vezi țîșnind pretutindeni apa ca din fîntîni arteziene încîntînd ochii și săturînd pămîntul setos. Lanurile de grîu și porumb, întinsele livezi de pomi fructiferi și podgorii îmbogățesc aceste plaiuri.

Politica țării noastre este o politică de pace și prietenie atît pe plan intern, cît și pe plan extern. Noi turcii și tătarii sîntem conștienți de realitatea acestor drepturi. Copiii noștri frecventează facultăți, ocupă posturi de răspundere, iar cei mici zburdă sub soarele patriei, fericirea lor nefiind întunecată de umbra nici unei nedreptăți rasiale. Între români și turco-tătari se leagă prietenii care durează o viață. Sîntem legați de aceste meleaguri și nu vom precupeți nimic pentru a le înfrumuseța, a le îmbogăți și a le apăra.

Printre cele 14 Culte din țara noastră își desfășoară activitatea și Cultul musulman, atît deservenții de culte, cît și credincioșii musulmani bucurîndu-se de deplină libertate religioasă.

În fiecare an, Cultul musulman trimite pelerini la Locurile Sfinte, delegați la Conferințe islamice internaționale, urmînd aceeași dorință de pace și colaborare cu toate statele lumii, așa cum însuși președintele României Socialiste, Dl. **Nicolae Ceaușescu**, promovează ideile pline de umanism, libertate și dreptate socială în Europa și în întreaga lume.

Credincioșii musulmani în decursul celor 40 de ani de Republică s-au afirmat în toate domeniile vieții social-economice: conducători de unități economice, savanți, ingineri, profesori, specialiști în industrie și în agricultură, etc. Climatul de deplină libertate religioasă în cei 40 de ani de viață liberă și independentă a favorizat unirea tuturor idealurilor de pace și progres ale tuturor Cultelor religioase, existînd bune raporturi între musulmani și membrii celorlalte Culte.

De aceea, sîntem alături de Dl. Președinte al României Socialiste în lupta pentru pace și noi, membrii Cultului musulman, și vom face totul pentru ca în lume să domnească pacea și prietenia, izvorul vieții și fericirii pe pămînt, convinși fiind că numai în pace și libertate stă prosperitatea poporului și a patriei noastre scumpe Republica Socialistă România, ai cărei fii devotați sîntem și pentru a cărei înflorire luptăm».

Pr. prof. dr. **Viorel Ioniță** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

«Am ascultat cu mare atenție și deosebită bucurie referatul de largă și însuflețitoare respirație patriotică, susținut de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, cu privire la realizările pe plan intern și extern înfăptuite de cultele religioase din țara noastră în cadrul de deplină libertate religioasă asigurată lor, după instaurarea Republicii la 30 decembrie 1947.

Așa cum a subliniat Înalt Prea Sfinția Sa, unul dintre domeniile în care cultele religioase din România s-au afirmat prin reprezentanții lor, cu deosebire în ultimii 40 de ani, este acela al ecumenismului general. Contribuția reprezentanților cultelor din România la promovarea ecumenismului general, contribuție evidențiată în multe rînduri de diferite personalități bisericești de peste hotare, a fost stimulată hotărîtor de următorii doi factori :

La nivelul ecumenismului general, în cadrul acțiunilor desfășurate fie sub patronajul marilor organizații creștine, fie în contextul relațiilor bilaterale, pe care cultele din România le desfășoară cu diferite alte culte religioase și Biserici din lume, teologii din România, indiferent de apartenența lor confesională, se angajează îmbogățiți cu experiența ecumenismului local din țara noastră, care, favorizat prin condițiile de deplină libertate de care se bucură toate cultele religioase din România, a însemnat și înseamnă încă, cea mai înaltă școală a ecumenismului în care am învățat nu numai să discutăm diferite teme teologice, ci și să ne angajăm împreună în slujirea omului din zilele noastre.

În al doilea rînd, dar de aceeași importanță, contribuția românească la promovarea ecumenismului general, a fost considerabil asigurată prin prestigiul de care se bucură România pe plan mondial, personal Domnul președinte **Nicolae Ceaușescu**, datorită principalității pozițiilor, a fermității cu care militează pentru pace și colaborare între toate națiunile lumii, pentru rezolvarea oricăror probleme, cît ar fi ele de dificile, prin tratative și bună înțelegere, potrivit formulării inspirate a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului.

Contribuția Cultelor din România la promovarea ecumenismului general se reflectă, deci, și se hrănește din prestigiul României pe plan mondial, ca, la rîndul ei să promoveze cu dăruire afirmarea acestui prestigiu în cercuri cît mai largi de peste hotare. Delegații din România la diferite întruniri peste hotare, nu sînt pur și simplu delegați ai unuia sau altuia dintre cultele religioase din țara noastră, ci permanent și delegați *români* care transmit mesajul lor teologic totdeauna dintr-o perspectivă românească, chiar dacă în aceasta este inclusă și o notă confesională specifică.

Nu de puține ori, delegația românească, formată din reprezentanți ai mai multor Culte din țara noastră, la câte una din marile întruniri ecumeniste — așa putea aminti aici delegațiile de la cea de a 6-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver, 1983, sau la cea de a 9-a Adunare generală a Conferinței Bisericilor Europene de la Stirling, 1986, ca și delegația română în dialogul teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania, la care participă permanent și reprezentanți ai Bisericilor Evanghelică și Reformată din România, — s-au afirmat și au fost apreciate nu atât prin diversitatea lor confesională, cât, mai ales, prin unitatea lor românească, patriotică.

În întâmpinarea aniversării a patru decenii de la instaurarea Republicii în România, putem aduce ca jerbă de recunoștință pe altarul realizărilor patriei și succesele teologilor români pe planul ecumenismului general, cu speranța că, cultele religioase de la noi vor spori contribuția lor la promovarea ecumenismului local și a celui general, pentru afirmarea tot mai strălucitoare a prestigiului pe plan mondial a scumpei noastre patrii, în frunte cu prea iubitul ei președinte, Domnul **Nicolae Ceaușescu**.

Precet **Constantin Sirbu** — vicar administrativ, Iași :

«Cu nespusă bucurie am luat parte la această de două ori jubiliară Conferință, ea însăși expresia cea mai grăitoare a modului exemplar în care s-a rezolvat și s-a desfășurat activitatea cultelor religioase din R. S. România, după proclamarea Republicii Socialiste România și mai ales în ultimele două decenii.

Act de deosebită importanță pentru făurirea României Socialiste, proclamarea Republicii la 30 decembrie 1947 avea să deschidă noi căi de dezvoltare vrednicului și harnicului popor român pentru că aspirațiile sale îndreptățite erau multisekulare, iar actul făuririi consfințea de drept și de fapt ceea ce se cuvenea poporului. Părtășie a maselor largi — populare, actul istoric de la 30 Decembrie 1947 avea să însemne început de eră și cheazășie de epocă, «Epoca de aur», «**Epoca Nicolae Ceaușescu**», pentru că, pentru prima dată în istoria sa acest popor, liber și stăpîn pe soarta sa, avea să-i aducă bunăstare obștească, noi și noi trepte de cultură și civilizație. Munca însăși la care erau chemați acum cu toții era înălțată la rangul de «datorie de onoare». De la munca nedreaptă în regimul trecut, la bucuria muncii și la responsabilitatea față de muncă în zilele noastre, sînt trepte pe care a urcat omul nou, de pe care și-a dăltuit chipul și se întrevește luminos devenirea lui.

Țară industrializată și industrială, cu o economie agrară de bază, aflată în largul proces de desfășurare a noii revoluții agrare, cu o cultură și o civilizație de înalt prestigiu național și internațional, România Socialistă, rod al mărețelor acte de la 23 August 1944 și 30 Decembrie 1947, ne apare ca o țară înfloritoare, desăvîrșindu-se pe plan intern și afirmîndu-se fără precedent pe plan extern.

Biserica Ortodoxă Română și celelalte Culte religioase din R. S. România, urmînd exemplul de unitate și coeziune morală al poporului român, părtășe fiind unitar și naționalitățile conlocuitoare, și-a împletit

propria lucrare cu aceea a poporului, așa cum a făcut-o, de altfel în decursul întregii sale istorii.

Păstrăm cu scumpătate în minte, inimi și lucrare, spusele Prea Fericitului Părinte Teoctist, la alegerea sa ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române: «Ca fiecare fiu al Bisericii strămoșești și al neamului, voi continua și din treapta acestei slujiri să călăuzesc clerul și credincioșii pe drumul epocalelor înfăptuiri ale poporului nostru.

Ne vom spori eforturile ca, din iureșul muncii avântate pentru înflorirea țării, când de la un capăt la altul al ținuturilor românești prinde viață și se înalță tot mai strălucitor chipul cel nou al României contemporane, când noi ctitorii de lumină, noi izvoare de belșug împodobesc viața țării și a fiilor ei, să fim părtași de cuget și simțire cu harnicul nostru popor român. Sîntem suflet din sufletul acestui popor și trup din trupul lui. Pe același drum de secole, ierarhii, slujitorii și dreptcinstitorii altarelor străbune vom continua să fim alături de munca sa pașnică, să o sprijinim statornic, adevărind astfel, prin graiul faptelor, atașamentul și dragostea noastră pentru țară și conducătorii ei».

Avem călăuză, ne bucurăm împreună cu poporul și la acest popas aniversar pentru Republică, ne exprimăm deplinul atașament la tot ceea ce se făurește și profundul angajament de a face, cu timp și fără timp, ca România socialistă «tot mereu să înflorească».

La sfîrșitul acestor intervenții a luat din nou cuvîntul **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist**.

Mulțumind I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, pentru cuprinzătoarea și documentala cuvîntare omagială, precum și tuturor celor care au luat cuvîntul pe marginea ei, Prea Fericirea Sa a continuat:

«Îmi revine acum sarcina plăcută de a încheia frumoasa ședință închinată aniversării celor 40 de ani de Republică.

Ne-a fost dat să auzim aici o bogăție de simțăminte și aspirații ca și gînduri despre viața cea nouă din cei 40 de ani care s-au scurs de cînd poporul nostru harnic și muncitor și-a luat viața în propriile sale mîini. O ședință care ne-a înălțat pe toți, nu numai prin înălțimea luărilor de cuvînt ci mai ales prin faptul că noi, reprezentanții Cultelor, ierarhi și profesori, ne-am exprimat simțămintele noastre față de ceea ce sîntem, față de ceea ce simțim, credem și nădăjduim noi pentru viitorul nostru, al Bisericilor noastre, al comunităților noastre, pentru cele ce urmează să se înfăptuiască în țara noastră de către acești minunați făuritori de viață nouă din patria noastră, care este întreg poporul român.

Dacă ar fi vorba să evaluăm luările de cuvînt de astăzi s-ar putea spune că au fost pătrunse, ca de un fir roșu, de ideea de unitate, de iubire de patrie, de înfrățire, idee fundamentată pe crezul confesiunilor și Bisericilor noastre. Poate că vor fi și în alte părți situații asemănătoare, dar așa cum am trăit noi aerul ei, pe pămînt românesc, ca și altă dată, și astăzi a reieșit pregnant unitatea noastră de gîndire, de holărire

și aspirație, care ne aparține nouă, românilor, nouă care călcăm, muncim și trăim pe acest pământ. Oricît ne-ar deosebi mărturisirile de credință, aceste realități ne unesc de fiecare dată și ne amintesc de întîlnirile noastre de acum 40 de ani, de cele de acum 30 de ani la nivel de parohie, iar acum la nivel de profesori și de conducători de Culte. Au sporit aceste simțăminte și au fost trăite și valorificate mult mai dinamic, iar înțelegerea noastră va fi cu atît mai mare cu cît noi vom ști să fim la nivelul credincioșilor noștri care sînt foarte deschiși și apropiați, și-și unesc brațele, năzuințele și aspirațiile. La nivel de parohie cînd apare un conducător de Culte, este onorat după cuviință ca și propriul lor păstor sufletesc. Am trăit deseori aceste clipe pe cînd eram Episcop-vicar patriarhal sau ca Episcop, la Arad. Cînd primeam vizitatori de peste hotare credincioșii noștri îi primeau cu aceeași cinste și dragoste ca și pe propriii lor ierarhi.

Pentru noi este o mare datorie de conștiință să ținem ritmul de deschidere, de sinceritate, de loialitate al credincioșilor noștri care simt nevoia apropierii și a dragostei, indiferent de confesiunea căreia îi aparțin.

Imi exprim nădejdea și cred că sînt în asentimentul tuturor celorlalți confrăți, că nu ne vom precupeți eforturile de a ne privi și a ne manifesta cu încredere, cu loialitate și deschidere între noi, slujitorii Cultelor.

Ați reținut din cuvîntarea I. P. S. Mitropolit Nicolae că noi datorăm această colaborare orînduirii noastre înțelepte, atmosferei de libertate deplină și de egalitate între Culte, ca să ne putem simți frați pe temeiul și munca noastră în calitate de cetățeni și de slujitori ai Dumnezeului păcii și al vieții. Va fi plăcut pentru noi, slujitorii amvoanelor și ai catedrelor, să sădim aceste idei în sufletele păstoriților noștri. Să sădim cu dragoste aceste idei de încredere, unitate, loialitate, care este virtutea de bază a tuturor mărturisirilor noastre de credință, să ne străduim cu timp și fără timp, pentru această deschidere și sinceritate atît de necesare azi, cînd făurim, umăr la umăr, viața cea nouă în patria noastră. Așa cum ați auzit, credincioșii noștri creează atîtea lucruri minunate, în industrie, în agricultură, în construcții și pe plan științific și tehnic, fără să se întrebe cărei confesiuni aparțin. Să-i întîmpinăm cu atitudinea noastră frățească, de încredere și loialitate.

Sîntem aici împreună conducătorii Cultelor și profesorii de teologie din țara noastră la un prilej unic în viața relațiilor noastre. Socotesc că este o binefacere pentru noi să ne întîlnim noi conducătorii Cultelor și slujitorii cadrelor de la școlile și instituțiile noastre de învățămînt teologic și în viitor pentru a dezbate împreună problemele care ne

preocupă spre binele Bisericilor noastre și al patriei noastre comune. Să păstrăm această legătură dintre noi și să transmitem tinerilor noștri ucenici și credincioșilor pe care îi păstorim aceste simțăminte ale noastre, să fie mai apropiați, să trăiască cu mai mult elan binefacerile vieții celei noi din țara noastră, atât pe plan bisericesc cât și plan social.

Aș dori, cu asentimentul Dvs., ca în numele Prezidiului să exprim aprecierea pentru toți cei care au luat cuvântul astăzi, pentru contribuția fiecăruia, vorbiri care au avut darul să prezinte diverse aspecte din viața fiecărei Biserici și din gândurile credincioșilor noștri. Sintem încredințați că fiecare dintre Dvs. putea să vorbească și să rostească tot așa de frumos și înălțător gândurile schițate acasă sau aici.

Sintem încredințat că toți sintem și martori și părtași ai vieții celei noi din patria noastră. Avem atâtea și atâtea mărturii și argumente ca să continuăm și în viitor aceste acțiuni și drumul nostru din cei 40 de ani de Republică. Să acordăm, așa cum ați exprimat-o în luările de cuvânt, cuvenita apreciere conducerii noastre de stat, înțelepciunii cu care primul fiu al poporului nostru Dl. președinte **Nicolae Ceaușescu**, se străduiește să rezolve problemele de epocală însemnătate, între care și problema Cultelor, a libertății religioase, așa cum ne bucurăm noi de ea și așa cum o recunosc toți cei care ne vizitează țara.

Am avut astăzi în mijlocul nostru și reprezentanți ai conducerii de stat, pe Dl. Ion Cumpănașu, președintele Departamentului Cultelor și pe Dl. director Leon Toader, colaboratorul Domniei sale. Vedem în aceasta o prețuire pe care conducerea de stat o acordă tuturor Cultelor din țara noastră, vedem un sprijin deosebit de care noi ne bucurăm de fiecare dată, atunci când noi, frățeste, chibzuim împreună și ne exprimăm gândurile care ne animă. Ați putut constata, Domnule președinte și cu acest prilej cât de însuflețiți sint conducătorii Cultelor, ierarhii Bisericilor noastre și toți ceilalți slujitori ai Sfintelor Altare de iubirea de patrie, de iubirea de popor și de satisfacția pentru libertatea religioasă de care ne bucurăm în scumpa noastră țară.

Exprimându-vă dorința tuturor celor de față, vă rugăm să fiți interpretul nostru pe lângă înalta conducere de stat, personal pe lângă Dl. președinte **Nicolae Ceaușescu**, mult stimatul conducător al Republicii Socialiste România, că noi toți, nu numai astăzi, în această atmosferă sărbătorească, ci întotdeauna, făgăduim să ne sporim strădaniile noastre în slujba poporului nostru, în slujirea și sprijinirea mărețelor programe de dezvoltare a țării. De la nivelul Prezidiului de astăzi, al conducătorilor de Culte și pînă la nivelul slujitorilor din parohiile noastre, făgăduim să fim permanent, și de aici înainte, purtătorii mesajului de pace și înfrățire între popoare pe care președintele nostru îl duce de-a lungul și de-a latul lumii întregi.

**P. S. Episcop-vicar
Pimen Suceveanul**

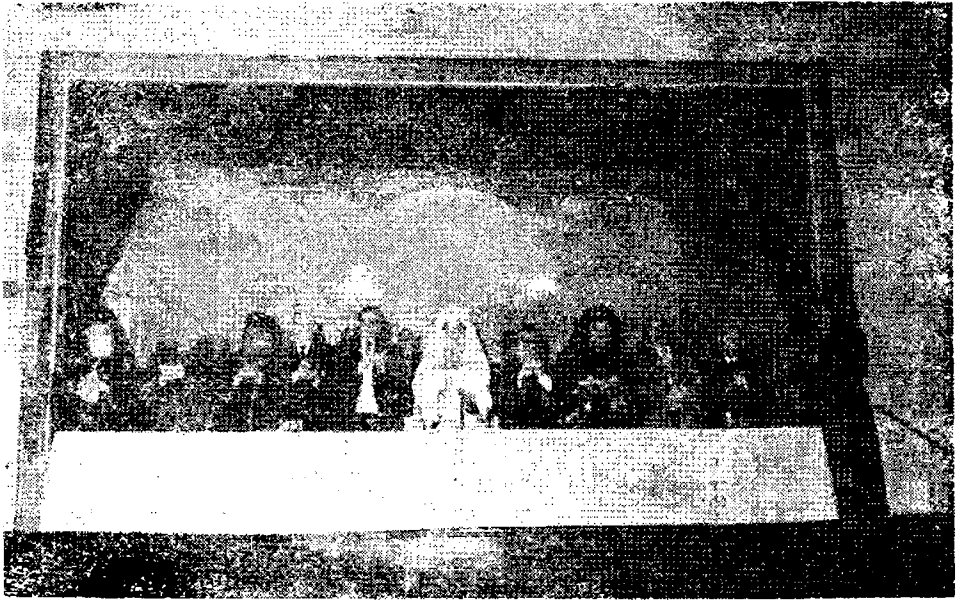
P. S. Arhiereu vicar Ioachim Vaslulanul

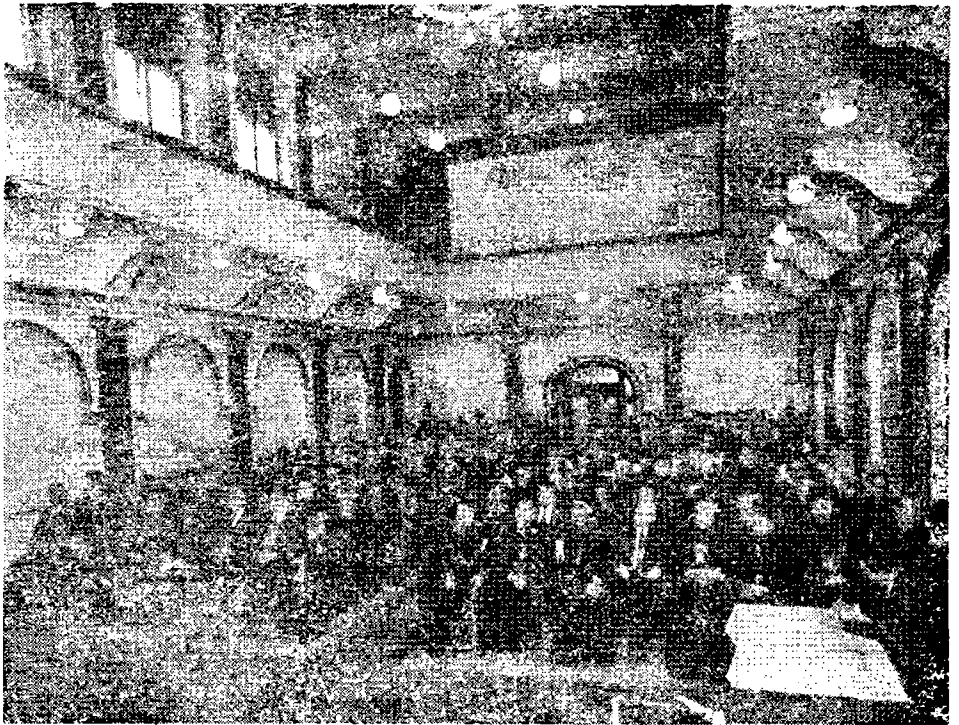
Prof. dr. Hans Klein — Sibiu

**Prof. dr. Pentek Arpad, rectorul
Institutului Teologic Protestant Unic —
Cluj-Napoca și Sibiu**

Aspecte din timpul lucrărilor

Vă mulțumim tuturor pentru participarea la lucrările noastre de astăzi — care înscriu o pagină minunată în istoria legăturilor dintre Cultele din România, și se constituie într-un viu și permanent îndemn pentru a spori eforturile de sprijinire a muncii creatoare a întregului popor român.

În încheiere Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a invitat pe P. S. Episcop Vasile Țirgovișteanul, vicar patriarhal și rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București, să dea citire proiectului de *Telegramă*, adresată președintelui R. S. România, Domnul **Nicolae Ceaușescu**.

Supusă aprobării plenului Conferinței *Telegrama* a fost primită cu vii aplauze și aprobată în unanimitate. Textul ei apare la începutul acestor rânduri.

* * *

Partea a doua a celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale a fost dedicată celui de-al doilea eveniment aniversar, și anume *împlinirii a 25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională din țara noastră*.

Lucrările au început la orele 8,30 și au fost deschise de P. S. Episcop Vasile Țirgovișteanul, vicar patriarhal și rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București, care a anunțat și programul întregii zile și componența prezidium-ului și a secretariatului.

La masa prezidium-ului au luat loc : I. P. S. Mitropolit *Antonie* al Ardealului ; P. S. Episcop *Vasile Țirgovișteanul*, vicar patriarhal și rectorul Institutului Teologic gazdă ; Arhid. prof. *Constantin Voicu*, rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu ; Pr. prof. *Iuliu Hajdu*, rectorul Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba Iulia ; Prof. *Arpad Pentek*, rectorul Institutului Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca ; Pr. prof. *Dumitru Radu*, prorectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București ; Pr. prof. *Dumitru Abrudan*, prorectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu ; Pr. prof. *Alois Fecket*, prorectorul Institutului Teologic Romano-Catolic din Iași ; Prof. *Hermann Pitters*, prorectorul Institutului Teologic Protestant Unic, ramura germană-Sibiu.

Secretariatul a avut aceeași componență din prima zi.

În continuare, Prea Sfinția Sa a dat cuvîntul celor trei referenți care au abordat tema :

Evaluarea rezultatelor și perspectivele activității ecumenice a Cultelor cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională.

În referatul susținut de Pr. prof. *Dumitru Radu*, prorectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București, au fost expuse printre altele, următoarele :

Prezența Conferință teologică interconfesională, a 50-a la număr, constituie un pisc al activității ecumenice a Bisericilor și Cultelor din țara noastră și un moment jubiliar pentru Bisericile și teologii acestora care, într-un răstimp de aproape un sfert de veac, au promovat și adâncit ecumenismul local prin aceste conferințe. Am atins o culme a muncii noastre ecumenice pentru a conjuga acum și a spori eforturile tuturor Bisericilor și Cultelor din țara noastră pe drumul unității creștine și al slujirii poporului și lumii întregi, în strădania lor pentru apărarea vieții, amenințate de spectrul unui posibil cataclism nuclear și pentru progres general uman în condițiile unei păci durabile și drepte care să asigure conlucrarea multilaterală a oamenilor și popoarelor.

Conferințele teologice interconfesionale sînt, după cum se știe, numai o formă a ecumenismului nostru local, ca teorie și practică, dar cu mare pondere în viața Bisericilor și Cultelor ai căror teologi le susțin. Și aceasta pentru faptul că teologia este în slujba Bisericii, aprofundînd învățătura ei de credință pentru fiecare moment și timp istoric în care ea își desfășoară activitatea pentru membrii ei și pentru lume, în pas cu mutațiile cultural-spirituale și sociale cu care Biserica este confruntată în viața propriilor ei credincioși, a poporului și a statului de care este strîns legată prin membrii ei.

Într-un fel, acestor exigențe ale Bisericii, astăzi, au voit să răspundă și Conferințele noastre teologice interconfesionale, susținute, toate, în lucrările și împlinirile lor ecumenice, de șefii Bisericilor și Cultelor înseși. Aceasta este, de fapt, și explicația prezenței Șefilor de Culte, direct sau prin delegații lor, atît la Conferințele teologice de pînă acum, cît și la Conferința noastră de astăzi.

De aceea, evaluarea rezultatelor lucrării ecumenice a acestor Conferințe, într-o adunare și conferință jubiliară, aceasta de astăzi, căreia să-i urmeze o punctare nuanțată a perspectivelor activității noastre ecumenice de astăzi înainte pe drumul unității creștine și al slujirii, este nu numai binevenită, ci și necesară.

Fiecare Conferință teologică interconfesională și-a avut tematica și mesajul ei, urmărind, în principal, unul sau chiar două obiective dintre următoarele: 1) cunoașterea reciprocă și împreună-creșterea teologică-doctrinară pe calea unității creștine; 2) pregătirea și aprofundarea temelor de pe agenda marilor organizații intercreștine mondiale, precum și evaluarea, pe plan local, a rezultatelor Adunărilor generale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor și ale Conferinței Bisericilor Europene, ca și ale unor consultații sau Conferințe ecumenice; 3) slujirea unității și a idealurilor poporului român; și 4) slujirea păcii prin edificarea frățietății și bunelor relații între oameni și popoare, bazate pe demnitate, respect, dreptate și libertate.

Desigur, nu toate conferințele au fost la fel de valoroase prin aprofundările lor teologice sau a rezultatelor obținute în urma acestor aprofundări prin referate și discuții. De aceea și atenția noastră se va opri aici numai asupra conferințelor și rezultatelor realmente valoroase pentru activitatea ecumenică a Bisericilor și Cultelor din țara noastră.

1. *Cunoașterea, apropierea și împreună-creșterea teologică pe calea unității creștine* au constituit primul obiectiv principal al Conferințelor

noastre teologice interconfesionale. Astfel, prin cele 49 de conferințe teologice, desfășurate timp de un sfert de veac, teologii ortodocși, protestanți și într-o măsură cei romano-catolici au reușit să facă cunoscute Bisericile și teologiile lor în efortul comun pe drumul unității creștine vizibile și al slujirii credincioșilor și poporului, precum și naționalităților cărora ele și ei, teologii, aparțin. Ba mai mult, teologii ortodocși și protestanți au reușit să deprindă și un limbaj comun și o metodă ecumenică de aprofundare a problemelor pe drumul unității creștine.

Aprofundînd tema : «Opera reconciliatoare a lui Dumnezeu astăzi între popoare» în Conferința teologică interconfesională din 9 iunie 1965, ținută la Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca, teologii ortodocși și protestanți au adîncit trei mari idei : opera reconciliatoare a lui Dumnezeu după Noul Testament ; opera reconciliatoare a lui Dumnezeu și Biserica, și opera reconciliatoare a lui Dumnezeu și viața de astăzi a popoarelor.

Biserica lui Hristos, prin existența ei în formă vizibilă, istorico-socială, este ea însăși o mărturie că reconcilierea lui Dumnezeu este reală pentru omenirea de astăzi. În trecut, Biserica a exprimat reconcilierea și mîntuirea mai mult în relațiile personale ; astăzi, însă, ea se găsește în fața răspunderii de a introduce împăcarea lui Dumnezeu în relațiile dintre marile unități sociale, în lumea popoarelor și a statelor.

Opera reconciliatoare a lui Dumnezeu trebuie întrupată în viața oamenilor și a popoarelor, întrucît cele două noțiuni : «opera reconciliatoare a lui Dumnezeu» și «popor» și «popoare» sînt strîns legate între ele, cea din urmă fiind, într-un fel, implicată în prima.

Între semnele concrete ale operei reconciliatoare a lui Dumnezeu în lume trebuie amintite : a) dezaprobarea unanimă a urii dintre popoare ; b) străduința universală a omenirii de a pune sursele de energie în slujba înlăturării foametei, mizeriei, neștiinței de carte, și c) recunoașterea egalității oamenilor, popoarelor și statelor într-o lume fără ziduri despărțitoare.

O reală confruntare teologică între Bisericile din România, angajate în ecumenismul local, pe calca unității creștine, și între teologiile acestora, a avut loc la Conferința teologică interconfesională din 3 decembrie 1970, de la Institutul Teologic Universitar din București, aprofundînd tema ecumenistă de mare actualitate : *Unitate și pluralitate*.

Profesorul Istvan Juhász, teolog reformat, prezintă teza protestantă, afirmînd că însăși noțiunea de Biserică implică pluralitatea, dovadă fiind — a susținut dînsul — însăși pluralitatea comunităților ecleziiale și coexistența acestora atestată chiar pentru începutul Bisericii, de scrierile Noului Testament. Unitatea este, însă, un dar eshatologic care rămîne totdeauna înaintea și deasupra noastră, deși se manifestă, într-un fel, și în prezent, obligîndu-ne la reconciliere, împăcare și unire.

Conceptul ortodox despre unitatea Bisericii este mai nuanțat. Comunitățile ecleziiale și coexistența acestora, afirmate de Noul Testament, sînt Bisericile locale întemeiate de Apostoli, în care viază și se manifestă Biserica cea una a lui Hristos, Biserica universală. Împărțirea și despărțirea creștinilor, de-a lungul istoriei, în Biserici, confesiuni, comunități ecleziiale și simple denominațiuni creștine nu se referă — cum susține teza protestantă — numai la înțelegerea și interpretarea diferită

a Bisericii și a conținutului credinței, ci sînt reale dezbinări ale unității Bisericii.

Unitatea Bisericii și Biserica cea Una există și, deci, nu sîntem pe drumul spre ea. După învățătura ortodoxă, unitatea Bisericii înseamnă trăirea integrală a aceleiași revelații dumnezeiești supranaturale, cuprinsă în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție, trăirea aceluiași Hristos în toată Biserica și în toate timpurile, începînd de la Apostoli. În concluzie, conceptul de diversitate sau pluralitate eclezială se întemeiază, după învățătura ortodoxă, pe cel de unitate în credință, Taine și în ierarhia sacramentală unitară, aceasta din urmă fiind condiționată în toată lucrarea ei învățătorească, harismatic-sacramentală și jurisdicțională, de legătura ei neîntreruptă și organică cu Biserica prin succesiunea ei apostolică în har și în credința Apostolilor. Ca structură harică, preoția sacramentală ține de constituția teandrică a Bisericii și este implicată în unitatea Bisericii.

A doua confruntare de proporții între Bisericile și teologiile noastre, în cadrul ecumenismului local, a avut loc la Conferința teologică interconfesională din 29 noiembrie 1978, ținută la Institutul Teologic Universitar din București, aprofundînd tema: «Bisericile locale și Biserica universală», într-un referat principal, cu același titlu, susținut din partea ortodoxă de Pr. prof. Dumitru Abrudan, și în două coreferate: «Identitate și ecumenism», susținut de Pr. prof. Ion Bria, și «Identitate și înnoire în Biserica și în Teologie», susținut de Prof. Hans Klein.

De data aceasta, cele două părți în dialog teologic ecumenic, Biserica Ortodoxă Română și Bisericile Protestante au realizat un larg consens atît în tema generală aprofundată, cit și în subtemele acesteia.

Ținînd seama de realitățile date, ca: specificul local, lingvistic, contextul social și cultural, și elementele etnice, care nu pot fi ignorate și, cu atît mai mult, negate, Biserica s-a organizat de la început sub forma unor comunități locale, a unor unități teritoriale, care s-au numit și ele Biserici. Acestea sînt Bisericile locale prin care Biserica universală se integrează în viața credincioșilor. Ele sînt expresia unității creștine în diversitate. Chiar de la început, Biserica a fost deodată universală și locală. Dar Bisericile locale se găsesc în unitatea întregului și exprimă local și concret Biserica cea Una dacă stau în comuniunea întregului. Pentru învățătura ortodoxă, «criteriile care adevăresc în ce măsură o Biserică locală se află în comuniune deplină cu Biserica universală, sînt următoarele: mărturisirea integrală a aceleiași credințe apostolice; administrarea aceluiași Taine instituite de Mîntuitorul; existența în sinul ei a episcopatului de succesiune apostolică în har și credință; observarea aceluiași rînduiri liturgice și orînduirii juridice, canonice, din perioada sinoadelor ecumenice» (Pr. prof. Dumitru Abrudan, *Ref. cit.*, p. 2).

Desigur, frații noștri protestanți n-au putut subscrie la toate aceste criterii. În schimb, s-au găsit într-un consens general cu teologii ortodocși în definirea conceptelor de *identitate eclezială*, *ecumenism*, *identitate și ecumenism*, *identitate și înnoire* pe calea unității creștine. Din partea ortodoxă s-a subliniat în completare că «Nu se poate vorbi despre o *identitate în abstract* a creștinului și nici de o *identitate a creștinului vis-à-vis* de o *identitate eclezială*. Și aceasta pentru faptul că identitatea are rădăcini mult mai adînci și niște determinante mult mai sub-

stanțiale decât *contextualizarea* teologiei și, deci, a Bisericii. ...Creștinismul există ca Biserică și Biserici, confesiuni, comunități ecleziale și denominațiuni creștine. De aceea, definirea conceptului de identitate, după teologia ortodoxă, nu poate fi deci numai ecleziologic-euharistică, ecleziologic-ministerială, ecleziologic-individualistă, ecleziologic-pastorală sau ecleziologic-sociologică, adică contextuală... (Pr. prof. Dumitru Radu, *Privire de ansamblu asupra Conferințelor teologice interconfesionale din România*, în «Studii Teologice», 1979, nr. 7—10, p. 684—685).

Identitatea eclezială nu este însă un concept static, cum a remarcat teologul și profesorul luteran Hans Klein. Identitatea implică în mod necesar înnoirea și continua îmbogățire. «Identitatea se poate păstra și găsi numai prin înnoire. ...În Hristos ne găsim identitatea și tot El ne înnoiește. El este sfârșitul legii; fiecare crezînd în El, este înnoit și își păstrează identitatea sa nouă ca membru al poporului lui Dumnezeu. Aceasta implică înnoirea zilnică a creștinului» (Prof. Hans Klein, *Identitate și înnoire în Biserică și în Teologie*, mss. dact., p. 2). Identitatea eclezială și înnoirea sînt noțiuni dinamice și complementare, dar în măsuri diferite, pentru toate Bisericile și confesiunile creștine. Legătura organică dintre aceste noțiuni, precum și complementaritatea lor, este determinată atît de factori teologici, cit și neteologici.

Identitatea și înnoirea implică relația, a subliniat I. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală: «Căci nu poți să te definești pe tine decît în relație. Trebuie, deci, să ne situăm neapărat în istorie, să ne situăm în vremea noastră. Biserica, de asemenea, trebuie să se situeze în vremea sa... adică să fie în mers, așa cum și evenimentele, timpul și istoria sînt în mers. Ea, Biserica, își păstrează identitatea numai într-o înnoire permanentă, căci problemele care se pun Bisericii sînt mereu diferite și altele. De aceea, ea trebuie să-și înnoiască argumentele, mijloacele și armele ecumenice. În cazul acesta, ecumenismul nostru trebuie să fie în mers» (În *Documentele Conferinței teologice interconfesionale* din 29 nov. 1978, p. 60).

Mișcarea Ecumenică actuală «a făcut posibilă o reafirmare mai articulată a identității fiecărei Biserici locale, precum și a identității creștine în general. Căci nu-ți poți păstra și valorifica propria-ți identitate decît în relație cu altul, și cu mai mulți alții. Același lucru este valabil și pentru Bisericile locale. Fiecare Biserică își are identitatea sa la care nu poate renunța fără riscul încetării ca Biserică. Dar tot așa de adevărat este că nu poate trăi în izolare sau dezbinare de celelalte, și cu atît mai mult de lume în general. Ecumenismul a devenit astăzi un mod de a fi și lucra pentru Biserici pe drumul unității creștine și al slujirii sociale. Ecumenism și identitate eclezială sînt, deci, două noțiuni și realități care se completează și se implică reciproc. Iar unitatea și identitatea sînt noțiuni corelative. De aici, și existența, în practică, a unei pluralități de modele de unitate, de identitate și de ecumenicitate, cum afirmă Pr. prof. Ion Bria (*Identitate și ecumenism*, p. 5, în «Dosarul Conferinței» din 29 nov. 1978).

Diferitele forme de identitate se cer, apoi, reconciliate într-o altă unitate, în unitatea unică sau ecumenică (*Ibidem*; Pr. prof. Dumitru Radu, *op. cit.*, p. 702).

Implicînd identitatea eclezială, *ecumenismul respinge de plano prozelitismul*. Este teza comună ortodoxo-protestantă adoptată în mai multe rînduri în cadrul Conferințelor teologice interconfesionale, după abordarea în comun a temei *Ecumenism și prozelitism*, la Conferința teologică interconfesională din noiembrie 1974 la Sibiu, cînd, între altele, s-a subliniat: «Dacă ecumenismul vrea să evite compromisurile, trebuie să respingă orice amestec cu prozelitismul. Ecumenismul nu trebuie să servească de instrument prozelitismului nici unei formațiuni creștine. Nici o Biserică, nici o grupare creștină nu trebuie să încerce ca în numele ecumenismului să vehiculeze ideile sau formulele sale speciale sau să spere că pînă la urmă va reuși să impună altor Biserici sau grupări creștine aceste formule. Ecumenismul nu trebuie să servească, după cum a spus Patriarhul Justinian, nici tendințelor paneleniste, nici celor pancatolice, nici celor panprotestante» (Pr. prof. D. Fecioru, *Ecumenism și prozelitism*, mss. dact., în «Dosarul Conferinței teologice interconfesionale» din 5 nov. 1974).

Multe elemente convergente și complementare s-au realizat, în materie de doctrină și spiritualitate liturgică, și în alte Conferințe teologice interconfesionale. De pildă, în a 37-a Conferință teologică din 10—11 iunie 1981, la Sibiu, consacrată aniversării a 1600 de ani de la Sinodul II ecumenic, Bisericile din România și teologiile lor au subliniat și concretizat importanța doctrinară a Simbolului Niceo-constantinopolitan pentru dialogul teologic bilateral și multi-eclezial și pentru spiritualitatea creștină. S-a arătat atunci că, pe baza Simbolului Niceo-constantinopolitan, Bisericile vor putea ajunge, în dialogul lor ecumenic, la un consens teologic mai larg, realizînd, în același timp, noi pași pe calea slujirii unității creștine și a idealurilor de conlucrare și frățietate a tuturor oamenilor în vederea unei păci durabile și drepte în lume. În viața liturgică a Bisericilor, acest Simbol poate fi un ferment și un îndreptar al adevăratei spiritualități creștine (Din *Concluziile Conferinței*, Al. M. Ioniță, *A 37-a Conferință teologică interconfesională*, în «Studii Teologice», XXXIII (1981), nr. 7—10, p. 605).

Nu mai puțin valoroase pentru dialogul ecumenic al Bisericilor din România au fost rezultatele celei de a 39-a Conferințe teologice interconfesionale din 15 iunie 1982, Sibiu, privind locul și importanța Sfințelor Taine, în general, în învățătura de credință și în viața creștină și, în special, locul și importanța Sfintei Euharistii ca taină a unității creștine, și a Preeției ca Taină și slujire în viața Bisericii. Aceste rezultate au fost sintetizate în Concluziile Conferinței (A se vedea Șt. Gănceanu, *A 39-a Conferință teologică interconfesională, Sibiu, 15 iunie 1982*, în «Studii Teologice», XXXV (1983), nr. 1—2, p. 101—102).

O primă aprofundare ecumenică complementară, la nivel teologic academic, a lui Martin Luther și a «Confesiunii Augustane» a fost realizată în a 35-a Conferință teologică interconfesională din 22—23 mai 1980, București, iar a doua aprofundare teologică complementară asupra gândirii și activității reformatoare a lui Martin Luther a constituit obiectul celei de a 43-a Conferințe interconfesionale, din 24 noiembrie 1983, Sibiu.

Temele aprofundate ecumenic au dus la găsirea unui limbaj comun în abordarea oricărei teme în care Bisericile și teologiile noastre sînt confruntate. Astăzi gîndim convergent și urmărim formule de reconciliere și redefinire, și împreună căutăm punctele comune sau complementare, cum remarca I. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală (vezi Pr. prof. Dumitru Radu, *op. cit.*, p. 698); am găsit un limbaj nou în discuțiile noastre și ne-am maturizat pentru adîncirea stăruințelor noastre teologice și ecumenice privind unitatea creștină și slujirea, cum spunea Profesorul protestant Lorand Lengyel, la Conferința teologică interconfesională din 29 noiembrie 1978 (*Ibidem*, p. 698).

2. *Conferințele teologice interconfesionale au fost adevărate forum-uri ale ecumenismului local din țara noastră*, pentru pregătirea și aprofundarea teologică a temelor de pe agenda organizațiilor intercreștine mondiale, precum și de evaluare a documentelor emise de aceste organizații, privind unitatea creștină și slujirea socială a omului și lumii de către Biserică.

O primă temă de amploare teologică și cu implicații în slujirea socială, aprofundată ecumenic într-una dintre Conferințe, a fost: *Opera reconciliatoare a lui Dumnezeu astăzi între popoare*, din care am reținut deja elementele de convergență în cele de mai sus.

A doua temă a fost: *Iisus Hristos liberează și unește*, care a fost tema celei de a V-a Adunări Generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, ținută la Nairobi în 1975, aprofundată de teologii Bisericilor din România în Conferința teologică interconfesională din 5 noiembrie 1974, Sibiu. În referatele și dezbaterile acestei Conferințe s-a subliniat din partea ortodoxă că «opera de eliberare și unificare a lui Hristos cuprinde pe fiecare ins cu toate structurile individuale și sociale în care se află, pentru că Hristos ne-a eliberat din toate captivitățile și a dat impuls mișcărilor de eliberare din toate asuprașirile și robiiile, de robia păcatului, dar și de structurile sociale nedrepte...; eliberarea înșilor și popoarelor implică schimbarea radicală a tuturor structurilor social-economice nedrepte. De aici solidaritatea creștinilor cu eforturile tuturor popoarelor de a ajunge la o eliberare reală» (Cf. Pr. prof. D. Radu, *op. cit.*, p. 662—663).

La rîndul lui, ecumenismul urmărește înfrățirea Bisericilor și realizarea unității creștine vizibile pentru lucrarea de slujire a lumii, a omului, în aspirațiile lor de libertate, dreptate, progres material și spiritual și demnitate umană.

Aprofundînd tema celei de a VIII-a Adunări Generale a Conferinței Bisericilor Europene, intitulată: «Prin lucrarea Duhului Sfînt liber pentru slujirea lumii», care avea să se țină în Creta, în octombrie 1979, a XXXIII-a Conferință teologică interconfesională din mai 1979, de la Cluj-Napoca, a stăruit asupra implicațiilor temei privind relația Bisericii cu lumea. S-a reținut atunci, în Concluziile Conferinței, că din lucrarea Duhului Sfînt izvorăște relația Bisericii cu lumea înconjurătoare, precum și însăși misiunea de slujire a Bisericii pentru om, pentru societate, pentru lume. Aceasta trebuie: 1) să se îndrepte spre oamenii oropsiți din punct de vedere social; 2) să se străduiască pentru soluționarea pașnică a neînțelegerilor și tendințelor contradictorii; 3) să rămîna mereu des-

chisă dialogului cu lumea; și 4) să rămână veșnic sensibilă la orice formă a opresiunii și mizeriei, trăind pentru alții (*Ibidem*, p. 690—692).

De asemenea, și tema celei de a VI-a Adunări Generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Vancouver, 1983, intitulată: «Isus Hristos viața lumii», a fost aprofundată de teologii ortodocși și protestanți din România încă din anul 1982, în Conferința a 40-a din noiembrie 1982 de la Cluj-Napoca, iar rezultatele acestei Adunări generale C.E.B., pentru unitatea creștină și slujirea lumii, într-o altă Conferință teologică interconfesională, a 43-a, din 17—18 mai 1984, de la Cluj-Napoca.

O contribuție deosebită a avut-o pentru Bisericile și Cultele din România, dar cu implicații și pe planul ecumenismului general, Conferința a 44-a din 27—28 noiembrie 1984, București, cu tema ei generală: «Ecumenism și responsabilitate creștină», prin aprofundarea implicațiilor legate de receptarea textelor rezultate din dialogurile teologice (Documentul BEM). Un număr important din implicațiile legate de receptarea textelor ecumenice a fost dat în Concluziile formulate (vezi pe larg Lect. Remus Rus și Diac. asist. Ioan Caraza, *A 44-a Conferință teologică interconfesională, București, 27—28 noiembrie 1984*, în «Studii Teologice», XXXVII (1985), nr. 1—2, p. 113—148).

3. *Slujirea unității și idealurilor poporului român* a fost totdeauna în atenția Conferințelor noastre teologice interconfesionale.

Una dintre acestea — cea din 27 mai 1977 — a avut ca temă specială: *Biserica și lupta poporului român pentru libertate, independență și suveranitate, la aniversarea a 100 de ani a independenței de stat a României (1877—1977)*. Cu această ocazie s-a evidențiat prezența efectivă a Bisericii în momentele principale ale istoriei poporului nostru, cu date, personaje, documente. Astfel, Biserica Ortodoxă Română, care s-a născut odată cu poporul român, pe meleagul lui de formare, «și-a împletit destinele și activitatea ei cu destinele poporului, în tot cursul istoriei, fiind prezentă activ în toate momentele epocale ale devenirii lui istorice, sprijinind pe Mihai Viteazul să înfăptuiască actul unirii tuturor românilor din 1600, pe Tudor Vladimirescu în revoluția de la 1821, pe românii din Transilvania pentru emanciparea lor națională și socială în revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan (1784); a sprijinit revoluția de la 1848 în Țările Române, actul Unirii Principatelor Române din 1859, dobândirea și afirmarea independenței de stat a României (1877—1878), recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române în 1885 însemnând și ea o contribuție la adâncirea și consolidarea independenței de stat a României; și-a adus aportul sprijinind înfăptuirea statului național unitar român în 1918, iar după 1944, sprijinind edificarea vieții celei noi, socialiste, în Patria noastră.

În aceeași Conferință s-a subliniat că bunele relații ecumeniste și colaborarea dintre Cultele din țara noastră, astăzi, trebuie să-și aducă contribuția la întărirea unității moral-spirituale a poporului nostru, prin edificarea unei largi frățietăți și cinstiri reciproce a credincioșilor lor. În afară de organizațiile intercreștine mondiale, Bisericile și Cultele vor sprijini inițiativele poporului și statului român pentru statornicirea păcii în Europa și în lumea întreagă, a securității și cooperării larg umane prin stoparea înarmărilor de tot felul și dezarmare generală și nucleară

în primul rând. Aceasta a fost și o altă inițiativă la care s-au angajat cultele noastre la Conferința amintită.

Prezente în Frontul Democrației și Unității Socialiste, Cultele din țara noastră sprijină inițiativele poporului pentru propășirea patriei. Ele sînt obligate de înseși mutațiile care au avut loc în viața poporului. Ilustrînd această idee, patriarhul Iustin Moisescu spunea: «Climatul de înfrățire a tuturor cetățenilor în societatea noastră socialistă are, desigur, o influență binefăcătoare și asupra Cultelor din țara noastră, de aceea toți sprijinim politica țării, prin politică înțelegînd tot ceea ce contribuie la înălțarea patriei și la realizarea idealurilor legitime ale poporului nostru.

În conferința teologică precedentă, a 49-a, ținută la Cluj-Napoca în 2—3 iunie 1987, s-a aprofundat tema: *Conviețuirea și conlucrarea frățească dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, temeii al ecumenismului local din Patria noastră*, iar contribuția cultelor la unitatea și idealurile poporului a fost aprofundată în coreferatul: *Relațiile dintre Cultele din țara noastră, bazate pe respectul reciproc și tradițiile lor de conlucrare ecumenică, în sprijinul idealurilor de unitate, pace și progres ale poporului român și ale unității creștine.*

Concluziile formulate la sfîrșitul lucrărilor au reținut punctele nodale ale conviețuirii și conlucrării frățești dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, precum și rezultatele și perspectivele acestei conviețuiri și conlucrări pe planul Bisericilor și Cultelor în cadrul ecumenismului practic local.

Atitudinea pașnică și ospitalieră a poporului român față de naționalitățile conlocuitoare se întemeiază pe omenia românească tradițională, precum și pe însăși credința creștină în care s-a născut acest popor. Fiii naționalităților conlocuitoare crescuți și formați în spiritul Evangheliei și al dragostei lui Hristos au adus și ei zestrea lor sufletească proprie la apropierea și înțelegerea între oameni. Afirmîndu-și nestingherit identitatea lor națională, naționalitățile conlocuitoare au contribuit la îmbogățirea patrimoniului național comun prin valorile și tradițiile lor specifice.

4. *În slujba păcii*, pentru apărarea vieții amenințate astăzi de un eventual cataclism nuclear, au fost, pe lîngă cele trei Adunări ale Cultelor din România (nov. 1981, iunie 1984 și sept. 1985), mai multe conferințe teologice interconfesionale.

S-a impus, prin rezultatele ei, cea de a 45-a Conferință teologică interconfesională, din 5—6 iunie 1985, Sibiu.

Îndatorirea Bisericilor pentru apărarea vieții și a păcii pe planeta noastră își are temeiul doctrinar — s-a subliniat în această Conferință — în Hristos însuși, care a venit ca lumea viață să aibă și mai mult să aibă (Ioan 10, 10). Pacea este dar dumnezeiesc, dar și misiunea omului pe pămînt. Ca împăcare, este dar dumnezeiesc, venit prin Hristos, care ne-a mîntuit. Ca misiune, pacea este, înainte de toate, un act de dreptate socială și roadă a iubirii cu care sîntem datori tuturor (Ioan 13, 34—35). Din această pricină, Bisericile și Cultele trebuie să sprijine cu cuvîntul și cu fapta inițiativele și acțiunile popoarelor cărora aparțin pentru apă-

rarea vieții prin statornicirea păcii în lumea întreagă. Acestea au fost ideile forte ale acestei Conferințe.

O temeluire teologică de substanță și de amplitudine a păcii între oameni și popoare, ca slăvire a lui Dumnezeu însuși, a oferit Cultelor noastre Conferința a 47-a din 22—23 mai 1986, de la București, prin cele trei referate : 1. *Slavă lui Dumnezeu — pace pe pământ*, susținut de Pr. prof. Ștefan Alexe ; 2. *Fie voia Ta, precum în cer așa și pe pământ (dreptate, unitate, pace, iubire, comuniune)*, întocmit de Prof. Zoltan Galfy ; și 3. *Integritatea creației. Probleme ecologice în lumina referatului biblic al creației*, susținut de Pr. asist. Nicolae Dura.

În Concluziile formulate la această Conferință s-au subliniat, între altele, următoarele :

«Pacea pe pământ este condiția fundamentală a vieții și existenței creației înseși, fiind, de fapt, manifestarea concretă a slavei lui Dumnezeu în relațiile interumane și în lumea întreagă, ca reflectare a perfecțiunilor lui Dumnezeu în făpturile Sale. În Hristos, Dumnezeu-Omul, ni se face cunoscută viața de comuniune a lui Dumnezeu în Treime. Tot în Hristos ne este dată și unitatea ființială dintre slava lui Dumnezeu și pacea lumii, precum și unitatea strânsă dintre spiritualitate și responsabilitatea creștină pentru pacea lumii.

Apărarea păcii astăzi înseamnă însăși apărarea vieții și a integrității creației lui Dumnezeu, amenințate de experiențele și înarmările atomonucleare. Omul trebuie să fie «împreună-lucrător cu Dumnezeu» (II Cor. 4, 1) la păstrarea unității și integrității creației prin toate acțiunile sale, de a o restaura în armonia și echilibrul în care a reșezat-o Hristos însuși prin lucrarea sa mîntuitoare».

Perspective

Cele 50 de Conferințe teologice interconfesionale, astăzi, la împlinirea a 25 de ani de activitate ecumenică a Bisericilor și Cultelor, constituie un capitol valoros în devenirea ecumenismului nostru românesc, care a însemnat și edificarea încrederii, a respectului și prețuirii reciproce între Biserica Ortodoxă Română și toate celelalte culte din țara noastră.

În majoritatea problemelor cu care sînt confruntate, Bisericile și Cultele din patria noastră au deprins un limbaj comun, gîndesc convergent, însă fiecare în măsuri diferite și acționează în măsuri diferite, avînd, însă, toate, aceleași condiții egale, de libertate de organizare și funcționare, precum și de afirmare național-socială și ecumenică, asigurate de statul nostru socialist, fără discriminare, tuturor Cultelor și tuturor credincioșilor, cu condiția loialității lor față de cuceririle economico-sociale și culturale ale poporului, precum și față de Constituția și legile statului, care asigură acestuia independența și suveranitatea lui.

Avînd în vedere toate acestea, se pot întrevădea următoarele perspective :

1. Pe linie teologică, Bisericile angajate în dialog teologic-ecumenic, în cadrul ecumenismului nostru local, trebuie să se deschidă mai mult unele altora, făcîndu-și cunoscute doctrinele lor și să încerce o creș-

tere teologică reală, nu de cuvinte și simple formule, căci, să-mi fie permis a mă îndoi că multe dintre concluziile formulate sînt operatorii în învățătura și activitatea unora dintre Bisericile noastre.

Identificarea punctelor comune și a convergențelor teologice trebuie să fie o preocupare constantă la Bisericile noastre, dacă vor să avanseze real pe drumul unității creștine vizibile. Spun acestea, întrucît, cu ocazia analizării BEM-ului într-una dintre Conferințele noastre, n-am văzut o preocupare convergentă la teologii și Bisericile noastre. S-a rămas la suprafața lucrurilor, la contextualizări și argumente mai mult de natură sociologică. Bineînțeles, și acestea din urmă trebuie avute în vedere, dar nu înaintea Tradiției apostolice, în general, și a Sfintei Scripturi, în special.

S-a depășit faza tatonărilor și a amabilităților în materie de doctrină. Trebuie mers mai adînc, mai ales că se și poate dacă se vrea, cum am constatat cu toții la lucrările celei de a 32-a Conferințe teologice interconfesionale din 1979.

2. Pe linia slujirii sociale și naționale se poate lucra mai mult și mai bine, plecînd și explorînd mai temeinic temeiurile teologice ale slujirii, și anume ale slujirii proexistente și punînd la contribuție bunele tradiții de slujire ale Bisericilor noastre de-a lungul istoriei poporului nostru și ale naționalităților conlocuitoare. Trebuie depășite acele exprimări simpliste sau de slogan întîlnite, cum se poate constata, în unele referate și intervenții făcute de participanții la aceste Conferințe interconfesionale. Căci nu ne putem sustrage ca Biserici, culte și credincioși de la slujirea aspirațiilor legitime ale poporului nostru spre un bine tot mai mare și mai bine diferențiat.

3. Cunoscînd bine ce implică identitatea eclezială în cadrul ecumenismului și ce înseamnă înnoirea pentru păstrarea și afirmarea identității proprii, prozelitismul trebuie eliminat atît din teoria cît și din practica misionară a tuturor Bisericilor și Cultelor care l-au practicat sau îl mai practică. Căci prozelitismul nu înseamnă misiune de evanghelizare, ci înșelare și furt, cu consecințe grave atît pentru cei smulși de la Bisericile sau cultele lor, cît și pentru cei ce întreprind astfel de acțiuni. Împreună-creșterea teologică pe drumul unității creștine elimină fără nici o greutate și teoria, dar și practica prozelitismului.

De aceea, ecumenismul, ca teorie și practică, de dragul unității creștine și al slujirii omului, societății și Bisericii celei una a lui Hristos, este singurul compatibil cu mesajul lui Hristos, ca toți și toate să fie una în El».

Cel de-al doilea referent a fost Prof. *Pentek Arpad*, rectorul Institutului Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca :

În partea întîii a referatului, vorbitorul s-a referit la începuturile ecumenismului local în țara noastră, la întrunirile de pînă acum și la valoarea lor pe plan teologic și social-patriotic, spunînd printre altele :

«Ne-am întîlnit a cincizecea oară la o sesiune teologică ecumenică a Bisericilor noastre. Activitatea începută acum 25 de ani, a dat, prin cele 50 de conferințe și circa 150 de studii și referate, roade atît de îmbelșugate încît ele nici nu se pot evalua într-un scurt referat ca al nostru. (...)

Trecînd în revistă problemele abordate în cadrul întîlnirilor noastre, constatăm că Bisericile din țara noastră, prin teologii și reprezentanții lor, doresc să găsească căi noi de apropiere și să înlăture divergențele existente în prezent. (...)

Cu toate că am părul cărunt și sînt trecut deja de vîrsta pensionării, pot să mă socotesc totuși între aceia care fac parte din acei tineri care au însoțit conferințele interteologice de la primele lor începuturi.

Cred că vor fi toți de acord, cînd voi mărturisii, că primele conferințe au avut un rol revelator pentru noi. Am descoperit că izolarea și condamnarea reciprocă, tacită sau deschisă a Bisericilor, a fost o moștenire a unui trecut nefast, și că problemele comune, acelea care ne apropie sînt cu mult mai multe, decît acelea care ne despart.

În cele 50 de conferințe ecumenice am făcut un progres enorm spre unitate, numai prin faptul că am găsit un limbaj comun de expresie. am ajuns la înțelegerea acelor daruri pe care Dumnezeu le-a încredințat Bisericii sale, așa cum s-au revelat în decursul istoriei și așa cum ele sînt vizibile azi. Am ajuns la convingerea comună că, azi, în epoca socialismului, nu putem repeta mereu textele teologice ale trecutului, care reflectă felul gncseologic, cultural, filosofic și social al timpului lor. Trebuie să ne mărturisim credința în categoriile de noțiuni ale epocii contemporane și pentru societatea în care trăim. (...)

Referindu-se la ceea ce leagă și unește Bisericile în efortul lor de refacere a unității creștine referentul a delimitat următoarele cinci domenii ale expunerilor : 1) Încercările de reformulare a expresiilor de bază ale învățaturii ; 2) Munca depusă cu scopul ca noțiunile să aibă același sens ; 3) Căutarea unui model de unitate ; 4) Sforțările de a face vizibilă ecumenicitatea în solidaritatea cu lumea înconjurătoare, și 5) Perspective pentru un viitor rodnic.

În continuare, a subliniat că «Sfînta Scriptură» a constituit și constituie cea mai solidă legătură unificatoare dintre toate Bisericile și Confesiunile. Fără îndoială că Biblia constituie fundamentul învățaturii tuturor Bisericilor și Confesiunilor. Scriptura nu are însă numai un efect unificator, ci și separator, pentru că ea este înțeleasă în mod diferit.

Tainele sînt nedespărțite de Cuvîntul lui Dumnezeu prin care, de asemenea, ni se împărtășește o putere dumnezeiască. Față de Cuvîntul lui Dumnezeu, sînt cuvîntul vizibil al lui Dumnezeu.

Între Cuvîntul lui Dumnezeu și Taină există o legătură indisolubilă. fiindcă și în Cuvînt și în Taine este prezent Hristos însuși prin lucrarea Duhului Sfînt, Tainele fiind instrumente speciale și necesare ale mîntuirii, împreună cu Cuvîntul lui Dumnezeu. Ele sînt lucrări văzute ale Bisericii instituite de Iisus, prin care el însuși împărtășește harul nevăzut care înnoiește și sfințește viața credincioșilor.

Prin lucrarea Duhului Sfînt, tainele sînt viața lui Iisus în Biserică. la care participă cei ce se împărtășesc de ele.

Pe lîngă caracterul eclesial și sacramental, Euharistia are și un caracter eshatologic, fiind prologul unității noastre desăvîrșite în eshaton. cînd Hristos va fi totul în toate. Unitatea ce se realizează în Euharistie. atît cu Hristos, cît și a creștinilor întregă, este o unitate în mers spre deplinătate, care implică împreună-creșterea în credință a celor ce se împărtășesc. (...)

Mărturisirea de credință este răspunsul credinței noastre la Cuvântul lui Dumnezeu și expune învățătura propovăduită și predată de la început de Biserică pe baza Sf. Scripturi și a tradiției apostolice, atit în forma sa concentrată în Simbolul Niceo-constantinopolitan, cit și în forma sa mai dezvoltată, precum și sinoadelor ecumenice care au valabilitate permanentă, precum și în mărturisirile din sec. XVI—XVIII, ca în învățătura dezvoltată a Bisericii.

Izvorul mărturisirilor de credință îl constituie întreaga învățătură revelată cuprinsă în Sfinta Scriptură și tradiția apostolică, care se continuă în Biserică de-a lungul veacurilor ca tradiție dinamică, ca răspuns la problemele fiecărei epoci. De aceea, mărturisirea de credință este o misiune permanent actuală a Bisericii, pentru a expune în formele mereu noi, complementare și paradoxale conținutul inefabil al adevărului revelat. (...)

Responsabilitatea Bisericilor față de păstoriții lor, față de încercările, năzuințele și idealurile lor a fost reliefată cu pregnanță de Prof. Pentek Arpad în partea finală a referatului său. Iată ce afirma Domnia sa în acest sens :

«Dacă acum ne întoarcem către lumea iubită de Dumnezeu și ne întrebăm care este mesajul pe care trebuie să-l propovăduim pornind de la textul biblic, în tradiția unei Biserici, atunci vom putea avea o receptivitate și mai mare, față de credința noastră comună în ce privește viața pe care o trăim pe pământ. Astfel ajungem la un al patrulea domeniu al discuțiilor noastre de pînă acum : *Cum putem face vizibilă ecumenicitatea noastră prin mărturisirea unității noastre în solidaritate cu lumea creată ?*

Am cercetat această problemă în fațetele ei diferite ca : Legămîntul vieții și al păcii în Conferința a II-a ; Munca de împăcare a lui Dumnezeu între popoarele lumii, în conferința a IV-a ; în cea de a V-a conferință s-a discutat despre Biserică și societate, în cea de a 9-a despre Responsabilitatea creștină, Înțelesul activ al dragostei și problemele epocii noastre în cea de a X-a. Spre o societate mai dreaptă, a XI-a ; Etica solidarității în cea de a XV-a. În conferința a XIX-a s-a vorbit despre Bisericile creștine în slujba păcii și a ecumenismului, apoi Bazele teologice ale dreptului omului, în cea de a XXIV-a ; Libertatea, independența și suveranitatea statului în lumina eticii creștine ; Etnicitate și ecumenicitate (XXX) ; Ecumenismul local al cultelor religioase din România, contribuție la unitatea poporului român (XXXVIII) ; Unitatea creștină în eforturile de apărare a vieții și păcii în lume (XLI) ; Îndatorirea Bisericilor în fața noilor pericole ce amenință viața și pacea pe planeta noastră (XLV) ; Unitatea și integritatea lumii create (XLVI) ; Pace pe pământ (XLVII) ; Pacea, act de dreptate și slujire (XLVIII) ; și Conviețuirea și colaborarea frățească dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, teme al ecumenismului local din patria noastră în cea de-a XLIX-a conferință.

În aceste conferințe am ajuns la următoarele reguli care sînt obligatorii pe tot parcursul drumului pe care-l facem împreună :

— Dacă Biserica se consideră Trupul lui Hristos, atunci — așa cum Spune Sf. Apostol Pavel — dacă suferă un mădular, atunci suferă toate mădulele trupului.

— *Dacă Dumnezeu, pe Cruce ne întinde brațele iubitoare ale lui Hristos, ca să ne îmbrățișeze, El nu vrea să ne constrângă, ci vrea să ne invite la participarea în tainele adinci ale credinței; ca să ne convingă, cum că misiunea noastră nu poate fi niciodată constrângere, ci numai un dialog, în care îl respectăm pe partener și așteptăm și din partea lui să ne respecte.*

— Unitatea noastră trebuie demonstrată și prin solidaritatea noastră cu lumea suferindă, prin slujirea omenirii întregi.

— Trăim împreună cu oameni care au o altă convingere și prețuiesc alte simboluri decît ale noastre, care sînt străine de credința noastră creștină. Va trebui, deci, să construim împreună cu ei un locaș al omenirii, în care libertatea este asigurată și în care dăm dovada că sîntem responsabili unii față de alții.

— Bisericele trebuie să răspundă cum se situează în lumea reală. Aceasta este o sarcină grea, căci Bisericile care se vor aduna, sînt de concepții și tradiții diferite care își pun amprenta pe modul de a gândi și a se exprima al Bisericilor. De aceea se cere de la toate Bisericile participante un efort de bună situație, în raport cu realitățile lumii de azi, rămînînd în același timp credincioase mesajului lor divin. O Biserică ce se interesează numai de sine și de mîntuirea insului este o Biserică bolnavă.

— În viziunea creștină pacea, încrederea și dreptatea sînt daruri și îndatoriri inseparabile și componente esențiale ale Împărăției lui Dumnezeu pe pămînt. Realizarea unei noi calități a vieții, inseparabilă de realizarea dreptății sociale și a păcii în lume, este parte constitutivă a vieții celei noi în Hristos, care impune tuturor creștinilor apărarea vieții umane și crearea condițiilor dezvoltării ei plene pentru toți oamenii, dat fiind că Mîntuitorul Hristos a venit ca «lumea viață să aibă și încă din belșug» (Ioan 10, 10).

— Biserica, în solidaritatea ei cu lumea și cu strădaniile ei spre o viață cît mai bună și mai dreaptă, identifică semne ale Împărăției lui Dumnezeu în contemporaneitate, de aceea ea trebuie să angajeze pe credincioșii ei în acțiuni de o tot mai mare deschidere și conlucrare cu toți cei care luptă pentru înfăptuirea unei noi ordini economice și sociale drepte în lume.

— Viața este un dar dumnezeiesc. În Iisus, viața lumii nu este numai darul lui Dumnezeu, ci și o misiune și îndatorire a noastră, a tuturor de a o apăra, afirma și promova pretutindeni, în mod plener, în solidaritate cu toți oamenii de bine, îndeosebi acolo unde ea este amenințată sau periclitată în conținutul ei autentic. Apărarea și afirmarea pleneră a vieții este o îndatorire comună a tuturor oamenilor de aici ca și solidaritatea Bisericii cu toți cei care luptă pentru triumful vieții și pentru o nouă calitate a ei.

— Lumea în unitatea și integritatea ei este creația lui Dumnezeu, deschisă Creatorului, capabilă de dezvoltare și progres întrucît Dumnezeu nu numai că a creat-o, ci o menține în existență și conlucrează

cu ea, conducind spre mîntuire și deplină existență și desăvîrșire în eschaton.

— În ce privește societatea: în urma studiilor întreprinse în acest domeniu, s-a ajuns la concluzia că «ipoteza admisă în anii '60 cu privire la complementaritatea dintre revoluția tehnico-stiințifică a națiunilor dezvoltate și revoluția socială din țările lumii a treia s-a dovedit greșită. În prezent se admite, în cercuri mereu mai largi, că lumea nu va putea suporta pentru o vreme prea îndelungată, o sporire a nivelului de exploatare tehnică a resurselor naturale practicată de țările puternic dezvoltate, după ce ține seama, mai ales, de nevoile țărilor sărace și ale generațiilor viitoare. Omenirea trebuie să se angajeze deliberat pe calea care duce către o societate ecologic responsabilă în care știința și tehnica trebuie să fie puse în serviciul cerințelor materiale și spirituale cele mai elementare ale popoarelor, contribuind la ușurarea suferinței umane și la crearea unui mediu înconjurător capabil să ofere o calitate decentă a vieții.

Pe baza acestor considerații, Bisericile trebuie să examineze cu atenție implicațiile trecerii către o societate justă și ecologic responsabilă, dat fiind că această tranziție implică numeroase și importante schimbări structurale. Conceptul de societate justă și ecologic responsabilă este menit să orienteze progresul tehnic spre binele omului și al întregii omeniri.

Cursa nebunească a înarmărilor atomo-nucleare punând în pericol astăzi însăși existența lumii și a întregii vieți pe planeta noastră, Biserica este chemată și imputernicită de Dumnezeu să sprijine toate acțiunile menite să salvgardeze pacea și viața pe pămînt conlucrînd cu toți factorii sociali care se străduiesc pentru instaurarea în lume a unui climat de pace, de dreptate și de existență demnă pentru oameni și popoare.

Pericolul care amenință astăzi omenirea este fără precedent datorita stocurilor uriașe de armament nuclear care s-au acumulat, continuării în ritm accelerat a cursei înarmărilor, amplasării rachetelor cu rază medie de acțiune în Europa și militarizării spațiului cosmic, toate acestea constituind o permanentă și gravă amenințare a înseși existenței umane pe planetă și un nou atentat la adresa păcii și securității mondiale.

În cea de a XLVII-a conferință «Pace pe pămînt» prin aprofundarea acestei teme vitale pentru existența și viitorul omenirii, în referate și discuții, se ajunge la concluzia că: identificarea noastră cu voia lui Dumnezeu implică angajarea noastră plenară și tot mai activă în eforturile comune pentru realizarea păcii globale și indivizibile, care se realizează prin dezarmarea generală și totală în interesul dezvoltării, progresului și bunăstării tuturor popoarelor.

Misiunea Bisericii astăzi este să sprijine inițiativele și strădaniile popoarelor și statelor, de statornicire și apărare a unei păci drepte, adică pentru toți, iar în concret misiunea Bisericilor din România este de a sprijini cu toate mijloacele de care dispun, inițiativele și acțiunile președintelui țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, pentru stoparea cursei înarmărilor nucleare și trecerea imediată la dezarmarea generală și totală, ca singura cale de realizare și statornicire a unei păci trainice în lume, și de salvare a vieții pe planeta noastră. Bisericile trebuie să

se solidarizeze cu toate forțele iubitoare de pace, care activează pentru păstrarea unității și integrității creației, aceasta constituind de fapt condiția fundamentală a vieții și existenței umane.

În ziua de 2 decembrie 1986 a avut loc la Institutul Teologic Universitar din Sibiu a XLVIII-a conferință teologică interconfesională care într-o atmosferă de entuziastă angajare patriotică, generată de impresionanta unitate de voință de pace a întregului popor, cu prilejul Referendumului din 25 noiembrie, care a avut loc la inițiativa Domnului președinte Nicolae Ceaușescu, participanții la conferință au dezbătut cu însuflețire tema generală «Pacea, act de dreptate și slujire».

Din referat și luările de cuvânt a rezultat că : inițiativa președintelui României, Domnul **Nicolae Ceaușescu** de reducere cu 5% a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare, aprobată în unanimitate de toți cetățenii patriei noastre, prin Referendumul de la 25 noiembrie, reprezintă un pas concret și un exemplu mobilizator precum și chemarea la un indemn către toate popoarele lumii de a merge ferm pe calea dezarmării și a statornicirii păcii în lumea întreagă, a unui climat de încredere și înțelegere între popoare. Bisericele noastre și-au exprimat cu fermitate adeviziunea lor totală la această strălucită acțiune a României, personal a Președintelui țării, Domnul Nicolae Ceaușescu, în slujba păcii și a vieții.

Ultima conferință interconfesională, care a avut loc la Cluj-Napoca a discutat problema ecumenismului local din patria noastră, conlucrarea și conviețuirea frățească dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

După cum se știe, în România, alături de poporul român, care constituie marea majoritate a populației, viețuiesc de secole și cetățeni români aparținând altor naționalități, cum sînt maghiarii, germanii etc., care în decursul vremii au făurit împreună o istorie comună, promovînd între ele relații de frățietate și colaborare în împlinirea idealurilor patriei lor comune.

Aceste idealuri urmărite de statul nostru pe planul politicii interne, corespund întru totul chemării Mîntuitorului adresată oamenilor în Evanghelie și prin Biserica sa. De aceea Bisericele din țara noastră au adoptat nu numai formal o atitudine loială față de stat, ci au subliniat această atitudine prin acțiuni corespunzătoare de slujire, de pe poziții proprii. Ele sprijină, atît pe plan intern cît și extern, năzuințele poporului nostru și vor sprijini și de acum înainte eforturile țării noastre în năzuințele ei de afirmare a unității și independenței, de perfecționare necontenită a relațiilor dintre fiii patriei, de răspîndire a duhului păcii.

Drept încheiere, ca perspectivă a unui viitor rodnic putem spune cu părere de rău, că pășind spre finele secolului, pericolul ce amenință viața și unitatea neamului omenesc devin din ce în ce mai sofisticate și mai mari. Viitorul omenirii este nesigur, nimeni nu are soluții pregătite și întrebările sînt mai multe decît răspunsurile. Misiunea Bisericii este să răspundă la chemarea Sfîntului Duh și astfel în străduințele noastre ocupă un loc din ce în ce mai mare rugăciunea.

Nimeni din cei care se ocupă cu problemele ecumenismului și ale lumii nu poate fi convins că posibilitățile și calitățile omului sînt îndeajuns pentru a găsi soluțiile. Este necesar să cerem ajutorul lui Dum-

nezeu și rugăciunea ne este arma cea mai puternică. Atunci când ne exprimăm în problemele ecumenice și ale omenirii, atunci când propovăduim pacea, înțelegerea, unitatea dintre Biserici, oameni și rase, nu putem uita perspectiva eshatologică a puterii lui Dumnezeu, care pe toate le-a înălțat în Fiul său Iisus Hristos și nici prezența Sfântului Duh, care face Biserica aptă pentru misiunea ei.

Aici este clipa în care trebuie să ne rugăm pentru prezența Sfântului Duh, care ne poate conduce la adevărul întreg și care ne va aduce aminte despre toate cele ce ne-a spus nouă Domnul nostru Iisus Hristos. Este același Duh, care ne dă puterea să-L mărturisim în fața lumii, care ne cere o dare de seamă despre credința noastră în Hristos. Pe drumul nostru spre necunoscut ne așezăm credința și pe viitor în prezența continuă a Sfântului Duh și în convingerea aceasta ne continuăm drumul mai departe în credință, nădejde și dragoste, știind că cea mai mare dintre acestea este dragostea».

Abordând aceeași tematică, cel de al treilea referent, Prof. *Hans Klein* de la Institutul Teologic Protestant Unic, ramura germană-Sibiu, a făcut referiri la atmosfera ecumenică de după cea de-a III-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (New Delhi-India, 1961), atât pe plan internațional, cât și pe plan local :

«Conferințele teologice interconfesionale au fost la început, după aderarea Bisericilor noastre la Consiliul Ecumenic al Bisericilor la New Delhi, în toamna anului 1961, sporadice, ocazionale, pregătind sau valorificând primii pași în această mare familie eclezială. Doar în anul 1969, după Adunarea generală de la Stockholm, 1968, au fost ținute cu o regularitate admirabilă, de trei ori pe an, dezbătându-se probleme teologice comune și controversate. După 1975 numărul conferințelor a fost redus la două pe an, nu pentru că s-au clarificat problemele mari sau pentru că marele elan al primilor ani ar fi slăbit, ci pentru că s-a înțeles că efortul depus la o asemenea conferință poate fi evaluat numai dacă se ține cont de posibilitățile de lucru ale acelor care le pregătesc. (...)

Nu trebuie uitat că de la începutul anilor '70, presa bisericească a arătat tot mai mult interes pentru conferințele noastre, foarte multe referate ținute au fost publicate integral, în mai multe reviste, au apărut comentarii și comunicări la aceste teme. Spre sfârșitul anilor '70 au fost făcute primele evaluări, dat fiind faptul că unele Biserici din străinătate au arătat un interes deosebit pentru aceste conferințe și baza comunicațiilor s-a angajat într-un ecumenism local, care trebuia reflectat la rîndul său. (...)

După această mică privire generală aș dori să trec la anumite detalii, încercînd să evidențiez unele teme abordate în acest răstimp. O voi face în așa fel încît să vorbesc mai întii de lumea noastră și de problemele menținerii păcii și salvării vieții, apoi despre slujirea Bisericilor în societatea noastră, ținînd seama de faptul că și Mîntuitorul a devenit om și s-a încadrat în viața noastră de toate zilele. (...)

Trăind în lumea noastră, creată de Dumnezeu, sîntem chemați să ne respectăm unii pe alții, să conviețuim, să conlucrăm și să apărăm viața pe planeta noastră, fie că îngrijim natura ca pe creația lui Dumnezeu,

fie că ne angajăm în diferitele inițiative pentru salvagardarea vieții atât de amenințate astăzi de armele nucleare. Vorbind despre acestea, putem vorbi și despre primii pași în ecumenismul nostru local. La 23 iunie 1949 a avut loc, în Palatul patriarhal, o consfătuire a conducătorilor Cultelor din România, consfătuire convocată de patriarhul Justinian și care sublinia necesitatea «să dăm pildă de înțelegere, de frăție, de dragoste, de respect reciproc... predicând păca și buna înțelegere între toate națiunile conlocuitoare...». Ceea ce preocupa atunci mai mult preoțimea era lupta pentru pace, angajamentul Bisericilor de a o menține, un deziderat care nu și-a pierdut ponderea pînă în zilele noastre, deoarece am înțeles tot mai clar că un război în Europa înseamnă o amenințare a întregii lumi, a întregii vieți pe planeta noastră. Cu cît armele au devenit mai amenințătoare, stocul lor mai ridicat, Bisericile s-au văzut chemate să se exprime pentru menținerea vieții date de Creator, să cheme guvernele la o reducere a armamentului — mai ales cel nuclear, să se ajungă la un acord în acest sens. Și dacă în zilele noastre apare o lumină mică de speranță la orizont, deoarece vedem că acei ce poartă răspunderea cea mai mare s-au întrunit din nou și în mai multe rînduri la dezbateri, putem să credem că Ziditorul lumii a auzit rugăciunile, a văzut inițiativele, nu numai cele ale Bisericilor, ci și cele ale tuturor oamenilor, organizațiilor și guvernelor și a canalizat acestea spre calea care duce la soluționarea problemelor. Aceasta nu înseamnă că am făcut destul, că putem să ne mulțumim cu ceea ce s-a realizat, dimpotrivă, sîntem chemați să depunem noi eforturi, să ne rugăm mai mult pentru salvagardarea vieții pe planeta noastră. (...)

A crede în Dumnezeu Creatorul înseamnă astăzi pentru noi a ne angaja pentru menținerea vieții amenințate de armele nucleare și a ne îngriji de natură, de mediul ambiant.

În această direcție avem încă mult de învățat toți, dar și unii de la alții, deoarece impulsul teologic este diferit, plecîndu-se de la o altă tradiție teologică și ajungîndu-se astfel la concluzii puțin diferite. Chiar dacă ne angajăm în efortul pentru menținerea vieții și a creațiunii vom avea rezultate pozitive numai conlucrînd, nu numai pentru că Creatorul este unul singur, ci și creațiunea este una singură și în secolul nostru este amenințată toată creațiunea nu numai o parte din ea și salvarea sau îngrijirea ei nu se poate face parțial, ci numai integral. Dimensiunea aceasta nouă a crezului în Dumnezeu creatorul ne poate duce la o nouă dimensiune a conlucrării, la un nou mare pas spre unitate.

Creștinul nu-și duce viața în mod izolat, el nu este un ins singular și, ca om, el este membru al unei societăți, avînd și responsabilitate pentru propășirea ei, pentru eliminarea inechității sociale din sînul ei. Așa cum Mîntuitorul s-a alăturat celor nevoiași și pierduți, creștinul este chemat la solidaritate cu poporul său, cu oropsiții vieții, cu cei ce nu mai văd sensul vieții lor.

Profesorul Klein a arătat, în continuarea referatului său, că mai multe conferințe teologice interconfesionale au dezbătut această tematică, ajungîndu-se la concluzia că creștinul nu poate sta de-o parte de societatea în care trăiește, ci, dimpotrivă, este chemat s-o slujească. Noi cu toții am învățat în acești ani foarte mult. Desigur, pentru foarte mulți teologi era clar că Biserica trebuie să stea alături de popor, ală-

turi de năzuințele și idealurile sale, dar în anii aceștia am privit chiar și istoria noastră sub alt aspect. Am admirat mai mult decît pînă acum pe preoții ortodocși sau protestanți care au luptat pentru dreptate socială, de exemplu în revoluția din 1848. Astăzi înțelegem mai bine, cu toate că se știa și înainte, că Biserica este chemată să-și sporească eforturile în direcția promovării dreptății sociale, mai ales în țările unde structura colonialismului se menține. (...)

Am înțeles împreună că inițiativa pentru cei săraci este un punct vital în viața Bisericii, pe cînd modul de a-l ajunge este doar o problemă a metodei, nu a angajamentului propriu-zis. Și de aici a rezultat pentru noi toți, pentru teologii tuturor Bisericilor angajamentul pentru crearea unui climat de frățietate, de prosperitate și de progres în societatea noastră. Slujirea oamenilor se concretizează în slujirea societății, în lucrarea creștină pentru prosperitatea patriei și bunăstarea acelorora care trăiesc în ea. (...)

Dumnezeu-Fiul a devenit om, a fost încadrat într-o societate, a slujit pe cei săraci și defăimați și le-a dat o nouă credință. Biserica fiind chemată să slujească oamenii, pe cei nevoiași, se angajează în inițiative pentru schimbarea structurilor de exploatare, văzînd în cel exploatat chipul lui Dumnezeu și solidarizîndu-se cu nevoile și idealurile sale. Astfel, Biserica contribuie, cu posibilitățile ei, la prosperitatea societății, la progresul ei, la instaurarea dreptății sociale. Ca trup al celui înviat, Biserica nu poate să se exprime pentru structuri de inechitate, de decalaj economic și social și va căuta deci totdeauna să amelioreze nevoia acelorora care nu găsesc ajutor. Practicată de-a lungul veacurilor în toate Bisericile noastre, dimensiunea de slujire a societății a primit doar în secolul nostru o notă teologică. (...)

Duhul vrea unitatea Bisericii. Pe acest drum am pășit în anii premergători, fiind duși de Dumnezeu-Duhul pe drumul unității Bisericii. Cele mai multe conferințe au tratat teme teologice. Totdeauna s-a căutat să se găsească ceea ce ne unește.

Am început cu marile teme ale teologiei care stau la baza Bisericii, cu concepția despre credință, iubire, speranță; am prelucrat împreună tema întrunirilor ecumenice și am dezbătut ulterior documentele acestora, am sărbătorit marile evenimente ecleziale, chiar și aniversarea a 450 de ani de la formularea Confesiei Augustane, am încercat primii pași de apropiere în privința învățaturii despre euharistie și preoție și am dezbătut pe larg Documentul BEM căutînd o apropiere a pozițiilor. Desigur, la aceste teme cardinale, odinioară despărțitoare între Biserici, încă nu s-a ajuns la un consens deplin, fapt normal pentru că pozițiile au rămas încă diferite și pe plan mondial. Dar nu există unul din teologii noștri, participant la conferințele teologice interconfesionale, care să susțină teza că un preot din cealaltă Biserică nu este preot pentru Biserica sa. Desigur nu este posibil încă să luăm euharistia împreună, un lucru care rămîne un deziderat, dar, lăsîndu-ne conduși de Sfîntul Duh, el va găsi posibilitatea de a soluționa diferendele noastre. Și dacă ne vom ruga mult și vom deplînge situația în fața lui Dumnezeu, el va găsi o cale, nevăzută, negîndită încă de noi, calea Sa, care ne va uni. Nu sîntem chemați să înlăturăm barierele cu minile noastre. Unitatea Bisericii nu se poate face de oameni. Ea este și rămîne lucrarea Duhului

Sfînt. Dar este obligația noastră de a ne lăsa conduși de el, de a auzi ce ne spune, de a vorbi împreună, de a înlătura pe bază intelectuală toate barierele ce stau în calea acestui drum.

Dar încă o dată, unitatea Bisericii este lucrarea Duhului, noi, slujitorii Săi. De aceea, nu ne este dat să urgentăm lucrarea Sa, ci să așteptăm, să ne rugăm, să clarificăm, să ne apropiem. Și dacă facem acest lucru, va veni timpul în care El va lucra prin noi și prin alții și va putea face posibilă unitatea deplină a copiilor lui Dumnezeu. Aceasta va mai dura. Chiar experiența noastră sub conducerea lui Dumnezeu-Duhul în ultimii 25 de ani ne sugerează acest lucru. Drumul spre unitate este mai lung decît s-a crezut atunci. Dar aceasta nu înseamnă să ne resemnăm, dimpotrivă pe un drum fiecare realizare este îmbucurătoare și dacă drumul este lung ne este dată posibilitatea de multe bucurii.

Dar dacă drumul spre unitate este lucrarea Sfîntului Duh, atunci și cei inspirați cu idei noi, cu inițiative dinamice pot fi instrumente ale acestui Duh. (...)

Aș face și propunerea ca la fiecare din întrunirile noastre să sărbătorim împreună o utrenie, o mică slujbă, sau cum vreți s-o numiți. Desigur, va fi slujbă cu predica scurtă și cu rugăciuni fără euharistie, dar slujbă comună. Și poate în timp anuit vom găsi și o ordine liturgică comună, poate asemănătoare cu cea de la Lima, poate cu mult mai bogată sau mai redusă, dar un serviciu divin comun care ne va uni în fața lui Dumnezeu, chiar și dacă unitatea noastră nu este încă deplină.

În concluzie, doresc să exprim din nou mulțumirea față de Dumnezeu cel în Treime proslăvit, care ne-a condus pe drumul unității Bisericii în acești ani. Etape esențiale pe acest drum au fost :

a) am înțeles că credința în Dumnezeu-Creatorul înseamnă o angajare pentru pace și salvagardarea vieții, pentru păstrarea mediului ambiant, curat și trainic ;

b) meditănd asupra evenimentului întrupării Mintuitorului, am accentuat mai mult angajarea Bisericii pentru bunăstarea poporului, pentru dreptate socială și slujirea societății ;

c) Am admirat căile Duhului Sfînt care ne-a apropiat mult, ceea ce întărește speranța noastră că drumul început duce la unitatea Bisericii.

A urmat o pauză de o jumătate de oră, timp în care la secretariatul Conferinței s-au făcut înscrierile la cuvînt pe marginea celor trei referate. După pauză, lucrările Conferinței au fost conduse de Arhid. prof. *Constantin Voicu*, rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu.

Toți vorbitorii au subliniat faptul că rezultatele pozitive înregistrate pe linia ecumenismului local din țara noastră se datorează în mare măsură climatului de libertate și noilor condiții de după actul istoric de la 30 Decembrie 1947. Se știe, de altfel, că ecumenismul local din țara noastră a dobîndit o formă legal-organizatorică tocmai în anii Republicii — 1949 — cînd a avut loc la Palatul patriarhal și din inițiativa patriarhului Justinian Marina prima consfătuire a conducătorilor de Culte de la noi și 1952 — cînd a avut loc a doua consfătuire la care au aderat și Culte necreștine de la noi, musulman și mozaic.

Inserăm în paginile următoare intervențiile acestora în ordinea în care s-a luat cuvântul :

I. P. S. Dr. **Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului :

«Să fiu iertat că mă voi introduce prin câteva amintiri personale. Conferințele interconfesionale au fost tinerețea mea ecumenică locală. Ele au fost anticamera activității mele ecumenice pe plan internațional. O școală de mare valoare. Au fost experiența contactelor interconfesionale, personale, până la nivelul adevăratei prietenii cu toți cei cu care m-am întâlnit. Ecumenismul înseamnă și relații umane. Altfel trațezi cu un prieten, altfel cu un necunoscut sau un adversar. Problemele își scad din gravitate. În felul acesta noi toți, de diferite confesiuni, din țara noastră, apropiindu-ne ne-am schimbat mentalitățile, altădată ireconciliabile.

Ne-am schimbat, aceiași fiind, dar transfigurați oarecum, și e o bucurie când ne întâlnim. E o bucurie și azi că ne vedem în această formație atât de cuprinzătoare, la a 50-a conferință în decurs de 25 de ani. Când sîntem peste hotare împreună, parcă uităm că sîntem trimișii unor confesiuni diferite. Sîntem toți creștini. Toți români ! Ne sfătuiam, ne ținem unii de alții, ducem atmosfera de acasă : *Această atmosferă de ecumenism local.*

V-am obișnuit multă vreme cu *concluziile* care deveniseră specialitatea, răspunderea, dar și coșmarul și bucuria mea ; coșmarul pentru că am luat în serios întotdeauna această răspundere și m-am temut mereu să nu fie sub așteptări. Să nu uit pe cineva, vreo idee importantă, când încercam evaluarea rezultatelor. Cum am fost, o puteți spune dvs. acum. Sintezele finale au fost și bucuria mea, pentru că mi-a plăcut să sintetizez consensuri, să sistematizez ceea ce trebuia să capete forma unui tot unitar, ca să ne lase tuturor gustul plăcut al frățietății, ceea ce s-a întîmplat întotdeauna.

Fostul nostru profesor N. Chițescu — care avea întotdeauna multe de spus, ca și Dl. profesor Iorgu Ivan — după câteva conferințe cu sintezele mele, n-a răbdat să nu mă facă «vinovat», cu simpatie desigur, că folos-am stenografia. Altfel nu-și explica sintezele și concluziile mele prea complete, prea ținînd seama de tot ceea ce spusese fiecare, adunînd pe capitole ideile care apăruseră dispartate în expuneri sau în intervențiile din sală. Vă pot mărturisi acum : nu cunosc stenografia. D-lui Chițescu i-am recunoscut însă că a ghicit. Tot nu m-ar fi crezut ! Totul în sintezele mele era problemă de metodă, de organizare a materialului din mers, ascultîndu-i atent pe toți și plasînd ideile și pe cei ce le-au exprimat în căsuțe speciale.

Aș fi tentat să reiau acum câteva din concluziile care au însemnat în fapt, atunci cînd le-am expus, orientări și directive, cum au fost de pildă cele despre teologiile numite de mine *de circumstanță*, a eliberării, a speranței, a bucuriei, teologia neagră africană, teologia contextuală ș.a.

M-aș simți bine să mă opresc asupra temei «*pasului cu vremea ta*», la care s-a referit și azi Părintele profesor D. Radu, în expunerea sa, și asupra modului cum am știut toți să rămînem credincioși *teologiei*, dar

și vremii noastre, reușind integrări care să nu ne trădeze ca teologi, dar nici să nu ne marginalizeze ca cetățeni.

Ar trebui poate să insist cât de cât asupra aceluia *ecumenism practic*, la noi numit astfel, care ne-a unit și ne-a învățat să ne unim în definierea principiilor cu privire la participarea la viața Patriei, la lupta pentru pace, pentru apărarea vieții.

Nu voi relua nici una din aceste teme. Ele sînt în arhiva conferințelor și poate că cineva va încerca vreodată o sinteză mai largă, poate măcar o teză de licență, poate o lucrare publicabilă din cadrul studiilor de doctorat. Ar merita.

Aș vrea să cred că o astfel de lucrare, bine făcută, bine sistematizată, sesizînd esențele rezultatelor noastre, ar avea un mare interes pe plan internațional ecumenic, și ar face cunoscută multora o activitate care merită să fie cunoscută.

Dar nu despre aceste amintiri prea personale am vrut să vorbesc, deși ele sînt amintirile noastre ale tuturor, membri ai marilor confesiuni creștine din România, care am ținut 25 de ani aprins focul ecumenismului local.

Intervenția mea abia urmează și ea se va aduna în jurul unei propuneri, precum se va vedea.

*

Ecumenismul e lucrare dumnezeiască. Diviziunile de tot felul au fost luerări împotriva unității. Cineva a cunoscut bine principiul *divide et impera*. Diviziunile, chiar preținse în numele Domnului, au fost succesele unui dușman al unității. Nu știu dacă principiul acesta a fost aplicat vreodată la istoria dezmembrărilor creștine, dar mie mi se pare că se poate de potrivită aplicarea lui și aici, nu numai la istoria politică a unor imperii cotropitoare.

Diviziunile au fost căderi în plasa acestei viclenii, părintele orgoliilor și al egoismelor încurajînd drept sfinte, ceea ce erau de fapt păcătoase, cu urmări dezastruoase pentru unitatea creștină cea dorită de Hristos: «ca toți să fie una». Cum puteau fi dumnezeiești lucrări care urmăreau «ca toți să nu fie una?». În felul acesta s-a dat mereu mărturie nu «pentru ca lumea să creadă», ci dimpotrivă motive «ca lumea să se îndoiască, să nu creadă». Căci cum să creadă cei care văd că Biserica nu e una, că Hristos nu este unul, cînd tocmai El, Hristos, cere în mod expres unitatea?

Acesta a fost pînă de curînd trecutul. Din păcate, pe ici pe colo, mai există și azi unele tendințe de înmulțire a diviziunilor, în loc să se lupte pentru reducerea lor. Să sperăm că acestea nu sînt altceva decît fenomene izolate, întîzieri de orientare într-o lume nouă. Căci veacul nostru, al XX-lea, a primit un har special și trebuie să ne ridicăm la înălțimea lui: *ecumenismul, redescoperirea datoriei refacerii unității creștine*. În mod sigur aceasta ne va marca în conștiința veacurilor viitoare ca pe o generație și un secol harismatic. Precum cei trei magi, cele trei mari confesiuni creștine sînt în drum spre Betleemul unei renașteri, al unei nașteri din nou, călăuziți de steaua ecumenismului, cu

speranța că se vor întâlni acolo, din nou într-o singură închinare, într-o singură credință, speranță și dragoste, așa cum a fost atunci, la început, la Nașterea Pruncului dumnezeiesc.

Vom merge fiecare din noi, cu aur, smirnă și tămâie, cu experiențele acumulate în separare, spre a le găsi liantul spiritual care să le facă să coexiste într-o nouă dimensiune, în acea convergență, pe care o reclamă inteligența și progresul din veacul nostru, adunând diversitățile într-o unitate, precum florile și mirosurile într-un buchet.

Avem această speranță. Spre aceasta mergem. În vederea acestui ideal ne punem la contribuție în primul rând puterea rugăciunii, apoi toată știința, toată inteligența, toată răbdarea, tot entuziasmul, noi toți cei implicați în această generoasă și dumnezeiască întreprindere care se cheamă ecumenism. Și cine nu e implicat în ecumenism? Toți sintem implicați. Toate profesiunile care își privesc cu seriozitate răspunderea în fața lui Dumnezeu, menirea și rosturile în viața credincioșilor. Inimile noastre ale tuturor singerează, bolnave și vinovate cam de mult de boala despărțirii. Suficiențele de la început ale separărilor au făcut repede loc conștiinței insuficiențelor.

De sute de ani ne rugăm «*pentru unirea tuturor*». Cred că, așa cum spune Mîntuitorul la un moment dat, n-am prea știut cum să ne rugăm. A venit momentul să îmbinăm rugăciunea cu efortul și iscusința minților, cu mai multă smerenie și cu o voință mai hotărîtă, și să găsim, chiar în diversitatea în care ne aflăm, acele forme de coexistență care să capete rotunjimea aceleiași credințe, conținutul aceleiași mărturisiri, hotărîrea acelorași angajări în lumea de aici și pentru cea de dincolo. *Să fim din nou una. Să fim din nou ai lui Hristos!*

E posibil? Știm toți că e posibil, pentru că unitatea creștină e în logica existenței creștinismului ca religie, pentru că e poruncă dumnezeiască, pentru că e profeție, pentru că e singura ieșire din păcat și de intrarea în Împărăție. În Împărăție se intră în corpore și în același loc. În multe încăperi, dar nu în încăperi adverse, căci nu e în firea Împărăției să fie altfel decît în *simfonie*, în unitate.

Noi toți, hărăziți de Dumnezeu să trăim între granițele aceleiași patrii — și patria cere și ea unitate și simfonie — am căutat să realizăm vreme de 25 de ani un spirit unitar al vieții noastre profesionale, cu tot efortul din partea tuturor, cu entuziasm și cu bune rezultate, pînă aici. Sintem la ora unui bilanț pozitiv, chiar dacă încă nu un bilanț definitiv.

Înceiem o etapă de un sfert de veac, pe plan local. Acest sfert de veac a schimbat definitiv vechile mentalități separatiste, ne-a înfrățit, ne-a creat conștiința culpabilității, dezmembrării și a trebuinței *metanoici*, a smereniei, a acceptării unora de către ceilalți în speranța și dragoste. Pe planul ecumenismului practic am ajuns să ne situăm pe poziții comune și pozitive, în contextul vieții noi din patria noastră, patrie în proces continuu și surprinzător de dezvoltare, proces la care ne-am angajat părtași și noi spre a fi una cu națiunea și nu grupuri separate și marginalizate. Ne-am situat pe poziții comune în apărarea

păcii și în condamnarea războiului, în condamnarea cursei inarmării, în denunțarea climatului de tensiune și amenințare, în lupta pentru realizarea unei lumi eliberate de spaime.

Personal, aș dori ca următorul sfert de veac să însemneze alți pași înainte, atît în ecumenismul practic, precum și în ecumenismul teologic. Trebuie să recunoaștem că pe acesta din urmă l-am abordat cu timiditate și cu insuficientă eficiență. Am urmat, pînă acum, de altfel, o metodă care se folosește și în dialogurile religioase internaționale. N-a fost rău. Metodic a fost bine. De acum înainte, aș crede că ar fi bine să trecem la o etapă nouă. Să nu batem pasul pe loc. În acest sens mi-aș îngădui să fac o propunere îndrăzneată, pe care o sper și realistă. Să încercăm, cu înțelepciune și prudență — o spun aceasta pentru cei care s-ar speria — să trecem și la un *dialog* local teologic mai îndrăzneț, pe teme bine alese și progresiv dificile. Să facem o experiență locală de pionierat. Nu e nevoie neapărat să ne ținem de coada carului dialogurilor internaționale, deși nu avem deloc intenția de a le minimaliza nici pe acestea. Să învățăm din ele și să le folosim rezultatele. Să încercăm însă și soluții locale, care să poată fi utile și dialogurilor de pe plan internațional.

Trebuie să ajungem și la momentul cînd să trecem la o nouă etapă. Ar putea fi de ajuns 25 de ani de pregătire a mentalităților și a premiselor. Ar fi bine ca acest moment aniversar să nu fie doar un popas de *largă respirație satisfăcută*, ci și un punct de plecare spre un salt calitativ, care să ne înfrățească și mai mult și să ne apropie către începutul mileniului al treilea, de o mai substanțială oră a bilanțului, a unui bilanț mai bogat și mai împlinit decît acesta.

Automobilul s-a prefăcut în rachetă, mîna omenească în laser, piciorul de om a ajuns luna, dar ritmul nostru în problemele care privesc viața sufletească, dialogul teologic, e sub viteza acestor transformări și schimbări, care ar fi trebuit să ne stimuleze să ținem și noi ritmul.

Să ne felicităm pentru cît am făcut. Am făcut foarte mult. Imens. Sintem alți oameni. Ne simțim mai aproape unii de alții. Dar încă sintem diferiți. Să mergem mai cu îndrăzneală spre «*una, sîntă, sobornicească și apostolească Biserică*».

Ecumenismul, fără acestea, va rămîne doar o intenție bună, dar în final, o neîmplinire. Nu avem dreptul să transformăm un har trimis de sus, inițiativele ecumenice, în eșec. Nu avem dreptul să rămînem în continuare în capcana care voințe perpetuarea diviziunilor. Ecumenismul trebuie să învingă pe toate planurile și avem datoria să descoperim toate posibilitățile, să nu rămînem doar la nivelul gîndului neîmplinit.

Și mi-ar plăcea ca noi, confesiunile din România, să dăm un ton major în această privință, așa cum l-am dat și cum îl vom da și în continuare în domeniul ecumenismului practic, în care unitatea noastră este și va rămîne deplină.

Încredințez meditației noastre a tuturor, pentru anii ce vin, elaborearea unor propuneri concrete și eficiente, îndrăznețe și entuziaste, de inimă, de minte, în vederea unui pas înainte, calitativ. Și nu eu o fac aceasta. Mă consider doar un instrument al Celui ce ne dorește *Una*».

P.S. Episcop **Gherasim** al Rîmnicului și Argeșului :

«În istoria bimilenară a poporului nostru, n-a fost niciodată o mai mare conlucrare, pot să-i zic armonie sau simfonie, cum a numit-o I.P.S. Mitropolit Antonie, între Cultele din patria noastră, ca în ultimele patru decenii. Aceasta s-a datorat climatului de pace de la noi și faptului că toți avem același Dumnezeu. Ca fii ai aceluiși Părinte, am urmat cuvîntului Scripturii care zice : «Dați Cezarului ce este al Cezarului, și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu».

Cele 14 Culte din țara noastră au înțeles că, după cum avem în cer un Dumnezeu, tot așa avem pe pămînt o patrie care ne-a asigurat și ne asigură libertatea și toate cele trebuincioase exercitării cultului. De aceea, ne-am înmănușat în sprijinirea tuturor acțiunilor luate de de conducerea statului nostru, în frunte cu eminentul bărbat de stat, Domnul Nicolae Ceaușescu. Sîntem membri în Frontul Democrației și Unității Socialiste și în această calitate sprijinim toate inițiativele de înfăptuire a programelor de dezvoltare economico-socială a scumpei noastre patrii și, împreună cu ceilalți fii ai patriei, sîntem făurarii României moderne. Ne iubim patria și apărăm pacea, pentru că sînt porunci divine, porunci ale vieții.

Caută pacea și o urmează a fost deviza Cultelor din patria noastră. Acest fapt ne-a adus cînte din partea credincioșilor noștri și stimă peste hotare. Delegații Cultelor noastre în conferințele din țară și de peste hotare, au avut totdeauna un cuvînt în hotărîrile luate, fapt care a făcut să crească prestigiul României peste hotare.

Acum, cînd omagiem a 50-a sesiune și 25 de ani de la prima Conferință teologică interconfesională, ridicăm mîntea și inima către Cel Prea Înalt și-L rugăm să ne dea bună sporire spre unitate, pace și prosperitate, patriei noastre și lumii întregi».

Pr. prof. **Alois Fechet** — prorectorul Institutului Teologic Romano-Catolic — Iași :

«Cu toate că la Conferințele teologice interconfesionale Biserica Romano-Catolică are, deocamdată, statut de observator, totuși, cu această ocazie, la rugămintea organizatorilor, dat fiind și momentul jubiliar, avînd și permisiunea Mons. Petru Gherghel, iau și eu cuvîntul.

Institutul Teologic Romano-Catolic din Iași își exprimă o aleasă grațitudine față de inițiatorii, promotorii și susținătorii acestor întîlniri, la care participăm cu deosebită bucurie și prîvim cu multă satisfacție și reînnoită speranță la eforturile ce se depun în acest forum, ce are ca scop o mai bună recunoaștere reciprocă, o apropiere mereu crescîndă și fructuoasă, pînă cînd vom reuși să realizăm dezideratul Domnului «ca toți să fie una».

Intrucît creștinii sînt chemați să fie mereu atenți la semnele timpurilor, considerăm că unul din aceste semne este și insistența din ce în ce mai stringentă cu care Bisericile creștine sînt chemate, interpelate la un examen serios, în ceea ce privește dialogul teologic ecumenic. Angajarea Bisericilor în mișcarea ecumenică este ireversibilă, iar căutarea unității este una din prioritățile lor pastorale.

Aducerea la un numitor comun a tuturor celor care se marturisesc a fi urmași ai lui Hristos — mă gândesc la o *unitate în diversitate*, trebuie să fie rodul și expresia unei adevărate convertiri a minților și a inimilor spre Adevărul Unic și la Dragostea Supremă, în care toți trebuie să se întâlnească, să se regăsească, să se recunoască de frați. Prin natura ei, Biserica trebuie să fie sacramentul comuniunii universale a carei caracteristică distinctivă primară trebuie să fie dragostea.

Istoria bimilenară a Creștinismului a cunoscut existența unor tensiuni, care au devenit apoi factori de diviziune ce au rănit și desligerat Trupul lui Hristos. Atitudinile comportamentale polemice n-au făcut cinste creștinilor și au slujit de scandal și piatră de poticneală pentru necreștini și necredincioși.

Tentativele sporadice de refacere a unității creștine au întâmpinat dificultăți și obstacole, pentru că nu s-a avut în vedere, în primul rând, puterea harului și acțiunea Duhului Sfânt, ci încrederea în forțele noastre proprii. Schismele au fost opera și rodul păcatului; ele au scos în evidență «*infidelitas fidelium*», iar, în acest sens, întregul popor creștin își are propria parte de responsabilitate. I.P.S. Antonie al Ardieatului vorbea, înainte de pauză, despre «conștiința culpabilității și necesitatea metanoiei».

Toți creștinii sînt dator să contribuie la repararea edificiului Bisericii lui Hristos. Reconcilierea adevărată nu se va baza pe ignorarea sau disimularea punctelor ce ne divizează, nici pe compromisuri, pe cit de ușoare, pe atât de superficiale și fragile, nici pe irenisme în materie dogmatico-doctrinară, ce ar putea să ducă la o formă de coexistență superficială, dar fără durată, ci ea se va naște din fidelitatea totală față de Hristos și mesajul său evanghelic, va izvorî din docilitatea deplină la acțiunea Spiritului Sfânt, care ne va conduce la iertarea reciprocă, la respect, la abținerea de la orice judecată grăbită, la loialitate și răbdare, la capacitatea de a evita ca credința, care ne unește, să fie subordonată opiniilor, modelor sau alegoriilor ideologice care separă.

Sînt îmbucurătoare rezultatele obținute pînă în prezent de Comisiile, Comisiile și Adunările ecumenice internaționale, sînt pline de speranță concluziile comune ale Conferințelor noastre teologice interconfesionale pe plan local. În referatele de azi s-a scos în evidență acest lucru și anume că bilanțul este pozitiv, chiar dacă nu este definitiv.

Cu toții considerăm că unitatea spre care tindem nu este un agregat sau un conglomerat ce este menit să apară la întâmplare, ci ea va fi rodul binecuvîntării lui Dumnezeu, obținută prin rugăciune, care va face ca, prin Duhul Sfînt, Biserica să fie în întregime a lui Hristos și a oamenilor, umilă, dar în același timp, glorioasă mijlocitoare între Dumnezeu și omenire. În acest fel, reconcilierea deplină va căpăta o semnificație ce va trece dincolo de ecumenismul religios: ea va constitui o extraordinară contribuție adusă ecumenismului planetar, ce se numește pace, deciziderat ce se va realiza atunci cînd toate se vor instaura în Hristos.

Conștient de rolul primordial al lui Dumnezeu în opera ecumenică, mă alatur propunerii Profesorului Hans Klein ca în cadrul Conferințelor noastre să acordăm spațiul cuvenit unei rugăciuni comune prin care să cerem darul unității fraterne».

**P. S. Episcop Gherasim al Rimnicului
și Argeșului**

**Mgr. Alois Fechet — prorectorul
Institutului Teologic Romano-Catolic — Iași**

**P. S. Vasile Tirgovișteanui, rectorul
Institutului Teologic de grad Universitar
din București**

Prof. dr. Zoltan Galfy — Cluj-Napoca

Prof. dr. Paul Philippi — Cluj-Napoca

Prof. dr. Juhasz Tamas — Cluj-Napoca

Prof. dr. Szabo Arpad — Cluj-Napoca

P. S. Arhieriu vicar
Gherasim Hunedoreanul

P.S. Episcop **Timotei** al Aradului, Ienopolei și Hălmeagului :

«În cadrul adunării de ieri, consacrată celei de-a 40-a aniversări a proclamării Republicii noastre, au fost evidențiate ca la un moment de bilanț, realizările pe tărîm religios, și cu osebire cele privind ecumenismul practic de la noi. S-a evocat mai ales cea dintîi întîlnire dintre conducătorii religioși din țară, în 1949. Desigur, conlucrarea pentru propășirea patriei și fericirea poporului nostru s-a extins de la întîistătători, la slujitorii cultului și pînă la credincioși, intensificîndu-se mereu. S-ar putea zice chiar că cei care au o responsabilitate în viața religioasă au dovedit sensibilitate față de unele inițiative ale celor încredințați lor, privind tendința de apropiere ca o contribuție la însuși unitatea poporului din care fac parte. S-a înregistrat așadar această reciprocitate edificatoare despre care se pot da multe mărturii. În ceea ce privește Eparhia Aradului, pe care o reprezint aici, reamintesc că însuși Prea Fericitul Patriarh Teoctist care a păstorit aici mai bine de un deceniu, a dat-o ieri ca pildă pentru experiența ecumenică. Credincioși de diferite confesiuni sau aparținînd naționalităților conlocuitoare, trăiesc în bună înțelegere, colaborînd spre folosul obștesc, într-ajutorîndu-se și respectîndu-și fiecare crezul. Condițiile libertății asigurate de statul nostru, întreaga activitate pe care o desfășurăm și în care sîntem angajați toți fără deosebire de convingere religioasă, au favorizat acest climat ecumenic. Ecumenismul îmbină armonios această conlucrare cu fidelitatea confesională.

Convergențele legate de propria învățătură au stat ca obiective majore ale Conferințelor teologice interconfesionale ajunse la un număr de ani și sesiuni jubiliar. Toate problemele puse sau parte dintre teme au fost reluate în conferințele preoțești, familiarizînd totodată și pe credincioșii obișnuiți cu spiritul irenic și ecumenic. Cugetăm la conferințele consacrate păcii, lumii și colaborării între popoare, de asemenea la cele privind documentele Consiliului Ecumenic al Bisericilor, între care «Botez, Euharistie, Ministeriu, Slujire». Contribuția românească, rod al discuțiilor, analizelor serioase și al concluziilor teologilor aparținînd Bisericilor și confesiunilor din țara noastră — este apreciată azi pe planul general al mișcării ecumenice, reprezentînd un punct de vedere judicios și un pas înainte spre realizarea dorinței de restabilire a unității creștine.

Mulțumind I.P.S. Mitropolit Antonie și conferențiarilor de azi pentru atît de concludentă retrospectivă asupra întregii împreună-lucrări, cît și pentru perspectiva conturată, nu mai puțin pentru sugestiile date, îmbietoare toate a le urma, ne exprimăm hotărîrea de a ne strădui și pe mai departe pe calea înfrățirii spre a descifra în însuși acest lucru — așa cum s-a spus — voința divină».

P.S. Episcop **Vasile Tîrgovișteanul**, vicar patriarhal și rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București :

«Cea de a 50-a sesiune a Conferințelor teologice interconfesionale ne oferă prilejul unui bilanț pe multiple planuri al rolului important pe care l-au avut aceste simpozioane teologice în cadrul ecumenismului local din țara noastră.

Conferințele teologice interconfesionale se bazează pe valorificarea, într-un cadru superior legal, a vechilor tradiții de bună conviețuire și respect reciproc dintre cultele din țara noastră în contextul vieții celei noi. Alături de alte numeroase calități și foloase, în decursul desfășurării lor, ele au contribuit la crearea și promovarea *unității* tuturor fiilor patriei noastre, indiferent de apartenența lor națională și confesională, unitate care este condiție indispensabilă a edificării societății celei noi din țara noastră. Baza comună a acestei societăți este egalitatea tuturor naționalităților, conlucrarea, solidaritatea, comunitatea de destin istoric și munca înfrățită spre binele și progresul multilateral al patriei comune.

Ecumenismul local din țara noastră este rezultatul climatului de pace, libertate și egalitate de care se bucură cultele din țara noastră. Acest climat a favorizat nu numai întâlnirile la nivelul conducătorilor de culte, a slujitorilor cultelor și a credincioșilor, ci și a teologilor care, în decursul acestor ani, au dezbătut în limbaj ecumenic comun atât problemele confesionale care îi despart și punctele de convergență, cât și slujirea unității poporului român.

Întâlnirile și temele de interes comun discutate au favorizat spiritul de apropiere, cunoaștere și îmbogățire reciprocă a credincioșilor, pe de o parte, iar pe de altă parte i-a solidarizat în slujirea idealurilor poporului nostru. Învățămintul nostru teologic pregătește pe viitorii slujitori în acest spirit al iubirii de frați și de Patrie pentru a fi sprijin în unitatea întregului nostru popor.

Ecumenismul local din țara noastră poate servi ca bază pentru ecumenismul intercreștin. Dacă în Mișcarea ecumenică pot exista apropieri din punct de vedere confesional, abordarea problemelor sociale poate fi diferită. Conducătorii de Culte, teologii și credincioșii din țara noastră, însuflețiți de idealurile întregului popor pentru binele obștesc în zilele noastre, pleacă direct de la abordarea unitară a problemelor vieții în conlucrarea pe tărâm social și sprijină în comun progresul material și spiritual al întregului popor. Această abordare le oferă temeiul pentru concluzii realiste de apropiere și frăție cu toți cetățenii țării pentru binele obștesc.

În cadrul conferințelor teologice dezbaterile nu s-au mărginit numai la adâncirea unei teologii comune, ci s-au angajat în slujirea aspirațiilor întregului nostru popor pentru înfăptuirea binelui obștesc. Ele au adus o contribuție prețioasă la eforturile pentru unitatea creștină, răspunzând în felul acesta rugăciunii Mântuitorului «ca toți să fie una», dar au avut, în același timp, mereu în vedere unitatea poporului român, pacea, binele obștesc, înțelegerea între oameni și popoare, pe care le-au sprijinit de pe pozițiile lor proprii cu toată însuflețirea.

Unitatea poporului român și a naționalităților conlocuitoare, consolidată în cursul istoriei pe temeiul comun al dorinței pentru dreptate socială în sensul comun al intereselor tuturor fiilor patriei noastre, se potențează astăzi în climatul de libertate cu rezultate din ce în ce mai bune pe toate planurile.

Dragostea de patrie, conducerea și responsabilitatea obștească, cinstirea muncii, respectul și ajutorul reciproc între oameni în structura Frontului Democrației și Unității Socialiste — cea mai largă organizație obștească — din care fac parte și slujitorii cultelor din țara noastră, au

duș la o mai mare dezvoltare a simțămîntului patriotic al cetățenilor precum și a legăturilor dintre ei, la cimentarea unității națiunii noastre. Mereu improspătate și intensificate prin strălucitele inițiative și acțiuni ale președintelui țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, în toate domeniile vieții noastre sociale, ele au o acțiune binefăcătoare și asupra cultelor din țara noastră, pentru că acest climat de înfrățire a tuturor cetățenilor din Republica Socialistă România este un îndemn de a sprijini și mai mult tot ce se face în țara noastră pentru binele și înălțarea patriei, pentru realizarea idealurilor legitime ale poporului român.

Aniversarea a 40 de ani de la proclamarea Republicii, care a oferit climatul favorabil pentru afirmarea pleneră a poporului nostru, pe care o vom sărbători în curînd, este un prilej deosebit de a sublinia marile realizări ale fiilor patriei în condiții de libertate și unitate de acțiune.

Cu aceleași sentimente de încredere și angajare întîmpinăm și apropiatele alegeri de deputați în Consiliile populare, cînd vom acorda votul nostru cu convingerea că vom sprijini promovarea și realizarea binelui obștesc, spre alese și mărețe împliniri în viața poporului nostru.

De aceea, astăzi, cînd evaluăm cele 50 de sesiuni ale Conferințelor teologice interconfesionale, pe calea slujirii unității poporului român, încercăm un sentiment de mulțumire pentru condițiile de deplină libertate religioasă, care favorizează apropierea dintre cultele din țara noastră, condiții oferite de Conducerea Statului nostru și, în același timp, ne exprimăm hotărîrea fermă de a contribui cu specificul și posibilitățile noastre la unitatea întregului nostru popor, spre binele și fericirea întregii obști românești.

P. S. Pimen Suceveanul — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor :

«Voia lui Dumnezeu este sfințirea vieții noastre» (I Tes. 4, 3), voia lui Dumnezeu este ca toți să fim una (Ioan 17, 21); voia lui Dumnezeu este ca noi să trăim unii cu alții în pace, știind că făcătorii de pace sînt fiii lui Dumnezeu.

Conferințele noastre teologice interconfesionale au abordat și au dezbătut numeroase subiecte pe această temă.

Documentul BEM, ca să dăm numai un exemplu, a fost o mărturisire a conștiinței noastre despre valoarea Sfintelor Taine, prin care Dumnezeu ne împărtășește harul sfinților, o mărturisire a punctelor comune ale credinței noastre care ne unesc, a vrerii noastre de a trăi în pace cu toată lumea și de a aduce prin exemplul vieții noastre o contribuție la statornicirea deplină a păcii în lume.

Astăzi lumea are nevoie, mai mult ca oricînd, de pace, care înseamnă viață. Nu a fost întrunire a conferințelor noastre în care să nu fi fost prezentată tema păcii — tema vieții ca dar al lui Dumnezeu și îndatorire a noastră de a o apăra.

Popoarele lumii simt nevoia de pace pentru că vor să aibă pace.

Fericitul Augustin, în ale Sale confesiuni, face următoarea remarcă : «Dacă ai întreba mai mulți oameni ce-și doresc mai mult fiecare, ar răspunde diferit, dar toți aceștia ar avea și un răspuns comun, o dorință comună : să fie fericiți».

Ce poate să ne bucure mai mult decât conștiința că sîntem fiii lui Dumnezeu, calitate pe care o legitimăm numai în măsura în care sîntem făcători de pace, potrivit cuvîntului însuși al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos ?

Oameni din zonele lumii unde pacea este tulburată de zăngănitul armelor, ne fericesc : sîntem, zic ei, un popor fericit pentru că avem la cîrma țării un conducător iubit, vestitor și făcător de pace. Într-adevăr, vocația pentru pace a poporului nostru și dorința și strădaniile președintelui țării noastre pentru pace sînt bine cunoscute și apreciate unanim în întreaga lume.

Acest popas aniversar al conferințelor noastre să fie ca un omagiu de recunoștință adus președintelui țării noastre, Domnului Nicolae Ceaușescu, neînfriecat stegar al păcii și o mărturisire a permanenței noastre hotărîri de a nu cruța nici un efort în a aduce o contribuție în favoarea păcii, a vieții și înțelegerii între oameni și popoare, teologhisind și trăind realitățile permanente ale vieții».

Prof. Galfy Zoltan — Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca :

«În cadrul întîlnirilor noastre interteologice trebuie să avem răspundere unul față de celălalt. Această răspundere reciprocă a fost mereu vie între noi. Temele «Sensul activ al iubirii și problemele actuale ale zilelor noastre» — Sibiu 1969, precum și «Aspectul social al mîntuirii» — 1973 au scos în relief această răspundere.

Responsabilitatea reciprocă s-a demonstrat îndeosebi în cadrul temelor sociale privitoare la apărarea vieții. Aceste teme au fost de multe ori tratate de noi. Imperativele zilelor noastre au fost clar demonstrate. Aproximativ de 15 ori ne-am întîlnit pentru discutarea acestor teme. Ar fi interesantă înșirarea celor mai importante constatări ale noastre, începînd cu anul 1964, cînd la Cluj-Napoca a fost tratată tema «Alianța vieții și a păcii».

În cadrul întîlnirilor interteologice nu trebuie să existe probleme așa-numite delicate, nediscutabile. Trebuie să constatăm cu satisfacție că prologul întîlnirilor noastre a fost o temă importantă, dar neatinsă de noi pînă la anul 1964 : «Euharistia, taina unității».

Permiteți-mi să evoc din amintirile mele pregătirea noastră febrilă la această primă conferință din București. Am distribuit între noi subtemele problemei, am discutat în comun textul definitiv și acest corăferat a fost într-adevăr o muncă colectivă. Acei colaboratori nu mai trăiesc, dar strădania lor ne-a rămas nouă tuturor scumpă moștenire».

Prof. Paul Philippi — Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca :

«Ecumenismul local este una dintre cele mai prețioase podoabe pe care am moștenit-o prin tradiția istorică a țării noastre. Ca unul care a străbătut în parcursul vieții sale de teolog mai multe țări, raportînd situația ecumenică a acestora la viața bisericească din România, îmi dau seama că experiența seculară a ecumenismului nostru încercat și verificat reprezintă ceva specific, ceva care trebuie să fie tălmăcit într-un ori-

zont mai larg ca să dea roade și pentru mișcarea ecumenică mondială. Mișcarea ecumenică este mai tină decât ecumenismul nostru local, dar din punct de vedere teologic este mai conștientă de marea ei misiune eclesiologică și este în același timp gata să slujească și cauza păcii între popoare și între diferitele sisteme politice. (...)

Conferințele noastre interteologice, al căror sfert de secol îl sărbătorim astăzi cu mulțumire către Domnul Dumnezeu, pare-mi-se au preluat, între altele, și rolul interpretativ al ecumenismului local, reflectând pe de o parte temele propuse prin (sau provenite din) mișcarea mondială în oglinda experienței bisericilor din țara noastră, provocând în același timp pe teologii acestor Biserici să articuleze într-un dialog deschis și aprofundat, ceea ce, poate, au trăit între ele până acum, fără o dare de seamă intelectuală corespunzătoare. Pe de altă parte, au prilejuit întilnirea «brain-trusturilor» bisericesti din țara noastră și imbinarea lor pentru a scoate la iveală podoabele experiențelor frăției creștine interconfesionale, despre care am vorbit la începutul intervenției mele. În lumina acestor întilniri a crescut, după părerea mea, în ultimii 25 de ani un climat de înțelegere, care nu favorizează numai simpatia și iubirea reciprocă, ci — ceea ce este de altfel și de datoria specifică a slujitorilor bisericesti — conferințele au favorizat și receptivitatea pentru argumentele partenerilor frați din Bisericile creștine.

În primăvara anului 1974 am luat parte pentru prima oară la o conferință interteologică. Începând de atunci mi s-a întărit convingerea că aceste conferințe din țara noastră sînt un instrument unic pentru progresul înțelegerii creștine nu numai între compatrioții români, ci și pentru șlefuirea și îmbunătățirea dialogului interconfesional ca atare, convingere care s-a și justificat prin roadele contribuțiilor românești în dialogurile interconfesionale pe plan internațional.

În spiritul unui asemenea progres doresc să exprim conferințelor interteologice din viitor un călduros «vivat, crescat, floreat».

Pr. prof. dr. **Dumitru Abrudan**, Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu :

«Se cuvine ca la acest moment aniversar să aducem un respectuos omagiu tuturor celor care și-au adus contribuția pe parcursul timpului, la sporirea prestigiului acestor conferințe teologice interconfesionale, patronîndu-le, interesîndu-se de buna lor desfășurare, întocmind referate de înalt nivel teologic, participînd cu intervenții substanțiale la aprofundarea temelor tratate.

În primul rînd se cuvine să-i omagiem pe întiiistătătorii Bisericilor noastre și pe ierarhii care au sprijinit, încurajat și marcat, prin contribuții personale deosebite ca valoare, lucrările multora dintre conferințele noastre teologice interconfesionale.

Apoi se cuvine să-i omagiem pe profesorii de la Institutele teologice din țară, care au participat în corpore la aceste conferințe și în seama cărora a căzut sarcina principală a alcătuirii referatelor. (...)

Din perspectiva sfertului de secol care s-a scurs, sîntem în măsură să apreciem valoarea deosebită a acestor conferințe.

În primul rînd, ele ne-au dat prilejul de a depăși starea de indiferență, în care, din păcate, s-au aflat Cultele din țara noastră în trecut și totodată ne-au ajutat să dobîndim conștiința responsabilităților unora față de alții. În mod special ne-au mijlocit o mai bună cunoaștere reciprocă și o prețuire a valorilor și tradițiilor proprii.

Foarte important este apoi faptul de a ne fi deschis calea către slujirea idealului evanghelic al unității creștine.

Pentru planul extins al unității general creștine este foarte important ceea ce am reușit să realizăm noi pe plan local în cei 25 de ani cîți au trecut de la prima conferință.

Conferințele Teologice interconfesionale ne-au pregătit și ajutat pe noi, teologii români, să participăm activ la lucrarea ecumenică desfășurată în cadrul forurilor internaționale.

Multe din temele dezbătute în cadrul acestor conferințe au vizat tocmai principalul scop al ecumenismului contemporan, care este refacerea unității creștine.

Conferințele teologice interconfesionale ne-au prilejuit, de asemenea, posibilitatea de a ne angaja într-o lucrare comună de slujire a idealurilor de unitate, progres economico-social și pace ale poporului nostru.

Idealul păcii s-a înscris ca o constantă pe agenda multora dintre aceste conferințe.

Convingerea noastră este că, participînd la aceste conferințe, ne-am aflat angajați într-o utilă și binecuvîntată lucrare de slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor.

Deși rezultatele înregistrate pînă în prezent sînt cu totul remarcabile, socotim că prilejul celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale nu este de a face un bilanț final, ci de a privi cu și mai multă responsabilitate în viitor.

Idealul unității creștine se cere slujit cu dăruire pe mai departe. Problemele majore ale lumii contemporane pretind eforturi conjugate, în continuare, din partea tuturor oamenilor. Slujirea poporului nostru rămîne o îndatorire perpetuă pentru fiecare dintre noi.

Toate aceste îndatoriri ne solicită să conjugăm pe mai departe eforturile noastre în cadrul conferințelor teologice interconfesionale.

Experiența de pînă acum ne va ajuta să facem și mai rodnică colaborarea noastră în viitor».

Prof. **Juhasz Tamas** — Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca :

«În fruntea jubileului nostru de azi eu aș fi așezat ca motto următorul verset biblic : «Să numeri apoi ... patruzeci și nouă de ani. Și să trîmbețezi cu trîmbeța... în toată țara voastră, să sfințiți anul al cincizecilea și să se vestească slobozenie pe pămîntul vostru pentru toți locuitorii lui» (Levitic 25, 8—10).

Privind această rînduială veterotestamentară ca analogie pentru a 50-a conferință a noastră, atunci «slobozenia» prevestită poate să aibă două înțelesuri. Ea înseamnă, pe de o parte, pentru referenți și coreferenți, o ușurare : aceea de a nu fi nevoiți să elaboreze noi teme teolo-

gice, ci numai a arunca o privire retrospectivă asupra drumului nostru comun. Pe de altă parte, «slobozenia» sau «popasul» jubileului înseamnă a ne stringe puterile, a ne deschide față de Dumnezeu pentru a lua în primire darurile sale de pînă acum și darurile sale pentru viitor.

Dintre aceste daruri aș dori să mă refer la următoarele două :

1. Colaborarea ecumenică — ca și pe plan mondial — a dus și între Cultele din țara noastră la întărirea conștiinței confesionale. Dezbătînd împreună cu celelalte Biserici ale lui Hristos probleme de interes comun, avem dorința de a contribui la edificarea comunității cu ceea ce ne este propriu și drag. Căutînd a evidenția fiecare valorile proprii, am descoperit cu uimire și admirație că multe din acestea nu ne despart ci dimpotrivă în unele privințe ne leagă și mai bine. Deci, împreună cu identitatea confesională, Dumnezeu ne dăruiește la acest popas jubiliar și o *identitate ecumenică* — acea conștiință că numai împreună putem merge mai departe. Această dublă conștiință (confesională și ecumenică) are la bază însăși temelia credinței ; pe Domnul Iisus Hristos, care ne întreabă : «Dar voi cine ziceți că sint ?» (Matei 16, 15). Răspunsul, însă, nu-l putem formula în comun, dar recunoaștem în comun că «*Este un Domn*» (Efes., 4, 5), «Fiul lui Dumnezeu celui viu» (Matei 16, 16).

2. Al doilea dar încredințat nouă este, după expresia lui Karl Barth *serviciu divin obștesc* al Bisericii, sau, cu o expresie folosită de Pr. prof. Ion Bria «liturghia de după liturghie». În baza acestui serviciu divin obștesc Biserica acceptă cu recunoștință și respect față de Dumnezeu menirea statului de a purta de grijă pentru dreptate și pace. Acest principiu calvinian în epoca Reformei din sec. XVI a cuprins în sine și recunoașterea folosirii armelor ca «ultima ratio» în mîna statului. În epoca zilelor noastre, însă, această «ultima ratio» în mîna statului socialist nu poate fi altceva decît menținerea păcii și strădania consecventă și neobosită în scopul unei lumi fără arme și, mai cu seamă, fără arme nucleare. Acest serviciu divin obștesc a determinat climatul practic al Conferințelor teologice interconfesionale din țara noastră și trebuie să-l determine și în continuare. Cînd va răsuna trîmbița pentru următorul jubileu, dorim ca ea să vestească — în prefigurarea trîmbițelor Zilei de Apoi — o slobozenie și mai îmbucurătoare : scăparea noastră de toate armele nucleare, «pe pămîntul nostru pentru toți locuitorii lui».

Pr. prof. **Ioan Ică** — Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu :

«Moment important în conlucrarea ecumenică a Cultelor din România, cea de a 50-a Conferință teologică interconfesională reprezintă un prilej de retrospectivă asupra drumului parcurs de ele pînă acum, dar și de reflexie asupra perspectivelor activității lor ecumenice în viitor, pe drumul lung al adîncirii unității creștine și slujirii în comun a idealurilor și aspirațiilor poporului român, de dezvoltare și pace pe planeta noastră.

Cei trei referenți au arătat condițiile noi din patria noastră care au permis desfășurarea ecumenismului local în România la nivelul șefilor de culte, al teologilor și credincioșilor și care și-a pus pecetea și a pătruns adînc în viața, gîndirea și lucrarea cultelor de la noi, creînd o

bogată tradiție de conviețuire și conlucrare ecumenică specific românească, unică în felul ei în lume. Rezultatele activității ecumenice la toate trei nivelele — interbisericesc, teologic și parohial — sînt intr-adevăr impresionante, nu numai cantitativ, ca număr, ci și calitativ, pe linia apropierii și adîncirii unității creștine și slujirii comune a aspirațiilor poporului nostru.

Cele 50 de Conferințe teologice interconfesionale, care au devenit o formă organizată și permanentă a conlucrării interteologice în România, au dezbătut nu mai puțin de peste 120 de teme noi, de o mare actualitate ecumenică și de o deosebită importanță teologică și patriotică. Toate problemele abordate privesc cele două obiective de bază ale ecumenismului creștin integral: atît problemele teologic-doctrinare, privind adîncirea unității creștine și lărgirea dialogului teologic, cît și problemele care privesc slujirea în comun a aspirațiilor poporului român și omenirii contemporane.

Intr-o vreme cînd încă se dibuia în Mișcarea ecumenică în ce privește țelul și căile ecumenismului, Bisericile noastre și teologia românească au meritul de a fi înțeles, încă de la început, că eforturile ecumenice actuale de refacere a unității creștine nu pot fi separate de slujirea în comun a aspirațiilor și năzuințelor popoarelor de dreptate, pace și progres, de realizare a unei lumi mai bune și mai drepte. (...)

Importanța ecumenică a Conferințelor teologice interconfesionale este una locală și generală: 1) mai întii, ele au contribuit la apropierea Bisericilor noastre, ca și a pozițiilor lor teologice, întrucît pentru soluționarea în comun a problemelor ecumenice, fiecare teolog trebuie să-și adîncească învățătura Bisericii sale, ca și a partenerului de dialog, pentru a descoperi punctele comune, convergente sau complementare care să-i unească pe toți în dialogul teologic, ca și în slujirea în comun a poporului român și întărirea unității spirituale a tuturor fiilor patriei; 2) aceste conferințe au adus o importantă contribuție la întărirea unității ecumenice nu numai pe plan local, dar și general, pentru că rezultatele conlucrării noastre ecumenice au avut un impact favorabil și asupra activității ecumenice a Bisericilor noastre pe plan extern, în cadrul organizațiilor ecumenice internaționale, ca și în dialogurile teologice bilaterale sau multilaterale în care sînt angajați teologii români.

Ecumenismul local ne-a ajutat deci nu numai să adîncim și să lărgim necontenit unitatea noastră creștină implicită, dar și să ne integrăm în realitățile noi din patria noastră, în slujirea unității moral-spirituale a poporului și a nobilelor sale aspirații de progres și pace pe pămînt.

Desigur, drumul pînă la realizarea unității depline în credință și a comuniunii sacramentale între Bisericile noastre, este încă lung și greu, fiind inseparabil și de pacea și unitatea popoarelor, dar rezultatele pozitive la care am ajuns deja deschid înaintea noastră noi perspective de conlucrare ecumenică și ne dau dreptul să sperăm. Recunoaștem cu satisfacție și mîndrie progresul remarcabil realizat pe linia adîncirii unității creștine și slujirii poporului român, dar sîntem conștienți că este loc pentru mai mult și mai bine în activitatea noastră ecumenică. Este nevoie acum să mergem mai adînc — cum au remarcat I.P.S. Mitropolit Antonie, Pr. prorector Dumitru Radu și Dl. rector Arpad Pentek —, ca

formulările și noțiunile noastre să aibă cu adevărat același sens pentru toți și să exprime Tradiția apostolică comună pentru ca activitatea noastră ecumenică să exprime o creștere reală pe linia unității și slujirii în comun a poporului.

Bogata experiență a ecumenismului local din România a fost apreciată de mulți dintre cei care ne-au vizitat țara, fiind dată nu o dată de exemplu și model de conlucrare ecumenică, teoretică și practică. Prin condițiile și poziția sa specifică, România a fost socotită, pe bună dreptate, ca punct de întâlnire între Est și Vest, care poate să ducă la o apropiere între Bisericile și popoarele Europei.

Deschiși noi înșine oricărui efort sincer de apropiere și conlucrare ecumenică, pe plan local sau general, ne bucurăm dacă experiența ecumenică românească poate constitui un imbold și pentru alții de intensificare a conlucrării ecumenice întru slujirea unității, înțelegerii, vieții și păcii pe planeta noastră».

P. S. Ioachim Vasluiuanul — Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor :

«(...) Îndatorirea primordială a lumii creștine de astăzi rămâne aceea de a depune toate eforturile pentru realizarea unității în Hristos, cu care creștinii să se întâlnească în aceeași Biserică, în comuniunea aceleiași credințe.

Pină la îndeplinirea acestui ideal sfânt, Biserica Ortodoxă rămâne deschisă pentru dialogul interteologic în vederea slujirii mărețelor aspirații umanitare ale lumii contemporane, pentru zidirea păcii între oameni, pentru împlinirea aspirațiilor majore ale omenirii și pentru realizarea unei unități creștine în diversitate.

Biserica Ortodoxă, conștientă că noi toți trebuie să fim una în Hristos, prin moștenirea întregului tezaur dogmatic ce-l posedă nu a înălțat ziduri de separare între ea și ceilalți creștini ci, dimpotrivă, așa cum rezultă din *Enciclica* Patriarhiei Ecumenice din 1920, intitulată sugestiv «Către toate Bisericile lui Hristos de pretutindenea», din Conferințele panortodoxe de la Rodos (1961—1963—1964) și Chambésy, Geneva, 1968, 1986 etc., a manifestat dorința evanghelică de a dezvolta relații de apropiere, de cunoaștere și de colaborare — pentru binele și fericirea întregii omeniri —, cu unele Biserici și confesiuni creștine, cu care Biserica Ortodoxă se găsește într-un dialog teologic, care deschide pentru viitor un orizont al îndeplinirii unității creștine în Hristos. (...)

Conferințele teologice interconfesionale au o însemnătate deosebită, atât pe plan teologic, cât și pe plan social-patriotic, «lucrările lor desfășurate într-un spirit de frățietate creștină și de slujire a lumii favorizând o atmosferă de conlucrare interconfesională, o cunoaștere reciprocă mai bună, care să ducă în final la o apropiere tot mai mare a unora de alții, la găsirea de soluții comune pe planul unității creștine și în marile probleme ale lumii contemporane, care frământă viața socială a popoarelor și al căror ecou se face simțit în răspunderea pe care o au Bisericile creștine, în activitatea lor de slujire față de Dumnezeu și față de lumea întreagă». (...).

«Bisericile și Cultele creștine din România, înfrățindu-se între ele, sînt factori activi ai apărării păcii în lumea întreagă, ai întăririi încrederii între membrii marilor organisme ecumenice de astăzi.

Pe acest fond de slujire, Biserica Ortodoxă Română și-a cîștigat calificativul de «*Biserică a poporului*» pentru că slujitorii și credincioșii ei s-au identificat cu interesele majore, cu aspirațiile naționale și sociale ale națiunii române. Astăzi, această slujire poate căpăta dimensiunile epocii în care trăim, epocă în care toate cultele din țara noastră își pot desfășura activitatea lor religioasă ca și cea de slujire a omului și a dezideratelor contemporane ale vrednicului nostru popor, în deplină libertate. (...)

Întîlnirile teologice interconfesionale au pus bazele unei teologii practice, legate de activitatea și de contextul social în care trăim și în care se reflectă mărețele realizări din țara noastră, la împlinirea cărora am fost și sîntem chemați să ne afirmăm mereu în primele rînduri ale obștescului efort creator din viața nouă și prosperă din țara noastră, care pulsează încrezător spre viitor.

Întreaga istorie a neamului nostru este o mărturie concludentă a slujirii și identificării clerului și credincioșilor Bisericii noastre strămoșești cu marile aspirații ale poporului în care se îngemănau credința cu dragostea de glia românească, ruga cu munca și drepturile firești cu datoriiile obștești.

Pentru aceste considerente, la împlinirea acestui jubileu teologic interconfesional din țara noastră, dragostea față de patria și poporul nostru și iubirea de neam și de glia strămoșească trebuie să rămînă «o componentă firească a trăirii creștine și trebuie să fie înțeleasă și practică în strînsă comuniune cu iubirea față de întreaga umanitate, creație și lume, ca operă a aceluiași Dumnezeu, prin lupta activă pentru statornicirea păcii și apărarea vieții pe întreaga noastră planetă».

Prof. Szabo Arpad — Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca :

«Ori de cîte ori sărbătorim o aniversare trebuie să ne gîndim, în mod spontan, la învățătura ei simbolică, profundă. Cele mai festive aniversări au rostul lor doar atunci dacă se încadrează în realitatea vieții noastre, dacă ne ajută în posesia plinară și afirmarea valorilor noastre spiritual-sufletești. Astfel, ele pot deveni momente eficiente ale auto-cunoașterii noastre, ale formării profilului nostru spiritual și nu numai momente festive ale unui bilanț.

Cea de-a 50-a Conferință teologică interconfesională din țara noastră dobîndește valoare prin faptul că evocă evenimente care au fost factorii definitorii ai vieții religioase și ai activității noastre teologice. Această perioadă este marcată de aprofundarea spiritualității ecumenismului local. Simbolic este și faptul că ne-am adunat aici, în Institutul Teologic de grad universitar din București, unde acum aproape patru decenii patriarhul Justinian a lansat noua formă de conduită și slujire a Bisericilor, apostolatul social. De aceea, «genius loci» pune în fața noastră oglinda maturizării și slujirii noastre ca să ne privim pe noi înșine.

În noul cadru social, în primii ani de putere populară, a fost o teză de largă circulație aceea că Biserica nu aparține de lume și are doar sarcina să se îngrijească de sufletele credincioșilor. Următorul pas a fost recunoașterea că Împărăția lui Dumnezeu se realizează în lume și că Iisus trimite Biserica în lume ca roadele mântuirii să devină evidente în istorie, în societate, adică în lumea prezentă. Astfel am ajuns în a treia etapă, în care am descoperit adevărul că Dumnezeu dorește ca toată lumea să fie mintuită și așează Biserica în lume, în slujba ei.

Această nouă concepție — numită de I.P.S. Antonie al Ardealului, echilibrul teologiei orizontale și verticale —, este posibilă, în primul rînd, pentru că Biserica a recunoscut terenul său de acțiune, lumea, pe care nu o mai desparte de Dumnezeu ci o apropie de El. (...)

Chemarea Bisericii este de a propovădui în mod convingător că aparține de responsabilitatea omului păstrarea unității și integrității lumii, coordonarea și conducerea forțelor naturii. Dumnezeu nu cere sacrificarea vieții, ci oameni vii, care slujesc viața. Toate acestea, însă, se pot realiza în condițiile păcii și prin iubire. De aceea, dreptul omului la viață și la pace sînt drepturi fundamentale. Biserica trebuie să apere și să generalizeze aceste drepturi. Împreună lucrătorul lui Dumnezeu în opera facerii, omul, trebuie să ia parte la păstrarea și dezvoltarea vieții. (...)

În ultimii 25 de ani s-a dovedit, pe planul ecumenismului local că este mai important ceea ce ne unește, decît ceea ce ne desparte. Cu toate că există deosebiri evidente, se observă că în problemele cele mai importante există o unitate fundamentală. Unitatea nu este o uniformitate bazată pe o forță de constrîngere externă, care ar însemna renunțarea la valori multisekulare, ci unitate în fond, care cuprinde valorile noastre. Forța ei coercitivă este credința bazată pe iubire, baza ei slujirea fidelă și devotată a vieții. La conferințele noastre ne-am îmbogățit prin diversitate și ne-am reînnoit în unitatea spirituală.

Aniversarea de azi, ca o piatră de hotar, ne îndreaptă privirile și spre viitor. O trăsătură caracteristică a zilelor noastre este accelerarea mutațiilor și măsura acestora. Prin aceasta, se explică că omul este mult mai sensibil la problemele viitorului decît înaintașii lui. Noi sîntem optimiști, în mod real, cu privire la viitor, credem că Dumnezeu vrea viață și securitate și nu nimicirea ei și credem în forța creatoare și în responsabilitatea față de viitor a omului.

Din aceasta rezultă sarcina Bisericii :

1. Dacă vrea să fie prezentă în viața viitorului, atunci trebuie să fie deschisă față de realitatea socială, trebuie să-și schimbe formele și metodele de exprimare.

2. În lumea pluralismului religios trebuie dat un nou conținut conceptului de libertate. Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă că trebuie să accentuăm caracterul profetic și etica religiei noastre.

Aceasta este datoria noastră și nu este puțin. Pentru aceasta cerem ajutorul și binecuvîntarea lui Dumnezeu».

P. S. Gherasim Hunedoreanul — Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmeagului :

«Ori de câte ori are loc aniversarea unui eveniment deosebit, sîntem în plină sărbătoare. Deci și noi, acum, sîntem în plină sărbătoare, fiindcă serbăm o dublă aniversare : împlinirea unui păttrar de veac de cînd s-au pus bazele acestor Conferințe teologice interconfesionale și aniversarea celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale.

Sigur, printre noi, sînt de față și unii dintre aceia care au avut bucuria să participe de la prima Conferință și pînă astăzi. Ei au datorita de a lua cuvîntul și a ne împărtăși sentimentele de bucurie pe care le-au trăit pe parcursul sfertului de veac și mai ales a ne prezenta succint evoluția acestor conferințe și îndeosebi rezultatul și însemnătatea lor.

Ca cel care am participat la aceste Conferințe doar în ultimul deceniu, pot să mărturisesc că totdeauna la sorocul potrivit așteptam cu multă nerăbdare invitația de a participa la Conferința teologică interconfesională găzduită de unul din Institutele Teologice Universitare din țară.

După umila mea părere, lucrul cel mai important după atîtea conferințe, pe lângă marele avantaj că am avut ocazia să ne cunoaștem mai bine toți și să ne întîlnim mai des cei ce trăim în aceeași țară, avînd fiecare mărturisirea noastră de credință, de un sfert de veac abordăm teme care ne unesc în credința noastră și nu dintre cele care ne despart.

Felicit din toată inima pe toți acei care au fost inspirați să organizeze aceste Conferințe și pe toți care de-a lungul anilor s-au străduit să elaboreze teme teologice prin care ne-am edificat și mai mult asupra unor probleme teologice care erau mai puțin accesibile. În cadrul conferințelor, ele au fost tratate în așa fel ca fiecare dintre noi să le înțeleagă, și, în felul acesta, ne-am cunoscut mai bine unii pe alții în Hristos Domnul.

Rog pe bunul Dumnezeu ca în viitor, la proxima aniversare, de acest fel, să ajungem nu numai să ne întîlnim în Hristos, ci să și ne împărtășim din același Sfînt Potir cu Hristos, pentru ca «toți să fie una» (Ioan 17, 21)».

P. S. Episcop Emilian de Alba Iulia :

«Cea de a 50-a Conferință teologică interconfesională se desfășoară într-un cadru aniversar. După ce ieri a fost sărbătorită aniversarea a 40 de ani de la proclamarea Republicii, astăzi are loc, în cadrul dialogului ecumenic din patria noastră, Conferința a 50-a marcînd împlinirea a 25 de ani de la prima conferință de acest fel. (...)

Ne-au trecut prin fața ochilor sufletești cei 25 de ani de activitate ecumenică și personalitățile ei, începînd cu fericitul întru adormire patriarhul Justinian, inițiatorul acestui «ecumenism local».

Lucrarea ecumenică, stabilirea unor relații bune între confesiunile creștine, are la bază cel mai important și mai sfînt lucru dintre toate, anume jertfa Mîntuitorului Iisus Hristos, pentru că așa cum toți oamenii

au pe același Dumnezeu-Tată Creator, toți creștinii îl au pe același Dumnezeu-Fiul Mântuitor.

Desigur, una din cele mai plăcute activități este aceea de a culege roade, de a constata că munca depusă n-a fost zadarnică, de a trăi acest sentiment de bucurie.

Chiar dacă n-am aminti altceva decît faptul că sintem împreună, că ne putem privi în ochi cu dragoste, că ne putem îmbrățișa cu sentimente frățești și tot ar fi o realizare mare față de exemplele trecutului, de mari și îndîrjite lupte confesionale. Cu ajutorul lui Dumnezeu, în climatul de libertate și armonie în care trăim, s-a realizat însă mult mai mult, așa cum am putut constata. (...)

Dacă vom urmări cu inima curată refacerea unității creștine ne vom apropia tot mai mult de ea, pentru că avem deja o tradiție comună. Perspectivele ecumenismului nostru au această temelie teologică și practică, adică atît la nivelul unei conferințe de cea mai înaltă reprezentare cum este cea de acum, cît și la nivel de comunități locale sau la nivel de credincioși aparținînd diferitelor confesiuni.

Mărturia creștină în fața omenirii secolului XX nu poate fi alta decît mărturia ecumenismului și dragostei creștine, după cum Mîntuitorul însuși ne-o spune: «Întru aceasta vor cunoaște oamenii că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții».

Se cuvine ca în numele Episcopiei de Alba Iulia să aducem mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru organizarea acestei ședințe solemne, și întregii asistențe pentru momentele înălțătoare create de preamărirea lui Dumnezeu și cinstirea patriei noastre scumpe».

P. S. Episcop **Vasile** al Oradiei :

«Mișcarea ecumenistă din secolul nostru se aseamnă cu un riu în curgerea lui. La început mai restrînsă și mai timidă. Cu timpul ea a cuprins în activitatea ei aproape toate Bisericele și Cultele din lume.

Se poate spune că ea este una din problemele fundamentale ale creștinismului actual, fiindcă reprezintă dorul și aspirația creștinilor după unitatea avută la început și corespunde năzuințelor oamenilor și popoarelor după unitate și armonie.

Se poate spune, pe drept cuvînt, că ecumenismul este o realitate, că el este *necesar, posibil și folositor*.

Este necesar pentru că realizarea unui acord între Biserici ar aduce o contribuție însemnată la realizarea armoniei și păcii în lume.

Este posibil fiindcă corespunde unei năzuințe fundamentale a omului și prin el se împlinește însăși voința Domnului nostru Iisus Hristos ca toți să fie «una în credință, în adevăr și dragoste» (Ioan 17).

Despre roadele și foloasele ecumenismului s-ar putea vorbi mult. Vom aminti doar că unitatea în credință, armonia dintre Biserici este un argument puternic al credibilității adevărului propovăduit de ele în lume. Împărțirea și despărțirea lor este un argument împotriva propriei lor misiuni.

Ca unul care am luat parte la mai mult de jumătate din ședințele interteologice de la noi și fac parte din delegația Bisericii Ortodoxe Române la dialogul bilateral cu Biserica Evanghelică din R.F.G. (E.K.D.),

precum și la dialogul general dintre Bisericile Ortodoxe cu Federația Mondială Luterană, aș dori să fac următoarele constatări :

1) Conferințele noastre interteologice au fost o adevărată școală pregătitoare pentru contribuția Cultelor de la noi în dialogul bilateral și general dintre Ortodoxie și Luteranism.

2) Conferințele interteologice de la noi au făcut cunoscut în afară și au sprijinit ecumenismul practic care există între Culte din țara noastră.

Ca să vin în întâmpinarea celor afirmate de I. P. S. Antonie pot spune că în Eparhia Oradiei acest ecumenism aduce o contribuție însemnată și benefică la înfrățirea și colaborarea dintre cetățenii patriei noastre, indiferent de naționalitate sau credință religioasă.

Astfel, când există o serbare bisericească într-o parohie ortodoxă, participă și credincioși reformați cu pastorul lor și viceversa. Nu sînt puține cazurile în care atunci cînd se repară o biserică ortodoxă sau reformată contribuie credincioși de la biserica cealaltă.

Desigur în calea ecumenismului sînt și obstacole. Nu trebuie să fim doar romantici, să visăm la un ecumenism teoretic și nici să cădem în pesimism, să nu-i acordăm atenție sau să-l socotim ca pe o «erezie» a veacului nostru.

Un obstacol în calea ecumenismului este fără îndoială prozelitismul, supralicitatea propriei tale credințe și nesocotirea credinței celorlalți sau pur și simplu încercare de furt și ademenire a credincioșilor la cultul tău, ca și cînd numai acolo se află mîntuirea.

În realizarea ecumenismului întîlnim o îndoită lucrare :

Mai întîi el este o lucrare dumnezeiască, o împlinire a vocii lui Dumnezeu.

În al doilea rînd el este o lucrare care ține și de om, de ascultarea lui de a împlini voia lui Dumnezeu și de efortul lui pentru aceasta.

Cu cît vom înainta mai mult pe calea ecumenismului adevărat, nu doar teoretic, cu atît mai mult vom spori în iubire unii față de alții și vom contribui la așezarea păcii și a bunei înțelegeri între oameni și popoare. Pentru acest ideal să nu încetăm a ne ruga lui Dumnezeu».

Pr. prof. **Nicolae Necula** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

«În luna septembrie a.c., am participat la dialogul bilateral ortodoxo-reformat «Debrețin V», care s-a desfășurat la Budapesta. Am fost foarte încîntat să aud acolo, în prezentarea pe care o făcea conducătorul Bisericii Reformate din Ungaria, cuvinte de apreciere la adresa colaborării dintre Culte din România care, de 25 de ani, desfășoară un interesant și rodnic ecumenism practic local. Asemenea aprecieri s-au mai făcut și cu ocazia altor întruniri internaționale creștine, după cum ele s-au făcut în repetate rînduri și aici, acasă. Ele exprimă o realitate și un adevăr. Rezultatele și perspectivele acestei activități ecumenice desfășurate cu succes în țara noastră sub forma Conferințelor teologice interconfesionale au fost analizate, sintetizate și prezentate în chip strălucit de cei trei conferențieri, cu simț obiectiv și responsabilitate teologică.

Apartin unei generații mai tinere și îmi amintesc cu plăcere de întrunirile teologice interconfesionale din anii studenției, când socoteam un privilegiu posibilitatea de a putea asista la aceste mese rotunde teologice și să auzim pe iluștrii noștri ierarhi și dascăli de teologie angajându-se în discuții. Ceea ce vedem astăzi, stadiul avansat la care s-a ajuns în aceste discuții este rodul ostenelilor și angajării lor însuflețite în lucrarea ecumenică. De aceea, la acest popas aniversar, gândul nostru trebuie să se îndrepte cu recunoștință către pionierii și continuatorii acestei împreună-lucrări teologice.

Cei care mai ieri făceam parte din masa auditoriului, astăzi ducem mai departe activitatea ecumenică ajunsă la noi cu roade bogate. Dacă ar fi să fac o mărturisire legată de aniversarea de astăzi, trebuie să spun că mă socotesc, ca și colegii mei de generație, produsul acestui duh ecumenist în care am crescut și ne-am format ca teologi. Avînd posibilitatea contactelor cu teologi de alte confesiuni din țară, în cadrul acestor Conferințe teologice interconfesionale, cunoscînd punctele de vedere proprii în probleme teologice comune, vizitînd locașurile de cult și rugîndu-ne împreună, ne-am dat seama că putem și trebuie să slujim aceluiași Dumnezeu, prin slujirea oamenilor. Dacă în ceea ce privește învățătura de credință există încă multe deosebiri care ne țin pe loc, desi descoperim atîtea puncte de convergență, în schimb trebuie să recunoaștem că în slujirea față de patrie și popor ne găsim uniți și înfrățiți, idealurile de pace, progres, suveranitate și independență fiindu-ne la toți la fel de scumpe. Este meritul acestor întruniri teologice care au avut darul să ne descopere că toți simțim și acționăm la fel cu întregul popor, sprijinind eforturile lui pentru unitatea națională, propășire și progres.

Este o moștenire prețioasă pe care noi, cei mai tineri, o primim de la înaintași și avem datoria să o purtăm mai departe, să dezvoltăm colaborarea frățescă dintre Culte și să ne simțim una în cuget și simțiri, aducîndu-ne prinosul nostru de slujire curată și jertfelnică la altarul comun al patriei.

Ca preot ortodox și profesor de Liturgică salut cu bucurie propunerea D-lui prof. Hans Klein de a găsi o formă de rugăciune comună în lucrarea noastră. De aceea readuc în actualitate propunerea mai veche de a începe și sfîrși aceste conferințe cu o rugăciune, fie comună tuturor, fie proprie confesiunii unde se ține conferința.

Pr. prof. **Ilie Moldovan** — Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu :

«După un sfert de veac de activitate ecumenică, pe linie teologică, facem acest popas pe care îl reprezintă conferința noastră de azi. Bilanțul la care ne-am angajat ne pune, într-un fel cea mai delicată întrebare posibilă: cu ce ne-am ales în urma unei strădanii apreciabile pe care am depus-o în cele 50 de conferințe interteologice? Subiectele abordate au fost numeroase, informația ecumenică la zi, aprofundarea teologică substanțială. Și totuși, întrebarea își păstrează în continuare gravitatea. Am făcut, oare, în cadrul ecumenismului nostru local, un pas înainte în direcția unității creștine? S-au deschis pentru noi pers-

pective pe care nu le aveam acum 25 de ani? Activitatea noastră specific teologică a contribuit cu ceva la apropierea reală dintre Bisericile în slujba cărora ne aflăm? Am adus, prin munca depusă o contribuție la înfrățirea dintre noi și la sporirea valorilor patriei? Consider că pentru a da răspunsuri la aceste întrebări se cuvine să ținem seama de experiența ecumenică luată în întregul ei.

Mai înainte de orice, experiența ecumenică consemnează o deplasare de accente fundamentale în conștiința Bisericilor creștine din zilele noastre. Iar Conferințele teologice la care ne referim, sînt tocmai acelea care au pus în evidență, în condițiile de libertate religioasă de la noi, acest mare adevăr. Adevărul de data aceasta este un fapt pe care îl trăim. Dacă Pascal vorbea despre Dumnezeu sensibil în inimă, noi putem vorbi, referindu-ne la conferințele noastre interconfesionale, de «faptul sensibil în inimă». Ceea ce a caracterizat toate conferințele, mai ales pe cele care s-au raportat la realitățile locale, a fost entuziasmul pe care ele l-au trezit. Nu e vorba despre un entuziasm inconsistent, despre un sentimentalism de emoții, ci de un elan ecumenic, care a ajuns să fie cunoscut și dincolo de granițele țării. Personal, consider că în acest elan ecumenic se descoperă o reală atenție pe care o avem către rugăciunea sacerdotală a Mîntuitorului «ca toți să fie una».

Ecumenismul este o activitate pe tărîm teologic și practic prin care se încearcă, după cum se știe, înlăturarea unei anomalii din istoria creștinismului. Poate este prematur să constatăm rezultatele conferințelor noastre pe tărîm dogmatic și liturgic. Multe din concluziile dezbaterilor teologice, la care ne-am angajat, au avut un larg ecou în diferite foruri ale ecumenismului mondial, lucru deosebit de important după cum am mai spus. Mai sigur și mai important găsesc că este altceva. Ecumenismul este o preocupare privitoare la unitate creștină care nu caută convertirea altuia, ci înțelegerea altuia, plecînd de la tine. (...)

În cursul progresului material și spiritual al omenirii, Dumnezeu își descoperă lucrarea sa proniatoare, iar creștinii sînt cei diuții chemați a se folosi de ea în vederea refacerii unității lor de la început. De aici rezultă și deosebita îndatorire ce le revine tuturor de a se angaja în lupta pentru înlăturarea primejdiei înarmărilor de tot felul și pentru instaurarea unei păci trainice. Am putea spune că problema păcii, sub toate aspectele ei, a constituit o preocupare majoră a celor 25 de ani de activitate teologică interconfesională. Progresul pe care l-am realizat pe linie ecumenică a purces, în primul rînd, din spiritul acestei lupte.

Ideea că pregătirea unirii tuturor creștinilor din cuprinsul țării noastre nu se poate face numai în latura religioasă a vieții, ci trebuie să fie făcută în ansamblul existenței omenești are ca urmare directă o preocupare constantă de a îmbogăți tot mai mult, alături de întregul popor, tezaurul valorilor patriei noastre socialiste. Idealul înfrățirii de care am fost tot timpul animați este expresia unui autentic patriotism. Acest patriotism integrează, într-o afirmare sinceră și deplină, multiplele valențe ale sentimentului nostru cetățenesc: dragostea de pămîntul în care trăim, generatoare a muncii creatoare pentru propășirea patriei comune, rîvna pentru apărarea și sporirea avuției naționale, răspunderea directă și lucidă față de destinele țării și ale întregii umani-

tăți, solidaritatea și prietenia cu toate popoarele care luptă pentru o viață mai bună.

Părerea mea este că avem în față un bilanț pozitiv. Fără îndoială, am constatat că avem în ecumenism de a face și cu dificultăți imense, cum ne-a fost descoperit acest lucru de către dezbaterile în jurul documentului BEM. În general însă răspunsurile noastre sînt în măsură să satisfacă întrebările pe care le-am formulat la început».

Diac. conf. **P. I. David** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

Ecumenismul local este rezultatul bunei conviețuiri de veacuri a naționalităților conlocuitoare pe același pămînt ospitalier și binecuvîntat al românilor. Dintru început a existat toleranță și respect între confesiunile de la noi și aceasta pentru faptul că poporul român s-a născut creștin și niciodată nu s-a abătut de la dreapta credință. Numai cei ce s-au abătut, dintr-un motiv sau altul, au creat instabilitate.

Timpul de toleranță și conviețuire au creat climatul de înțelegere și de apropiere, încît în 1920, la inițiativa mitropolitului primat de atunci s-a organizat un Consiliu al confesiunilor din România, care era îndatorat să observe buna desfășurare a fiecărui cult, să renunțe la prozelitism și în același timp să se străduiască pentru refacerea unității de credință și întărirea națiunii. Fiecare Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a adăugat cîte ceva la acest început bun. (...)

Ca formă majoră și maturitate teologică aceste Conferințe și-au atins menirea lor, ajungîndu-se la : colaborare frățească între Culte, de la conducători pînă la credincioși ; s-a întărit unitatea moral-politică a națiunii noastre socialiste prin participarea la F.D.U.S. și în alte organizații de masă ; prin acțiuni ferme pentru apărarea păcii și vieții (cele trei Adunări ale cultelor pentru dezarmare și pace — 1981, 1984, 1985) (...).

Dar ceea ce este specific, angajant, frățesc, creștinesc și sentimental chiar, *se constată slujirea comună și fără preget a idealurilor naționale*. Ideile majore și principiile forte : dreptate, egalitate și frățietate au fost, sînt și vor fi crezul comun al fiecăruia dintre noi și toți laolaltă.

Ceea ce este un lucru de mirare pentru unii străini că ne împăcăm și sîntem împreună la toate faptele mari, este un specific al nostru și anume relațiile de respect dintre noi. Am ajuns aci, în conferință, să fim ca frații, să ne vizităm reciproc, să lucrăm împreună, să discutăm deschis și să ne respectăm reciproc. Este un merit incontestabil și un cîștig pe linie ecumenică.

În calitatea pe care o avem, cu specificul îndeletnicirii noastre, am contribuit la marile realizări ale timpului nostru, fie prin muncă, fie prin economie, fie prin participarea la cea mai importantă acțiune — de care depind toate, apărarea păcii și a vieții.

Conf. dr. **Rus Remus** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

Examenul profund și elocvent al activității ecumenice din țara noastră, judicios elaborat aici astăzi nu este doar un complex de idei susceptibil de a fi cuprins într-o imagine de ansamblu. Căci dincolo de faptele și ideile prezentate aici sesizăm potențele creatoare ale unei sincere aspirații după unitate. Lucrarea ecumenică din România se prezintă ca o adevărată solidaritate creștină în acțiune. Ea a devenit o mărturie a luptei pentru apărarea și protejarea vieții omului, care este cel mai mare bun de pe pământ, după cuvintele Mîntuitorului (Matei 10, 10), dar și al slujirii fără rezervă și fără restricție după același exemplu suprem (Matei 20, 28).

În cadrul conferințelor teologice interconfesionale au fost realizate virtuți deosebite a căror valoare socotită de mult clasică se dovedește mereu actuală. Reținem în fruntea acestor virtuți înțelegerea și prietenia. Am parcurs un drum care a deschis în istoria Bisericilor din România posibilități nebănuite, ele devenind un exemplu viu pe arena Mișcării ecumenice a tuturor Bisericilor creștine. Acest lucru a fost posibil datorită optimismului și încrederii reciproce. Mărturisind în comun dorința după unitate, bună învoire, colaborare am izbutit să construim punți vitale între Bisericile din țara noastră, dar și între naționalitățile conlocuitoare ; înțelegerea și prietenia dovedindu-se a fi stâlpi de bază ai vieții noastre de zi cu zi.

Peste toate însă se ridică virtutea dragostei față de om și față de lume, ca experiență vitală a lucrării noastre comune. Porunca dragostei și a frăției între toți oamenii este prezentă de la un cap la altul ai Evangheliei creștine. Ea este expresia umanismului creștin care își extinde lucrarea nu numai asupra unui om, sau asupra citorva grupăr. umane, ci asupra mulțimilor nesfîrșite ale întregii umanități. Pornind de la premiza unității ființiale a tuturor oamenilor, conferințele noastre și-au adus contribuția lor efectivă la înfăptuirea celor mai nobile cerințe ale lumii contemporane, în sensul că ele au proiectat lucrarea pentru unitatea Bisericii în perspectiva slujirii lumii, adîncind prin aceste umanismul creștin și aducînd o substanțială contribuție la apropierea și încrederea între popoarele lumii.

Privit în perspectiva rezultatelor și realizărilor deosebite în cei 25 de ani de conlucrare, popasul aniversar al ecumenismului local pe care îl sărbătorim acum este departe de a fi o simplă mitologică aducere aminte. Ecumenismul local sau mai precis ecumenismul românesc este o realitate pulsînd de viață. Este mărturia unui spirit creator, care fără a se rezuma la intenții pioase, se materializează ca dimensiune a vieții religioase, libere din țara noastră. Căci ecumenismul nostru local a depășit etapa unei traiectorii a căror țintă se refuză, trecînd în tărîmul împlinirilor. Dar în timp ce își păstrează complexitatea structurală, rezultatele sale relevă finalități ale căror configurații se proiectează din ce în ce mai limpede. Lucrarea săvîrșită în cadrul ecumenismului nostru local, expresie a modului de existență creștinesc și românesc, a de-

clanșat mutații profunde care prefigurează, pe de o parte, coeziunea unității tuturor celor care trăiesc pe pământul românesc și, pe de altă parte, împlinirea rugăciunii Domnului nostru Iisus Hristos «ca toți să fie una».

Diac. asist. **Ioan Caraza** — Institutul Teologic de grad Universitar din București :

«Ne aflăm la un popas duhovnicesc cu prilejul celei de a 50-a conferințe teologice interconfesionale care marchează întrunirile și strădaniile Bisericilor noastre timp de un sfert de veac, evocate atât de pregnant și împlorătoare atât de viu, de onorații referenți de astăzi, cărora le aducem călduroase mulțumiri.

Intrunirile Bisericilor noastre au fost inițiate și s-au desfășurat în spiritul celei mai mari porunci a credinței noastre, aceea a iubirii de Dumnezeu, din care decurge și cealaltă poruncă, numită de Sfânta Scriptură «asemenea acesteia», porunca iubirii de aproapele ca de noi înșine.

Coordonatele ecumenismului în general, acelea ale strădaniei pentru apropierea dintre Bisericile creștine, ale angajamentului pentru slujirea lumii și îndeosebi a păcii, ne sînt cunoscute. Nu putem ocoli însă observația că ecumenismul nostru local urmărește aceleași țeluri sub auspiciile umanismului și ospitalității poporului român, iubitor de pace. Ecumenismul nostru local își are rădăcini adînci în istoria și în viața poporului român. Fiind alături de poporul nostru, Bisericile au învățat să se îngăduie, să se cunoască pe latura trăirii lor, ceea ce este mai mult decît o cunoaștere teoretică. Această toleranță le-a făcut să prețuiască pacea dintre ele și hărnicia și colaborarea la slujirea poporului și a lumii.

Prin cunoaștere reciprocă și apropiere între ele, Bisericile și-au dat seama că încordarea în care au trăit le-a făcut adesea să neglijeze problemele mari ale lumii. În istorie au fost perioade în care se poate spune că Bisericile au avut de dus o cruce a credinței, atât față de lume, cît și între ele.

În vremea noastră aceste situații au fost depășite și Bisericile simt nevoia, prin credința lor, să participe la slujirea poporului și a lumii, nădăjduind și la apropierea dintre ele în probleme de doctrină. (...)

Există în tradiția Bisericilor noastre și în istoria lor dovada atașamentului ferm pentru dreptate și pace care, după învățătura de credință, nu pot exista una fără cealaltă. Bisericile au sprijinit lupta pentru libertate și independență a poporului român și s-au angajat la zidirea vieții celei noi în patria noastră independentă, pentru dreptate socială și egalitate, iar astăzi își dau mîna pentru apărarea vieții pe pământ, în lupta pentru pace. Adunările pentru pace organizate de Culte din țara noastră în ultimii ani sînt dovada elocventă a acestui angajament al Bisericilor (...)

Patria și pacea sînt astfel temele scumpe ale conferințelor noastre teologice și ele constituie casa și căminul în care intimitatea, căldura și apropierea pot face să rodească strădaniile și țelurile noastre.

Fie ca aceste strădanii ale Bisericilor noastre să dea rod bogat în lupta pentru pace pe pământ, în perspectiva luminoasă a colaborării dintre ele în cadrul Conferințelor teologice interconfesionale și a dialogului lor teologic».

Asist. **Michael Gross** — Institutul Teologic Protestant Unic, ramura germană-Sibiu :

«Reprezintă o generație de teologi pentru care «instituția» Conferințelor teologice interconfesionale era ceva firesc de la început. Când mi-am început în 1969 studiile în teologie, acestea aveau deja un «trecut», anii precedenți stînd sub semnul unei deschideri largi ecumenice a Bisericilor din țara noastră. Desigur, pentru noi aceste conferințe însemnau mai întii orare schimbate și pe alocuri chiar «zile libere», completate însă ulterior cu ore suplimentare. Dar este meritul învățătorilor mei, că aceste conferințe au însemnat mult mai mult : referind studenților pe marginea acestora, studiul nostru a fost pus de la început într-un context bisericesc mai larg și am înțeles că teologia va avea și scopul de a înregistra și a aprofunda dialogul purtat între Biserici, dar și de a sensibiliza la noi probleme, care pot fi soluționate numai prin dialog, numai prin gîndire, rugăciune și acțiune comună.

Un poet german, al acestui secol, Gottfried Benn, spunea : Să vorbim unii cu alții ; cine vorbește nu e mort («Lasset uns sprechen miteinander, wer redet ist nicht tot»).

Desigur, Biserica nu are nevoie să-și demonstreze ei însăși că se află în viață. Ea cunoaște alte dimensiuni ale vieții. Făcînd însă aluzie la acest citat, aș putea să spun că, dacă Bisericile n-ar vorbi împreună, ar «instala» un semn al morții. Numai vorbind împreună, ele vor putea comunica cuvîntul vieții, cuvîntul atotcuprinzător, cuvîntul pentru toți și toate.

Vorbind împreună, Bisericile vor reflecta trecutul lor comun sau separat, vorbind împreună vor avea puterea de a se lăsa confruntate cu problemele prezentului, vorbind împreună ele vor putea mărturisi mai convingător astăzi cuvîntul Evangheliei — cuvîntul vieții pentru ziua de mîine, pentru viitor.

25 de ani de activitate ecumenică și 50 de conferințe teologice interconfesionale ne dau prilejul de a ne bucura și de a mulțumi. Dar nu ne dau și simțămîntul unei realizări oarecum terminate. Dimpotrivă : din munca depusă pînă acum, crește imboldul pentru viitor. Va trebui să continuăm. Și continuînd, dialogul interconfesional și teologic va aprofunda tocmai acele teme care în felul lor au însemnat în ultimii ani puncte de reper ale conferințelor noastre : discutarea documentului BEM, probleme ecologice incluse în problematica unei teologii a creației, conferința dedicată în întregime teologiei lui Luther și altele. (...)

•

La sfîrșitul luărilor de cuvînt, comisia rectorilor și prorectorilor a prezentat textul următoarelor *Concluzii*, cărora le-a dat citire Pr. prof. Dumitru Radu, prorectorul Institutului Teologic Universitar din București, pe care le inserăm în rîndurile de mai jos.

«La lucrările celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale, ținută la Institutul Teologic de grad Universitar din București, în zilele de 3—4 noiembrie 1987, au luat parte conducători de Culte din țara noastră, ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, episcopi și arhieriei-vicari, profesori ai Institutelor Teologice din București, Sibiu, Cluj-Napoca și Alba Iulia, vicari administrativi și consilieri, directorii Seminarilor Teologice, doctoranzi și invitați.

Prima zi a lucrărilor a fost dedicată aniversării a 40 de ani de la proclamarea Republicii, moment jubiliar care marchează, în aceste zile premergătoare, întreaga viață și activitate a poporului nostru.

Cu această ocazie solemnă a fost prezent și a condus lucrările acestei prime zile festive, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, împreună cu ceilalți conducători de Culte din țară, cu membrii Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

A fost de față Dl. *Ioan Cumpănașu*, președintele Departamentului Cultelor.

Deschiderea lucrărilor a fost făcută de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist printr-o cuvîntare în care a subliniat însemnătatea istorică a momentului proclamării Republicii, a realizărilor epocale ale poporului nostru în etapa care a urmat și importanța acestui eveniment pentru viața și manifestarea liberă și plenară a Cultelor din țara noastră.

Referatul festiv intitulat : «Culte din Republica Socialistă România la patru decenii de la instaurarea Republicii, în climatul de libertate religioasă asigurat de statul român. Aportul patriotic al Cultelor pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială a patriei și afirmare continuă a prestigiului României în relațiile internaționale, pentru apărarea păcii», a fost prezentat de I. P. S. Mitropolit *Nicolae Corneanu* al Banatului. I. P. S. Sa a făcut o amplă analiză a dezvoltării economico-sociale, cultural-spirituale a patriei în cei 40 de ani de Republică, precum și a prestigiului și afirmării continue a României pe plan internațional.

În referat și în luările de cuvînt au fost reliefate noile condiții de libertate garantate de stat tuturor Cultelor din țara noastră, ca și aportul acestora la sprijinirea vieții celei noi și a marilor realizări ale poporului nostru.

În unanimitate, participanții la Conferință au adresat o *Telegramă* președintelui Republicii Socialiste România, Domnul *Nicolae Ceaușescu*, exprimînd, la împlinirea a patru decenii de la proclamarea Republicii, recunoștința conducătorilor, slujitorilor și credincioșilor Cultelor pentru climatul de libertate creat și asigurat desfășurării vieții lor religioase, și, totodată, au exprimat angajarea lor în sprijinirea în continuare a unității și aspirațiilor de dezvoltare, pace și progres ale poporului nostru.

A doua zi a lucrărilor a fost consacrată jubileului împlinirii unui sfert de secol de la prima Conferință teologică interconfesională și al celei de a 50-a Conferințe.

Tema generală : «Evaluarea rezultatelor și perspectivele activității ecumenice a Cultelor din România» a fost tratată și aprofundată în trei referate, prezentate de cite un teolog ortodox, reformat și luteran, precum și în sinteza I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului și în cadrul discuțiilor care au urmat acestor referate.

Cea de a 50-a Conferință teologică interconfesională constituie un pisc al activității ecumenice și un moment jubiliar pentru Bisericile din țara noastră, ai căror teologi s-au aflat angajați în această lucrare ecumenică.

Formă superioară a ecumenismului local din patria noastră, Conferințele teologice interconfesionale au dobândit o mare pondere în viața Bisericilor noastre, avînd permanent în atenție cele două obiective fundamentale ale ecumenismului creștin integral : adîncirea unității creștine prin dialogul teologic și slujirea în comun a aspirațiilor de unitate, dezvoltare și pace ale poporului român și omenirii contemporane.

În cei 25 de ani de conlucrare ecumenică-teologică, în care a fost aprofundată o tematică foarte vastă, de o mare însemnătate teologică și ecumenică, s-au obținut rezultate însemnate în cunoașterea, apropierea, respectul reciproc și împreună-creșterea teologică pe calea unității creștine, prin realizarea unui limbaj comun și a unei metode ecumenice specifice de aprofundare a problemelor.

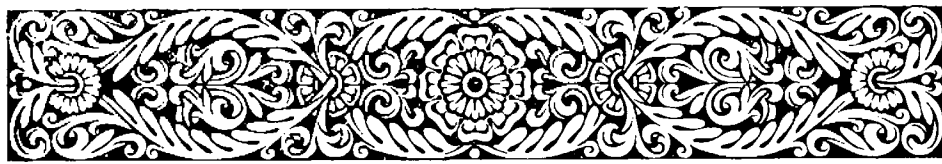
Prin conlucrare și eforturi susținute s-a ajuns la o serie de puncte teologice comune, convergente sau complementare în ce privește unitatea creștină, în unele probleme doctrinare esențiale, precum și în slujirea în comun a idealurilor și aspirațiilor lumii contemporane.

În aceste Conferințe teologice interconfesionale au fost pregătite și aprofundate și temele de pe agenda organizațiilor creștine mondiale, precum și temele dialogurilor bilaterale, în care Bisericile noastre sînt angajate, contribuind, în acest fel, la promovarea ecumenismului general creștin.

Momentul celei de a 50-a Conferințe teologice interconfesionale este un popas de bucurie, satisfacție și retrospectivă a activității și realizărilor de pînă acum, dar și un punct de plecare spre noi împliniri, care să reprezinte o reală creștere teologică și o mai substanțială contribuție la întărirea și adîncirea în continuare a unității creștine și în activitatea de slujire a dreptății, a păcii și a colaborării.

Rezultatele la care am ajuns pînă în prezent deschid noi perspective de conlucrare ecumenică și ne dau dreptul să sperăm la împlinirea rugăciunii ultime a Mîntuitorului «ca toți să fie una», în credință, iubire și slujirea vieții și a păcii».

Asist. ALEXANDRU M. IONIȚĂ

• PASTORALE-SCRISORI IREMICE •

PASTORALĂ

trimisă clerului și credincioșilor
de Prea Fericitul Patriarh Teoctist,

cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului —1987

† TEOCTIST

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU, ARHIEPISCOP
AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UNGROVLAHIEI ȘI
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL ȘI DREPT-
CREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE DE LA
DUMNEZEU-TATĂL, IAR DE LA NOI PĂRINTEASCĂ
BINECUVÎNTARE

«Și Cuvîntul S-a făcut trup și S-a sălășluit
între noi și am văzut slava Lui, slavă ca
a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și
de adevăr» (Ioan 1, 14).

Iubiți fii sufletești,

Marea sărbătoare a întregii creștinătăți, Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos, ne-a adunat și în acest an în sîntele noastre lăcașuri de închinare — adevărate Betleeme ale credinței noastre strămoșești —, cu aceleași chemări tainice, purtătoare de luminoase bucurii, care vestesc peste veacuri venirea în lume a Celui care *«pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire S-a pogorît din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfînt și din Fecioara Maria și S-a îdăcut om»*.

Coborînd din pridvoarele spiritualității noastre românești, ca un ecou cald și mîngietor al acestor imne de slavă, pline de mireasma străvechilor învățături ale Bisericii dreptmăritoare, glasul colindelor răsună în aceste zile la fereastra luminată a sufletelor creștine, pentru a vesti

împlinirea făgăduinței lui Dumnezeu, Care «*la plinirea vremii*» (Gal., 4:4) a trimis în lume pe Fiul Său cel Unul-Născut,

«*Să se nască și să crească.*

«*Să ne mîntuiască.*»

Astăzi ni se descoperă «*taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută*», cînd «*Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face*» și cînd întreaga fire întîmpină în sînul ei pe Cel ce a zidit-o, spre a se împărtași de «*slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr*» (Ioan 1, 14). Din acest belșug de har și de adevăr ne îndestulăm și noi acum sorbind neîncetat putere și binecuvîntare, ca unii care, prin întruparea Mîntuitorului Iisus Hristos, nu mai sîntem supuși morții păcatului, ci am devenit părtași ai vieții veșnice, așa cum ne încredințează slăvitul Apostol și Evanghelist Ioan: «*Viața s-a arătat și am văzut-o și mărturisim și vă vestim Viața de veci, care era la Tatăl și s-a arătat nouă*» (I Ioan 1, 2).

Împărtașindu-mă, laolaltă cu toți fiii Bisericii noastre, din darurile mîntuitoare ale acestui «*praznic luminos*», care «*astăzi ne-a sosit și ne-a veselit*», îmi deschid larg inima mea de părinte iubitor către toți bunii credincioși și vrednicii slujitori ai altarelor Bisericii noastre strămoșești, pentru a împărtași cuvînt de învățătură, în această sfîntă zi în care «*Cuvîntul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr*» (Ioan 1, 14)

Dreptmăritori creștini,

Prăznuind după cuviință sfînta sărbătoare de astăzi, cu suflete pline de aleasă și nețărmurită bucurie, ne-am închinat smeriți dumnezeiescului Prunc, zugrăvit în icoana purtată ieri de către preoți la casele credincioșilor, iar acum așezată în biserică la locul de cuvenită cinstire, ca mărturie a prezenței și comuniunii Lui cu noi. Privind cu luare-aminte această icoană, vom înțelege că ea transmite cugetelor noastre mesajul iubirii lui Dumnezeu față de noi și de întreaga Sa făptură.

Din această iubire, Fiul lui Dumnezeu coboară El însuși la starea omenească, făcîndu-Se om ca și noi, pentru ca și noi să ne înălțăm prin desăvîrșire la asemănarea cu El. Întruparea Fiului lui Dumnezeu a arătat marea însemnătate a ființei umane față de toată făptura. Prin întrupare, firea omenească se împărtașește, prin har, de firea dumnezeiască și prin aceasta înriurește întreaga natură inconjurătoare. Prin nașterea Sa din Sf. Fecioară Maria, «*Iisus, zice Sf. Maxim Mărturisitorul, unește natura creată de natura necreată în iubire... prin har. Lumea totală intră total în Dumnezeu total*». Pătruns de sublimul aceluiași adevăr, Sfîntul Apostol Pavel exclamă: «*Cu adevărat, mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri*» (I Tim., 3, 16). Taina aceasta este taina nesfîrșitei valori pe care Dumnezeu a arătat-o omului. Dumnezeu nu a rămas departe de om, ci, întrupîndu-Se, S-a sălășluit în fiecare din

noi. Acest lucru arată nu numai demnitatea hărăzită omului de către Dumnezeu, ci și marea răspundere a omului față de om. De aceea în fiecare semen al nostru vedem și cinstim, așadar, chipul lui Dumnezeu, cel în Treime laudat. Fiecare om este pentru noi o punte vie de legătură cu izvorul iubirii lui Dumnezeu. Este o fereastră deschisă pentru împărtășirea luminii celei neapuse a Soarelui dreptății.

Icoana Mântuitorului Iisus Hristos reprezintă chipul Său — divino-uman. În același timp, în icoana Pruncului născut în ieslea Betleemului, ca și în toate celelalte icoane ale lui Iisus, vedem reprezentat pe Însuși Dumnezeu Tatăl și pe Duhul Sfânt. Aceasta se datorește faptului că, luând trup omenesc și intrând în comuniune cu noi oamenii, Mântuitorul Iisus Hristos nu a încetat să rămână ceea ce era din veci, adică Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Așa se face că atunci când privim chipul zugrăvit al lui Iisus vedem în El și pe Dumnezeu, și pe om, Dumnezeu adevărat și om adevărat. Despre acest adevăr ne încredințează Însuși Mântuitorul Hristos care spune : «Cel ce Mă vede pe Mine, vede pe Cel ce M-a trimis pe Mine», (Ioan 12, 45), iar Apostolului Filip îi răspunde direct la cererea sa de a fi arătat pe Tatăl : «De atîta vreme sînt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe ? Cel Ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl Meu» (Ioan 14, 9). Tîlcuind taina Întrupării Mântuitorului, Sfîntul Apostol Pavel mărturisește și el că Iisus Hristos este «Chipul lui Dumnezeu celui nevăzut» (Col. 1, 15), și că «întru El locuiește, trupește, toată plinătatea dumnezeirii» (Col. 2, 9).

Dacă ucenicii Mântuitorului au avut fericirea să vadă «*slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl*» în timpul propovăduirii Sale pe pămînt, înțelegem cît de mare și fierbinte a fost după aceea dorința creștinilor de a vedea și a cinsti icoana Mântuitorului. O veche tradiție creștină ne încredințează că cea dintîi icoană, nefăcută de mîna omenească, a fost întipărirea feței lui Hristos pe mahrama Sfintei Veronica, în timpul Patimilor ; iar primele icoane — cu chipul Mântuitorului și al Maicii Domnului — au fost zugrăvite de Sfîntul Evanghelist Luca, unul din ucenicii care s-au învrednicit să călătorească împreună cu Iisus cel înviat, pe drumul Emausului și să-L vadă aievea, atît cu ochii trupești, cît și cu cei sufletești ce i s-au deschis la «*frîngerea pîinii*» (Luca 24, 31).

Iubiți credincioși,

Minunatele tîlcuiri desprinse din icoana dumnezeiescului Prunc născut în ieslea Betleemului se răsfrîng și asupra întregului cult cuneit icoanelor. Am găsit de cuviință să vă îndrept luarea-aminte asupra acestui adevăr creștin, cu atît mai mult cu cît în anul acesta s-au împlinit 1200 de ani de la cel de-al VII-lea Sinod Ecumenic, ținut la Niceea, în 787, cînd Biserica a statornicit — între altele — și dreapta învățătură despre cinstirea sfintelor icoane, împotriva ereticilor care încercau să schimbe această învățătură, nesocotind Sfînta Scriptură și Tradiția Bisericii. Acest eveniment, pe care l-am comemorat anul acesta atît la Duminica Ortodoxiei, cît și în diferite forme ale vieții noastre

bisericești, se leagă de marele praznic de astăzi tocmai prin aceea că temeiul cinstirii icoanelor îl constituie Întruparea Mîntuitorului Hristos.

Sfîntul Ioan Damaschin, unul din marii Părinți ai Bisericii din acel timp, a aflat în adevărul Întrupării Domnului, temeiul cel mai puternic al cinstirii icoanelor. «Odinioară — spune el — Dumnezeu cel fără de trup și fără de formă nu se putea zugrăvi. Acum, însă, pentru că Dumnezeu S-a arătat în trup și S-a sălășluit printre oameni, facem icoana chipului văzut al lui Dumnezeu». Și tot el, amintind principiul stabilit de Sfîntul Vasilie cel Mare: «Cinstea adusă icoanei se îndreaptă către cel înfățișat pe ea», adaugă: «Prin pictura icoanelor contemplăm icoana figurii Lui trupești, a minunilor și a patimilor lui Hristos și ne-sfințim, căpătăm deplină încredințare, ne bucurăm, sîntem fericiți, cinstim, venerăm și ne închinăm icoanei Lui trupești. Atunci cînd contemplăm chipul Lui trupesc, înțelegem, atît cît este cu putință, și slava dumnezeirii Lui».

Înțelegem, drept aceea, limpede că icoanele sînt adevărate ferestre ale sufletului omenesc, deschise spre apropierea de Dumnezeu și comunicarea cu El, avînd un important rol instructiv, educativ și haric în viața noastră duhovnicească. Și nu sînt «chipuri cioplite» — așa cum socotesc cei rătăciți de la adevărata credință. Mai mult chiar, prin rugăciunile de sfințire a lor, de către preoți, ele devin purtătoare ale harului dumnezeiesc, fiind izvoare de sfințenie și punți de legătură dintre credincioșii de pretutindeni. Icoanele arată în graiul artei, al culorilor și liniilor prezența lucrătoare și apropiată înțelegerii noastre a Mîntuitorului a Sfinței Fecioare Maria, a Îngerilor și a tuturor Sfinților cu care sîntem pururea în comuniune. Ele au fost și sînt nelipsite în sfintele noastre lăcașuri de închinare, în casele creștinilor, în viața liturgică și în evlavia tuturor fiilor Bisericii noastre strămoșești.

Poporul nostru dreptcredincios, deși aflat la mari distanțe geografice și de timp de Niceea celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic, despre care am amintit, a îmbrățișat și practicat învățătura cinstirii icoanelor, nu numai la popasul festiv al Duminicii Ortodoxiei, ci în întreaga sa trăire creștină, de-a lungul veacurilor, exprimînd această cinstire printr-o neîntrecută artă iconografică, de o adîncă frumusețe și expresivitate. Frescele care împodobesc zidurile atîtor biserici și mînăstiri de pe întreg cuprinsul țării noastre sînt dovezi adînc grăitoare ale credinței, măiestriei și geniului cu care înaintașii noștri au talmăcit în imagini taina Întrupării Domnului și totodată expresii neîntrecute, ale modului în care ei au cugetat și au mărturisit dreapta credință și părtășia lor la viața lui Hristos. Pe lîngă aceasta, icoanele și picturile din biserici și mînăstiri sînt și dovezi puternice despre existența unei culturi străvechi a poporului român, mărturisind fără putință de tăgadă unitatea, ființarea și dăinuirea neîntreruptă a neamului nostru pe acest pămînt românesc. Cu valoare de sfințenie, ele ne îndeamnă la păstrarea și continuarea acestei moșteniri a strămoșilor noștri.

Cugetînd la aceste lucruri, iubiții mei, înțelegem că icoana Nașterii Domnului ne cheamă să viețuim cu vrednicie în lumina și slava praz-

nicului de astăzi, transmițându-ne îndemnul de a păstra cu scumpătate adevărurile de învățătură ale dreptei noastre credințe. Nașterea Domnului vine să ne întărească în credința că fiecare din noi poartă în sine imaginea și chipul lui Dumnezeu. Această credință, trăită neîntrerupt de vrednicii noștri înaintași, a făcut ca din rîndurile lor să odrăslească sfinți și eroi care s-au dăruit în slujirea Bisericii, a Patriei și a semenilor, devenind, pentru toate generațiile ce au urmat, pilde de trăire a plinitudinii vieții.

Iubiți fii duhovnicești,

Sărbătoarea Nașterii Domnului revarsă în sufletele noastre adieri sfinte de înprospătare și înnoire duhovnicească, vestindu-ne că Dumnezeu a trimis pe Fiul Său în lume, pentru ca aceasta «viață să aibă și din belșug să aibă» (Ioan 10, 10). Viața, pacea, fericirea, și bucuria sînt valori neprețuite și drepturi sfinte ale omului. «Pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Luca 2, 14) — imnul cîntat de îngeri deasupra peșterii din Betleem la Nașterea dumnezeiescului Prunc — este vestirea care ne dă și astăzi speranța că omenirea întreagă se află sub ocrotirea lui Dumnezeu care vrea ca pe întreg pămîntul să domnească pacea, iar oamenii să-și dorească și să-și facă unii altora numai bine.

În vremea noastră, cînd pacea lumii este atît de greu amenințată de primejdia mereu crescîndă a înarmărilor, datoria noastră de creștini ne cere să ne unim eforturile cu strădaniile tuturor oamenilor doritori să apere dreptul sfînt la viață al omenirii. Să ne rugăm neconținut pentru pace, pentru bună înțelegere între oameni și popoare, cu convingerea că Dumnezeu, Care este izvorul vieții și al păcii, va lumina cugetele conducătorilor de popoare, în așa fel încît lumea să fie ferită de un cataclism nuclear.

Poporul român, a cărui vocație pentru pace este cunoscută în lumea întreagă, aduce neconținut noi contribuții la apărarea păcii în lume, prin inițiative și acțiuni de larg răsunset internațional, exprimate cu fermitate și spirit realist de conducătorul său înțelept și iubit, Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România.

Împreună cu toți fiii patriei noastre dragi, ierarhii, slujitorii și închinătorii altarelor străbune de pe întreg cuprinsul, vedem în semnarea de către Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii a tratatului pentru limitarea rachetelor nucleare în Europa, un prim pas însemnat făcut pentru pace și pentru viață, darul cel mai de preț al tuturor oamenilor. Să fie un îndemn acesta pentru întreaga omenire de sporire a eforturilor pentru continuarea dialogului în vederea distrugerii tuturor felurilor de arme, care, în condițiile perfecționării lor pun în primejdie însăși viața planetei. Să fim mîndri că sîntem fiii poporului român, pașnic și harnic, cinstit și demn, care și-a definit locul în istorie prin statornicie pe vatra începuturilor sale, prin truda brațelor, prin istețimea minții și voinței nebiruite de a fi stăpînul gliei, moștenite. Munca harnică și avîntată a întregului popor român, desfășurată în freamătul vieții noi,

în continuă transformare și îmbunătățire, a adăugat noi nestemate la zestrea sufletului de aur, moștenită de la înaintași, făcând din patria noastră o țară de neîntrecute frumuseți, cu plaiuri mănoase și guri de rai.

Ne aflăm, iubii mei, în apropierea unui popas de mari evocări, menite să pună în lumină valorile trecutului și împlinirile prezentului. Peste câteva zile, întreaga suflare românească va sărbători patru decenii de la înfăptuirea marelui act al instaurării Republicii — eveniment strâns legat de întreaga istorie a poporului nostru și de uriașele prefaceri și înfăptuiri petrecute în cei patruzeci de ani în care țara noastră și-a dobândit un înalt prestigiu în rîndul celorlalte națiuni ale lumii. În această împrejurare, ne apare — impresionant și deosebit de luminos — nimbul harului și al sfințeniei Bisericii noastre, care în drumul ei prin veacuri, ca un arc mareț, nu s-a îndepărtat niciodată de năzuințele poporului român, nici de menirea ei esențială de a fi Biserică națională și autocefală și nici de doctrina și de tradițiile ei. În perioada acestor patru decenii Republica, și-a sporit agonisita vredniciilor, fiilor ei, adăugînd an de an noi înfăptuiri de ordin bisericesc, organizatoric și teologic. E destul să amintim că vizitele pe care le-am făcut anul acesta, însoțit de ierarhi ai Bisericii noastre, la Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului, Biserica Ortodoxă Bulgară, Biserica Romano-Catolică din Austria și Biserica Luterană din Suedia, precum și vizitele primite din partea unor înalți conducători de Biserică, cum a fost aceea a Sanctității Sale Patriarhul ecumenic Dimitrie I, au adus un însemnat spor de cinstire Bisericii noastre strămoșești, care s-a afirmat ca o Biserică slujitoare a unității de credință, a unității de neam și a dragostei de țară, păstrătoare a valorilor și a tradițiilor ei, deschisă în același timp atît ecumenismului creștin actual, cît și problemelor mari ale omenirii contemporane.

În atmosfera acestor îndreptățite bucurii, mulțumind Bunului Dumnezeu pentru toate cele dăruite nouă, vă adresez, iubii mei fii sufletești, urarea de a prăznui marele praznic al Nașterii Domnului cu pace și voieșie, după străvechea noastră datină creștinească și românească. Dumnezeu! părintților noștri să ocrotească și să aibă de-a pururi sub sfînta Sa pază țara noastră, poporul român și lumea întreagă, făcînd ca Noul An care vine să aducă pace, bună-înțelegere și fericire pentru toți oamenii și pentru toate popoarele lumii.

Binecuvîntarea Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce S-a întrupat pentru mîntuirea noastră, să vă însoțească și să vă lumineze viața, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, spre a sărbători cu pace și sănătate sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou 1988 și Bobotezei, adresîndu-vă tuturor tradiționalul :

La mulți ani !

Al vostru părinte duhovnicesc,

† TEOCTIST,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SCRISOAREA IRENICĂ

adresată de Prea Fericitul Patriarh Teoctist,
Întâistătorilor de Biserici, cu prilejul sfințelor sărbători
ale Crăciunului — 1987

«Hristos se naște, slăviți-L...»

Prea Iubite frate în Hristos,

Întîmpinăm cu multă evlavie marea noastră sărbătoare creștină, Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos și privindu-I înfățișarea de «Prunc tînăr», vedem adevărul celor scrise despre El de Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan : «*În El era viața și viața era lumina oamenilor*» (Ioan 1, 4). Căci «*Viața s-a arătat și am văzut*» (I Ioan 1, 2), întărește același adevăr Apostolul iubirii creștine. Întruparea Fiului lui Dumnezeu este rodul iubirii dumnezeiești pentru viața și fericirea noastră și a lumii în care viețuim. Întru aceasta se află și izvorul bucuriei noastre în fața slăvitei Iesle, în fața Vieții care ni se arată.

De aproape două mii de ani mesajul iubirii, vieții și păcii, adus de Mîntuitorul Hristos, ca daruri ale omului și vieții lui, iar acesta, deși coroana făpturii și slava Ziditorului a toate, încă nu se bucură deplin de aceste daruri, viața lui și a omenirii rămînînd neputincioasă, stînsă și nimicite în fața forței oarbe a armelor de tot felul. Încredințați de pericoul înarmărilor, dar și de valoarea mesajului păcii, purtat de Sfînta noastră Biserică, într-un cuget cu ierarhii, credincioșii și slujitorii sfințelor altare de la parohiile și mănăstirile din țara noastră, sprijinim orice acțiuni îndreptate spre menținerea păcii și apărarea vieții pe pămînt.

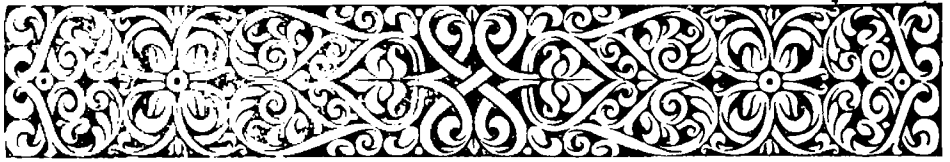
În aceste slăvite zile ale Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, Izvorul și Stăpînul vieții, Îl rugăm fierbinte pentru ca pacea și viața să biruiască pretutindeni și să bucure toată suflarea de pe pămînt în Noul an pe care îl începem.

Împărtășindu-Vă cu dragoste frățească aceste nădejdi sfinte și avîndu-vă prezent pururea în rugăciunile noastre, Vă rugăm să primiți, cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului și Anului Nou 1988, cele mai alese doriri de bine pentru Sanctitatea Voastră personal și pentru Sfînta Biserică pe care o slujiți, îmbrățișîndu-Vă cu tradiționalul : La mulți ani !

Al Sanctității Voastre frate în Hristos cel întrupat,

† TEOCTIST,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

• VIAȚĂ • BISERICĂȘCĂ •

ANIVERSAREA UNUI AN DE LA ÎNSCĂUNAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST CA PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

La 16 noiembrie 1987 s-a împlinit, cu vrerea și purtarea de grijă a Atotputernicului Dumnezeu, un an de la ridicarea Prea Fericitului Părinte, TEOCTIST pe scaunul de Întiistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

La acest fericit popas duhovnicesc, ierarhii, preoții și credincioșii ortodocși români de pe întreg cuprinsul țării — ca și cei de peste hotare — au înălțat calde rugăciuni de mulțumire Părintelui Ceresc pentru binefacerile revărsate asupra Bisericii noastre în acest timp și au adresat Întiistătătorului iubit respectuoase urări de sănătate, fericire și viață îndelungată, cu noi puteri de muncă, în împlinirea cu bogate roade a înaltei sale slujiri.

În ziua amintită, un grup de ierarhi, împreună cu colaboratorii apropiați ai Prea Fericirii Sale de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor au prezentat înaltului arhipăstor, la cabinetul patriarhal, omagiul lor de dragoste, prețuire și vie recunoștință.

Au fost prezenți ; P. S. Episcop *Gherasim* al Rîmnicului și Argeșului ; P. S. Episcop *Epifanie* al Buzăului ; P. S. Episcop *Nifon Ploieșteanul*, vicar patriarhal, secretarul Sfîntului Sinod ; P. S. Episcop *Vasile Tîrgovișteanul*, vicar patriarhal, rectorul Institutului teologic din București ; P.S. Episcop *Roman Ialomîțeanul*, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor ; P. S. Arhiepiscop *Calinic Argeșanul*, vicarul Episcopiei Rîmnicului și Argeșului ; PP.CC. Consilieri de la Administrația Patriarhală și de la Arhiepiscopia Bucureștilor ; PP.CC. Profesori de la Institutul Teologic și de la Seminarul Teologic din București ; stareți și starețe de mînăstiri ; slujitori de la Catedrala patriarhală ; reprezentanți ai aparatului administrativ.

În numele celor de față, P. S. Episcop *Gherasim* al Rîmnicului și Argeșului a adresat înaltului sărbătorit un vibrant cuvînt omagial, în care a subliniat că ziua de 16 noiembrie a devenit o sărbătoare scumpă tuturor, ea înscriindu-se ca o zi de mare însemnătate în istoria Bisericii noastre. P.S. Sa a caracterizat anul care s-a scurs de la înscăunarea Prea Fericitului Părinte Teoctist ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române drept un an plin de bogate și rodnice înfăptuiri, concretizate în numeroase acțiuni ale Prea Fericirii Sale pentru buna desfășurare a vieții bisericești interne, respectiv a vieții parohiilor și mînăstirilor, a școlilor teologice, a tipăriturilor bisericești, a disciplinei clerului, a noilor construcții bisericești — îndeosebi a Ateliereleor Institutului Biblic, a Institutului teologic și Centrului ecumenic — precum și a vieții externe bisericești, remarcînd în această privință vizitele deosebit de importante făcute în acest timp de Întîistătătorul Bisericii noastre peste hotare, atenția acordată bunei desfășurări a dialogurilor teologice și diferitelor întruniri intercreștine, precum și grija sa deosebită pentru comunitățile ortodoxe române din străinătate.

Făcîndu-se ecoul ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe române, P.S. Episcop *Gherasim* a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST călduroase mulțumiri pentru dăruirea sa în slujirea Bisericii și a Patriei, împreună cu sincere urări de sănătate și mulți ani fericiți.

Răspunzînd cuvîntului ce i-a fost adresat, *Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST* a mulțumit mai întîi Bunului Dumnezeu pentru binecuvîntarea, ajutorul și purtarea Sa de grijă din timpul anului ce s-a scurs.

A mulțumit apoi tuturor celor de față pentru prezența lor la acest popas duhovnicesc pe care ar fi vrut să-l treacă neobservat, întrucît — a afirmat Prea Fericirea Sa — un an, care a trecut ca o clipă, e puțin pentru ca să poată însemna cu adevărat ceva în împlinirea unor răspunderi atît de mari ca cele ce i-au fost încredințate. Pe firul acestui gînd, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a caracterizat acest an ca «*un timp de luare la cunoștință, de studiu și de căutare*». Desigur, a precizat înaltul sărbătorit, nu e vorba de căutarea unor drumuri noi, deoarece Biserica noastră își are drumul ei tradițional, binecunoscut, pe care l-au trasat cei patru patriarhi de pînă acum. «Îndeosebi patriarhii *Justinian* și *Iustin* au deschis pagini luminoase și au făcut ca drumul Bisericii noastre să fie nu un drum de căutare, ci, după strădaniile neconținute, un drum sigur, bine consolidat: drumul slujirii, în aceeași comuniune și dragoste frățească. De aceea și azi, la acest scurt popas, ca și în multe

alte împrejurări, gîndul nostru se îndreaptă către ei cu multă piozitate și recunoștință pentru îndrumările și moștenirea bogată ce ne-au lăsat».

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a ținut să evidențieze însemnătatea contribuției ierarhilor, clerului și colaboratorilor săi apropiați în împlinirea înaltelor sale responsabilități, apreciind acest lucru drept o dovadă a unității de gînd și simțire a tuturor fiilor Bisericii noastre în fața cerințelor actuale ale vieții noastre bisericești. În acest context, Prea Fericirea Sa a adresat celor de față — și, prin aceștia, tuturor slujitorilor bisericești — un călduros apel de a fi totdeauna la înălțimea chemărilor și a îndatoririlor ce ne revin, ca fii ai Bisericii și ai neamului, avînd totdeauna conștiința luminoasă a datoriei împlinite.

În încheiere, Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a binecuvîntat pe cei prezenți, mulțumindu-le pentru florile oferite și pentru calda manifestare de dragoste și adresîndu-le părintești urări de fericire, bucurii și noi izbîndiri în munca fiecăruia.

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST s-a întretinut apoi cu cei de față, într-o atmosferă de înălțătoare bucurie duhovnicească.

*

Cu prilejul împlinirii unui an de la alegerea și înscăunarea sa ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a primit numeroase telegrame, mesaje și scrisori de felicitare din partea ierarhilor, slujitorilor și credincioșilor ortodocși români, precum și din partea unor înalte personalități bisericești din țară și de peste hotare, — dovezi adînc grăitoare ale dragostei, respectului și prețuirii de care se bucură înaltul nostru ocîrmuitor duhovnicesc. Tuturor, Prea Fericirea Sa le-a răspuns, cu mulțumiri și părintească binecuvîntare.

Pr. DUMITRU SOARE

IN MIJLOCUL PREOȚIMII CAPITALEI

Din dorința de a cunoaște la fața locului activitatea preoților, problemele cu care ei se confruntă pe tărîm pastoral-misionar și administrativ-gospodăresc, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a făcut mai multe vizite canonice pe la diferite biserici și mînăstiri și a participat la unele conferințe preoțești, administrative și de orientare. În toamna acestui an, mai precis la 12 octombrie și la 19 noiembrie Prea Fericirea Sa chiar a și prezidat două asemenea Conferințe.

La cea dintâi — *Conferința administrativă a preoților din Capitală* —, care a avut loc în 12 octombrie a.c., Prea Fericirea Sa a adresat participanților și un părintesc cuvînt, plin de învățăminte și îndemnuri, pe care-l inserăm în cele ce urmează :

«Prea Cucernici Părinți,

Sînt deosebit de mulțumit că mi se oferă prilejul Conferinței de astăzi, pentru a mă reîntîlni cu preoțimea Capitalei. Cu cei mai mulți dintre Prea Cucerniciile Voastre ne cunoaștem din diferite împrejurări pastorale din trecut : conferințe sau momente protocolare din viața Bisericii. Întrucît adunarea de astăzi are caracterul unei ședințe de lucru, importantă pentru noi toți, am considerat de a mea datorie să ne vedem și în acest cadru, fiind vorba de o temă rînduită de Sfîntul Sinod în legătură cu activitatea fiecărui preot.

Pentru motive binecuvîntate, nu am putut fi de față de la începutul lucrărilor, dar cunosc problemele și materialele pe care le-ați dezbătut în legătură cu buna chivernisire a bunurilor bisericesti și disciplina financiară la parohie. În luările de cuvînt și în întrebările adresate sau despicate multe aspecte. Ceea ce ne rămîne acum este să tragem cuvenitele concluzii subliniind motivările care au determinat Sfîntul Sinod al Bisericii noastre să rînduiască punerea în discuția preoțimii a acestei teme, cu caracter practic.

Iubiți Părinți,

Cei mai mulți dintre noi cei prezenți în această sală cînd — folosind experiența de pînă acum — sîntem în situația de a cunoaște bine realitățile vieții bisericesti și ale poporului nostru, precum și însemnătatea respectării disciplinei financiare în activitatea pastorală, Cunoaștem, de asemenea, ce însemnătate are bunul cel mai de preț, care este atașamentul credincioșilor față de dreapta credință și de tradițiile creștinești și românești, încrederea și respectul față de slujitorii Bisericii. Pe lîngă aceasta, noi, cei care reprezentăm și slujim Biserica Ortodoxă Română, aflăm încă un element de importanță deosebită, acela că înalta ierarhie se află în legătură directă, foarte apropiată, cu clerul și cu credincioșii, după cum și clerul respectă și ascultă îndrumările ierarhiei, respectiv ale Sfîntului Sinod, iar credincioșii, la rîndul lor respectă și cinstesc pe păstorii lor sufletești.

Sîntem, aşadar, o Biserică nu numai a ierarhiei tradiţionale, fundamentată pe o eclesiologie ortodoxă cunoscută îndeobşte, nu numai o Biserică a unor structuri temeinice şi clare, canonice, a unor legiuri pe care le avem şi le aplicăm de vreme îndelungată, ci şi o Biserică unitară, întrucît din fiecare mădular al ei, din fiecare slujitor sau credincios, radiază înţelepciunea, cuminenţa, respectul faţă de cele sfinte, faţă de Sfintul Altar, şi de misiunea căreia noi toţi ne-am închinat viaţa. Trebuie mereu să avem în vedere aceste bunuri ; trebuie mereu să le preţuim şi mereu să le dăm viaţă, potrivit cerinţelor şi realităţilor vieţii noastre noi, a poporului nostru. După cum bine ştim, în tradiţia ei îndelungată Biserica Ortodoxă Română, a fost strîns legată de viaţa poporului român. Dar după cum ştim, sîntem legaţi de asemenea şi de viaţa cea nouă a poporului român, de năzuinţele lui, de orînduirea dreaptă şi înţeleaptă din care au dispărut vechile nedreptăţi sociale. Biserica noastră străbate vremea, atît ca aşezămînt dumnezeiesc, divin, cît şi ca aşezămînt social, potrivit chipului dat ei de Sfinţii Părinţi, rămînînd mereu împreună cu poporul nostru.

În zilele noastre, viaţa poporului român se desfăşoară vertiginos pe toate laturile sociale ; şi ca muncă stăruitoare de înnoire şi împodobire a chipului patriei, şi ca descoperire de noi valori, privind înălţarea vieţii tuturor fiilor patriei noastre, şi ca afirmare necontenită pe plan intern şi extern, privind problemele păcii şi ale războiului. Ţara noastră şi Conducătorul ei se află mereu în fruntea marilor iniţiative de pace, de înţelegere şi de colaborare, despre care s-a discutat de multe ori la conferinţele preoţeşti şi s-au tras concluziile trebuitoare. Sîntem martori, dar trebuie să fim şi părtaşi la toate acestea, fiindcă preoţimea şi-a spus cuvîntul hotărît pentru dialog, pentru dezarmare, — aceasta fiind cea mai sigură cale pentru aşezarea păcii. Şi sîntem, într-adevăr, părtaşi, pentru că Biserica, ierarhia şi preoţimea se află în rîndul acelor care făuresc şi apără viaţa, viitorul fericit al ţării şi al poporului nostru şi a toată lumea.

Cei care păşesc mai des dincolo de hotarele ţării, călătorind pe alte meleaguri, pe alte meridiane ale lumii, recunosc cu uşurinţă oraşele şi localităţile pe care le-au mai vizitat cîndva acolo. Revenind acasă, după puţin timp, ochiul nostru este surprins de transformările înnoitoare ce cuprind în mod vertiginos toate aşezările pe unde îţi porţi paşii, pe unde răsar şi se înalţă noi obiective economice, noi artere urbane, noi lăcaşuri de cultură,

într-un cuvînt, noi creații în domeniul vieții materiale și spirituale de care beneficiază toți fiii poporului nostru. Toate acestea dau la iveală, nu numai spiritul creator, preocupările clocotitoare din partea tuturor factorilor de răspundere, ci și spiritul de economie, de înțeleaptă chibzuință și prevedere, specifică poporului nostru, de disciplină și bună rînduială și din punct de vedere gospodăresc. Respectarea normelor de chibzuință și înțeleaptă gospodărire se cer de la sine împlinite, constituind izvor de avînt, de bunăstare și înaintare sigură.

Normele de disciplină financiară, pe care le-ați exprimat în întîlnirea de astăzi, nu ne sînt străine. Biserica Ortodoxă Română a fost totdeauna Biserica ordinii, a disciplinei, a cinstei desăvîrșite, a încrederii — cum spuneam mai înainte — pe care credincioșii o arată față de slujitorii Sfîntului Altar. Sînt norme și cerințe necesare pentru dezvoltarea vieții de muncă și înfăptuiri. Aspectele de întărire a disciplinei financiare pe care le-ați dezbătut în ședința de astăzi au darul să sporească prestigiul slujitorilor Sfîntului Altar. După cum atunci, cînd acestea sînt încălcate de unii dintre preoți, și prestigiul lor se micșorează în fața credincioșilor. De aceea, este foarte bine ca periodic să se discute și să se cunoască instrucțiunile noi privitoare la viața economică a Bisericii, la buna gospodărire a parohiilor, a respectării cu strictețe a hotărîrilor Sfîntului Sinod și a atribuțiilor administrative date preotului de ierarh, cînd acesta este rînduit la parohie. Este foarte important nu numai să se cunoască lipsurile, ci să se pășească pe o cale dreaptă și fermă de înlăturare a acestora. Nerespectarea disciplinei financiare aduce după sine, cum știți o seamă de neplăceri și de încurcături administrative, care înrîulesc negativ viața preoțimii în general, și dau naștere la unele comentarii nefavorabile la adresa clerului. Deși acestea pot fi exagerări de cele mai multe ori, totuși crează o atmosferă neprielnică misiunii preoțești, activității pastorale privind păstrarea unității de credință. O cît mai deasă consultare cu Consiliul și Comitetul parohial arătîndu-li-se situațiile, trebuințele parohiale este una din căile și metodele care pot da roade îmbucurătoare. Trebuie să respectăm și să afirmăm în orice împrejurare corectitudinea financiară și administrativă, deoarece aceasta constituie un adevărat imbold pentru păstrarea enoriașilor în sînul Ortodoxiei și pentru întărirea unității de credință în sînul parohiei. Este marea și sfînta îndatorire a fiecărui slujitor bisericesc. În acest scop

Sfântul Sinod constatînd, pe lîngă numeroase înfăptuiri, și unele neajunsuri în administrarea oficiului parohial de către unii preoți, din pricina necunoașterii disciplinei financiare, a rînduit ca problemele acestea să fie periodic prezentate de către specialiștii de la centrele eparhiale în conferințele preoțești spre a fi discutate, analizate și puse în practică. Spre a veni în ajutorul tuturor, s-a numit la Cancelaria Centrului Patriarhal și la eparhii persoane cu pregătire specială în această direcție, ca acolo unde este cazul să sprijine preoții cu îndrumări și lămuriri prețioase în activitatea lor. Avem un corp de inspecție și îndrumare financiară care nădăjduim să funcționeze corect, după cum la fel, nădăjduim că și cucerniciile voastre îi veți asculta cu încredere ca pe cei ce sînt împreună colaboratori cu ierarhii Bisericii noastre. Nu trebuie să se înțeleagă că întocmirea procesului verbal de constatare și îndrumare la biroul parohial ar depinde numai de bunul plac în mod arbitrar, al celor care sînt delegați de centrul eparhial. Aceasta trebuie să aibă loc în duhul adevărului și în atmosfera de responsabilitate față de bunul obștesc. Pentru cinste și pentru omenie, pentru conștiința responsabilității de care cu toții trebuie să fim animați, cazurile de abateri grave nu trebuie tolerate. Conștiința responsabilității ajută pe fiecare, că atîta cît cunoaște în domeniul regulilor de disciplină administrativă să fie suficient, pentru o dreaptă și corectă gospodărire a parohiei, deoarece Biserica prin legiurile ei, prin drepturile reglementate, asigură fiecărui slujitor îndeplinirea cuvenită muncii și demnității lui. Fiecare trebuie să fie cu mare luare aminte la gestionarea corectă a bunurilor ce prin decizie chiriarhală i-au fost încredințate.

Prea Cucernici Părinți,

Doresc ca întîlnirea aceasta să dea roade în conștiința și activitatea fiecărui preot, fiind în același timp un imbold, care să împuțineze și să facă să dispară cu desăvîrșire abaterile financiare. Cine are neclarități în domeniul financiar-contabil să apeleze cu toată încrederea la organele eparhiale de specialitate, care îi vor da îndrumările necesare. Nu trebuie să așteptați asemenea conferințe pentru a cere lămuriri de felul celor pe care le-am auzit cînd am intrat în sală, ci pe parcursul rezolvării treburilor administrative, să fiți cu toții însuflețiți de buna păstrare și chivernisire a bunurilor parohiale.

Biserica Ortodoxă Română este, cum știți foarte bine, o Biserică cu un înalt prestigiu, atât în țară cât și în străinătate. Avem un cler bine pregătit din punct de vedere teologic și pastoral care desfășoară o activitate deosebit de valoroasă pentru Biserică și care nu uită să-și arate vrednicia și în domeniul vieții obștești, pe latură patriotică. De acest lucru noi ținem seamă în toate împrejurările și sîntem deosebit de bucuroși ori de cîte ori ni se aduc la cunoștință faptele de vrednicie ale clerului nostru. Trebuie să înceteze și să dispară, cum spuneam, toate neajunsurile financiare. În această privință să facem apel în primul rînd la conștiința noastră preoțească. În același timp, să ținem seama că normele Bisericii ca și legile statului, înfierează tot ceea ce constituie neorînduială și abuz.

Păstrez convingerea că noi toți cei de față sîntem însuflețiți de dorința de a ne sluji Biserica și țara cu tot devotamentul și cu toată dragostea de a fi oriunde — la oficiul parohial, la amvon sau la altă îndatorire — călăuziți permanent de sentimentul de a ne împlini misiunea. Întotdeauna să arătăm prin faptele noastre că amvonul este în armonie cu activitatea practică în cadrul parohiei, cu învățătura pe care noi o reprezentăm și o predicăm. Sfînta Evanghelie este întrupată în cuvîntul și în comportarea preotului, în atmosfera pe care el o crează mereu în jurul său și în enoria pe care o păstorește.

Tot mai multă dragoste și frățietate trebuie să sălășluiască între toți slujitorii Sfintelor noastre Altare spre a lua de la ei pildă bunii credincioși încredințați spre păstorire. În toate timpurile s-a simțit nevoia de dragoste, dar epoca pe care o trăim cere parcă mai multă iubire din partea tuturor, și mai ales din partea slujitorilor Bisericii lui Dumnezeu, care este «Dumnezeul dragostei», după definiția Sfîntului Evanghelist Ioan. Această dragoste trebuie să o păstrăm curată și sinceră, ferind-o de orice pată a păcatului care să o întunece.

Vă doresc să vă bucurați din plin de roadele dragostei evanghelice. Să aveți trainice și bogate bucurii în activitatea pe care o duceți și în încheiere vă rog să transmiteți credincioșilor binecuvîntările și dragostea mea. Bunul Dumnezeu să ne ajute să slujim Biserica, țara și poporul nostru cu sporită rîvnă, cu statornică iubire și cu deplin devotament».

În partea a doua a lunii noiembrie a avut loc, pentru slujitorii Sfințelor Altare din Protoieria III Capitală, ultima conferință preoțească pe anul în curs. Ea a fost onorată de prezența Întâistătătorului Bisericii noastre Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

După prezentarea referatelor și după intervențiile pe marginea acestora a luat cuvîntul Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Cuvîntarea, primită cu vii aplauze a scos în evidență îndatoririle ce revin slujitorilor Sfințelor noastre Altare pe linie pastoral-misionară și a reliefat părtașia sinceră și nedrămuită a clerului Bisericii Ortodoxe Române la marile evenimente din istoria noastră bimilenară.

Redăm în continuare această vibrantă și evocatoare cuvîntare :

«Prea Cucernici Părinți,

Sînt deosebit de bucuros să mă aflu astăzi în mijlocul Prea Cucerniciilor Voastre, la această conferință preoțească, — ultima din anul în curs, ca desfășurare în timp, dar nu și ca importanță —, avînd în vedere faptul că ne-am adunat să aniversăm un eveniment cu adînci și multiple semnificații în viața Bisericii și a Patriei noastre. Am înțeles, din desfășurarea referatelor și a luărilor de cuvînt, că tema acestei conferințe a fost apreciată în modul cel mai înalt, iar mesajul ei v-a pătruns și v-a vibrat adînc în suflete. Înainte de începerea lucrărilor propriu-zise, ați ascultat, cu interes și cuvenită atenție, *Pastorala* prin care ierarhii Sfîntului Sinod al Bisericii noastre v-au legat de suflet îndatoririle ce vă revin în desfășurarea acivității misionar-pastorale a Prea Cucerniciilor Voastre în vremea de față.

Conferința în sine a înmănuncheat, după cum v-ați putut da seama, o serie de activități ale credincioșilor, clerului și ierarhilor Bisericii noastre, care nu sînt altceva decît ecoul acelor mari transformări sociale intervenite în viața țării noastre cu 40 de ani în urmă — și chiar mai mult, dacă le raportăm la piatra de hotar a celui 23 August 1944 — cînd zorii unei lumi noi s-au deschis la orizontul vieții întregii noastre națiuni. În această împrejurare și în anii ce au urmat, așa cum bine se știe, Biserica noastră a avut o prezență vie, iar cuvîntul ei hotărît a fost far călăuzitor pentru toată suflarea ortodoxă din această țară.

Perioada celor patru decenii de la instaurarea Republicii este strîns legată de întreaga istorie a poporului nostru și de toate marile transformări petrecute în acest timp în viața patriei, — acte istorice prin care țara noastră și-a dobîndit un renume și un înalt prestigiu în rîndul celorlalte națiuni ale lumii. Încercăm astăzi, alături de toți fiii poporului nostru, momente

de adîncă satisfacție și sfîntă bucurie, la evaluarea acestor înfăptuiri de mari dimensiuni, determinante pentru cultura și viața acestei epoci de adînci transformări, epocă de aur, numită pe bună dreptate — după numele celui ce a întemeiat-o și i-a dat viață — «epoca Nicolae Ceaușescu».

Ne aflăm, *iubiți Părinți*, la un ceas de mari evocări, legate atît de viața patriei cît și de viața Bisericii noastre, menite să pună în lumină nu numai valorile trecutului, ci și împlinirile prezentului. Într-o asemenea împrejurare, ne apare — impresionant și luminos — simbolul harului și al sfințeniei Bisericii noastre, care în drumul ei prin veacuri, ca un arc măreț, nu s-a îndepărtat niciodată de năzuințele poporului român, nici de menirea ei esențială de a fi Biserică națională și autocefală, și nici de doctrina și tradițiile ei. Dimpotrivă, în perioada acestor patru decenii ale Republicii, ea și-a sporit cu hărnicie toată agonisita ei, adăugînd, an de an, mari înfăptuiri de ordin bisericesc, organizatoric și teologic, — înfăptuiri unice, la care noi cei mai în vîrstă am fost nu numai martori, ci și părtași. De aceea m-am bucurat că ați afirmat, în conferința de astăzi, părtașia clerului la aceste înfăptuiri nu numai în viața bisericească ci și în viața poporului.

Sfîntul Apostol Pavel spunea în una din epistolele sale că «ne mișcăm într-o lume nouă». Într-adevăr, raportînd această remarcă la vremea noastră, ne dăm seama că o lume nouă a apărut în jurul nostru, atît din punct de vedere material cît și spiritual. În Biserica Ortodoxă Română s-au petrecut lucruri deosebit de valoroase, în ceea ce privește îndrumarea fiilor ei pe drumul strădaniilor necontenite spre o viață mai bună. Cuvîntul Sfîntului Sinod din Pastorală amintită consfințește latura fiecăreia din activitățile noastre. Împrejurările în care trăim vin cu cerința de prim ordin de a ne dăruia misionarismului, de a defini mai clar sensul activității noastre preoțești. Aceasta e o cerință care face ca fiecare Biserică să-și profileze mai bine chipul și orientarea ei în actualitate.

În luările de cuvînt la această conferință s-a vorbit despre chipul marilor patriarhi. E departe de noi gîndul de a ne ase-măna cu ei. Fiecare a deschis drumuri noi în viața noastră bisericească. Noi avem avantajul de a fi cunoscut pe toți cei patru patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, de a folosi experiența activității lor, moștenind de la ei o zestre foarte prețioasă.

Primul patriarh, *Miron*, a intrat în istoria Bisericii noastre odată cu marele act de la Alba-Iulia, al făuririi statului național unitar român. Chiar dacă s-ar fi oprit numai la acest fapt, ar fi rămas totuși un mare patriarh, — al unității naționale a poporului român.

Al doilea patriarh, *Nicodim*, a deschis zări noi pentru Biserică. Prima sa pastorală, după actul istoric de la 23 August 1944, a însemnat un adevărat mesaj de îmbărbătare și încredere, adresat clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, în legătură cu viața cea nouă pe care o începea poporul român. El a deschis ferestrele Bisericii noastre către o lume care s-a dovedit a fi întruparea năzuințelor celor mai arzătoare, de veacuri ale acestui popor.

Celui de al treilea patriarh, *Justinian*, i se datorește fundamentarea actuală a Bisericii în gândirea și viața cea nouă din patria noastră, precum și găsirea mijloacelor celor mai potrivite pentru desfășurarea activităților bisericești cu mai mult spirit apostolic și practic. Literatura teologică a celor trei decenii ale sale de patriarh dă mărturie despre o înaltă gândire teologică și socială, care l-a făcut pe preot necesar nu numai la altar, ci și în viața social-culturală.

Al patrulea patriarh, *Iustin*, a venit în fruntea Bisericii Ortodoxe Române cu o pregătire teologică și ecumenică de excepție. El s-a afirmat ca un adevărat patriarh al ecumenismului, deschizând căi de cunoaștere și conlucrare ecumenică și stimulând aportul ortodoxiei românești în desfășurarea dialogurilor teologice intercreștine.

Iată dar, iubiți părinți, că în cei patru patriarhi amintiți avem patru mari stâlpi ai teologiei, ai gândirii și ai vieții noastre bisericești. Noi continuăm lucrarea lor, străduindu-ne să păstrăm și să sporim bunul prestigiu de care se bucură astăzi Biserica Ortodoxă Română în lumea întreagă. După cum bine știți, noi ne îngrijim cu aceeași atenție și dragoste și de românii ortodocși din afara hotarelor țării. Avem două Arhiepiscopii ortodoxe române — una pentru Statele Unite ale Americii și Canada și cealaltă pentru Europa Centrală și Occidentală — fiecare cuprinzând mai multe parohii. În vizitele pe care le-am făcut vara aceasta unor Biserici creștine de peste hotare am cercetat și unele parohii românești. La Viena, vizita făcută Bisericii Romano-Catolice din Austria și Fundației «Pro Oriente» s-a împletit și cu aniversarea a 200 de ani de la întemeierea co-

munității românești în Austria și a 80 de ani de când credincioșii ortodocși din capitala acelei țări își au propriul lor locaș de închinare. În Suedia, pe lângă vizita făcută Bisericii Luterane, am vizitat și parohiile ortodoxe române din Stockholm, Götteborg și Malmö, — în aceasta din urmă sfințind și o nouă biserică, făcută prin osîrdia unui mănunchi de români și a unui preot tînăr, doctorand al Institutului teologic din București. Pretutindeni am fost înconjuțați cu multă stimă și dragoste, ca urmare a înaltului prestigiu de care se bucură în lume Țara și Biserica noastră.

Prea Cucernici Părinți,

Cu cei mai mulți din dumneavoastră ne-am mai întîlnit și în alte împrejurări, de-a lungul anilor care s-au scurs. Mulți din Prea Cucerniciile Voastre, ca și mine, ne aflăm către apusul vieții pămîntești. Dar lucrul acesta nu ne descurajează, ci ne întărește în convingerea că putem fi de folos Bisericii noastre chiar la vîrsta căruntețelor, cînd ni se cere nu o muncă fizică, ci una de gîndire și de înțelepciune, corespunzătoare pregătirii și experienței pe care o avem.

Am venit acum în mijlocul Prea Cucerniciilor Voastre tocmai pentru a vă îndemna să reflectați la o activitate corespunzătoare posibilităților pe care le aveți și cerințelor ce ni se impun de însăși chemarea noastră harică. Biserica noastră este angajată, cum știți, în lucrarea ecumenică intercreștină, atît pe plan intern, cît și extern. Promovînd ecumenismul și dialogurile teologice noi nu înțelegem însă nicidecum să facem concesiile doctrinare. Dimpotrivă, prin aceasta urmărim să împlinim un rol de mare importanță și actualitate și anume acela al afirmării valorilor nepieritoare ale Ortodoxiei românești, precum și al tezaurului istoric și al vredniciei poporului român. Dialogurile teologice înseamnă pentru noi căutarea izvoarelor autentice, valabile pentru toți. Ortodoxia românească păstrează apa cea vie a Sfintei Scripturi și a teologiei patristice din care se adapă neîncetat, în chip pilduitor.

În această privință, ne simțim datori să amintim că noi am adus, prin experiența și trăirea noastră, o contribuție folositoare și altor Biserici. De exemplu, aș vrea să știți că în timpul vizitei noastre în Suedia, în vara aceasta, conducătorul Bisericii Luterane suedeze a exprimat dorința luteranilor de a examina cu mai multă atenție decît pînă acum doctrina despre înviere,

după exemplul Ortodoxiei, care — spre deosebire de Bisericile Apusene, preocupate cu precădere de teologia Crucii și a suferinței umane — nu a despărțit niciodată Crucea de Înviere. O altă preocupare foarte interesantă a luteranilor suedezi este în momentul de față aceea de a introduce icoana în locașurile de cult, după practica de secole a Bisericii Ortodoxe care — așa cum mărturisea Primatul luteran suedez amintit — poate fi de mare folos și altor confesiuni creștine, pentru reînțoarcerea la izvoarele autentice ale învățaturii creștine privind rolul Bibliei în imagini.

V-am relatat acestea pentru a sublinia că noi sîntem nu numai o Biserică a tradițiilor, nu numai o Biserică deschisă ecumenismului, ci și o Biserică a Bibliei, a cuvîntului scris. Anul acesta, cînd am comemorat 1200 de ani de la întrunirea Sinodului al VII-lea ecumenic, care a statornicit cinstirea icoanelor, am avut bucuria de a participa în Suedia la o întrunire a Bisericilor de diferite confesiuni de acolo, marcată de preocuparea reintroducerii icoanelor în biserică. Această întîlnire interconfesională a fost pentru noi un bun prilej pentru a arăta valoarea teologiei icoanelor și de a ne exprima astfel atitudinea față de activitatea prozelitistă a acelor culte care încearcă să ne desmembreze unitatea de credință și unitatea națională.

Iubiți Părinți,

La începutul noii mele răspunderi pe care mi-a încredințat-o Biserica și Țara, sînt conștient de sarcinile mari care îmi revin. În vederea împlinirii acestora, vă adresez călduros îndemn pentru desfășurarea unei activități misionare și pastorale tot mai conștiincioase și mai vii, pentru a ne păstra neștirbită unitatea de credință și de neam.

În această activitate a noastră să fim permanent însuflețiți de încrederea că facem parte dintr-un popor care se bucură de stima întregii lumi, prin conducerea înțeleaptă a Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele României, a cărui întregă capacitate creatoare se dăruiește neîncetat în slujirea marilor probleme și năzuințe ale omenirii contemporane.

O Biserică, așa cum e Biserica Ortodoxă Română, chemată să slujească unitatea de credință și de neam, trebuie să se considere, cu clerul și credincioșii ei, o Biserică de mare cinste și, în același timp, de mare responsabilitate. Vă îndemn să cugetați cu toată luarea-aminte asupra acestui lucru și să vă identificați

cu rosturile înalte ale slujirii la care ați fost chemați, fiind în orice împrejurare pilde luminoase pentru credincioșii pe care îi păstoriți. Așa cum fiii poporului nostru au conștiința că sînt, fiecare, o cărămidă vie la zidirea patriei celei noi, nădăjduim și noi să formăm în credincioșii Bisericii noastre convingerea că fiecare din ei înseamnă o contribuție de valoare la unitatea creștinească și a legii strămoșești.

Cu aceste gînduri, exprimîndu-mi încă o dată bucuria pentru întîlnirea noastră de astăzi, vă asigur de toată dragostea și prețuirea mea și a Sfîntului Sinod, precum și de aprecierea pe care înalta noastră conducere de stat o acordă activității noastre puse în slujba unității naționale și a promovării marilor idealuri de pace, înțelegere și apropiere dintre toți oamenii.

Dumnezeu să binecuvînteze lucrarea noastră de astăzi și să vă dăruiască tuturor bogate împliniri și trainice bucurii duhovnicești.

*

Prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în mijlocul preoțimii Capitalei arată dragostea conducerii superioare a Bisericii noastre strămoșești pentru slujitorii Sfintelor Altare și grija pentru bunul mers al activității lor de slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor.

Cuvîntul său cald și plin de învățăminte este așteptat și ascultat de fiecare dată cu mult interes, căci el trezește în inimile preoților noi îndăruiri pentru intensificarea strădaniilor în slujba binelui obștească al Bisericii și al patriei.

REDAȚIA

SESIUNEA DE LUCRU A ORGANELOR CENTRALE ALE PATRIARHIEI ROMÂNE DIN LUNA DECEMBRIE 1987

Potrivit legiurilor bisericești și obiceiului îndătinat, cu prilejul încheierii activității anului 1987, în perioada 18—22 decembrie, a avut loc sesiunea de lucru a Organelor Centrale Bisericești din Patriarhia Română, întrunite la Palatul patriarhal din București.

1. CONSILIUL NAȚIONAL BISERICESC

Consiliul Național Bisericesc, organ central administrativ și, totodată, organul executiv al Sfîntului Sinod și al Adunării Naționale Bisericești, s-a întrunit în sesiune de lucru în zilele de 18 și 19 decembrie sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist, asistat de cei doi episcopi vicari patriarhali, P. S. Vasile Tîrgovișteanul și P. S. Nilon Ploieșteanul.

Timp de două zile, Consiliul Național Bisericesc a ascultat rapoartele PP.CC. Consilieri Patriarhali, a examinat activitatea care ne desfășoară în sectoarele Administrației Patriarhale, a întocmit darea de seamă anuală asupra mersului treburilor bisericești pe sectoare de activitate, precum și bugetul general și contul de gestiune al Patriarhiei, dimpreună cu bugetul și contul de gestiune al Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă și al Casei de Pensii și Ajutoare a Bisericii Ortodoxe Române, spre a fi supuse examinării și aprobării Adunării Naționale Bisericești.

Sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist s-au găsit căile cele mai bune și soluțiile cele mai adecvate care să fie propuse Adunării Naționale Bisericești, spre a răspunde, în chip optim, cerințelor vieții religioase și mersului mereu ascendent al acesteia.

2. ADUNAREA NAȚIONALĂ BISERICESCĂ

Adunarea Națională Bisericească, organul central deliberativ pentru toate chestiunile economice, financiare, administrative și patrimoniale ale Bisericii Ortodoxe Române, alcătuit din membrii Sfântului Sinod și din reprezentanții clerici și mireni ai celor treisprezece eparhii din Patriarhia Română, și-a ținut sesiunea anuală de lucru în ziua de duminică 20 decembrie sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În paraclisul patriarhal s-a săvârșit îndătinata slujbă a Te Deum-ului.

Trecându-se în sala de ședințe, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit următoarea cuvântare :

«Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți, membri ai Sfântului Sinod,

Stimate Domnule Președinte al Departamentului Cultelor, Onorați membri ai Adunării Naționale Bisericești,

Iată-ne, din nou, în forul statutar al Bisericii Ortodoxe Române, Adunarea Națională Bisericească, care, potrivit Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, călăuzește și îndrumă viața bisericească de pe cuprinsul Patriarhiei Române. Ea este forul nostru care, potrivit vechilor tradiții ortodoxe și românești, aduce mărturie asupra viabilității și prezenței Bisericii Ortodoxe în sinul poporului în care aceasta își desfășoară activitatea, în fața creștinătății și a lumii. Adunarea Națională Bisericească, din care face parte Sfântul Sinod împreună cu reprezentanții clerului și credincioșilor, este organul prin care vorbește, în primul rând, Duhul Sfânt și prin care răzbate voința credincioșilor și a clerului Bisericii Ortodoxe Române, oriunde s-ar găsi aceștia. Adunarea Națională Bisericească este, așadar, forul legiuit, prin care Biserica

Ortodoxă Română își exprimă voința și năzuințele ei, trecutul și tradițiile ei ; își afirmă strădaniile de totdeauna pentru păstrarea neștirbită a comorilor de credință ortodoxă, precum și țelurile de viitor, ca și setea de desăvârșire ce îi sînt hărăzite Bisericii de către însuși Mîntuitorul Iisus Hristos, spre a lucra în lume, pentru desăvârșirea acesteia.

Adunarea Națională Bisericească, astfel constituită, legal și canonic, din Ierarhia Bisericii și reprezentanții clerului și credincioșilor, este îndreptățită și datoare, în același timp, să îndrume viața bisericească, potrivit cu cerințele vremii și să poarte mesajul mîntuitor pe pămîntul românesc, pentru continua înălțare a vieții poporului nostru și a țării, unde Biserica Ortodoxă și-a așezat temeliile ei dintru început. Căci, așa cum știm cu toții, sîntem o Biserică apostolică, avînd ca părinte duhovnicesc pe Sfîntul Apostol Andrei, legat de începuturile ființării noastre bisericești și, totodată, o Biserică contopită cu poporul român, care de milenii se află pe aceste ținuturi, unde și-a construit cultura și civilizația.

Biserica noastră, întemeiată pe învățătura Sfinților Apostoli, a Sfinților Părinți și pe credința de două ori milenară a înaintașilor, slujitori și părinți români, martiri și sfinți, care au adăugat Ortodoxiei de pretutindenii valori nemuritoare, este Biserica cea adevărată, căreia Duhul Sfînt i se adresează și o călăuzește, cum spune Sfîntul Evanghelist Ioan în Apocalipsă (2, 11). De aceea ori de cîte ori ne întîlnim într-o asemenea adunare, la un loc cu membrii Sfîntului Sinod și cu reprezentanții clerului și credincioșilor, trebuie să ne amintim aceste adevăruri sfinte cărora noi le dăm viață și prin această formă de lucrare, cu atît mai mult cu cît, astăzi, ne aflăm în ziua pomenirii Sfîntului ierarh Ignatie al Antiohiei, purtătorul de Dumnezeu, unul dintre primii episcopi și martiri ai Bisericii secolului al doilea, care, într-o vreme cînd scrierile patristice erau la început, a vorbit și a prezentat atît de frumos Biserica și pe slujitorii ei. În scurta sa viață, 98—117, acest stîlp al creștinătății a elaborat formule despre Biserică, despre structura ei, valabile pînă astăzi, descriind în epistolele sale treptele bisericești. «După cum Domnul Iisus Hristos, scrie ierarhul martir către Magnezieni, n-a făcut nimic fără Tatăl, tot așa nu trebuie să facem nimic fără episcop și preoți».

Cu această conștiință, pe care sînt încredințat că toți o purtăm, nu numai cei ce sîntem aici, ci și toți fiii Bisericii, pe care noi îi reprezentăm, din toate colțurile țării și de peste hotarele ei, unii așezați departe, pe diferite meridiane ale lumii, slujitori și credincioși, frați ai noștri români, care, în condițiile vieții de acolo, aduc mărturia Bisericii mame, Adunarea noastră se deschide, este de la sine înțeles, într-o atmosferă luminoasă, de nădejde și de optimism, atît din punct de vedere bisericesc, cît și al vieții poporului român. Anul care stă să treacă a fost plin de evenimente, cu roade deosebit de bogate și de trainice pe pămîntul țării noastre.

Anul acesta este un an jubiliar pentru poporul nostru, fiind legat de aniversarea celor patru decenii de la proclamarea Republicii, veche și nobilă aspirație, ce a animat gîndirea înaintată a cărturarilor și a însuflețit lupta poporului român, mai ales în vremea cînd el era tributatar unei dinastii străine de credința strămoșească și de zestrea moștenită de la înaintași și care, în 1947, și-a exprimat voința de a se conduce singur, după propria sa rînduială.

Cele patru decenii de Republică au însemnat pentru poporul nostru o cale de rodnice și mărețe împliniri materiale și spirituale, care au determinat o schimbare radicală a întregii vieți naționale, în toate sectoarele de activitate, așa fel încît, cel care pășește astăzi, într-o parte sau alta a pămîntului românesc este profund impresionat de noua înfățișare a țării. Noi localități — orașe și sate —, mari obiective industriale și agricole, instituții de cultură și de învățămînt au apărut, an după an, în cele patru decenii, pe harta patriei. Remodelarea peisajului țării, prin crearea unor platforme industriale mari și apariția unor noi ramuri ale industriei, prin construirea unor mari hidrocentrale pe Dunăre și pe apele interioare, prin realizarea grandioasei magistrale albastre — Canalul Dunăre-Marea Neagră —, prin noua urbanistică și arhitectonică, prin înălțarea altor mărețe citorii în ultimii peste 20 de ani — «Transfăgărășanul», Metroul bucureștean, înscrierea României printre realizatorii importanți de produse ale tehnicii «de vîrf», ca și deschiderea de noi punți de contacte între oameni și popoare, de colaborare și prietenie între state și de promovare a păcii în lume — ilustrează elocvent noile cote ale capacității creatoare și ale eforturilor susținute ale întregului nostru popor, rodul gîndirii cutezătoare și al activității neobosite a Președintelui României, Domnul Nicolae Ceaușescu.

Cele patru decenii de Republică, așadar, ne pun în față chipul unui popor și al unei țări demne de acest sfârșit de secol, cu o bogată zestre materială și spirituală, cu o viață de muncă și de creație și cu o orientare pașnică a politicii sale externe, aflat în rînd cu toate popoarele lumii, dornice de înțelegere și de pace. Ca fii ai poporului român, de bună seamă, ne bucurăm de toate aceste realizări obținute și salutăm cu entuziasm, și din acest for bisericesc, aceste istorice și mărețe împliniri.

În cele patru decenii de Republică, Biserica Ortodoxă Română, datorită înțelepciunii celor doi Întîistătători ai ei din această perioadă, patriarhii de vie memorie Justinian Marina și Iustin Moiescu, care au călăuzit-o pe un drum singur, neșovăitor, de afirmare a valorilor spirituale tradiționale, și-a adus contribuția, prin Ierarhie, cler și credincioși, la toate aceste mărețe înfăptuiri, la zidirea vieții noi în patria noastră. Datorită condițiilor de libertate religioasă create de conducerea înțeleaptă a poporului român, Biserica Ortodoxă Română, sub arhipăstoria acestor mari înaintași, a îndeplinit un rol de pionierat în abordarea și rezolvarea marilor probleme ale contemporaneității, atît a celor cu caracter teologic pastoral, cît și a celor legate de viața și dezvoltarea națiunii noastre și de frămîntările omenirii de pretutindeni în căutarea marilor valori spirituale și a priorității acestora. Între acestea a ieșit cu pregnanță valoarea cuvenită omului, muncii și creației lui, demnității și vieții lui.

Sîntem, astăzi, cum știm, o Biserică așezată temeinic pe învățătura Sfinților Apostoli, cu un tezaur de credință neștirbit, păstrat de secole cu mare grijă prin vrednicia ierarhilor, a clerului și credincioșilor ; cu o zestre neprețuită de artă religioasă, cunoscută întregii lumi și ocrotită și valorificată, de asemenea, cu multă dragoste de slujitorii și dreptmăritorii creștini și cu sprijinul conducerii noastre de stat. Avem o Biserică, așa cum cunoașteți fiecare, bine organizată, cu parohii, cu mînăstiri, cu eparhii și cu rang de Patriarhie, înăuntrul căreia se depun strădaniile cu rîvnă și spor duhovnicesc, avînd pururea conștiința legăturii cu sfîntul altar și cu glia străbună, în care își găsesc izvorul toate aceste mijloace prin care noi ne exprimăm și ne aducem mărturia în sînul poporului din care am odrăslit. Este o trăsătură a Bisericii noastre, ca și a poporului român, această legătură trainică cu pămîntul strămoșesc, cu plaiul natal și cu tot ceea ce are el atît de frumos și dătător de viață. Sub brazda

lui a stat și încă mai stau ascunse arhivele existenței și dăinuirii noastre și tot aici se păstrează ca într-un chivot uriaș mărturiile sfinte ale Ortodoxiei noastre, obiecte liturgice, Sfinte Moaște și martiri, precum și rămășițele pămîntești ale întemeietorilor de țară ca : Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și Sfînt și atîția alții din sanctuarele de la Rădăuți, Arnota, Probota sau neuitații eroi de la Mărășești.

Sînt proprii și firești nouă, românilor, cum spuneam, dragostea fierbinte de credință și de neam, ca și statornicia pe vatra străbună, apărută în istorie cu mari jertfe și nenumărate sacrificii. Din rodul binecuvîntat al acestui pămînt și din firea înconjurătoare folosim tot ce este mai sfînt și dumnezeiesc, ca elemente liturgice, atît vinul, cît și prescura, pentru a ne împărtași spre viața cea nemuritoare, spre viața cea veșnică, spre a primi «doctoria nemuririi», cum spuneau marii Părinți ai Bisericii.

Ținutul natal ne este scump și sfînt și pentru că în sînul lui se odihnesc rămășițele pămîntești ale părinților și strămoșilor noștri, ale celor care au predicat și au trăit credința pe plaiurile românești, începînd din epoca patristică și pînă în zilele noastre și față de care Sfîntul Sinod a arătat o grijă deosebită, trecîndu-le numele în această perioadă, în rîndul sfinților, potrivit străvechilor noastre rînduieli. Toate popoarele aveau sfinții lor și moaștele sfinților lor, pe cînd noi am fost în situația de a aduce din alte părți sfinte moaște, prin grija voievozilor români care, în accepția vremii, legau independența țării și neatîrnarea Bisericii și de existența moaștelor în catedralele eparhiale, ca la Suceava, Curtea de Argeș, Iași etc. În timpul nostru, în cele patru decenii de Republică, Biserica Ortodoxă Română a săvîrșit canonicizări de sfinți. Calendarul nostru bisericesc are astăzi în paginile lui, alături de sfinții cinstiți de întreaga Ortodoxie, și sfinți români, de pe toate ținuturile românești.

Un alt capitol al activității noastre bisericești, din cele patru decenii, care a stat și continuă să stea în atenția Sfîntului Sinod și în viitor, este acela al Teologiei, al scrisului bisericesc, al transpunerii gîndirii părinților Bisericii din primele veacuri în graiul și pe înțelesul fiilor Bisericii noastre. Întru aceasta ne stau pildă și îndemn toți marii ierarhi, monahi, cărturari care ne-au lăsat adevărate perle de gîndire și adevărate lumini călăuzitoare în graiul nostru străbun încă din secolele XV, XVI

și următoarele. Aducerea scrierilor părinților capadocieni sau a părinților patristici din Sciția Minor și a altor mari ierarhi ai creștinătății în biblioteca fiecărei parohii este, astfel, o realizare de mare preț a Bisericii. Profesorii noștri, atât cei actuali, cât și cei care s-au stins din viață, au rămas și vor rămâne în galeria cinstirilor Bisericii pentru contribuția adusă la dezvoltarea teologiei ortodoxe românești, bazată pe seva gândirii Sfinților Părinți, pe mireasma scrierilor patristice, dînd tuturor din izvoarele nesecate ale Bisericii de pretutindeni. Aceste Colecții Teologice, Viețile Sfinților cu sfinții români, Filocalia, revistele teologice, lucrările științifice și omiletice ale ierarhilor, cărțile de cult, Biblia, Psaltirea și Biblia de la 1688 constituie lucrarea strălucitoare a Bisericii noastre strămoșești.

De aceea, în Biserica Ortodoxă Română profesorii de teologie se bucură de multă prețuire și însuși învățămîntul teologic datorează mult preocupărilor Sfintului Sinod, din cele patru decenii, de a avea preoți pe măsura cerințelor Bisericii, strîns legați de altarul străbun și de pămîntul românesc. Tinerii care, în acești ani, au frecventat și au absolvit seminariile și institutele teologice au fost îndrumați în duhul învățaturii Sfinților Părinți, al dragostei față de credința strămoșească, al iubirii de țară și de neam și de aceea, încercăm o mare durere atunci cînd printre ei se găsesc unii, excepții de bună seamă, care se răcesc de căldura plaiului natal, unde au văzut lumina soarelui și unde s-au bucurat de grija și prețuirea credincioșilor, a profesorilor și a ierarhilor Bisericii. Iată de ce, clerul Bisericii Ortodoxe Române are datoria de a cunoaște agonisita gândirii teologiei noastre românești, actualizarea ei în decursul celor patru decenii, pentru a aduce roade binecuvîntate după chipul și înțelepciunea poporului român pe care este chemat să-l slujească cu rivnă și devotament.

Cele patru decenii de Republică, stimați membri ai Adunării Naționale Bisericești, au însemnat, deci, pentru Biserica Ortodoxă Română agonisită bogată și trainică, de care ne bucurăm în primul rînd noi și odată cu noi se bucură și celelalte Biserici ortodoxe și creștine din lume. Vizita Patriarhului ecumenic Dimitrios I al Constantinopolului în România, atît de rară și de istorică, precum știm cu toții, ca și vizitele altor patriarhi și ale unor conducători și reprezentanți de Biserici și confesiuni creștine, a oferit lumii creștine posibilitatea să constate autenticitatea în Biserica noastră; naturalețea și echilibrul în gîndirea teologică, în arta religioasă și în viața noastră de toate zilele.

Fiecare biserică și mănăstire, fiecare monument de artă și de arhitectură religioasă, întruchipează gândirea și geniul creator al poporului nostru, evlavia și iscusința celor care, cu mâini harnice și sfinte, au lucrat celebrele fresce de la Voroneț, de la Sucevița sau Moldovița, care au cioplit piatra Trei Ierarhilor și au zidit Sf. Treime de la Siret sau mănăstirea Cozia și atâtea alte frumuseți de pe pământul românesc.

Avem, așadar, o moștenire de mare preț, dar, în același timp și agonisita celor patru decenii de Republică, la fel de scumpă și de valoroasă pentru Biserica noastră. Constituie un popas aniversar, pentru noi, toți, jubileul celor 40 de ani de Republică, dar el se împletește în mod fericit cu adunarea noastră de astăzi, chemată să exprime hotărârea ierarhilor și a reprezentanților clerului și credincioșilor de a continua mersul înainte al Bisericii strămoșești, de a duce mai departe tradiția și lucrarea ei, cu fiecare generație, îmbogățind-o și valorificând-o în viața credincioșilor, a poporului și a patriei.

Un îndreptar prețios și o călăuză în strădaniile noastre spre mai bine îl reprezintă cuvântarea președintelui României, Domnul Nicolae Ceaușescu, rostită zilele trecute în marele forum al poporului român. Slujitorii și credincioșii Bisericii noastre, asemenea tuturor fiilor țării, găsesc în această magistrală expunere un bogat tezaur de gândire și de tradiție românească, drumul de lupte și de jertfe al poporului român pentru libertate și neahtarnare, împletit cu problemele prezentului, cu voința dâră de a continua opera istorică de dezvoltare multilaterală a patriei în mijlocul atîtor frămîntări pe care viața le ridică astăzi în fața întregii omeniri. Cu asemenea conducere și noi, fiii și slujitorii Bisericii străbune, ne mîndrim, pentru că avem în frunte un mare gînditor și un temerar cutezător, care prețuiește istoria și tezaurul național și aduce soluții valoroase pentru viața fericită a întregului nostru popor.

Iată pentru ce, onorați membri ai Adunării Naționale Bisericești, sînt foarte bucuroși ca, în această atmosferă de încredere și optimism, să deschid lucrările ședinței noastre și să vă îndemn să chibzuim împreună asupra rosturilor actuale ale Bisericii Ortodoxe Române, a înfăptuirilor și preocupărilor ei de viitor și care în dările de seamă vor fi pe larg prezentate. Sînt realizări care ne onorează și preocupări care, de asemenea, ne fac cinste. Vor fi și lipsuri, de bună seamă, pe care nu trebuie să le ascundem, ci să le examinăm în adevărata lor importanță, pentru a le îndrepta.

Avem, desigur, în activitatea noastră, îndreptată spre țelurile de care vorbeam, încă multe de făcut. Vom constata din darea de seamă privitoare la construcții și reparații, de exemplu, câtă nădejde ne dau credincioșii și preoții Bisericii noastre, harnici și jertfitori, care, ca niște albine, au zidit, au refăcut și au întreținut sfintele locașuri, realizând lucrări trainice și frumoase prin care și-au arătat vrednicia și priceperea lor. Trebuie să cunoașteți, de la început, că numai în anul acesta avem în curs de construcție la parohiile din cuprinsul Patriarhiei Române în jur de 50 de noi biserici ortodoxe, pe lângă lucrările ce se execută la clădirile instituțiilor noastre centrale, de la Institutul Teologic Universitar din București și de la Atelierele Institutului Biblic, precum și la mînăstirile monumente istorice, la sediile episcopilor și ale mitropoliilor, ceea ce exprimă condițiile de deplină libertate religioasă în care ne desfășurăm activitatea, sprijinul larg și înțelegerea de care ne bucurăm din partea forurilor de stat. Este adevărat că pentru mai bine rămîne întotdeauna loc. Noi trebuie să urmărim, în primul rînd, îmbunătățirea activității în domeniul disciplinei, al comportării slujitorilor sfintului altar, al buneii lor conduite bisericești și cetățenești.

În încheierea acestui cuvînt de deschidere cred că sînt în asentimentul dumneavoastră, al tuturor, să salut prezența la lucrările noastre a Domnului Ion Cumpănașu, președintele Departamentului Cultelor și să-i mulțumesc pentru decizia de deschidere a ședinței de astăzi, asigurîndu-l, totodată, că discuțiile ce le vom purta asupra dărilor de seamă vor reprezenta un pas înainte pe linia continuării activității noastre bisericești de pînă acum.

Vă salut pe toți, din toată inima, pe Înalt Prea Sfințiii Mitropoliți, pe Prea Sfințiii Episcopi și Arhieriei, membri ai Sfințului Sinod și pe dumneavoastră, reprezentanții clerului și credincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române, pentru promptitudinea cu care ați răspuns la chemarea ce v-am adresat-o și vă spun tuturor «bine ați venit sănătoși», iar Bunul Dumnezeu să încununeze lucrările noastre cu roade folositoare pentru Biserica strămoșească, pentru patria și poporul român».

În continuare, lucrările au continuat pe comisii, pentru studierea problemelor și redactarea referatelor.

La reluarea lucrărilor în plen, P.C. Pr. vicar administrativ Teofil Dumitrescu a prezentat raportul *Comisiei organizatorice*.

P.C. Pr. vicar administrativ Lucian Augustin, raportorul *Comisiei bisericești*, a prezentat referatele asupra dărilor de seamă pe anul 1987 ale Sectoarelor Administrației Patriarhale, în ordinea următoare :

- a) Referatul privind darea de seamă a Sectorului I al Administrației Patriarhale — Cancelaria Sfintului Sinod ;
- b) Referatul privind darea de seamă a Sectorului III al Administrației Patriarhale — Relații Externe Bisericești ;
- c) Referatul privind darea de seamă a Sectorului IV al Administrației Patriarhale — Comunități Externe și Burse.

P.C. Pr. Ion Olariu, raportorul *Comisiei culturale*, a prezentat referatul cu privire la : a) Darea de seamă a Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă ; b) Contul de execuție bugetară și Bilanțul pe anul 1986 al Sectorului Institutului Biblic-Editură și Tipografie ; c) Raportul informativ al Sectorului Institutului Biblic — Editură și Tipografie, pe anul 1987, pe baza Contului de execuție al primelor trei trimestre ; d) Contul de execuție bugetară și Bilanțul pe anul 1986 al Sectorului Institutului Biblic -Ateliere ; e) Raportul informativ al Sectorului Institutului Biblic-Ateliere pe anul 1987, pe baza contului de execuție al primelor trei trimestre.

P.C. Prot. Constantin Runcanu, raportorul *Comisiei economico-financiare*, a prezentat referatul cu privire la : a) Contul de execuție bugetară și Bugetul pe anul 1986 al Sectorului Economic al Administrației Patriarhale ; b) Raportul informativ al Sectorului Economic al Administrației Patriarhale pe anul 1987, pe baza Contului de execuție al primelor trei trimestre ; c) Contul de execuție bugetară și Bilanțul pe anul 1986 al Casei de Pensii și Ajutoare a Bisericii Ortodoxe Române ; d) Raportul informativ al Casei de Pensii și Ajutoare a Bisericii Ortodoxe Române pe anul 1987, pe baza Contului de execuție al primelor trei trimestre.

P.C. Pr. Vitalie Peretealcu, raportorul *Comisiei bugetare*, a prezentat referatul privind : a) Proiectul Bugetar de venituri și cheltuieli ai Administrației Patriarhale și instituțiilor anexe pe anul 1988 ; b) Proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Casei de Pensii și Ajutoare a Bisericii Ortodoxe Române pe anul 1988.

Pe marginea referatelor au luat cuvîntul : P.C. Pr. Teodor Bodnar, Dl. Prof. *Virgil Cîndea* și Dl. avocat *Tudor Vasilescu*.

Tuturor, a răspuns Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, care a rostit următoarea cuvîntare :

«Înainte de a supune aprobării referatele și propunerile comisiilor Adunării Naționale Bisericești, se cuvine să se facă unele sublinieri în legătură cu cele afirmate de onorații vorbitori.

Mai întîi remarcăm cuvîntul D-lui Prof. *Virgil Cîndea*, care a adus un cald omagiu culturii noastre străvechi și mesajul artistic și ortodox al neamului românesc din secolul al XVII-lea, cuvînt care ne-a impresionat profund, fiind pentru toți îndemn

în slujirea Bisericii și poporului nostru. Ca reputat cunoscător al artei și scrisului nostru străvechi, cărora le-a închinat opere de mare valoare, Domnia sa a cules din arhivele și bibliotecile de pe alte continente și a pus la îndemina cititorilor și cercetătorilor din țară și de peste hotare, lucrările și gândirea marilor bărbați de cultură români din secolele XVII și XVIII.

De asemenea, Dl. Prof. Tudor Vasilescu ne-a făcut o frumoasă prezentare a ceea ce a însemnat și înseamnă astăzi Biserica Ortodoxă Română în viața țării și a poporului nostru. Acest lucru este deosebit de important pentru slujitorii și credincioșii noștri de a se ști fiii unei asemenea instituții, cu atâtea valori și atâtea posibilități, menite să-i ajute să se dezvolte ca personalități și ca nivel de cunoștințe și în același timp, să se înrădăcineze adânc în pământul patriei. Așa au gândit părinții noștri, așa gândim și noi și de bună seamă, aceste convingeri vor genera în activitatea clerului și a credincioșilor a spirit rîvnă în slujirea Bisericii strămoșești.

Au fost binevenite aceste intervenții, ca și tematica adunării de astăzi, cu atît mai mult cu cît la ședință participă și profesorii Institutului Teologic Universitar din București, precum și membrii Comisiei pentru transliterarea Bibliei de la 1688, în frunte cu Dl. Prof. I. Chițimia, renumit om de știință, de unde rezultă că Biserica noastră se află într-o permanentă și largă deschidere către cultură, într-o împreună-lucrare cu cei ce cunosc procesul de dezvoltare al limbii române și pot să-și aducă aportul lor la valorificarea drumului parcurs în acești trei sute de ani. Sînt bucuros să vă aduc la cunoștință că această lucrare se află într-un stadiu mulțumitor și nădăjduim că harnicii noștri tipografi se vor achita cu cinste și de data aceasta.

Subliniez, în acest context, că dialogul teologic contemporan, activitatea ecumenică desfășurată în marile organizații creștine mondiale — Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Creștină pentru Pace și Conferința Bisericilor Europene —, ca și în alte multe simpozioane și întâlniri culturale, sînt onorate de prezența ierarhilor, a profesorilor și a altor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române.

Comunitățile ortodoxe românești de peste hotare, despre care a vorbit de asemeni Dl. Prof. Virgil Cîndea, constituie o preocupare permanentă a Sfîntului Sinod care, prin sectorul de resort din Cancelaria noastră veghează cu dragoste ca slujitorii și credincioșii noștri aflați pe alte meridiane să se bucure de tot

sprijinul cuvenit. Cu prilejul întâlnirilor pe care le-am avut personal cu credincioșii ortodocși români stabiliți peste hotare, atît în țările vizitate cît și aici, am constatat multă rîvnă pentru păstrarea identității lor sufletești și patriotice. În activitatea Bisericii noastre, grija pentru satisfacerea trebuințelor lor religioase a devenit o preocupare constantă. În acest scop Sfîntul Sinod a rînduit, încă din anii trecuți, două exarhate pentru comunitățile noastre de peste hotare, pe care, însă, sectorul de resort a omis să le amintească în darea de seamă, dar despre care este bine să se știe, pentru că ele reprezintă o punte canonică și de doctrină cu frații noștri ortodocși din afara hotarelor țării, aflați sub jurisdicția Bisericii mame. Astfel, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului este Exarh pentru Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română în America și Canada, iar I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului este Exarh pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și Occidentală, realizînd întâlniri frățești, rodnice cu ierarhii celor două Arhiepiscopii românești.

În continuare, mă voi referi la propunerea pe care P.C. Pr. Teodor Bodnar a făcut-o în legătură cu instituirea unor decorații în Biserica noastră. Ideea nu este nouă. Ea a mai fost formulată și expusă și în trecut, de același dîstins slujitor și membru vechi al Adunării Naționale Bisericești. Desigur, argumentele aduse sînt demne de luat în seamă. De aceea, le reținem, pentru a le examina cu toată atenția. Știm bine însă că Ortodoxia românească a strălucit prin modestia și credincioșia ei, prin valorile ei aduse culturii și artei ortodoxe, și prin dîrzenia cu care a păstrat, de-a lungul secolelor, tezaurul de credință strămoșească, nelipsindu-i, mai ales, nimbul sfințeniei care, este adevărat, a ajuns tîrziu la consacrare în calendarele noastre bisericești. Canonizarea unor sfinți români s-a făcut, așa cum știm, după decenii de intense studii și cercetări de viață bisericească și în urma trecerii probei de foc pe care o exercită permanent poporul dreptcredincios în întregimea lui — ierarhie, cler și credincioși —, în legătură cu vrednicia și sfințenia cuiva în Biserică. De aceea, instituirea unor decorații bisericești, de tipul celor propuse, cere timp și presupune studiu atent pentru a se ajunge la formula cea mai potrivită cu ajutorul căreia Biserica să prețuiască vredniciile înaintașilor, a poporului român dreptcredincios, prin aceste forme văzute. Pînă atunci, noi trebuie să folosim din plin celelalte modalități de care dispunem pentru a face mai bine cunoscută și înțeleasă Ortodoxia românească în lumea creștină de azi. Mă refer, între altele, la ca-

lea tiparului și a scrisului bisericesc, mijloace eficiente, cum s-a arătat aici, de cunoaștere peste hotare, prin intermediul limbilor moderne, a gândirii noastre teologice. Unele lucrări ale teologiei românești, datorate ierarhilor și profesorilor noștri, au apărut deja în alte limbi străine și vom continua, de bună seamă, să insistăm în această direcție.

După cum vedeți, Biserica noastră crește și se dezvoltă frumos și poate că și prin decorațiile despre care s-a vorbit am avea de câștigat. Nu trebuie să uităm, însă, că experiența vieții noastre bisericești arată că prestigiul Bisericii Ortodoxe Române constă în păstrarea neștirbită a tezaurului de credință, în sporul și în ofranda pe care, generație după generație, o aducem la înflorirea Ortodoxiei, la menținerea și întărirea unității ei. Avem o viață bisericească, cum știți și cum ați auzit și din dările de seamă, intensă și cuprinzătoare, ce se desfășoară pe o gamă largă de preocupări, mergând de la nivelul înalt al gândirii teologice și al contactelor panortodoxe și intercreștine, până la problemele cu caracter administrativ-gospodăresc, sau de învățământ bisericesc, oglindite în cifrele prezentate, care, deși aride, sînt necesare totuși, deoarece constituie suportul material al activității noastre. Prin aprobarea dată lucrărilor acestei Adunări ați adăugat la hotărârile luate în Comisii și încrederea deosebită pe care o vom onora cum se cuvine.

Toate aceste înfăptuiri bisericești sînt posibile datorită orînduirii noastre actuale, înțelepciunii conducerii de stat, a Președintelui României, Domnul Nicolae Ceaușescu, prin libertatea religioasă de care se bucură Biserica Ortodoxă Română și celelalte Culte din țara noastră, pentru care ne exprimăm și cu acest prilej, sentimentele de aleasă cinstire și profundă recunoștință. Datorită libertății de credință, a libertății religioase statornicite în România, noi ne desfășurăm viața bisericească ca într-o familie, împărtășindu-ne bucuriile și cîteodată grijile, firești de altfel, în orice efort deosebit. Anul acesta, familia noastră bisericească a trăit pe plan sinodal bucuria multor împliniri. În acest context, aș vrea să subliniez, între altele, unele aniversări în cadrul mitropoliilor și al eparhiilor, unele vrednicii, ce s-au ținut oarecum mai tănuite, căci așa ne stă nouă bine în Biserică, dar cărora Sfîntul Sinod le-a acordat întotdeauna o atenție deosebită, spre a fi părtaș la bucuria credincioșilor și slujitorilor sfîntelor altare din eparhiile respective.

Mă refer la jubileul de 25 de ani de arhipăstorire a I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, despre care vorbesc cu multă

bucurie nu numai în calitatea în care mă aflu, ci și în aceea de vechi colaborator și împreună-lucrător încă de pe plaiurile scumpe ale Banatului și Crișanei, pe vremea când eram episcop la Arad. I.P.S. Sa, ales ca ierarh în anii noștri, fiind rod al epocii pe care o străbatem, a făcut din Mitropolia Banatului o eparhie fruntașă a Bisericii noastre, iar la Timișoara, un centru de cultură bisericească de mare valoare, cu Seminar teologic și cu o tipografie modernă, dublat de un sediu gospodăresc bine întocmit. De aceea, fără să știe I.P.S. Mitropolit Nicolae, mi-am luat permisiunea ca aici, în fața dumneavoastră și sînt sigur că sînt în asentimentul tuturor, a preoțimei și credincioșilor din Mitropolia Banatului, să-i dorim sănătate, ani mulți și fericiți în slujba sfintei noastre Biserici și a patriei.

Cu aceeași dragoste și prețuire remarcăm, de asemenea, activitatea rodnică a I.P.S. Arhiepiscop Teofil la Cluj, care a împlinit de curînd trei decenii de arhipăstorire neînteruptă la aceeași eparhie din inima Transilvaniei. Cum știți, I.P.S. Sa și-a început activitatea de ierarh în ținuturile lui Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare, ca episcop al Romanului și Hușilor, de unde a dus, apoi la Cluj, balsamul Ortodoxiei de pe plaiurile moldovene, pe care l-a împletit cu realitățile vieții de acolo, aducînd un spor binecuvîntat atît în cadrul Sfîntului Sinod, cît și în viața Bisericii, precum și în delegațiile de peste hotare. Statornic în credința strămoșească și cu un spirit larg de sinodalitate, I.P.S. Arhiepiscop Teofil a atras dragostea și respectul tuturor păstoriiților săi, a forurilor bisericești, cît și a conducerii de stat, înscriind înfăptuiri duhovnicești și gospodărești și în eparhia transilvană. În numele dumneavoastră, al tuturor și al meu personal, îl îmbrățișez la această aniversare și Bunul Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și zile îndelungate spre a sluji cu aceeași rîvnă Biserica noastră și patria dragă.

Reținînd din dezbaterele adunării răspunderile ce ne revin, atît mie personal și colaboratorilor, cît și Sfîntului Sinod, vă încredințez că vom depune mai departe toată stăruința pentru a duce la bun sfîrșit cerințele Bisericii noastre strămoșești, ale clerului și credincioșilor ei. Către ei îndrept în aceste clipe cele mai alese aprecieri și asigurări de dragoste și prețuire pe care le purtăm toți pentru vrednicile lor pilduitoare.

Doresc să mulțumesc în chip deosebit Domnului Ion Cumpănașu, Președintele Departamentului Cultelor și colaboratorilor săi pentru prezența la ședința noastră, văzînd în

accasta un semn de prețuire din partea conducerii de stat față de credincioșii și slujitorii Bisericii Ortodoxe Române.

După cum se cunoaște, conducerea de stat, prin Departamentul Cultelor, crează condiții dintre cele mai favorabile pentru desfășurarea multelor activități în Biserica noastră. N-ar fi posibilă o asemenea activitate, rodnică și bogată și atât de diversificată, dacă nu ne-am bucura de sprijinul permanent al Onoratului Departament al Cultelor pentru tot ceea ce privește viața noastră bisericească. Ați remarcat, de asemenea, din rapoartele prezentate sumele pe care Biserica noastră le primește din partea statului, atât ca subvenții pentru învățămîntul teologic, cât și drept contribuție la remunerarea clerului, ceea ce constituie nu numai un sprijin material substanțial, dar și o participare nemijlocită la viața noastră bisericească. De aceea, sîntem profund recunoscători Înaltei conduceri de stat și îl rog pe Domnul Ion Cumpănașu să transmită președintelui țării, Domnului Nicolae Ceaușescu, sentimentele noastre de prețuire și respect, adîncă și caldă noastră simțire patriotică.

În încheiere, vă doresc tuturor, înainte de sărbători, multă sănătate și fericire. Să petreceți cu bine Sfintele sărbători și Anul Nou să-l întâmpinați cu aceleași bucurii.

Transmiteți din partea mea tuturor preoților și credincioșilor binecuvîntări și dragoste părintească.

La Mulți Ani !».

După aprobarea dărilor de seamă, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**, P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, vicar patriarhal, a dat citire următoarei *telegrame* :

«Excelenței Sale
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU,
Președintele Republicii Socialiste România

În deplină unitate de cuget și simțire cu întregul nostru popor, Adunarea Națională Bisericească, cel mai înalt organism de conducere al Bisericii Ortodoxe Române, alcătuită din ierarhii Sfîntului Sinod și reprezentanții Clerului și credincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române, întruniți în sesiune de lucru, au analizat cu deplină responsabilitate activitatea desfășurată în anul 1987, pe plan bisericesc, misionar-pastoral și patriotic-cetățenesc, și au luat act cu satisfacție că, acționînd cu mijloace și în forme specifice, lucrarea ei se întec-

grează în eforturile pe care întreaga națiune, sub înțeleapta și clarvăzătoarea cărmuire a Excelenței Voastre, le depune pentru o viață tot mai luminoasă și mai prosperă, pentru ridicarea Patriei pe noi trepte de civilizație și progres.

Cu cel mai viu interes, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au urmărit strălucita activitate a Excelenței Voastre consacrată apărării păcii, instaurării unui climat de destindere, securitate și cooperare între popoare și ne-am bucurat că, în întreaga lume, inițiativele și acțiunile țării noastre au fost întâmpinate pretutindeni cu deosebit interes, ca expresie a prestigiului internațional al României și eminentului ei conducător.

În numele întregii obști a Bisericii noastre, membrii Adunării își exprimă sentimentele lor de nețărmurită dragoste și înaltă cinstire față de Excelența Voastră, mult stimată Domnule președinte Nicolae Ceaușescu, personalitate de excepție a epocii noastre, patriot înflăcărat și conducător încercat al poporului român, militant consecvent pentru pacea lumii, care v-ați închinat întreaga viață slujirii năzuințelor și aspirațiilor poporului nostru și făuririi României noi. Totodată, profund recunoscători pentru climatul de deplină libertate religioasă asigurat de stat Bisericii noastre, odată cu instaurarea Republicii, precum și pentru larga înțelegere și deosebita apreciere pe care Excelența Voastră, personal, le arătați lucrării noastre statornice de sprijinire a eforturilor și muncii creatoare a poporului român, vă încredințăm, Domnule Președinte, că împreună cu toți fiii pământului românesc, vom rămîne neclintii în hotărîrea de a ne dăruia cu tot ceea ce avem mai scump pentru înălțarea și înflorirea continuă a Patriei noastre dragi.

La marea sărbătoare prilejuită de aniversarea a patru decenii de la proclamarea Republicii, eveniment cu profunde rezonanțe istorice în viața Patriei, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, simțindu-ne părtași la rodnicile împliniri ale harnicului nostru popor, făgăduim că vom sprijini cu toate puterile înfăptuirea mărețului program de dezvoltare multilaterală a patriei, prezentat de Excelența Voastră, cu strălucire de geniu gânditor și neasemuit conducător de țară, în marele forum politic al poporului, desfășurat recent în Capitală și vom sluji cu râvnă sporită nobilele idealuri de pace și colaborare între oameni și popoare.

Aflîndu-ne în preajma Anului Nou, vă rugăm să primiți, mult stimate Domnule Președinte, urările noastre izvorîte din adîncul inimii, de multă sănătate și fericire, putere nemărginită de muncă pentru a conduce cu aceeași strălucire națiunea română spre noi și mărețe realizări pentru prosperitatea patriei și bunăstarea poporului, pentru pace și largă colaborare internațională.

Intru mulți și fericiți ani !

Președintele Adunării Naționale Bisericești

TEOCTIST,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMANE

3. SFÎNTUL SINOD

Sesiunea de lucru a Sfîntului Sinod s-a desfășurat la Palatul Patriarhal, în zilele de 21 și 22 decembrie, sub președinția Prea Fericitului Patriarh **Teoctist**, încheind astfel sesiunea anuală de lucru, în cadrul căreia s-au examinat o seamă de probleme privind activitatea internă și externă a Bisericii Ortodoxe Române în perioada septembrie-decembrie 1987.

După examinarea expunerilor prezentate în cele patru comisii sinodale (Comisia Relațiilor Externe Bisericești, Comisia pentru doctrină, viață religioasă și pentru mînăstiri, Comisia canonică, juridică și pentru disciplină și Comisia învățămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc), membrii Sfîntului Sinod, în deplină unitate de vederi și în unanimitate au luat hotărîrile corespunzătoare vieții religioase din Biserica noastră.

O atenție deosebită a acordat Sfîntul Sinod examinării relațiilor cu Bisericile Ortodoxe surori în cadrul cărora s-a înscris vizita la Patriarhia Română, în luna septembrie, a Sanctității Sale Dimitrios I, Patriarhul ecumenic, ale cărei rezultate au o semnificație deosebită pentru întreaga Ortodoxie cît și pentru relațiile bilaterale dintre cele două Biserici.

De asemenea, Sfîntul Sinod a făcut o evaluare a rezultatelor vizitei la înalt nivel a delegației Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh **Teoctist**, făcută Bisericii Luterane din Suedia, în perioada 26 septembrie—3 octombrie, și comunităților ortodoxe române care își desfășoară activitatea în această țară.

Tot pe planul relațiilor externe, Sfîntul Sinod a examinat stadiul dialogurilor cu Biserica Romano-Catolică, cu Biserica Veche-Catolică,

cu Bisericile Protestante și relațiile cu organizațiile creștine mondiale (Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene, Conferința Creștină pentru Pace), precum și alte aspecte ale relațiilor noastre bisericești în cadrul diferitelor întâlniri interbisericești și teologice.

Pe plan intern, Sfântul Sinod s-a preocupat, în mod deosebit, de promovarea activității misionare și pastorale a clerului pentru a răspunde cerințelor spirituale ale credincioșilor și cerințelor vieții religioase tot mai intense din parohiile noastre.

Învățămîntul teologic s-a găsit, de asemenea, în centrul atenției Sfântului Sinod care a aprobat un nou plan de învățămînt al seminariilor teologice, adecvat cerințelor Bisericii noastre, a revizuit programele analitice și a instituit comisii de cadre didactice și ierarhi care să se preocupe de conținutul programelor analitice, al cursurilor și manualelor care apar în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Pentru continuarea pregătirii clerului, Sfântul Sinod a luat hotărîrea organizării celei de a 74-a serii a cursurilor de îndrumare misionară și pastorală în perioada 4 iulie—4 august 1988 și a fixat temele celor patru conferințe preoțești trimestriale și ale celor două conferințe administrative din cursul anului 1988, care vor fi dezbătute de clerul din întreaga Patriarhie.

Deopotrivă, Sfântul Sinod a adus în această sesiune și hotărîri care privesc disciplina clerului și credincioșilor, precum și referitoare la alte aspecte ale vieții religioase din Biserica noastră.

REDACȚIA

PARTICIPAREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA PLENARA CONSILIULUI NAȚIONAL AL FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

În ziua de 21 decembrie 1987, sub președinția Excelenței sale Domnului Nicolae Ceaușescu, și-a desfășurat lucrările Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste. Plenara celui mai larg și mai reprezentativ for al democrației românești a dezbătut — într-o atmosferă de puternică unitate și de însuflețitor angajament patriotic — o serie de probleme de o deosebită însemnătate privind dezvoltarea țării noastre în actuala perioadă a construcției noii orînduiri și în perspectivă.

În cadrul lucrărilor Plenarei Frontului Democrației și Unității Socialiste, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit următoarea cuvîntare :

Mult stimate Domnule Președinte
NICOLAE CEAUȘESCU,

Sînt deosebit de onorat că mi s-a dat posibilitatea de a lua cuvîntul în cadrul actualei reuniuni a acestui larg for reprezentativ al democrației românești, care, sub înalta și strălucita conducere a Excelenței Voastre, mult stimate Domnule președinte Nicolae Ceaușescu, este chemat să dezbată și azi probleme de importanță majoră pentru dezvoltarea multilaterală a patriei noastre, pentru fericirea poporului român, pentru pacea și viața omenirii de pretutindeni.

Și noi, slujitorii cultelor, sîntem încă sub impresia vie a magistralei expunerii a Excelenței Voastre la recentul forum politic suprem al poporului român. Împreună cu toți fiii patriei, am urmărit, cu cel mai mare interes și cu deplină aprobare, prezentarea realizărilor mărețe ale poporului nostru din epoca glorioasă căreia noi, toți, îi spunem cu mîndrie și recunoștință «Epoca Nicolae Ceaușescu», rămînînd adînc impresionăți de modul în care ați prefigurat drumul greu — așa cum încă o dată ne-ați mărturisit —, dar luminos, urcător continuu spre noi și bogate împliniri pentru bunăstarea și fericirea neamului nostru românesc, spre pacea și liniștea întregii lumi atît de frămîntată și plină de griji în vremea noastră.

Vă rog să-mi permiteți, mult stimate Domnule președinte, Onorați membri ai Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, să reafirm aici atașamentul profund și neștrămutat al clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, ca și al celorlalte culte din țara noastră, față de întreaga politică internă și externă a statului nostru, precum și aprobarea deplină a documentelor pe care le dezbatem.

O dată cu aceasta, Vă rugăm să primiți asigurarea că și de acum înainte, noi, alături de toți fiii țării, ne vom aduce cu spirită rîvnă, întreaga noastră contribuție pentru ca aceste mărețe planuri de propășire a patriei să devină fapte, realizări în toată plinătatea lor. Sîntem trup din trupul acestui mare și încercat popor român și, de aceea, gîndul și fapta noastră, locul nostru în toate strădaniile sale spre mai bine sînt necondiționat alături de el, potrivit tradiției multisekulare a Bisericii noastre strămoșești. Continuînd acest drum, noi socotim drept datoria noastră supremă de a îndemna și îndruma pe toți cei ce alcătuiesc Biserica noastră străbună să muncească fiecare cu rîvnă neobosită, fără preget, bine știind că numai prin muncă se poate asi-

gura traiul fericit de azi și cel mai fericit de mâine, așa cum ni se prefigurează în programele pe care le dezbatem.

Sîntem profund impresionăți, mult stimat Domnule președinte, de felul în care ne-ați zugrăvit interdependența dintre politica internă și cea externă a statului nostru, arătîndu-ne că planurile noastre de progres și prosperitate nu pot fi realizate cu succes decît în condițiile în care domnește pacea, liniștea, prietenia și colaborarea între popoare. Iată de ce, vă sîntem profund recunoscători pentru inițiativele și acțiunile Excelenței Voastre cu larg și îndreptățit ecou în toată lumea, consacrate opririi cursei aberante a înarmărilor, reducerii cheltuielilor militare, îndreptării mijloacelor materiale, a muncii și inteligenței oamenilor de pretutindeni, nu spre distrugerea lor și a tot ce au creat valoros atîtea și atîtea generații, ci spre vindecarea rănilor ce sîngerează în diferite zone ale globului, spre lichidarea sărăciei, a foamei, a înapoierii, spre asigurarea unei vieți demne, lipsită de grija și de frica unui cataclism nuclear.

Am avut, nu o dată, posibilitatea să constatăm, cu mare satisfacție și justificată simțire patriotică, aprecierea deosebită de care se bucură și în afara hotarelor țării noastre, acțiunile pentru dezarmare și pace, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, acțiuni al căror inițiator și promotor neobosit este eminentul nostru conducător, Excelența Sa, Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele țării noastre. Acest lucru a constituit un nou imbold pentru noi de a sădi și a cultiva cu deosebită grijă în inimile slujitorilor și credincioșilor Bisericii noastre sentimente de sporită dragoste față de patrie, concretizate în datoria sfîntă de a sluji cu întreaga dăruire propășirea, independența și suveranitatea ei, precum și năzuințele nobile ale omenirii contemporane îndreptate spre apropiere, înțelegere și pace în lume.

Împreună cu întregul nostru popor, sîntem hotărîți să sprijinim înfrumusețarea neconținută a acestui pămînt sfînt al patriei pe care s-au născut și pe care nu l-au părăsit niciodată strămoșii noștri, cu toate vitregiile pe care ei au trebuit să le îndure și de care niciodată nu s-au plîns, așa cum ați subliniat în amintita cuvîntare a Excelenței Voastre, de excepțională însemnătate, mult stimat Domnule Președinte. Legat de aceasta vă asigurăm că și noi, slujitorii cultelor, respingem cu hotărîre uneltirile celor care — dînd o falsă interpretare noțiunii privitoare la drepturile omului — încearcă să înstrăineze cugetele oamenilor de dreptul lor firesc, dragostea și atașamentul față de țara

în care s-au născut, dreptul de a munci cinstit și de a fi stăpîni deplini și liberi în țara lor.

Înceind luarea mea de cuvînt, în numele ierarhilor, credincioșilor și slujitorilor altarelor noastre străbune, doresc să vă asigur, încă odată, mult stimate Domnule Președinte, că, de pe pozițiile specifice nouă și cu mijloacele noastre proprii, ne vom aduce și de acum înainte întreaga noastră contribuție la cinstirea și apărarea gliei străbune, la păstrarea și sporirea a tot ceea ce poporul nostru a înfăptuit în aceste ultime două decenii luminoase, la realizarea, cu deplin succes, a tuturor mărețelor inițiative de ridicare a patriei pe noi trepte de civilizație și progres, de instaurare a unei păci trainice în lume, de prietenie și colaborare rodnică cu toate popoarele lumii.

Iar acum, aflîndu-ne în preajma mării aniversări a Republicii noastre dragi și a Anului Nou 1988, vă rugăm din adîncul inimii, mult stimate Domnule Președinte, să primiți cele mai alese felicitări și doriri sincere de multă sănătate, viață îndelungată și deplină putere de muncă, pentru a conduce și mai departe poporul nostru, cu aceeași înțelepciune și clarviziune, spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație, pentru pace în întreaga lume.

Să trăiți, întru mulți și fericiți ani !

REDACȚIA

AL II-LEA COLOCVIU AL C.C.P. ASUPRA GLOBALISMULUI

Praga 24—27 noiembrie 1987

În cadrul programului de lucru al Conferinței Creștine pentru Pace, în zilele de 24—27 noiembrie 1987, a avut loc la Praga cel de al II-lea Colocviu asupra globalismului.

La acest colocviu au participat 21 de persoane din 15 țări (Ecuador, Mexico, S.U.A., Canada, Anglia, Spania, Sri Lanka, U.R.S.S., R.D.G., R. P. Ungară, R. P. Bulgaria, Grecia, R. S. Cehoslovacia și R. S. România), ierarhi, preoți, profesori de teologie, laici specialiști în probleme de filosofie și economie politică. Au fost invitați în chip special, Prof. Ivan Frolov de la Academia de științe filosofice din Moscova, și Prof. Igor Sedlák de la Facultatea de filosofie din Praga. De asemenea, a fost invitat Nelson Miya, reprezentantul Consiliului Național African.

Cu înalta binecuvîntare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și la invitația secretarului general al C.C.P., Dr. Lubomir Mirejovski, Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la acest colocviu de către Pr. prof. Nicolae Necula, de la Institutul Teologic Universitar din

București, și Pr. prof. Sebastian Șebu, de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Colocviul a avut ca temă : *Nord-Sud, Est-Vest — soarta acestei lumi unice*, pentru care s-au prezentat referate cu subiecte dinainte stabilite, urmate de discuții. Lucrările s-au desfășurat numai în plen. Ele au fost conduse de Mitropolitul Paulus Mar Gregorius din India, secondat de Dr. Lubomir Mirejovski, secretarul general al C.C.P.

Colocviul și-a deschis lucrările marți, 24 noiembrie, la orele 19,30. Secretarul general al C.C.P., Dr. Lubomir Mirejovski, a adresat mai întâi un cuvânt de bun venit participanților, după care a făcut prezentarea lor. Apoi a arătat că această întâlnire de lucru are drept scop să facă o informare asupra situațiilor existente în diferite părți ale lumii, sub forma unui seminar la care participanții să prezinte datele necesare documentelor Comitetului de continuare a C.C.P. ce urmează să aibă loc în octombrie 1988.

În calitate de conducător al lucrărilor, Mitropolitul Paulus Mar Gregorius a adresat la rîndul său un cuvânt de bun venit participanților, după care a anunțat ordinea de zi a lucrărilor pentru zilele următoare. Lucrările s-au desfășurat astfel :

Miercuri, 25 noiembrie 1987, dimineața, a fost prezentat primul referat de către Mitropolitul Paulus Mar Gregorius. Referatul a avut ca temă : «Privind spre viitor. Noua gândire, noua etică, noile responsabilități. O scurtă privire asupra problemelor globului nostru, azi și mâine». Referatul a avut patru părți mari : a) Dezarmare, dezvoltare globală și securitate globală comună ; b) Criza economică globală — însemnătatea și semnificația ei ; c) Dezvoltarea și știința globală ; d) Noua gândire politică — speranța pentru viață. Vorbitorul a arătat că problemele omnirii contemporane sînt importante pentru toate țările și popoarele și că în rezolvarea lor trebuie să fie angajate toate statele. În acest sens se poate vorbi astăzi de un globalism, a arătat vorbitorul, subliniind interdependența dintre toate statele lumii și necesitatea participării lor comune la rezolvarea problemelor de interes general.

Al doilea referat a fost susținut de Prof. Ronald Stone de la Seminarul teologic din Pittsburg (S.U.A.) și el a avut ca temă preocupările Bisericii Presbiteriene din America, pentru pace, arătînd diferitele acțiuni desfășurate de ea în acest scop.

După amiaza a prezentat un referat Dr. Lubomir Mirejovski, care a tratat despre noua gândire în teologie, reconcilierea comună și minuirea. Vorbitorul a insistat asupra necesității responsabilității comune față de problemele contemporaneității și adaptarea teologiei la viață.

Joi, 26 noiembrie 1987, s-au prezentat următoarele referate : Profesorul Igor Sedlák, de la Universitatea din Praga, a vorbit despre știință și tehnologie ca probleme globale, evidențiind urmările economice ale dezvoltării lor. Vorbitorul a subliniat necesitatea colaborării internaționale în problemele de știință și tehnologie, arătînd că de această colaborare depinde rezolvarea problemelor economice care interesează deopotrivă toate statele. 2) Bernado Avalos din Mexico a făcut a prezentare a situației economice îngrijorătoare din acest stat, arătînd că globalismul este o reflecție sau un sistem de gândire care trebuie să angajeze pe toți. Globalism, pace, dreptate, dezvoltare, dezarmare sînt problemele care cer schimbarea modului învechit de a gândi de pînă acum.

Al treilea referat a fost al Prof. Ivan Frolov de la Academia de științe filosofice din Moscova, care a tratat despre sensul noii gândiri politice și valoarea ei umanistă, evidențiind problemele majore ale lumii contemporane și necesitatea ca toate statele să participe la rezolvarea lor.

După amiază a vorbit Roldos Aguilera din Ecuador, vicepreședinte al C.C.P., care a prezentat situația economică din Ecuador și America Latină în general, apreciind criza datoriilor externe ca o criză globală, care trebuie să angajeze nu numai statele datoare, ci întreaga lume.

Vineri, 27 noiembrie 1987, Nelson Miya, reprezentantul Consiliului Național African, a prezentat problemele globale ale Africii în pragul secolului XXI, foametea și apartheidul, insistând mai ales asupra situației din Africa de Sud, care nu este numai problema acestei țări sau a țărilor din jur, ci o problemă globală.

Pastorul Milan Klapetek din Cehoslovacia a vorbit despre pace în teologia cehă după Comenius.

Temele prezentate în cele trei zile au fost urmate de discuții în care participanții au adus contribuții interesante, lămuriri și completări, au pus întrebări la care autorii referatelor au răspuns cu competență. Întrucât reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române nu au fost desemnați cu referate, ei au participat la discuții. În intervențiile lor au vorbit despre raportul dintre pace și dreptate, au prezentat preocupările Bisericii Ortodoxe Române privind pacea, colaborarea pe această linie dintre Cultele din România, în cadrul ecumenismului practic local, evidențiind mai ales cele trei Adunări ale Cultelor din România pentru dezarmare și pace ca și dezbaterile temelor privind pacea și dezarmarea în cadrul conferințelor teologice interconfesionale. De asemenea, au prezentat, în cadrul discuțiilor, concepția teologiei românești despre Biserica slujitoare astăzi și necesitatea practicării apostolatului social. Reprezentanții români au înfățișat concepția statului nostru privind dreptul și datoria tuturor statelor, mari sau mici, de a participa la rezolvarea problemelor omenirii contemporane, necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale, așa cum o concepe statul nostru, ca și sprijinul și solidaritatea statului nostru, al președintelui Nicolae Ceaușescu, cu măsurile de eliberare națională și socială din Africa și America Latină.

Vineri, după amiază, a avut loc încheierea lucrărilor Colocviului. Făcând o evaluare a lor, Dr. Lubomir Mirejovski a arătat că ele au marcat un pas important față de primul colocviu din 1984, temele și discuțiile fiind foarte serioase și actuale. Vorbitorul a subliniat necesitatea participării la aceste întruniri și a elementului feminin și a concentrării atenției asupra unor teme privind omul și umanismul.

Participarea la acest colocviu a fost interesantă și folositoare, dovedind încă o dată necesitatea integrării Bisericilor tot mai mult în viața socială și sprijinirea tuturor eforturilor care se fac astăzi pentru reșezarea lumii pe temelii tot mai bune și mai drepte.

• R E C E N Z I I •

TEOCTIST, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Pe treptele slujirii creștine*, partea a IV-a. Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Mănăstirea Neamț, 1986, 454 p.

1. Scrisul teologic românesc a cunoscut, în ultimele decenii, o mare dezvoltare și afirmare prestigioasă în mai toate compartimentele Teologiei, adresându-se atât celor avizați, prin aprofundări teologice de substanță, cât și celor mai puțin avizați și masei credincioșilor pentru întărirea și creșterea în dreapta credință, condiție a mântuirii în Hristos a celor ce aparțin Bisericii Lui. Desigur, Biserica este aceeași în toate timpurile și locurile sau, altfel spus, ea se adresează oamenilor din toate timpurile și locurile datorită Capului ei, Hristos, care este «Alfa și Omega, Cel ce este, Cel ce era și Cel ce vine» (Apoc. 1, 6). Totuși, problemele care se pun Bisericii și credincioșilor ei, precum și interpretările Bisericii în timp și spațiu nu sînt aceleași în toate timpurile și locurile. Biserica trăiește în istorie.

O trăsătură specifică esențială a Bisericii Ortodoxe Române este tocmai faptul că ea a fost prezentă în istoria și devenirea poporului nostru, adîncindu-i unitatea și sprijinindu-i dezvoltarea lui social-culturală și spirituală, precum și lupta lui pentru o independență tot mai deplină și reală, iar astăzi își aduce contribuția cu mijloacele ei specifice la edificarea vieții celei noi, sociale și la afirmarea tot mai prestigioasă a lui și a țării în concertul celorlalte popoare ale lumii.

Scrisul teologic al vremii noastre are drept obiectiv să prezinte și să susțină Biserica în nobila ei activitate de slujire a omului și poporului, odată cu cea de mîntuire a celor care îi aparțin prin credință și Taine și rămîn în ea.

Dar mijlocul sau instrumentul de care dispune și cu care lucrează Biserica asupra propriilor ei credincioși și asupra omului în general este cuvîntul dumnezeiesc, cuprins în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție, pe care îl predică cu timp și fără timp, din porunca lui Hristos dată Apostolilor și urmașilor acestora (Matei 28, 19—30; Marcu 16, 15—16; I Cor., 9, 16) spre împlinire, pentru zidire duhovnicească și slujire socială în vederea mîntuirii (Matei 25, 41 și 45—46). Credința însăși vine din auzire, iar auzirea prin cuvîntul lui Hristos (Rom., 10, 17), de la cei care au puterea și datoria de a-l vesti (Matei 28, 19—20), cum spune Sfîntul Apostol Pavel: «Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie, dacă nu voi binevesti!» (I Cor., 9, 16).

De aici necesitatea cuvîntului de învățătură din gura preotului față de păstoriții săi, de la amvon în cadrul Sfîntei Liturghii și cu ocazia diferitelor Taine și ierurgii săvîrșite pentru sfințirea credincioșilor.

La întîmpinarea acestei îndatoriri esențiale și fundamentale a misiunii preotului, astăzi îi vine în ajutor o bogată literatură omiletică din partea unor teologi conș-

crați în materie: ierarhi și preoți, care sporesc fondul de retorică al Bisericii noastre cu contribuții valoroase la nivelul cerințelor momentului pentru Biserică și credincioși.

La loc de frunte și pe primul loc se situează buchetul de predici, omilii, cuvântări ocazionale, meditații teologice etc. intitulat: «*Pe treptele slujirii creștine*» care a ajuns la volumul al IV-lea pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist îl dăruiește literaturii noastre teologice, în general, și omiletice în special. *Pe treptele slujirii creștine* este o contribuție de substanță în domeniul predicii tematice și al cuvântărilor ocazionale care pun probleme sau exprimă atit atitudini teologice în conferințe și consultații ale Bisericii, ale Bisericilor și Cultelor din țara noastră, sau în Conferințe și Adunări ecumenice ale organizațiilor intercreștine mondiale, cit și puncte de vedere în problemele de cultură veche românească; evocări ale unor personalități și momente de seamă din trecutul glorios al poporului nostru în lupta lui pentru afirmare plenară, pentru unitate politică și neatarnare, pentru dreptate socială; atitudini și îndemnuri mobilizatoare în lupta pentru statornicirea păcii, pentru apărarea vieții și ridicarea calității vieții; integrarea Bisericii întregi în vasta operă de edificare și înflorire a vieții noi sociale în Patria noastră, slujind nu numai cu cuvântul, ci și cu fapta inițiativile și acțiunile puse în slujba «noului» în toate domeniile de activitate.

Aici ne vom ocupa numai cu volumul sau partea a IV-a din «*Pe treptele slujirii creștine*». Ca și partea a III-a, cu care alcătuiește volumul II din «*Pe treptele slujirii creștine*», partea a IV-a cuprinde pastorale, predici, omilii, meditații și cuvântări, cele mai multe din timpul arhiepiscopiei Prea Fericitului Părinte Teoctist la Mitropolia Moldovei și Sucevei.

2. Prezentul volum se deschide cu un *Cuvînt înainte*, în care Prea Fericirea Sa punctează locul și importanța predicii pentru instruirea credincioșilor în Tainele credinței creștine ortodoxe și în edificarea duhovnicească a acestora, predica fiind o îndatorire esențială a slujitorului Sfântului Altar. «Integrată în dumnezeiasca Liturghie, predica reprezintă nu numai una din îndatoririle esențiale ale slujitorului Sfântului Altar, ci și cerință permanentă din partea binecredincioșilor creștini. Cu aceeași evlavie cu care ei participă la săvîrșirea Sfintei Liturghii sau la Tainele și ierurgiile bisericesti, așteaptă și ascultă cuvîntul de învățătură al păstorului lor, ca pe o adevărată hrană duhovnicească. Cuvînt de viață, predica sau omilia înviorează simțămintele ascultătorilor, le îmbogățește cunoștințele și le înalță înțelegerea spre o mai profundă trăire liturgică» (p. V).

Autorul ne atenționează tot în *Cuvînt înainte*, asupra tematicii aprofundate în acest volum, spunindu-ne că predicile, omiliile, meditațiile și cuvîntările ocazionale sînt legate de ideea păstrării unității de credință, prin învățatura însăși a Sfintei noastre Biserici, a dragostei de țară și de poporul nostru, prin moștenirea luminoasă păstrată de-a lungul secolelor și de ideea contribuției slujitorilor Sfintelor Altare în sprijinirea marilor năzuințe de unitate națională, de bunăstare și pace, pentru care se străduiesc toți fiii patriei noastre» (p. VI—VII).

Prea Fericirea Sa își orînduiește materialul după temele mari tratate, în cinci mari subdiviziuni.

3. Prima subdiviziune intitulată «Slujitori ai lui Dumnezeu — slujitori ai oamenilor» (p. 3—86), cuprinde două pastorale de Crăciun și mai multe cuvîntări ocazionale: una cu ocazia deschiderii cursurilor anului de învățămînt 1976—1977 la Institutul Teologic Universitar din București («Purtători ai mesajului dumnezeiesc») cuvîntări ocazionale la întîlnirea cu preoții la Centrul eparhial Iași, cu ocazia Sfintelor Paști sau a Crăciunului și Anului Nou, sau cu alte prilejuri; predici la sărbătorirea unor sfinți (La sărbătoarea sfinților Petru și Pavel la mănăstirea Cetățuia); intervenții

în conferințele ecumenice, ca intervenția în cadrul Simpozionului teologic-ecumenic București 22—26 mai 1982 al Conferinței Bisericilor Europene cu tema «Suspînul creației» (p. 68—71).

Ideea exprimată în titlul acestei subdiviziunii: «Slujitori ai lui Dumnezeu — slujitori ai oamenilor», își are temelierea în Hristos însuși, adică în faptul zămislirii și nașterii ca om a Fiului lui Dumnezeu, la plinirea vremii (Gal., 4, 4), din Sfînta Fecioară Maria. De aici și importanța și bogatul înțeles dogmatic pe care Prea Fericirea Sa le leagă de marea sărbătoare a Nașterii Domnului: «Chemarea și valoarea fiecăruia dintre noi sînt legate de Mintuitorul Iisus Hristos, de viața și învățătura Sa. Sărbătoarea Nașterii Domnului este sărbătoarea vieții, a păcii, a bucuriei și a împlinirilor celor scrise în vechime» (p. 7). Părinții Bisericii, începînd cu Sf. Irineu «au înmănușat înțelesul acestei sărbători în atotcuprinzătoarea exprimare: «Dumnezeu s-a făcut om, ca omul să devină Dumnezeu» prin har. Căci fiind el coroață a întregii creații, «omul viu, cum spunea în secolul al II-lea Sfîntul Irineu — este slava lui Dumnezeu» (*Contra Hae-reses*, IV, 20, 7, P.G., VII, col. 1037), deoarece numai așa el trăiește plenitudinea vieții» (p. 7).

Urmărită constant în omiliile și cuvîntările din această subdiviziune, ideea că omul este slujitor al lui Dumnezeu și slujitor al oamenilor capătă noi valențe în scrisul Prea Fericitului Patriarh Teoctist, cînd se referă la cei chemați și investiți cu harul preoției în Taina Hirotoniei: «...slujirea preoțească înmănușează divinul cu umanul, împletește eternul cu vremelnicul. Prin această lucrare ni se comunică mesajul iubirii dumnezeiești, prezent în Sfînta Liturghie și în toate Sfîntele Taine ale Bisericii. Purtătorul acestui mintuitor mesaj s-a învrednicit a fi preotul liturghisitor, care este totodată îndrumătorul sufletesc, părinte și frate al enoriașilor săi» (p. 20).

Puterea dăruirii omului către Dumnezeu în acte de slujire, precum și a preotului însuși către Dumnezeu este Hristos însuși Cel jertfit pe crucea Golgoței și înviat din morți. Tot în Hristos avem noi toți și mai cu seamă cel investit cu harul preoției puterea și porunca dăruirii în acte de slujire a semenilor noștri de aproape și de departe. Aceasta este o altă idee-forță pe care o ilustrează Prea Fericitul Părinte Teoctist, în mai multe cuvîntări în volumul de față. Bucuria Paștilor este bucuria pe care au avut-o ucenicii în întîlnirile cu Hristos Cel înviat (p. 25—30).

Învieria lui Hristos este izvorul înnoirii și sfințeniei noastre a tuturor. «Ca urmare a acestui adevăr dumnezeiesc, subliniază Prea Fericirea Sa, viața noastră trebuie să fie o neîncetată înnoire, o dezbrăcare și o creștere «din zi în zi» (II Cor. 4, 16). Numai în felul acesta putem mărturisi că faptul Învierii lui Hristos rodește trăirea deplină a credinței, a nădejdiei, a iubirii, iar Harul Său ne dă puterea prin care ne înnoim și ne sfințim. Această putere au dobîndit-o toți cei ce rămîneau uimiți de cuvintele și de învățătura Lui sfîntă, atunci cînd predica pe munte; această putere au simțit-o ucenicii Lui (Ioan 6, 68—69), care au alergat la mormînt (Ioan 20, 3—8). Aceasta le-a dat Apostolilor tăria credinței și misiunii lor, a convingerii și a împlinirii Cuvîntului Său la care au fost chemați. De aceasta avem trebuință noi spre a dobîndi discernămîntul împlinirii slujirii de martori și vestitori zeloși ai Mintuitorului Hristos cel înviat» (p. 34—35).

În Învieria lui Hristos avem puterea de a sluji semenului, arată Prea Fericirea Sa: «Insuși Cel înviat ne face sensibili față de omul de lîngă noi, față de semenul nostru pe a cărui față strălucește lumina și bucuria vieții, bunurile cele mai mari pe care ni le-a dăruit Dumnezeu» (p. 35—36). A fi slujitor al oamenilor este expresia concretă a adevărului de a «fi martor al Învierii» (p. 38).

O expresie concretă «a adevărului că preotul este martor al Învierii», este cea de vestitor și împlinitor al Evangheliei păcii, spunea Prea Fericitul Părinte Teoctist,

cu o altă ocazie (p. 40—41), stăruind permanent în înnoirea și sfințirea propriei prece și în înnoirea celor din jurul său: «Preoția cere dăruire permanentă, prezență și jertfelnicie... o preoție adevărată este o permanentă grijă și preocupare pentru înnoirea din an în an, din zi în zi, din clipă în clipă. Devotunea cu care intră cineva în preoție trebuie să n-o uite niciodată, ci să-i fie permanent izvor de dăruire și înnoire» (p. 57).

Ca slujitor al lui Dumnezeu și slujitor al oamenilor, nu putem rămâne departe de noianul problemelor contemporane arzătoare, unele dintre acestea privind salvarea creației întregi, a mediului înconjurător de la un posibil cataclism mondial, atomic-nuclear, ca urmare a nesăbuitei curse a înarmărilor. A fi slujitor al lui Dumnezeu — slujitor al oamenilor este a te preocupa de tot ceea ce este dat omului de Dumnezeu spre viață, bunăstare și fericire, de creație, de lume, cu care omul este solidar, în această viață. Aceasta a fost o altă idee ilustrată de Prea Fericirea Sa în intervenția pe care a făcut-o la Simpozionul teologic-ecumenic al Conferinței Bisericilor Europene, la București, în martie 1982 (p. 68—71).

Și o altă idee, subordonată ideii generale a primei părți a cărții, care și-a găsit ilustrarea, a fost cea a slujirii Bisericii și Patriei: «Și evenimentele noastre bisericesti sînt strîns legate de realitățile poporului nostru, oglindind prin specificul lor strădania spre mai bine a noastră a tuturor, ierarhi, cler și credincioși». De aceea, «noi slujim și Biserica și Patria deopotrivă. Noi sîntem mădulare ale «Trupului lui Hristos» (Efes. 4, 12), Biserica. Și dacă Biserica este Trupul Său Viu, și noi trebuie să ne arătăm mădulare vii, «*prin puterea cea lucrătoare în noi*» (Efes. 3, 20), putere ce ne vine de la Iisus Hristos și Sfinții Apostoli. Așadar, ca fiii și slujitori ai Bisericii noastre, sîntem trup din trupul acestui vrednic popor român, din care am răsărit și, în același timp, facem parte din trupul dumnezeiesc al Bisericii...» (p. 75).

4. Ideea slujirii sociale de către Biserică și credincioșii săi a poporului căruia aparțin este aprofundată și ilustrată, cu o deosebită forță imagistică, în a doua subdiviziune a cărții, intitulată: «În sprijinul marilor năzuințe ale poporului nostru» (p. 87—158), și anume în câteva cuvîntări la întîlnirile cu preoții eparhiei, cu prilejul Anului Nou sau la aniversarea sau cinstitirea unor momente de seamă din viața Bisericii și a poporului. Slujirea socială cu care Biserica și credincioșii ei sînt datori poporului este susținută prin sublinierea responsabilității preoților față de masa credincioșilor: «La altar sau la amvon, în mijlocul credincioșilor sau în sinul familiei, preotul trebuie să fie pildă tuturor, în fapte, în atitudini, în felul de a gîndi și a vorbi. Cînd săvîrșește slujba dumnezeiască stăpînit de evlavie, credință și pătrundere, preotul oglindește pe Marele Preot Iisus Hristos. Cînd răspunde cu toată conștiințiozitatea și în orice timp la cerințele duhovnicești ale enoriașilor, luminînd nedumeririle și frămîntările lor, el se află la datoria sa de părinte și frate al tuturor», căci el «a odrăslit din aceeași tulpină ca și fiii acestui pămînt românesc, legați trup și suflet de brazda lui, de frumusețile țării, de roadele muncii lor...» (p. 145, 146). De aici: «A sădi încredere și curaj, dragoste de muncă și pace, atașament față de înfăptuirile poporului nostru și față de țară, iată orizont de pastorație. Căci cel ce se izolează de enoriași și de năzuințele lor actuale se izolează de chemarea sa preoțească. Nu poate trăi bucuria slujirii sale și rămîne lipsit de realitatea vieții, un singurat». Iar «sprijinind elanul muncii creatoare a întregului nostru popor, ziditor de țară și de pace, slujitorul Altarului mărturisește, prin truda și devotamentul său hotărît că face parte din marea obște românească, unită de-a pururi în cuget și simțire» (p. 146).

Autorul nu rămîne la simple îndemnuri și cu atît mai mult nu face teorie sau să vorbească în abstract cînd trebuie să fie foarte concret și implintat adînc în realitățile românești. Trecutul întreg al Bisericii îi susține și îi argumentează întregul apos-

tolat social. Căci, afirmă Prea Fericirea Sa, «la vremea lor s-au arătat de mare actualitate mitropoliții Dosoftei și Veniamin Costachi, Grigorie Dascălul și Antim Ivireanul, Varlaam și Simion Ștefan. Coloane ale culturii noastre, ei au rămas în panteonul Bisericii și al țării pentru că au fost slujitori ai vremurilor în care au trăit. Lucrarea lor a fost atât de actuală pentru vremea lor, încât după altele secole, aceasta apare ca piatră de temelie pentru dezvoltarea culturii noastre, iar ei adevărați promotori ai unor imense și îndrăznete înnoiri. Această «*ancorare*» în realitățile vremurilor în care au trăit a făcut ca talentatul mitropolit Dosoftei, de la înălțimea jilțului său mitropolitan «... să ridice limba română pe care o vorbeau *«Ia vatra lor țării»*, cum spunea preotul poet Alexei Mateevici, — la o treaptă superioară, făurind limba liturgică. Limba poporului, prin tipărirea Sfintei Liturghii, în cele două ediții, din 1679 și 1683, împlinire epocală atunci când nici un popor din Europa nu avea Liturghia în limba sa proprie» (p. 144—145).

Preotul zilelor noastre, ancorat adânc în realitățile și aspirațiile românești de progres general: economic-social, cultural-spiritual, sprijinind, în același timp inițiativele și acțiunile poporului și statului nostru pentru pace, cooperare și afirmare plenară pe scara valorilor a oamenilor și popoarelor, se înclină cu pietate și cinstește pe înaintași, văzind în ei și în mărturiile pe care ei ni le-au lăsat simboluri ale simțirii românești pentru noi împliniri și trepte ale Patriei înseși. Asemenea gânduri și îndemnuri pentru viitor leagă Prea Fericirea Sa Părintele Teoctist de personalitatea proeminentă a lui Ștefan cel Mare, domnul Moldovei (1457—1504) și de minăstirea lui de la Putna: «Minăstirea Putna, potrivit rostului hărăzit de către Ștefan cel Mare și Sfânt, a îndeplinit rolul de a fi *panteonul simțirii noastre românești*» (subl. n.), prin sălășluirea în această Biserică a trupului fericitului ei ctitor, alături de familia sa, a mormîntului celui ce l-a uns domn pe «cimpia Direpțății», marele Teoctist I, și ale altor sfinctici vrednici». A fost «un centru de viață ortodoxă, de întocmiri și rînduiri monahale, îndeplinind în Biserica noastră un mare și bogat rol cultural, care au așezat-o în secolele cincisprezece, șaisprezece și următoarele în rînd cu vestitele lavre monahale ale Răsăritului». Iar astăzi, pe linia trecutului și în contextul de acum, este cu aceleași rosturi importante în spiritualitatea românească ortodoxă și în simțirea românească generală» (p. 152—154).

5. Pacea ca o condiție a vieții și a afirmării ei plenare pentru indivizi și popoare este tema predilectă a multor cuvîntări ocazionale și intervenții făcute în cadrul lucrărilor diferitelor conferințe, congrese și adunări consacrate păcii, precum și a citorva pastorale, grupate în a III-a subdiviziune a cărții, intitulată: «Pacea celor de aproape și celor de departe» (p. 161—242).

Temeiurile în slujba păcii și a vieții sînt în primul rînd cele teologice pe care Prea Fericirea Sa le reliefează și le ilustrează la tot pasul cu texte scripturistice și patristice, bogate în conținut teologic, într-o expunere cursivă, antrenantă aînt pentru cel ce ascultă, cît și pentru cel ce citește.

Astfel, pacea este prezentată ca o componentă a lucrării mîntuitoare săvîrșite de Hristos: «Opera mîntuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos este pace și viață. Semnificativ este, în acest sens, faptul că aducînd împăcarea omului cu Dumnezeu, prin Jertfă, El cheamă pe om de la moarte la viață, întîmpinîndu-și Apostolii cu vestirea păcii: «Pace vouă» (Ioan 20, 19) — primul cuvînt rostit către ei după slăvita Sa înviere. Pacea adresată Apostolilor o dată cu trimiterea la predicare a însemnat pentru ei porunca sfîntă de a o sădi în sufletele tuturor, ca pe un drept al fiecăruia în parte și drept, de asemenea, în viața popoarelor» (p. 162). Hristos a împăcat pe cei de aproape și pe cei de departe (Efes., 2, 17), prin însăși lucrarea Sa, dînd astfel un

fundament slujirii păcii și apărării ei ca pe un drept sfânt al omului și popoarelor (*Ibidem*). Și pe aceasta au anunțat-o îngerii la slăvita naștere în Betleemul Iudeii.

La baza păcii, ca și la baza întregii opere de mîntuire, stă iubirea lui Dumnezeu care a trimis în lume pe Însuși Fiul Său, spre naștere ca om pentru a noastră mîntuire și viață cu Dumnezeu, precizează Prea Fericirea Sa, într-una din Pastoralalele sale de Crăciun (cf. *op. cit.*, p. 166—167).

Pacea cu Dumnezeu și cu semenii și biruința vieții împotriva morții își află tăria în Jertfa Crucii și Învierea lui Hristos, pe care le trăim în Sfînta Liturghie (p. 169—177). Viața de care ne bucurăm este rod al Învierii lui Hristos, cuprinzînd pentru fiecare un cîmp nesfîrșit de vrednicii ale iubirii noastre de Dumnezeu și de oameni (p. 174). Spre a fi ridicată pe cea mai înaltă treaptă, viața fiecăruia în parte, ca și viața unui popor cere pe lingă vremuri pașnice, strădanii, dăruire, muncă încordată, cește înțelepciune în chivernisirea tuturor rosturilor obștești. De aceea nu este un rost mai nobil pentru un mărturisitor al Învierii, decît preocuparea urgentă pentru înlăturarea, din viața omenirii, a umbrei sinistre a morții care însoțește înarmările atomo-nucleare» (p. 175). Iată, aci, și temeiul pentru care Biserica cu ierarhii, clerul și credincioșii ei sprijină cu hotărîre inițiativele și acțiunile poporului și personal ale Cîrmuitorului înțelept și energetic al statului nostru pentru statornicirea păcii în lume» (p. 175).

Părinții Bisericii din toate timpurile au acordat, în scrierile lor, spații mari ideii de pace, «adîncind principii de cuprinzătoare înțelegere a păcii lumii» (p. 188), pe care Prea Fericitul Părinte Teoctist le folosește în cuvîntările sale ocazionale în slujba apărării vieții (p. 188—190, 195). Și nu greșim deloc dacă subliniem că nu este în prezentul volum, cuvîntare, intervenție, meditație sau pastorală în care să nu fie prezente la loc de cinste și totdeauna ilustrate ideea de pace și cea de valoare a vieții omului în perspectivă eshatologică.

Nu este cuvîntare în care să nu fie subliniată vocația de pace a poporului român, grija și activitatea neobosită a Președintelui Țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, pentru pacea lumii întregi și pentru apărarea vieții ca dar și drept fundamental al fiecărui ins și al fiecărui popor. Și de fiecare dată autorul găsește noi resurse doctrinare, istorice, sociale pentru susținerea cauzei păcii și securității și pentru apărarea și afirmarea dreptului inalienabil al vieții omului și popoarelor.

Rostirile în favoarea păcii, sub pana Prea Fericirii Sale, sînt mereu noi și dinamice, interesînd și capacitînd pe ascultători și cititori, prin implicațiile, mereu altele, și prin coloritul inepuizabil al limbajului. Astfel: «Fiecare vestitor al «*Evangeliei păcii*» (Efes., 6, 15) nu poate fi decît un om al iubirii de oameni și de lume, pentru că «Dumnezeul nostru este iubire» (I Ioan 4, 16). Acela este un slujitor al dreptății și al nădejzii, al dăruirii pentru toți frații și surorile lui de pe pămînt. Viața unui astfel de om reprezintă viața tuturor. Belșugul lui aparține tuturor. Însăși mîntuirea după care însetează el este un bun care se cuvîntă tuturor, căci toți sînt chemați să se bucure de ea» (p. 221). De aceea, «pacea este astăzi lumina care trebuie să călăuzească viața oamenilor și popoarelor. Ea se impune tuturor. Ea ne cheamă la acțiuni hotărîte fiindcă în zilele Lui, ale lui Hristos, «mulțimea păcii va răsări cit va fi luna pe cer...» (Ps. 71, 7). Trebuie, de aceea, să ne rugăm fierbinte și să ne sporim la maximum eforturile în apărarea acestui suprem bun al omenirii...» (p. 220).

Împletirea strînsă pe care o face între viață, pace și bucurie, prin adîncirea semnificației Învierii lui Hristos, îi oferă Prea Fericitului Teoctist prilejul să dea atunci ascultătorilor (în Pastorală la Învierea Domnului din 1985), iar acum cititorilor săi pagini antologice de gînduri și simțiri de autentică trăire duhovnicească a realității Învierii lui Hristos, temei neclintit al vieții, păcii și bucuriei cu cei de aproape și cu cei de departe, tocmai datorită lui Hristos, viața noastră a tuturor (Col. 3, 3). Bucuria

Invierii este expresia biruinței vieții asupra morții și a păcii împotriva dezbinării; este plinătatea vieții (p. 228—235). Bucurie și pace sînt realități profunde ale vieții, necesare fiecărui om (p. 238). Căci, spune Prea Fericirea Sa: «Dumnezeu însuși ne-a creat pentru viață, nu pentru moarte și oricît ar dori slujitorii răului și morții ca să curme viața făpturii lui Dumnezeu. El le va sta împotriva, căci dreptatea care «scapă de la moarte» (Pilde 10, 2) este dreptatea pe care Părintele ceresc a așezat pacea și viața lumii. Iar «dreptății Lui nu este hotar» (Is. 10, 22). Și pacea este lucrul dreptății lui Dumnezeu, care «va face dreptate popoarelor» (Isaia 51, 5). Nimeni nu poate sta împotriva voinței lui Dumnezeu și a puterii Lui care apără dreptatea popoarelor, care face să se înalțe glasul lor de pace. Cine va fi cel care se va împotrivi voinței popoarelor lumii de a apăra cu orice preț viața și pacea... fără să n-audă mustrarea făcută lui Saul pe drumul Damascului: «Greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă» (Fapte 9, 5) ...Dar aceasta înseamnă că «lăcătorii de pace» (Matei 5, 9) trebuie să ia locul celor care voiesc moartea și să semene urgiile ei» (p. 240).

6. A patra subdiviziune a cărții, intitulată: «Ofranda Ortodoxiei românești în slujba unității panortodoxe și a ecumenismului, grupează un număr mare de cuvîntări ocazionale ținute în țară sau peste hotare privind diverse aspecte ale vieții și unității Ortodoxiei, sau relații ecumenice între Biserica noastră și alte Biserici, din afara Ortodoxiei. În continuarea acestora sînt citeva cuvinte de învățătură și omilii, cu un bogat conținut teologic».

«Ofranda Bisericii Ortodoxe Române în slujba ecumenismului și a păcii», cu care deschide această parte a volumului, este Cuvîntul ținut la deschiderea celei de a doua Conferințe presinodale panortodoxe, la Chambésy, 3—12 septembrie 1982, în care Prea Fericirea Sa abordează importanța unității panortodoxe în slujba căreia sînt și cele legate de pregătirea și ținerea Sfîntului și Marei Sinod al Ortodoxiei, recte Conferințele presinodale panortodoxe. Unitatea panortodoxă este văzută atît în sine, cît și în relația ei cu unitatea creștină în general, ecumenică, iar amîndouă în legătură cu năzuința umanității întregi după unitate. Prinzindu-le pe toate aceste trei într-un tot indivizibil, Prea Fericirea Sa afirmă: «Năzuința spre unitate, ea însăși expresie a suspinului întregii umanități pentru unitatea pierdută, oferă lucrării ecumenice contemporane o dimensiune nouă, actuală și de o responsabilitate majoră. Păstrînd unitatea creștină, bucurîndu-ne de legătura Duhului, avem cu toții conștiința că omenirea se află la răsîntii. Responsabilitatea creștină sporește cu atît mai mult, cu cît tensiunea vieții internaționale înregistrează cote de crize nemaiîntîlnite. Noi nu sîntem ca și cei care nu au nădejde (I Tes. 4, 13), dar ceea ce se petrece zi de zi sub ochii noștri ne îndreptățește să ne întrebăm cum trebuie să acționăm pentru ca lucrarea noastră să fie cît mai eficientă, iar strădaniile noastre să fie pilde roditoare și unanim angajate împreună cu toți oamenii de bine de pretutindeni» (p. 246). Și, mai direct, Prea Fericirea Sa subliniază: «Unitatea pe care noi o căutăm este unitatea dorită și voită de Mîntuitorul pentru care El s-a rugat: «Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis» (Ioan 17, 21). Această unitate țintește mai întîi unitatea Bisericii, apoi unitatea creștină în general, și ea promovează astăzi imperativul apropierii și unității întregii umanități, în slujba marilor idealuri de pace și dreptate. Pe această linie se înscrie și trebuie să se înscrie și lucrarea și gîndirea noastră» (*Ibidem*).

Autorul concretizează apoi contribuțiile pe care le-a adus Biserica Ortodoxă Română de-a lungul veacurilor la întărirea și apărarea credinței ortodoxe în unitatea și integritatea ei, precum și jertfelnicia și bogăția ei spirituală în tezaurul Ortodoxiei întregi (p. 247—250).

O frescă de mare sinteză a Ortodoxiei românești, prin bijuteriile ei artistice, picturale și arhitectonice, prin odoarele bisericesti și voievodale din tinda bisericilor, prin manuscrisele, tipăriturile, sculpturile și broderiile de o rară finețe artistică, din frumoasele minăstiri ale Moldovei și Bucovinei, precum și prin tumultul de viață duhovnicească al acestor ținuturi românești pline de legendă, poezie și istorie a poporului român, a realizat Prea Fericirea Sa în Cuvîntul de salut, adresat Sanctității Sale Pimen, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, cu prilejul vizitei întreprinse împreună cu Patriarhul Iustia, înfiștatătorul Bisericii noastre, pe la minăstirile din Bucovina în octombrie 1983 (p. 256—258).

Legăturile de veacuri între Biserica Ortodoxă Română și marea Biserică Ortodoxă Rusă, precum legăturile dintre popoarele cărora aceste Biserici aparțin, au fost evocate cu prilejul vizitei Sanctității Sale Pimen în România (1983) și în alte cuvîntări publicate și în cartea de față (p. 259—263, 266—277), precum și cu prilejul vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Române în Rusia (p. 263—265).

Cu același simț al istoriei, pe linia bunelor relații între Biserici și între popoare, și urmărind adîncirea unității Ortodoxiei, precum și conlucrarea tuturor Bisericilor Ortodoxe pentru cauza păcii în lumea întreagă, Prea Fericirea Sa subliniază punctele nodale ale relațiilor frățești între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Bulgară, cu prilejul aniversării vîrstei de 70 de ani ai Prea Fericitului Patriarh Maxim în octombrie 1983 (p. 273—276), precum și cu prilejul aniversării a 30 de ani de la reînființarea Patriarhatului Bisericii Ortodoxe Bulgare (duminică, 29 mai 1983).

Aceeași simțire românească caldă față de oameni și față de rosturile lor în Biserică și în viața credincioșilor, dar și aceeași responsabilitate creștină în fața problemelor care frămîntă Bisericile în eforturile lor ecumenice pe drumul unității creștine și al slujirii lumii, manifestă Prea Fericirea Sa în multe alte cuvîntări, de înaltă ținută academică și teologică prilejuite de vizite la diferite Biserici și șefi de Biserici, de participări la consultații și conferințe ecumenice etc. (p. 286—288; 289—293; 294—296). În toate acestea este prezent specificul românesc, dar și interesul ecumenic, fie pe linia unității creștine, fie pe cea a slujirii lumii în aspirațiile ei legitime pentru pace și viață.

De o certă valoare teologică, prin aprofundările făcute, sînt omiliile și cuvintele de învățătură cu care se încheie partea a IV-a a cărții de față, fiind pentru preoți un instrument valoros în activitatea lor predicatorială propriu-zisă și misionar-pastorală, în general. De pildă, omilia: «Iată Mielul lui Dumnezeu» cu ocazia sărbătoririi Sfințului Ioan Botezătorul la 7 ianuarie (p. 300—307); «Învățătura colindelor» (p. 309—313); «Fericii făcătorii de pace!» cu o admirabilă exegeză biblică a temei și cu o evocare ilustrativă a vocației de pace a poporului român în trecut și astăzi (p. 314—323); «Căsei Tale se cuvine sfințenie, Doamne!», evocare istorică, dar și aprofundare doctrinară a Bisericii ca așezămînt dumnezeiesc pentru mintuire și lăcaș de sfințire, în viața credincioșilor (p. 324—329); «Roadele Crucii», aprofundare teologică și misionară (p. 333—338); «Izvor și învățătură de viață», o aprofundare pastorală și istorică a Bisericii în viața credincioșilor, a satelor noastre (p. 339—346).

O evocare istorică și cultural-spirituală a mănăstirii Putna («Putna, izvor de apă vie»), pentru românul tuturor timpurilor, cu pagini remarcabile de antologie retorică bisericească și patriotică (p. 347—354) încheie această parte foarte valoroasă a cărții de față.

7. Partea ultimă a cărții, intitulată: «Popasuri aniversare și comemorări» (p. 355—426), cuprinde, cum indică și titlul ei, o serie de Cuvinte omagiale, care, dincolo de caracterul lor circumstanțial, se impun prin conținutul lor teologic, istoric și duhovnicesc, fiind multe dintre ele surse de referință privind mari personalități și momente bisericesti sau momente din istoria poporului nostru, asupra cărora Prea

Fericirea Sa și-a spus cuvîntul, evaluîndu-le: «Popas aniversar», cuvînt adresat Prea Fericitului Patriarh Iustin la 70 de ani de viață (p. 357—360); «Slujirea arhierescă», la aniversarea a 30 de ani de slujire arhierescă a Prea Fericitului Patriarh Iustin (p. 401—407); «La centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române» (p. 370—389); «La 475 de ani de la trecerea din viață a domnitorului Ștefan cel Mare — 2 iulie 1979» (p. 414—426).

8. *Pe treptele slujirii creștine*, partea a IV-a, 1986, este o carte de certă valoare teologică care prin mulțimea și varietatea temelor abordate și prin problemele pe care le pune, se adresează deopotrivă atît teologilor cit și unui larg public cititor, urmărind cu asiduitate păstrarea unității de credință ortodoxă prin însăși învățătura Sfintei noastre Biserici. În cadrul literaturii teologice, lucrarea de față constituie un capitol valoros al literaturii omiletice și pentru aceasta un izvor de inspirație și documentare doctrinară pentru preoți în activitatea lor misionar-pastorală, iar în unele probleme și teme, o carte de referință, cum am arătat ceva mai sus.

Dispus spre reflecție teologică, autorul dă o anumită încărcătură de idei predicilor, omiliilor și cuvîntărilor ocazionale, antrenînd pe ascultător și cititor în continuarea reflecțiilor sale cu reflecții personale. Toate predicile, pe lîngă faptul că ele comunică un fond bogat de idei în tema tratată, ca și meditațiile Prea Fericirii Sale, pun probleme și semnaleză idei care solicită aprofundări din partea cititorului. De exemplu, tema: «Locul și lucrarea Sfintei Liturghii în activitatea pastoral-misionară și viața preotului, precum și în viața Bisericii întregi și a fiecărui credincios» revine ca un leitmotiv în multe din predicile și omiliile Prea Fericirii Sale și de fiecare dată cu altă încărcătură de idei, întregind pe cele anterioare. Ascultătorul, aici cititorul, se simte obligat să mediteze asupra celor spuse și să adîncească ideile puse în circulație.

La fel se întîmplă și cu tema păstrării unității de credință, ca o condiție a mîntuirii și contribuție la adîncirea și păstrarea neștirbită a unității de neam și de limbă românească a poporului, pe meleagurile lui de formare și afirmare de-a lungul istoriei.

Tema slujirii de către Biserică și de către credincioși a poporului, în năzuințele și acțiunile lui pentru progres general, material și spiritual, pentru pace, și a lumii întregi pentru păstrarea unității și integrității creației, și mai presus de toate a vieții, dar dumnezeiesc și drept fundamental al fiecărui om și popor, revine adesea în pastorelele și cuvîntările Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, dar de fiecare dată cu noi temeuri doctrinare: biblice și patristice, precum și cu temeuri din istoria poporului nostru, a cărui vocație de pace în trecut și în prezent s-a afirmat prin acțiuni concrete și energice.

Dorind și urmărind să comunice totdeauna ceva, și cu fiecare ocazie, scrisul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist este foarte actual și prompt, exprimînd atitudini și considerații față de care cititorul nu poate rămîne neutru.

Autorul dispune de meșteșugul și forța cuvîntului atît oral cit și în scris, în exprimări colorate și de largă respirație, care se adresează deopotrivă intelectului și inimii.

Pe treptele slujirii creștine este o minunată frescă a spiritualității ortodoxe românești, de totdeauna și din toate ținuturile românești, dar și o frescă spirituală a autorului său, prezent în ea cu toată ființa, dăruit Bisericii lui Hristos din fragedă tinerețe și slujind-o pînă acum mai mult de 37 de ani din treapta de arhiercu, ca și poporului din care el a odrăslit.

ΗΕΡΟΙΟΔΙΚΟΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΤΟΥ
 ΝΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥ-
 ΜΑΝΙΑΣ Κ. ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ, ΑΘΗΝΑΙ, 1987.

Alegerea și întronizarea Prea Fericitului Părinte Teoctist ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a constituit un eveniment de mare însemnătate nu numai pentru Biserica noastră ci și pentru întreaga Biserică Ortodoxă și chiar pentru întreaga creștinătate. Acest lucru l-a demonstrat cu prisosință participarea la festivitățile de întronizare a numeroși reprezentanți de seamă, atât ai Bisericilor Ortodoxe locale — în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Diodor al Ierusalimului și Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim al Bisericii Ortodoxe Bulgare —, cit și al celorlalte Biserici și confesiunii creștine sau organizații creștine internaționale. De asemenea, presa bisericească din numeroase țări a consemnat și comentat evenimentul la timpul cuvenit, publicând reportaje largi în legătură cu alegerea și întronizarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, date biografice și comentarii.

Semnălăm în acest sens și apariția, în Grecia, a unui medalion publicat în editura Buletinului Oficial al Bisericii Greciei, «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», din inițiativa și cu purtarea de grijă a Prof. Evangelos Theodorou, directorul general al publicațiilor centrale ale Bisericii Greciei. El se intitulează «*Alegerea și întronizarea noului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, P. F. Teoctist*» și cuprinde în extras reportajul extins al alegerii și al festivităților de întronizare, publicat în «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», nr. 3—4/1987, date biografice, precum și un comentariu publicat la scurt timp după eveniment de aceeași revistă și semnat de Prof. Evangelos Theodorou.

Apărut în condiții grafice excelente, medalionul, însumind 32 de pagini, este impodobit cu portretul Prea Fericirii Sale și cu fotografiile de la festivitățile de întronizare.

Reportajul pe larg al alegerii și întronizării Prea Fericitului Patriarh Teoctist, prezintă mai întâi câteva informații privind procedura alegerii de patriarh în Biserica Ortodoxă Română, indicând componența Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de patriarh. În continuare sint date fragmente semnificative din cuvântarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care a făcut cunoscut rezultatul votării și a invitat pe noul ales să primească această înaltă hotărâre a reprezentanților întregii Biserici Ortodoxe Române. Este prezentată în continuare cuvântarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist în fața Măritului Colegiu Electoral imediat după alegerea sa ca Întâistătător al Bisericii noastre. Sint redade în întregime pasaje din această cuvântare (p. 8—12), pasaje referitoare la istoria Bisericii noastre, la rolul acesteia în istoria poporului român și în spațiul mai larg al Ortodoxiei, la legăturile strinse care au existat întotdeauna între Biserică și popor în țara noastră, la atmosfera de deplină libertate religioasă de care se bucură toate Cultele din România, la eforturile poporului nostru și ale Bisericii noastre pentru instaurarea păcii în lume.

Reportajul se referă în continuare la ședința Sfintului Sinod din ziua următoare alegerii, care a cercetat canonic și a validat alegerea, la înminarea Decretului prezidențial, precum și la primirea noului patriarh de către președintele Republicii Socialiste România, Dl. Nicolae Ceaușescu.

Sint relatate, apoi, pe larg, festivitățile de întronizare, care au avut loc în ziua de 16 nov. 1986 și la care au participat numeroși reprezentanți de peste hotare. Sint inserate cuvântările rostite în Catedrala patriarhală de către I. P. S. Nicolae al Banatului, Dl. Ion Cumpănașu, președintele Departamentului Cultelor, și ale Înălților Ierarhi de peste hotare. În continuare se fac lațgi referiri și sint redade numeroase

fragmente din importanta cuvîntare rostită în Catedrala patriarhală de către Prea Fericitul Patriarh Teoctist, cu prilejul intronizării sale ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (p. 21—24).

Reportajul se încheie cu referiri la concertul oferit de către Corala patriarhală și Corul studenților Institutului Teologic din București, precum și la pelerinajul efectuat de către toți oaspeții de peste hotare, însoțiți de Prea Fericitul Patriarh Teoctist și de ceilalți Ierarhi români, la minăstirea Curtea de Argeș.

Medalionul cuprinde și un comentariu publicat de revista EKKLISIA și semnat de directorul acesteia, Prof. Evangelos Theodorou. Redăm, în cele ce urmează, acest comentariu în traducere :

«Noul Patriarh al României»

«Lumea ortodoxă de pretutindenea a primit cu mare bucurie vestea alegerii noului Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, TEOCTIST, care pînă în prezent a slujit Biserica sa ca : monah. Episcop-vicar al pururea pomenitului patriarh Justinian, rector al Institutului Teologic din București, episcop la Arad, arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, **arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei.**

Noul Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române s-a distins în mod deosebit prin lucrările de restaurare a Sfințelor minăstiri, prin eforturile depuse pentru pregătirea preoților, pentru organizarea vieții parohiale și prin publicarea unor monografii despre ctitori ai teologiei și ai culturii românești (Dosoștei al Moldovei, Iacob Putneanul). Prea Fericitul Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române este membru al Conferințelor panortodoxe presinodale, al Conferinței Bisericilor Europene. Este cunoscut, de asemenea, ca înțelept reprezentant al Bisericii sale în Mișcarea Ecumenică. Semnificativ este faptul că în cuvîntarea rostită cu prilejul intronizării sale ca Patriarh a chemat pe credincioșii români «să se adune în jurul Bisericii, pentru a păstra identitatea Ortodoxiei românești și să înnoiască misiunea sa în societatea contemporană».

Din toate acestea devine evident că, așa cum arăta Pr. prof. Ion Bria, în articolul său din EPISKEPSIS, «marile calități ale Prea Fericitului Patriarh Teoctist — marea lui popularitate, receptivitatea sa imediată la nevoile clerului, respectul său față de instituția sinodală, lungă sa experiență monahală, deschiderea sa interortodoxă și ecumenică — vor constitui tot atitea rezerve neprețuite pentru slujirea sa patriarhală, abia începută».

Pliroma dreptcredincioasă a Bisericii Greciei — care a trăit prezența sa luminoasă în mijlocul acesteia, blîndețea și candoarea noului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, cînd acesta a vizitat în trecut Grecia, dorește ca Domnul Dumnezeu să-l păzească întru mulți ani și să binecuvînteze dificila sa lucrare patriarhală spre folosul poporului român frate și împreună credincios și spre slava Bisericii României și a Ortodoxiei de pretutindeni».

Se cuvine, socotim, să adresăm cu acest prilej omagiul nostru Prof. Evangelos Theodorou, directorul general al revistelor centrale ale Bisericii Greciei, fost profesor și rector al Universității din Atena, participant activ la întrunirile ecumenice, care arată deosebit receptivitate față de evenimentele din viața Bisericii Ortodoxe Române, acordîndu-le cu generozitate spații largi în revistele pe care le conduce. Medalionul de față este una din dovezile grăitoare în acest sens.

Pr. asist. CONSTANTIN COMAN